

Kommentár

1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

Bevezető

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) a Bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendeletet (a továbbiakban: Vhtvr.) váltotta fel. 1994. május 11-én hirdették ki a Magyar Közlönyben azzal a hatályba léptető rendelkezéssel, miszerint a törvény a kihirdetést követő negyedik hónap első napján lép hatályba. Így a Vht. 1994. szeptember elsején lépett hatályba, ám rendelkezéseit alkalmazni kellett a hatálybalépésekor folyamatban levő ügyekben (Vht. 302. §). A törvény kimondta, a jogszabály hatálybalépése előtt a korábbi jogszabályok szerint elvégzett eljárási cselekmények megtartják a hatályukat, és jogkövetkezményeik fennmaradnak.

Már legelső komplex és átfogó végrehajtási törvényünk, az 1881. évi LX törvénycikk is a perszabályoktól elkülönült eljárásként szabályozta a végrehajtási eljárást. A végrehajtási eljárás perkódextól való relatív függetlensége fennmaradt a Polgári Perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk (az ún. Plósz féle Pp.) megalkotása, illetve hatályba lépése után is. E jogalkotási gyakorlat a jogélet síkján eldöntötte a jogirodalmi vitát, s Magyary Géza felfogásával megegyező módon vallotta és vallja, hogy a „végrehajtási eljárás egészen a per körén kívül eső eljárás...” (Magyary Géza – Nizsalovszki Endre: Magyar Polgári Perjog, 3. kiadás, Budapest, 1939., 19. o.).

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 1953. január elsején lépett hatályba, s perrendtartásunk első két évében még az 1881. évi LX. törvénycikk – igaz többször módosított – rendelkezései szabályozták a végrehajtási eljárást. Csak az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet váltotta le véglegesen az 1881. évi LX. törvénycikket, egyúttal betelepítve végrehajtási jogunkba a végrehajtható okiratok jelenleg ismert típusait a végrehatósi lapot és a végrehajtási záradékkal ellátott közokiratot. Az 1955. évi 21. tvr. rendelkezései szerint a Vhtvr. 1980. január elseji hatályba lépéséig kellett eljárni, az 1980. január elsején folyamatban lévő ügyekre azonban már a Vhtvr. szabályait kellett alkalmazni.

A Vhtvr. rendelkezései nemcsak a társadalmi – gazdasági körülmények radikális megváltozása miatt avultak el a kilencvenes évek elejére. A Vht. miniszteri indokolása a társadalmi változások mellett kiemelte a végrehajtási ügyek számának növekedését, továbbá utalt arra, miszerint a Vhtvr. több szabálya, intézménye nem állta ki az alkotmányosság próbáját. Az Alkotmánybíróság, megsemmisítve a Vhtvr. számos szakaszát, irányt szabott a jogalkotó munkának. Így például a 46/1991. (IX. 10.) AB határozatra alapítva a Vht. és a Pp. (Pp. 368–369. §) éles különbséget tesz a végrehajtási lappal vagy végrehajtási záradékkal induló végrehajtási eljárások jogorvoslati fórumrendszere között. Máig érvényes éllel szögezte le az Alkotmánybíróság, hogy „a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése – akár jogszerű kényszerítés árán is – a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartoznak” [46/1991. (IX. 10.) AB határozat].

A Vht. gyökeres átalakítására már a kilencvenes évek végén sor került. A 2000. évi CXXXVI. törvény a Vht. több mint százötven szakaszát módosította. A törvény indokolása szerint a módosítások célja a hitelezői érdekvédelem mellett a hatékony végrehajtás eszközeinek

biztosítása. E célok megvalósításával összhangban kibővítették a végrehajtó adatgyűjtésének körét, újraszabályozták az ingatlan végrehajtás rendjét.

Hazánk európai uniós csatlakozása nyomán nemcsak új intézmények jelentek meg végrehajtási jogunkban, hanem a törvény a közösségi jog magyarországi érvényesülésének egyik biztosítékává lépett elő. A Vht. alapján történik az Európai Unió közösségi szervei és szervezetei által hozott döntések Magyarországon belüli kikényszerítése éppúgy, mint a közösségi jogforrások alapján a más tagállamokban meghozott bírói határozatok végrehajtása.

A 2008. évi XXXIX. törvény rendelkezéseinek megfelelően 2009. január 1-jével a Vht. új intézményekkel bővült. Ennek oka egyrészt az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló 1896/2006/EK rendelet 2008. december 12. –én történt hatályba lépése, másfelől a kis értékű követelések európai eljárásának a 861/2007/EK rendeletben szabályozott perszabályainak 2009. január 1-jétől történő alkalmazása.

A Vht.-t módosító 2008. évi XXXIX. törvény előírásai szerint a Vht. közösségi joganyagot érintő változásai mellett 2009. január elsején számos új rendelkezés lépett még hatályba. Kiemelendők az elektronikus árverésre vonatkozó új eljárási szabályok, avagy a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítését lehetővé tevő rendelkezések. A változások nemcsak a korszerű elektronikus eljárások felé tett lépések, hanem növelik a végrehajtási eljárás jogi biztonságát, s a remények szerint csökkentik a gyakorlatban tapasztalható visszaéléseket.

A Vht. 307. §-ba foglalt felhatalmazás alapján a törvény alkalmazására, a végrehajtási eljárás különböző szakaszaira és szereplőire vonatkozóan mind a kormány, mind az igazságügyi igazgatásért felelős miniszter számos jogszabályt alkotott. A jelenleg hatályos jogszabályok közül ide tartozik a 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet a betétek és takarékbetétek végrehajtásáról, 12/2003. (I. 30.) Korm. rendelet a zálogtárgyak bírósági végrehajtáson kívüli értékesítésének szabályairól, a 250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet a végrehajtói kézbesítés szabályairól, a 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról, a 13/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról, a 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról, a 15/1999. (XI. 10.) IM rendelet a bírósági igazolványokról, a 8/2001. (IV. 27.) IM rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítható általános költségátalány megfizetésének szabályairól, a 13/2001. (X. 10.) IM rendelet az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről, a 14/2001. (X. 20.) IM rendelet a Magyar Bírósági Végrehajtó Kamara egyes feladatairól, a 15/2001. (X. 20.) IM rendelet a bírósági végrehajtói fegyelmi eljárásban közreműködő személyek részre járó költségtérítésről, a 16/2001. (X. 26.) IM rendelet a bírósági végrehajtás szervezetéről, az 1/2002. (I. 17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről, a 13/2002. (VII. 24.) IM rendelet a gondnokoltak számító gépen vezetett országos névjegyzékéről és a névjegyzék adataiból történő felvilágosítás adásáról, valamint annak költségtérítéséről, a 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitelről (BÜSZ), 27/2003. (VII. 2.) IM rendelet a bíróságon kezelt letétekről, a 24/2004. (VI. 30.) IM rendelet a bírói eljárásban megállapítható szabadalmi ügyvivői költségekről és a pártfogó szabadalmi ügyvivő részére megállapítható díjról és költségtérítéséről, a 28/2004. (VIII. 26.) IM rendelet a bírósági végrehajtó – jelölti kézbesítési vizsgáról, az 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól, a 6/2008. (III. 1.) IRM rendelet a bírósági végrehajtásra vonatkozó egyes rendeletek szabályainak módosításáról, a 14/2008. (VI. 27.) IRM rendelet a tanúk költségtérítéséről.

ELSŐ RÉSZ

ÁLTALÁNOS ELJÁRÁSI SZABÁLYOK

I. FEJEZET

ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

A törvény alkalmazási köre

Vht. 1. § A bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket bírósági végrehajtás útján, e törvény szerint kell végrehajtani.

A bírósági végrehajtásról szóló törvény az alapvető rendelkezések körén belül először – az alfejezetbe foglalt címnek megfelelően – alkalmazási köréről rendelkezik. A Vht. e szabályokkal önmaga határozza meg, hogy hatálya milyen ügyekre, milyen jogi hatással rendelkező határozatok és okiratok végrehajtására terjed ki, továbbá milyen, a jogosult jogait kikényszerítő eljárásban (eljárásokban), mi módon kell normáit alkalmazni. A törvény célja egyértelmű: intézményei és jogi normái révén el kell érni, hogy a hatálya alá sorolt határozatok állami kényszer igénybevételével megvalósuljanak, a törvény által a jogosult számára biztosított állami eszközök igénybevételével kifejtsék jogi hatásukat.

A Vht. 1. §-ába foglalt határozatok és egyes okiraton nyugvó követelések fogalma gyűjtő fogalom, a törvény későbbi rendelkezései részletesen felsorolják mely határozatok és milyen okiratok tartoznak a bírósági végrehajtás útjára (Vht. 15–31/C. §). E jogszabályhely alapján a Vht. hatálya nemcsak a polgári bíróságok kötelezést tartalmazó határozataira terjed ki, hanem számos, az igazságszolgáltatáson kívül működő szerv és szervezet határozatának, vagy az előttük kötött egyezségnek a végrehajtására (Vht. 23/A. §). Megállapítható, a hatályos Vht. a végrehajtás általános és komplex szabályrendszereként napjainkra lényegesen túlhaladta az 1881. évi LX. törvénycikk alapkoncepcióját, amely szigorúan a polgári ügyekben keletkezett bírói, közjegyzői és választott bírósági határozatok végrehajtását biztosította.

A törvényhely értelmében a törvény hatálya alá tartozó határozatok, okiratok kizárólag a Vht. szerint hajtandóak végre. Nincs jogi lehetőség tehát, más törvényi körbe tartozó szabályok szerinti végrehajtást kérni azokra a határozatokra és okiratokra, amelyekre a Vht. a saját alkalmazhatóságát megállapította.

Mind a jogirodalom, mind a joggyakorlat a végrehajtás két típusát ismeri, a kielégítési, és a biztosítási végrehajtást. A kielégítési végrehajtás célja, hogy a végrehajtást kérő hozzájusson azon követeléséhez, amely legitim módon keletkezett, és amelyet joghatás kiváltására alkalmas határozatba, okiratba foglaltak. A kielégítési végrehajtás alapját legtöbbször a polgári bíróság kötelezést tartalmazó határozata, vagy a kötelezettséget tartalmazó közokirat – vagy azzal egyenrangú okirat – képezi.

A biztosítási végrehajtás lényegét tekintve előre hozott végrehajtási eljárás, amelynek fő célja a jogosult követelését az adós részéről fenyegető veszély elhárítása. Igénybevételét a törvény szigorú korlátok között teszi lehetővé, többek között csak akkor, ha alkalmazásának a Vht.-ba

foglalt feltételei fennállnak (Vht. 185–201/B. §). Elrendelése viszont akkor is lehetséges, ha a követelés egy még nem jogerős bírói ítéleten alapul.

Kapcsolódó bírósági döntések

BH2003. 462. a végrehajtási eljárás elrendeléséről

Vht. 2. § A munkabérre és egyéb járandóságra, valamint a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtás foganatosítása esetén a bírósági végrehajtás szabályai irányadók akkor is, ha a pénzkövetelést közigazgatási végrehajtás vagy közvetlen végrehajtás útján hajtják be.

A törvényhely a Vht. alkalmazását kibővítve rendelkezései körébe vonja azokat az eseteket, amikor a végrehajtás speciális vagyona, munkabérre, egyéb járandóságra, vagy pénzügyi intézményeknél kezelt összegre folyik, és a követelést vagy a közigazgatási végrehajtás vagy a közvetlen végrehajtás útján hajtják be. Ezen túlmenően nincs jelentősége annak, ki, milyen szerv folytatja le a végrehajtást, mivel a végrehajtási szabályok egységének elve alapján e végrehajtó szervek eljárására a Vht. az irányadó.

A különböző szervezetek végrehajtási eljárásának közös jellegzetessége, hogy a követelést az adós munkabéréből, vagy a munkabér körébe nem tartozó pénzjövedelméből, illetőleg az adósnak a pénzügyi intézményeknél különböző formákban kezelt pénz vagyonából elégitik ki.

A törvény két feltétellel szűkíti a kiterjesztő alkalmazás lehetőségét. Egyfelől a Vht. szabályainak irányadó jellegű alkalmazási lehetőségét engedi meg, kifejezve ezzel azt a tényt, hogy az egyedi és speciális végrehajtási eljárások alapvetően nem a Vht. szabályai szerint folynak, hanem az adott, a speciális területre vonatkozó sajátos törvények, jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően. Így például az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) előírásainak alapján. Másodszor a Vht. irányadó alkalmazása csak a végrehajtás foganatosítása során megengedett, értelemszerűen a végrehajtás elrendelésekor kizárt.

A Vht. tehát ezen eljárásokban akkor alkalmazható, ha és amennyiben a speciális végrehajtási eljárást szabályozó jogszabály (törvény) nem tartalmaz a foganatosításra külön rendelkezést (Art. 144. §). E felfogást képviseli a Fővárosi Ítéltábla, amikor az Illetékhivatal által foganatosított üzletrészfoglalásra a Vht. szabályait tekintette alkalmazhatónak.

A kiterjesztő és irányadó alkalmazás biztosítja, hogy a jogosult, a végrehajtást kérő akkor is követeléséhez jusson, ha a speciális terület jogszabályi rendelkezéseinek hiánya miatt a kielégítés bizonytalanná válna.

A jogszabályhelyben hivatkozott speciális vagyona körének fogalmát egyfelől a Vht. rendelkezései határozzák meg [Vht. 7. § (3) bek.], másrészt külön jogszabályok. A munkabér a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Munka tv.) 141. § szerint a munkavállalónak munkaviszonya alapján a munkáltatótól munkavégzése fejében járó rendszeres pénz kifizetés. A végrehajtás során azonban nemcsak az Munka tv. rendelkezései szerint létesített jogviszony alapján rendszeresen kifizetett pénzösszeget tekintjük munkabérnek, hanem e fogalomba tartozik a közalkalmazott, köztisztviselő illetménye éppúgy, mint a szolgálati jogviszonyban álló foglalkoztatottaknak havi rendszerességgel kifizetett pénzösszeg. A munkabér fogalma ugyanakkor összetett, törvényi fogalma alá több kifizetési jogcímen felvett összeg tartozik.

A Vht. 2. §-a a pénzkövetelés behajtására irányuló két eljárást, a közigazgatási végrehajtási eljárást és a közvetlen végrehajtást nevesíti. A közigazgatási eljárás szintén gyűjtőfogalom, ide tartozik a már említett adóvégrehajtás (Art.) mellett a közigazgatási hatósági eljárás és

szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CLX. törvény (a továbbiakban: Ket.) alapján elrendelt pénzbehajtásra irányuló végrehajtás (Ket. 132–137. §) avagy a közösségi vámjog végrehajtásáról szóló 2003. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Vámtv.) alapján a vámtartozások behajtására elrendelt végrehajtási eljárás (Vámtv. 56. §).

Sajátos a helyzet a Vht. közvetlen végrehajtási eljárásokban történő alkalmazásával. A Vht. irányadó alkalmazása ugyanis csak a Vht. által nem szabályozott közvetlen végrehajtási eljárásokban jöhet szóba, mivel a Vht.-ben foglalt eljárások tekintetében a törvény szabályai kógens módon érvényesülnek, nem pedig irányadó, másodlagos alkalmazásként. Ezért a Vht. 2. §-a kapcsán azokról a közvetlen végrehajtási módozatokról és eljárásokról beszélhetünk, amelyeket nem a Vht., hanem más jogszabályok nevesítenek. Ide tartozik az Munka tv. 161. § (2) bekezdésébe foglalt levonás, az Munka tv. 173. § (2) bekezdésébe foglalt, és a kollektív szerződés alapján lehetővé tett, a munkavállalót a kár közvetlen megtérítésre kötelező határozat végrehajtása. Az Munka tv. 161. § (3) bekezdése – összhangban a Vht. 2. § rendelkezéseivel – megerősíti, hogy a munkabérből való levonásra egyébként a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok az irányadók.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH2005. 69. a Vht. alkalmazási köréről

EBH2000. 251., BH2001. 396., EBH1999. 54., BH2000. 315., BH1993. 772. a munkabér fogalmáról

Kapcsolódó jogszabályok

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.)

1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről (Munka tv.)

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CLX. törvény (Ket.)

A közösségi vámjog végrehajtásáról szóló 2003. évi CXXVI. törvény (Vámtv.)

Vht. 3. § Ha törvény másképpen nem rendelkezik, a bírósági végrehajtás szabályai irányadók a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlan-végrehajtás esetén is.

Jogrendszerünk az egyedi vagyoni végrehajtás körében a végrehajtási eljárások három nagy típusát különbözteti meg: a bírósági végrehajtást, a közigazgatási végrehajtást, és a közvetlen végrehajtást. A közigazgatási végrehajtás fogalmát a Ket. kommentárja úgy határozza meg, mint a közigazgatási hatósági eljárás azon szakaszát, ahol „az arra feljogosított hatóságok a jogszabályokban meghatározott eljárási cselekmények foganatosításával gondoskodnak a végrehajtható döntésben – határozatban vagy végzésben – megállapított kötelezettségek megvalósításáról” (A Közigazgatási eljárási törvény kommentárja. Szerk.: Kilényi Géza. KJK-Kerszöv. Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2005, 323. old.).

A közigazgatási végrehajtási eljárást számos közigazgatási hatóság elrendelheti, s a közigazgatás területén foganatosított végrehajtási eljárások irányulhatnak vagyoni, kivételesen személyi végrehajtásra. A közigazgatási végrehajtás azonban minden esetben a közigazgatási hatóság eljárási cselekménye, mint ilyen kívül esik a polgári igazságszolgáltatás körén. Ugyancsak speciális a végrehajtást elrendelő közigazgatási határozatok típusa, rendszere, a hatóság végrehajtható döntése mellett végrehajtás indítható a hatósági egyezségben (Ket. 64. §) a hatósági szerződésben (Ket. 76. §), avagy külföldi hatóságnak nyújtott jogsegély alapján hozott határozatba (Ket. 27. §) foglalt kötelezettségek kikényszerítéséért.

A Vht. a közigazgatási eljárás két speciális esetére mondja ki irányadó alkalmazását. Amennyiben a közigazgatási hatóság végrehajtási eljárása az adós kötelezettségét ingó vagy ingatlan végrehajtás alá vonása útján kényszeríti ki, ezen eljárásokban a Vht. szabályai az irányadók – amennyiben az alapeljárást szabályozó törvény nem tartalmaz más szabályokat. A Vht. alkalmazásának tipikus esete, ha az adóhatóság egyedi vagyontárgyakat érintő vagyoni szankciót alkalmaz, mivel ebben az esetben az Art. számos eltérő szabályt tartalmaz [Vht. 7. § (2) bek., Art. 155. § (1) bek.].

A Vht. irányadó alkalmazásának korlátait a jogszabály mellett a bírói gyakorlat jelölte ki, ennek megfelelően a közigazgatási végrehajtási eljárás foganatosítására bíróság nem jogosult. A Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2003. évi határozatában pedig leszögezte, a bíróság nem jogosult közigazgatási végrehajtás elrendelésre sem, jóllehet a közigazgatási szervnek, mint jogosultnak a követelését ingatlanra bejegyzett jelzálogjog biztosítja, és a tartozás köztartozásnak, tehát adók módjára behajtható követelésnek minősül. Nincs hatásköre a polgári bíróságnak a közigazgatási végrehajtási eljárás megszüntetésére, vagy korlátozására.

A Vht. 3. §-ba foglalt rendelkezései alapján ugyanakkor az ingó dolog lefoglalásának bejegyzésére nemcsak a bírósági végrehajtó értesítése alapján, hanem a végrehajtási eljárást folytató közigazgatási szerv megkeresése alapján is sor kerülhet. A Vht. irányadó alkalmazási körébe esik az üzletész adóhatósági lefoglalása és értékesítése, ekkor az eljárásra illetékes adóhivatal megkeresésére a cégbíróságnak a foglalás tényét a cégjegyzékbe be kell jegyeznie. Amennyiben a közigazgatási végrehajtásban lefoglalt ingó vagy ingatlan értékesítésére sor kerül, az értékesített vagyontárgy tekintetében az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerződéses jogviszonyokra vonatkozó szabályai éppúgy nem alkalmazhatóak, mintha az árverésre a Vht. szerint indított végrehajtási eljárásban került volna sor.

Kapcsolódó bírósági határozatok

EBH2001. 520., BH2002. 146. az árverésen szerzett tulajdon jogi jellege

BH2003. 461., KGD2004. 98. közigazgatási végrehajtási eljárás foganatosítására bíróság nem jogosult

BH1995. 525., BH2000. 62., BH2002. 402. bírósági jogkörök közigazgatási végrehajtással kapcsolatosan

BH2003. 378. ingó foglalás közigazgatási szerv megkeresésére

BH2005. 69. üzletész adóhatósági lefoglalása

Kapcsolódó jogszabályok

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.)

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CLX. törvény (Ket.)

Vht. 4. § (1) Ha ingóságot (követelést, jogot) vagy ingatlant bírósági és közigazgatási végrehajtás során egyaránt lefoglaltak, az eljárást bírósági végrehajtás útján, e törvény szerint kell tovább folytatni. Ha a közigazgatási végrehajtás során már közzétették az ingóság értékesítéséről szóló hirdetményt, az eljárást az értékesítést és a befolyt vételár közigazgatási eljárásban történő felosztását és kifizetését követően kell – sikeres értékesítés esetén a tartozás kiegyenlítését követően fennmaradó összegre – bírósági végrehajtás útján folytatni.

1. A végrehajtás mindennapjaiban sokszor előfordul, hogy a végrehajtási eljárások „találkoznak”, így a követelés fedezetéül szolgáló vagyontárgyat az adóvégrehajtó és a bírósági

végrehajtó egyaránt lefoglalja. Mivel a Vht. az egyedi vagyoni végrehajtás „fő útja”, ezért a törvény a közigazgatási végrehajtást áttérli a Vht. útjára. Az áttérést indokoltá teszi a Vht. rendeltetése, célja és feladatköre, hiszen a törvény nemcsak a szinguláris vagyoni végrehajtás fő módja, hanem megfelelő garanciarendszert nyújt a végrehajtással érintett jogosult és adós számára.

E jogszabályi rendelkezéssel lehetőség nyílt a párhuzamos eljárások megszüntetésére, alkalmazásával pedig elkerülhető a „felülfoglalás”, a két párhuzamos végrehajtási eljárással járó költségek felesleges halmozódása.

A törvényhely arról nem rendelkezik, hogy melyik eljárás indul először, és melyik másodikként, ezért befogja az összes lehetséges esetet. Így a bírósági végrehajtás szabályai szerint kell eljárni, ha a bírósági végrehajtási eljárás megindítása után indul közigazgatási végrehajtási eljárás, vagy amennyiben párhuzamosan indulnak meg, avagy amikor a bírósági végrehajtási eljárás a másodikként megindított eljárás. A végrehajtás foganatosítását végző végrehajtóknak a konkrét, technikai és eljárási cselekményeket viszont a megindítási időpontok függvényében kell megtenniük.

Amennyiben a közigazgatási szerv végrehajtója észleli, hogy a vagyontárgyat bírósági végrehajtó is lefoglalta, a bírósági végrehajtó foglalási jegyzőkönyvének beszerzése után a végrehajtási ügy iratait megküldi az eljáró bírósági végrehajtónak. Amikor bírósági végrehajtó észleli a közigazgatási végrehajtási eljárásban történt foglalást (avagy más módon az tudomására jut), a közigazgatási szerv eljáró végrehajtójától átkéri az iratokat a végrehajtás folytatása céljából. A két végrehajtó együttes cselekményei, illetve a bírósági végrehajtó későbbi utófoglalása biztosítják a követelések együttes behajtását.

2. A Vht. 4. § (1) bekezdés második fordulata speciális helyzetre tartalmaz szabályokat. A törvényi szabály arra az esetre vonatkozik, amikor – jóllehet a bírósági és a közigazgatási eljárás párhuzamossága nyilvánvaló –, mégis a közigazgatási végrehajtás befejezése után kell csak áttérni a bírósági végrehajtásra, és csak akkor, ha az ingó értékesítés után maradt felosztható összeg. A rendelkezést a Vht. 2008-as novellája, a 2008. évi XXXIX törvény 1. §-a vezette be. A törvény indokolása egyértelművé tette, hogy e kiegészítő szabályra nemcsak az elektronikus árveréseknek és a pályázati értékesítéseknek a közigazgatási szervnél felmerült jelentős költségei visszatérülése miatt volt szükség, hanem „hogy az adó-végrehajtási ügy sikeres árveréssel fejeződjék be”. Az új szabály szerint „hatásköri összeütközés esetén is megtartható és befejezhető a közigazgatási végrehajtási eljárás”, és csak az adótartozás kiegyenlítése után – ha maradt még felosztható összeg –, kell ezt az összeget a bírósági végrehajtási eljárás szabályai szerint végrehajtásra befolyt összegként kezelni.

Kapcsolódó jogszabályok

A bírósági végrehajtásról szóló 1996. évi LIII. törvény és egyéb kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2008. évi XXXIX törvény

Vht. 4. § (2) Az (1) bekezdésben foglalt esetben, vagy ha a közigazgatási végrehajtást törvény rendelkezése alapján bírósági végrehajtó foganatosítja, a végrehajtás a közigazgatási végrehajtás alapjául szolgáló végrehajtható okirat alapján folytatódik. Ha a közigazgatási végrehajtást bírósági végrehajtás útján kell folytatni, a követelés jogosultjára e törvénynek a végrehajtást kérőre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni, a követelés jogosultját azonban a közigazgatási végrehajtásra irányadó szabályok szerinti jogok is megilletik.

A közigazgatási végrehajtás speciális, az adott közigazgatási terület anyagi és eljárási joga alapján meghatározott okirattal indul. Mivel a Vht. végrehajtható okiratokra vonatkozó törvényi feltételeinek ezek az okiratok nem felelnek meg, és törvényi feltételek hiányában a Vht.-nak megfelelő végrehajtható okiratot sem lehet kiállítani, ezért a Vht. engedményt tesz, és a bírósági végrehajtás alapjául elfogadja a közigazgatási végrehajtás megindítására szolgáló okiratot.

A speciális szabályok miatt a közigazgatási végrehajtási jog jogosultja sem lehet kérelmezője a bírósági végrehajtási eljárásnak, mivel nem rendelkezik a bírósági végrehajtási eljárás megindításhoz szükséges, a végrehajtható okirat kiállítását lehetővé tevő okirattal.

Az itt felmerülő ellentmondásokat a törvény a Vht. 4. §-ba foglalt áttérések esetében feloldja. Az ellentmondásokat azzal küszöböli ki, hogy előírja, a párhuzamos eljárások megszüntetésekor a Vht. szabályait eltérésekkel kell alkalmazni. Ezek közül az egyik legfontosabb a végrehajtható okiratok törvényi kritériumától való eltérés.

A 4. § (2) bekezdésének második fordulata a végrehajtást kérő jogi helyzetére vonatkozó garanciális szabályt tartalmazza. Egyfelől a közigazgatási végrehajtási eljárás jogosultja beemelkedik a bírósági végrehajtási törvény végrehajtást kérőre vonatkozó jogállásába, másfelől azonban megőrzi a jogszabályok szerint őt a közigazgatási végrehajtásban megillető pozíciót. A közigazgatási végrehajtási eljárás jogosultja valójában így „többletjogokhoz” jut hozzá. Az előnyöket rögzítő szabályozás csak részben indokolható azzal, hogy a bírósági végrehajtási eljárás jogosultja nem feltétlenül esik egybe a közigazgatási végrehajtási eljárás jogosultjával. Nem is kell egybeesnie, hiszen a Vht. 4. §-a a két eljárásban lefoglalt azonos vagyontárgyak, és nem a jogosulti kör alapján rendez el a kollíziós problémát.

A végrehajtási kényszer alkalmazása

Vht. 5. § (1) A bírósági végrehajtás során állami kényszerrel is el kell érni, hogy a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett (a továbbiakban: adós) teljesítse a kötelezettségét.

1. A végrehajtási kényszer alkalmazásának feltételeit, körülményeit, irányát a Vht. több szakaszban határozza meg. Az 5. § (1) bekezdés amellet, hogy a végrehajtási eljárás általános jogi jellegét foglalja össze, röviden érinti a végrehajtási jogviszony alanyainak körét.

A bírósági végrehajtás lényege az állami kényszer alkalmazása. Az állami kényszer közhatalmi szankció, az eljárási cselekményeknek olyan láncolata, melyek forrása az államhatalom. A bírósági végrehajtási eljárás végrehajtási cselekményeinek foganatosítói (végrehajtó) az állami kényszert alkalmazzák akkor is, ha saját nevükben végeznek eljárási cselekményeket.

Mivel az állami autoritás áll a végrehajtás során foganatosított kényszer-cselekmények mögött, a kényszer igénybevételét jogállami környezetben a legnagyobb pontossággal kell szabályozni, még akkor is, ha az Alkotmánybíróság 46/1991. (IX. 10.) AB határozata szerint a végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyiségi jogokat kell elvonni.

A jogállamiság követelményéből fakad, hogy csak a Vht. garanciális rendszerével érintett és a külön jogosultsággal felruházott végrehajtási szereplők és eljárási alanyok végezhetnek eljárási cselekményeket, más szervek és szervezetek – ha csak erre más törvény esetleg nem ad lehetőséget – nem gyakorolhatják a bírósági végrehajtási eljáráshoz szükséges állami autoritást.

A magyar Vht. koncepciója szerint a határozatok és más kötelezettségek teljesítése önkéntes, így az állami kényszer csak akkor vehető igénybe, ha a kötelezett az önkéntes teljesítést elmulasztotta. Az állami kényszer szubszidiárius jellege viszont nem jelenti azt, hogy a jogosult korlátlan önhatalommal élhet, ám a jogosult saját nevében végzett kényszer-cselekményeit sem

zárja ki a törvény. Így a Vht. 6. § alapján a jogosult azonnali beszedési megbízással közvetlenül végrehajtást folytathat le az adósnak vele szemben fennálló és pénzforgalmi úton behajtható tartozásaira.

2. A végrehajtási eljárásban az egyik fél a végrehajtandó követelés jogosultja, ő a végrehajtást kérő. A másik fél a pénz megfizetésére, vagy magatartás tanúsítására kötelezett, az e pozíciót betöltő felet összefoglaló néven adósnak nevezzük. A végrehajtási eljárást a végrehajtást kérő indítja az adós ellen, így – másképpen – az adós az a fél, aki ellen az eljárást megindítják, aki ellen a végrehajtási eljárás irányul. A végrehajtási eljárásban a felek jogi státusza alapvetően eljárásjogi státusz, eljárási pozíciójukat a Vht., nem az anyagi jog előírásai alakítják. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a végrehajtási eljárás ne érintené a végrehajtást kérő és az adós materiális jogi helyzetét, ám eljárási jogaik és kötelezettségeik, továbbá eljárási státuszuk a Vht. rendelkezéseinek megfelelően alakul.

Kapcsolódó bírósági határozatok

Az Alkotmánybíróság 46/1991. (IX. 10.) AB. határozata

Vht. 5. § (2) Az állami kényszer – e törvény keretei között – elsősorban az adós vagyoni jogait korlátozhatja, kivételesen az adós személyiségi jogait is érintheti.

Az állami kényszer irányulhat az adós vagyona vagy a személye ellen. A modern jogállami korban az adós személye elleni kényszer rendkívül ritka, a nyugati típusú jogrendszerek a XX. század elejére megszüntették e korábban gyakran megengedett lehetőséget (Kapa Mátyás: Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs. 2006. 30. old.). A pénzkövetelések teljesítésének kikényszerítése ma szinte kivétel nélkül az adós vagyona ellen irányuló állami erőszak útján történik. Az állami erőszaknak az adós vagyona elleni alkalmazását vagyoni kényszernek nevezzük, eredménye az adós vagyonában jelentkező hátrányt vagy hiányt. A vagyoni kényszer során az adós elveszti vagyonának tárgyai feletti rendelkezési jogát, majd (esetleg) tulajdonjogát. A bírósági végrehajtási eljárás a jog keretei között zajlik, a törvények által szabályozott eljárás, csak így nyílnak egyáltalán lehetőségek az adós alkotmányos alapjogainak (tulajdonhoz való jog) korlátozására.

A vagyon fogalma rendkívül sokféle tartalommal bír. Az állami kényszerrel a végrehajtás alá vont vagyon lehet dolog (ingó), ingatlan, vagyoni jog, vagy követelés. Végrehajtás alá vonhatóak az adós értékpapírai, nemesfém (kincs) tárgyai, vagy vagyoni jogát más módon megtestesítő dematerializált tárgyai, iratai, okiratai.

A Vht. nem a nyugati európai jogrendszerek által korábban megszüntetett adós személye elleni kényszer alkalmazásához nyúlik vissza, amikor – kivételesen – megengedi az adós személyiségi jogait érintő kényszert. A történeti jogintézmény a tartozás kiegyenlítéséért cserébe tette lehetővé az adós személye elleni állami fellépést, esetleg az adós börtönbe zárását. A Vht. az adós személyiségi jogait érintő kényszerről rendelkezik, ami az adós helyváltoztatásának megakadályozását (szabad mozgáshoz való jog korlátozását), vagy személyi adatai védelmének megszüntetését jelentheti. A személyiségi jogokat érintő kényszer a vagyoni végrehajtás eredményességének és sikerességének biztosítéka, nem helyettesíti a vagyon végrehajtás alá vonását. A személyiségi jogot érintő végrehajtást továbbá nem a végrehajtó, hanem a rendőrség, a rá vonatkozó törvények alapján fogantatosítja, legtöbbször a vagyoni végrehajtás sikerének biztosítása mellett éppen a végrehajtó védelme érdekében.

A meghatározott cselekmény végrehajtásának eseteiben a kötelezettnek eleve valamely cselekményt kell véghezvinnie, magatartást kell tanúsítania. Ilyenkor a magatartás, cselekmény kikényszerítése sokszor csak a kötelezetre gyakorolt közvetlen kényszer útján érhető el. A

végrehajtó azonban ezekben az esetekben sem alkalmazhat az adós személye ellen irányuló kényszerítő erőszakot, ez minden esetben a rendőrség feladata. A rendőri feladatteljesítés alapja viszont a végrehajtó intézkedése, mivel a rendőri fellépésnek az eredményes végrehajtást kell szolgálnia.

Vht. 5. § (3) Az adós személye elleni kényszercselekményt – a bíróság, illetőleg a bírósági végrehajtó (a továbbiakban: végrehajtó) intézkedése alapján – a rendőrség végzi el. A rendőrség jogosult és köteles mindazokat a kényszerítő intézkedéseket megtenni és kényszerítő eszközöket alkalmazni, amelyek a rendőrségről szóló jogszabályok szerint megtehetőek, illetőleg alkalmazhatóak, és az adott esetben a végrehajtás eredményes befejezéséhez szükségesek.

A törvényhely a vagyoni kényszer elsődlegességének, az adós személyiségi jogait érintő kényszer másodlagos (kiegészítő) elvének konkrét rendelkezéseit tartalmazza. A rendőrség a bírósági végrehajtási eljárásban a végrehajtási eljárást foganatosító bíróság és végrehajtó intézkedése alapján végzi el a kényszercselekményeket, eljárása alá van rendelve a végrehajtás céljának. A rendőri intézkedések ugyanakkor a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) szerint szabályozott rendben és módon történhetnek, e törvény kereteit a rendőri fellépés nem lépheti túl. A rendőrség az Rtv. 39. § (1) bekezdés alapján a végrehajtás során, amennyiben az abban való közreműködése jogszabály szerint kötelező, bármely lakásba vagy helyiségbe hatósági határozat nélkül beléphet, behatolhat. A végrehajtás törvényességéért a kirendelést elrendelő szerv vezetője a felelős. Az Rtv. 39. § (4) bekezdése szerint a rendőr ezekben a helyiségekben csak a feladat teljesítéséhez szükséges ideig tartózkodhat. A rendőr a feladatai elvégzése során egyébként a magánlakásnak nem minősülő helyiségbe a törvény felhatalmazása alapján léphet be, és ott intézkedhet (Rtv. 40. §).

A rendőri kényszerintézkedések az Rtv. VI. Fejezete szerinti formában és mértékben gyakorolhatóak. A végrehajtás eredményességének biztosítása, mint cél, intézkedése során köti a rendőrt így a végrehajtási eljárásban útzár, megállításra kényszerítés is elképzelhető. Más személy elleni kényszerítő eszköz alkalmazása sem zárható ki. Így a testi kényszer gyakorlása, a bilincs igénybevétele éppúgy lehetséges, mint a vegyi eszközök, elektromos sokkoló eszközök bevetése.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 56. §-a pontosan és egyértelműen rendelkezik a végrehajtási eljárásában szükséges rendőri közreműködésről. A rendőrség egyfelől segítséget nyújt a végrehatásban részt vevő személyek biztonságának megóvásához, megszünteti a végrehajtási eljárásban alkalmazható helyszíni kényszercselekményeknek való ellenszegülést, másfelől végrehatja az adós személye elleni kényszercselekményt.

A közreműködő rendőrt az erre irányuló végrehajtói (bírósági) megkeresésre az illetékes rendőrkapitányság vezetője rendeli ki, sürgős esetben szóbeli megkeresésre. Ekkor a kapitányság vezetője kétfős járőrt is kivezényelhet, a járőr vezetőjét a parancsnoki állományból kell kijelölni.

A kirendelt rendőr nem végezhet végrehajtási cselekményeket, de kizárólag a végrehajtót megillető kényszercselekményeket sem végezheti el a végrehajtó helyett. Rakodási, szállítási munkákban nem vehet részt, azonban az illetéktelen személyeket a végrehajtás helyszínéről távol kell tartania.

A rendőri közreműködéshez a rendőrségről szóló jogszabályokban megkövetelt törvényi felhatalmazásokat a Vht. jelen szakasza adja meg. Jóllehet a rendőrségi jogszabályok nem tesznek egyértelműen különbséget a Vht. körébe tartozó és a büntetőeljárás részeként

foganatosítható végrehajtási cselekmények és helyszíni eljárások között, a rendőri fellépés megfelelő keretek között alkalmas a vagyoni végrehajtás eredményes befejezéséhez. Gyakorlati tapasztalatok szerint már a rendőri jelenlét elégséges a végrehajtóval szembeni ellenszegülés feladásához.

Kapcsolódó jogszabályok

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.)

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet

Vht. 5. § (4) A bírósági végrehajtó által foganatosított eljárás során az adós (kötelezett) és az eljárásban részt vevő más személy a végrehajtó felszólítására köteles a személyazonosságát okirattal igazolni. Ha a bemutatott okirat a személyazonosság igazolására nem alkalmas, a végrehajtó felhívja az érintettet megfelelő okirat bemutatására; ha ez az okirat sem megfelelő, vagy annak alapján is kétséges a személyazonosság, illetve a személyazonosság igazolását megtagadják, a végrehajtó intézkedhet a személyazonosságnak a rendőrség közreműködésével történő megállapítása iránt. A végrehajtó a személyazonosság megállapítására irányuló eljárási cselekményt és annak eredményét feltünteti a jegyzőkönyvben.

A végrehajtási kényszer-cselekmények az adós vagyona, vagy személye ellen irányulnak. A végrehajtási eljárásban azt a személyt kell kötelezettnek tekinteni, akivel szemben a végrehajtást elrendelő határozatot kiállították, aki az adós eljárásjogilag szabályozott pozíciójába került. Egyértelműen tisztázni kell tehát az adós személyét, mivel a más személy ellen megindított, vagy a más személy ellen foganatosított végrehajtási eljárás törvénytelen.

A polgári peres eljárásban a bíróság az első tárgyaláson, az ügy érdemi tárgyalásának kezdetekor a jelenlévő felek meghallgatásával megállapítja azokat az adatokat, amelyek a végrehajtási eljárásban az érdekelt azonosságának megállapításához szükségesek. Születési hely, idő, anyja neve, lakóhely, munkahely, gazdálkodó szervezet esetén a bankszámla száma és a számlát vezető pénzügyintézet neve [Pp. 141. § (1) bek.]. Mindezek az adatok a végrehajtási lap, illetve végrehajtási záradék iránti kérelem formanyomtatványának kitöltéséhez szükséges információk.

Jogerős fizetési meghagyás esetén azonban nincs mód ezeknek az adatoknak a kötelezettséget keletkeztető nemperes eljárásban történő megállapítására, mivel tárgyalásra nem kerül sor, a fizetési meghagyás formanyomtatványa pedig nem tartalmazza a Pp. 141. § (1) bekezdésébe foglalt adatok mindegyikét [Pp. 315. § (2) bek.]. A végrehajtási eljárást megindító kérelemhez szükséges adatok egy része ezért a fizetési meghagyásos eljárás után hiányzik, amit a jogosultnak a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Nytv.), illetve a 146/1993. (X. 26.) Korm. rendeletbe (24. §) foglaltak alapján a személyes adatok nyilvántartását végző, az adós lakóhelyének jegyzőjétől lehet kérnie.

A végrehajtási eljárás mindezek miatt már pontosan beazonosított adós ellen indul meg. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a végrehajtási kényszer-cselekmények foganatosításakor a helyszínen a végrehajtásban félként szereplő, és egyszer már beazonosított felek vannak jelen. A Vht. a végrehajtónak biztosítja azt a jogot, hogy a foganatosításnál jelen lévő személyek személyazonosságát ellenőrizze. Mivel a személyi adatokkal való rendelkezés a polgárok önrendelkezésének körébe eső alapvető alkotmányos jog, ezért a Vht. különös gondossággal szabályozza az adatok megállapításának és a személyek ellenőrzésének folyamatát. Ennek során nem ragaszkodik a személyi igazolványhoz, hanem megelégszik bármely, a személyazonosság megállapításra alkalmas okirattal. A személyazonosság okirattal való igazolását viszont a törvény

kifejezetten előírja, sőt annak elégtelen minősége, kétséges tartalma már lehetőséget ad a személyazonosság rendőrség közreműködésével történő megállapítására.

A rendőrség bevonására sor kerülhet akkor is, ha a személyiség igazolására felszólított megtagadja az igazolást. Mindezekben az esetekben a rendőrség az Rtv. VIII. Fejezet alapján jár el, ami azt jelenti, hogy adatkezelő szervként az Rtv. felhatalmazása alapján beszerzi a végrehajtási eljárás során szükségessé vált adatokat, mivel a rendőrség saját maga csak az Rtv. hatálya alá tartozó tevékenység során kezelt személyes adatot kezel, a bírósági végrehajtás viszont nem tartozik tevékenységi körébe.

Amennyiben a rendőr a helyszínen tartózkodik, a személyiség azonosságának megállapítása gyorsan megvalósítható. Amennyiben nincs jelen rendőr, a végrehajtó a Vht. felhatalmazása alapján keresheti meg a rendőrséget, ami jelentős idő veszteséget okozhat.

Kapcsolódó jogszabályok

A közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Nytv.)

146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról (Nytvr.)

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.)

Vht. 6. § (1) A pénzforgalmi úton érvényesíthető – e törvényben említett – pénzkövetelést azonnali beszédési megbízással kell behajtani; bírósági végrehajtásnak akkor van helye, ha az azonnali beszédési megbízás nem vezetett eredményre.

Azokat a pénzbeli követeléseket, melyek a Vht. 6. § (2) bekezdése illetve a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet szerint pénzforgalmi úton teljesíthetőek, a jogosult egyoldalú rendelkezésére azonnali beszédési megbízással (inkasszó) kell behajtani. A kormányrendelet értelmében az azonnali megbízás a jogosult által a saját hitelintézete felé benyújtott olyan fizetési megbízásnak tekintendő, amelynek alapján a jogosult pénzügyintézete az adós számlájáról leemeli, vagy leemelteti a követelt összeget és azt a jogosult rendelkezési körébe eső számlán jóváírja. Az azonnali beszédési megbízáshoz egyáltalán nem szükséges az adós és a jogosult pénzügyintézetének azonossága, a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 21/2006 (XI. 24.) MNB rendelet IV. fejezetében foglalt rendelkezések alapján a hitelintézetek a bakszámla megterhelésére vonatkozó fizetési megbízásokat – az egymás közötti pénzforgalom útján – teljesíteni kötelesek. Ilyenkor a jogosult pénzügyintézete (bankja) a jogosult nevében nyújtja be az adós számlavezetőjének az inkasszót, amit az bankközi utalással átutal a jogosult számláját vezető hitelintézethez, ahol a beérkezett pénzüsszeget (követelést) a megbízó (jogosult) számláján jóváírják.

Az azonnali beszédési megbízásnak a jogosult hitelintézetéhez történő benyújtása szigorú szabály. Ugyancsak nem mellőzhető az adós pénzügyintézetének megkeresése. Így, ha a hitelező – a felszámolási eljárás kezdeményezését megelőzően – a végrehajtható okiraton alapuló követelését nem az adósának bankszámláját vezető pénzügyintézethez címezve nyújtja be, nem tesz eleget törvényi kötelezettségének.

A pénzügyintézet az azonnali beszédési megbízás teljesítése során nem köteles azt vizsgálni, vajon a jogosultnak a jogerős és végrehajtható határozaton alapuló követelése elévült-e. Ennek megfelelően a kötelezett sem tud az azonnali megbízási eljárás keretében elévülési kifogást előterjeszteni. Ugyanakkor a pénzügyintézet jogellenesen jár el, ha nem ellenőrzi, hogy az inkasszóval érvényesített összeg megfelel-e az ítéleti marasztalásnak, a határozat végrehajtható-e, a beszédési megbízást az ítéletben szereplő jogosult nyújtotta-e be.

Az azonnali beszedési megbízással folytatott behajtások során a Vht. jogorvoslati intézményeinek alkalmazása – hasonlóan a Vht. más intézményeihez – ki van zárva. A Vht. jogintézményei kizárásának indoka – tekintettel az azonnali beszedési megbízás céljára – speciális. Egyfelől az azonnali beszedési megbízás nem minősül bírósági végrehajtási eljárásnak, hiszen a bírósági végrehajtás csak az azonnali beszedési megbízás eredménytelensége esetén, az után indítható meg. Ebből következően a bírósági végrehajtási eljárásban az adós rendelkezésére bocsátott jogorvoslati intézmények és fórumok sem vehetőek igénybe. Másfelől 21/2006 (XI. 24.) MNB rendelet 26. § (2) bekezdésének értelmében a hitelintézet az azonnali beszedési megbízás szükséges adattartalmát ellenőrzi, továbbá a csatolmányok és okiratok meglétéről, alaki kellékeiről győződik meg, ezek anyagi jogi tartalmát nem vizsgálhatja. Az azonnali beszedési megbízás sajátos státuszából következően tehát, ha a jogosult tévesen jogerősített fizetési meghagyás alapján nyújt be azonnali megbízását, a kötelezett nem veheti igénybe a Vht. jogorvoslati intézményeit, hanem a Ptk. jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó szabályai szerint követelheti vissza a tévesen leemelt összeget. A Legfelsőbb Bíróság döntése irányadó a döntésbe foglalt esethez hasonló jogi helyzetek rendezésére, így visszavégrehajtás sem kérhető az azonnali beszedési megbízással inkasszózott pénzösszeggel szemben [Vö. Vht. 56. § (2)–(3) bek.].

A Vht. rendelkezése értelmében az azonnali beszedési megbízás alkalmazása kötelező, tehát nem a jogosult rendelkezési körébe tartozik annak eldöntése, vajon azonnali beszedési megbízás útján, vagy végrehajtási eljárással érvényesíti-e követelését. A törvényhely alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság az 539/D/2005. AB határozatában kimondta, a törvény rendelkezése egyértelmű és világos, nem sérti a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogbiztonság követelményét. A rendelkezés megfelel az Alkotmányban biztosított tulajdonvédelemnek, mivel a rendelkezésben nincs olyan tulajdonvédelmi igény, amelyre a tulajdonvédelem kiterjedne. Ennek megfelelően az eredménytelen inkasszó sem sérti a jogosult tulajdonhoz kapcsolódó alkotmányos jogát, mivel ezen igény alkotmányosan értelmezhetetlen. Ugyancsak irreleváns a diszkrimináció tilalmára hivatkozni, mivel a hátrányos megkülönböztetés tilalma a személyek viszonyában érvényesül, és nem vonatkozik a követelések behajtásának sorrendiséget tartalmazó végrehajtási eszközökre. A rendelkezés minden jogosultra egyforma kötelezettséget ró, így szóba sem jöhet a jogszabályhely diszkriminatív jellege.

Az eredménytelen inkasszó jogi következményei túlnyúlnak a Vht. rendszerén és az adós helyzetét lényegesen befolyásolhatják. Így az adós fizetéseképtelensége megállapítható, amennyiben az adóssal szemben benyújtott azonnali beszedési megbízás eredménytelen volt. A fizetéseképtelenség megállapítása az adós felszámolását vonja maga után [a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 27. § (2) bek.]. Az eredménytelen beszedési megbízás után elindítandó végrehajtási eljárásra már nem áll az a korlátozás, hogy a követelést csak bankszámlára lehet benyújtani. Az azonnali beszedési megbízás sikertelensége után a végrehajtási eljárás az adós teljes vagyonára, ingó és ingatlan vagyonára egyaránt kiterjed, természetesen a végrehajtási lap kiállítása útján.

Az azonnali beszedési megbízás, mint a végrehajtást megelőző kötelezően igénybeveendő igényérvényesítés nem várható el a külföldi végrehajtást kérőtől, mivel az nincs a hazai pénzforgalmi rendszerbe bekapcsolva.

Amennyiben az azonnali beszedési megbízás alapján a jogosult követelése a számláján jóváírásra kerül, az eljárás befejeződik. Amennyiben eredménytelen, a jogosult végrehajtási eljárást indíthat, mint láttuk az adós teljes vagyonára. Az azonnali beszedési megbízás eredménytelen akkor is, ha az adós csak a tőketartozást (Ptk. 293. §) tudta kiegyenlíteni, ezért a kamatok és a járulékos követelések tekintetében még jelentős tartozása áll fent. A végrehajtási

lap kiállítását ebben az esetben nem lehet megtagadni. A sikertelen, és ezért eredménytelennek minősülő azonnali beszedési megbízás gazdasági társaságok esetében a mellett, hogy megalapozza a fizetéseképtelenség megállapítását, megnyitja a Gt. különböző társasági alakzatainál eltérő módon szabályozott mögöttes felelősség érvényesítésének lehetőségét, ezért a bíróság az adós beltagjával szemben biztosítási intézkedést rendelhet el.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH2000. 27. hitelezőnek a felszámolást megelőző kötelezettsége az inkasszó benyújtása
BDT2008. 1856., BDT2002. 618. a Vht. jogorvoslati intézményeinek kizártsága inkasszónál
EBH2005. 1328., BH2006. 57., BH2005. 219., EBH2005. 1328. a pénzüintézet kötelezettsége inkasszó esetén
BDT2001. 456. a tévesen jogerősített fizetési meghagyás alapján beszedett pénzüösszeg visszatérítése
BDT.2003. 809. inkasszó esetében nem kérhető visszvégrehajtás
BDT2005. 1248., BDT2007.1633. az eredménytelen inkasszó jogkövetkezménye
BDT2000. 118. eredménytelen inkasszó esetén lehetőség van az adós teljes vagyonaára kérni az inkasszót
BH1997. 346. a külföldi végrehajtást kérő mentesülése az inkasszó alól
BDT2002. 728. az eredménytelen inkasszó meghatározása
BDT2007. 1633. az inkasszó elsődlegessége
Az Alkotmánybíróság 539/D/2005. AB határozata

Kapcsolódó jogszabályok

227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről
A pénzforgalom lebonyolításáról szóló 21/2006 (XI. 24.) MNB rendelet

Vht. 6. § (2) Pénzforgalmi úton lehet behajtani e törvényben említett pénzkövetelést, ha

- a) a jogosult – a lakás-előtakarékossági számla kivételével – bankszámlával, a kötelezett pedig pénzforgalmi bankszámlával rendelkezik,**
- b) a végrehajtás általános feltételei fennállnak,**
- c) a követelés teljesítését bírósági, közjegyzői határozat írja elő, vagy az a 21. §-nak megfelelő közjegyzői okiratban foglalt kötelezettségvállaláson alapul, és**
- d) a jogosult a behajtást végző pénzügyi intézménynek nyilatkozik arról, hogy nincs folyamatban a követelése behajtására irányuló bírósági végrehajtási eljárás, illetőleg nem terjesztett elő végrehajtás elrendelése iránti kérelmet, vagy ilyen kérelme alapján a követelése nem nyert kielégítést.**

A Vht. az általános feltételek mellett további és konkrét feltételeket rendel az azonnali beszedési megbízás igénybeviteléhez. E feltételek egyfelől szűkítik, másfelől bővítik az inkasszó igénybevitelének kötelezettségét. Szűkítik, amennyiben a jogszabályhely a végrehajtás általános feltételének meglétét követeli meg, tágítják amennyiben a jogosulttól csak bankszámla meglétét követelik meg, ez pedig értelemszerűen – szemben a pénzforgalmi bankszámlával – természetes személyeknek is a rendelkezésére áll. A jogosult követelését azonnali megbízással csak abban az esetben érvényesítheti, ha maga rendelkezik bankszámlával, más személy bankszámláját erre a célra nem lehet igénybe venni. Azt a kérdést, hogy a számlák milyen típusúnak minősülnek, mikor beszélhetünk pénzforgalmi bankszámláról a hitelintézet és a számlatulajdonos közötti

szerződés dönti el, azonban a gazdasági vállalkozásoknak és más vállalkozási tevékenységet végző szervezeteknek, szerveknek és magánszemélyeknek kötelező a pénzforgalmi bankszámla nyitása [Art. 178. § 28. pont, valamint a 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet 2. § 19.4. pont, 3. § (1) bek.]. A jogszabályok alapján a Magyar Államkincstárral szembeni követelések is érvényesíthetőek azonnali beszédési megbízással, mivel a Kincstár köteles pénzforgalmi bankszámla nyitására.

A végrehajtás általános feltételei akkor állnak fent, ha a Vht. 13. § alapján – akár végrehajtási lappal, akár végrehajtási záradékkal – el lehetne rendelni a végrehajtást. Szükséges tehát az a jogerős, vagy előzetesen végrehajtandó határozat, amely olyan kötelezést (marasztalást) tartalmaz, melynek teljesítési határideje – eredménytelenül – letelt. Megalapozza az azonnali beszédés benyújtását a jogerős ítélet vagy az azzal egyenértékű bírói határozat [Pp. 148. § (4) bek., 321. § (1) bek.]. Az azonnali beszédési megbízás benyújtható továbbá a Vht. 21. §-ába foglalt közjegyzői okirat kiállítása esetén, akkor, ha a közjegyzői okirat egyértelművé teszi mind a kötelezettségvállalást, mind annak teljesítési módját és határidejét.

Mivel a kétszeres behajtást el kell kerülni, ezért a jogosultnak a saját számlavezető pénzügyintézet felé nyilatkoznia kell arról, hogy a követelés érvényesítése érdekében a bírósági végrehajtás útját még nem vette, vagy nem veszi igénybe. A nyilatkozat kizárja, hogy a jogosult azonnali beszédési megbízást nyújtson be akkor, ha követelésének érvényesítése más minőségében (zálogjogosult) már eredményes volt, vagy e minőségében már bekapcsolódott egy, az adós ellen megindított végrehajtási eljárásba.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH2005. 219. a jogosult más bankszámláját nem veheti igénybe

BDT2003. 809. az azonnali beszédés benyújtását megalapozza a jogerős ítélet

Vht. 6. § (3) Ha a kötelezett pénzforgalmi számlája nem ismert, és az a cégnyilvántartásból sem állapítható meg, a végrehajtás elrendelésére jogosult bíróság a jogosult kérelmére felhívja az adóhatóságot a számlaszám közlésére. Az adóhatóság köteles a felhívásnak haladéktalanul eleget tenni.

A gyakorlatban számos probléma adódik abból, hogy adós számlaszámát a követelést jogerősen megállapító határozat keletkezését megelőző eljárásban sem a jogosult, sem más szervezet vagy szerv nem ismerte meg. A cégnyilvántartások ingyenes, interneten keresztül történő lekérdezésével a cégbíróság által nyilvántartott adósok pénzforgalmi számla számát a jogosult könnyen megismerheti, mert a bankszámlaszámokat a cégbíróság a cégjegyzékben feltünteti [a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 24. § (1) bek. j) pont]. A cégnyilvántartásban azonban gyakori, hogy egy gazdasági társaságnál több, esetleg más és más pénzügyintézetnél vezetett pénzforgalmi számlaszám van feltüntetve. Kérdés, melyik számlán és hány esetben kell az azonnali beszédési megbízást benyújtani.

Abban az esetben, ha az adós közölte bankszámlaszámát, akkor erre a számlára kell benyújtani az azonnali beszédési megbízást. Amennyiben az adós nem közölte számlaszámát, de több számlaszám válik ismertté, a jogosult nem köteles valamennyi számlaszámra benyújtani az azonnali beszédési megbízást, elég egy számla terhelését elindítania. Nyilván a sikerrel kecsegtető bankszámlára nyújtja be a jogosult a beszédési megbízást, azonban azt a kérdést, vajon e számláról behajtható-e a követelés vagy nem, a jogosult nem tudja eldönteni. E helyzetből következően a kiválasztott bankszámla fedezethiánya esetében sem kell valamennyi

számlára, egyesével, egymás után sorban benyújtani az azonnali beszédési megbízást. Az azonnali beszédési megbízás eredménytelenségének megállapítására ugyanis elegendő, ha a behajtás a jogosult által kiválasztott valamelyik számlára nézve sikertelen volt.

Az adós számlájának adóhatósági közlése így azokra az adósoknál gyakori, akik nem esnek a cégbíróóság nyilvántartási körébe. Természetesen a több számla konkurálásának lehetősége az adóhatóság által közölt számlák esetében is fennáll, feloldásuk a cégekre vonatkozó szabályok alkalmazásával lehetséges.

Az adóhatóság felé az adatközlésre felhívást intézni nem a végrehajtást fogatosító, hanem azt elrendelni illetékességgel és hatáskörrel rendelkező bíróság jogosult. A bírói felhívás a jogosult kérelmére történik, s e rendelkezés kizárja a hivatalból való felhívás lehetőségét. Voltaképpen a végrehajtás elrendelésére jogosult bíróság ezekben az esetekben még nem egy végrehajtási ügybe kapcsolódik be, sőt ekkor még az azonnali beszédési megbízás sem került kibocsátásra.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2004. 967. az azonnali beszédési megbízás eredménytelenségének megállapítása

Kapcsolódó jogszabályok

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.)

Vht. 6. § (4) Ha a pénzforgalmi úton történő behajtás fedezet hiánya miatt nem vagy csak részben vezetett eredményre, bírósági végrehajtásnak csak akkor van helye, ha a végrehajtást kérő igazolja, hogy a kötelezett számlavezető pénzügyi intézményétől nem kérte az azonnali beszédési megbízás további függőben tartását, és megjelöli, hogy az azonnali beszédési megbízást milyen összegben teljesítette a pénzügyi intézmény. A függőben tartásra irányadó határidő lejártá előtt előterjesztett végrehajtási kérelem elbírálására is ez a rendelkezés irányadó.

A végrehajtási eljárás az azonnali beszédési megbízás eredménytelensége után indítható, a végrehajtási eljárás megindítására vonatkozó szabályok és okiratok alapján. Az azonnali beszédési megbízáson alapuló behajtás lehet teljes egészében eredménytelen, ám előfordulhat, hogy csak a követelt összeg valamely része nem kerül behajtásra. Amennyiben a főkövetelést behajtotta a jogosult, de a járulékos követelésekkel az adós még tartozik, mert az a behajtásra igénybe vett bankszámláról fedezethiány miatt nem fizethető ki, az azonnali beszédési megbízás eredménytelennek minősül.

A törvény a jogosulttal szemben a végrehajtási eljárás megindításához, a végrehajtás általános feltételeihez képest kétségtelenül többletkövetelményeket állít fel. Egyfelől az eredménytelenséget, mint objektív tényt igazolnia kell, s meg kell jelölnie, hogy a behajtási összegből milyen rész-összegek kerültek kifizetésre. Másfelől igazolnia kell, hogy a pénzügyi intézménynél nem kérte az azonnali beszédés függőben tartását. Az eredménytelenség igazolása a hitelintézet értesítése alapján történhet, az értesítésben a hitelintézet a jogosult felé mind a követelés behajthatatlanságáról, mind az esetleges rész-eredményességről nyilatkozik.

A függőben tartás a jogosult lehetősége, amely az adós egészben, vagy részben fedezethiányos számlájának feltöltődésére, majd a követelésnek a feltöltött, illetve sorba következőkor már fedezettel rendelkező számláról való leemelésére biztosít – a jogosult rendelkezése alapján megállapított – határidőt. Az intézmény magyarázata abban a sokszor előforduló valóságos helyzetben keresendő, hogy az azonnali beszédési megbízásnak az adós pénzügyi intézetéhez való beérkezésének időpontjában az adós számlája nem fedezi a kielégítendő követelést. Ekkor a

fedezethiány megállapítása mellett a beszédési megbízással elindult behajtást eredménytelennek kellene tekinteni, ugyanis a 21/2006 (XI. 24.) MNB rendelet 8. § (1) bekezdés szerint a bankszámlán pénzügyi fedezethiány miatt nem teljesíthető beszédési megbízásokat a pénzügyintézet visszautasítja. A helyzet rendezésének másik lehetősége, hogy a 227/2006 (XI. 20.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdés alapján, a nem teljesíthető fizetési megbízásokat a pénzügyintézet sorba állítja – legfeljebb 35 napig – és a sorrend alapján, a számlára beérkező átutalás, befizetések üteme szerint teljesíti azokat. A sorba állítás szabályai szigorúak, az azonnali beszédési megbízás a rangsorban harmadik, ám mind a Vht. 82/A. § alapján az adóhatóság Art.-on alapuló beszédési megbízása mind a Vht. 80. §-án alapuló bírói átutaló végzés megelőzik. A függőben tartás részben különbözik a sorba állítástól. Függőben tartás esetében a jogosult nyilatkozata alapján, de a sorba állítás jogszabályi rendelkezése szerint tolja ki a pénzügyintézet a fizetés határidejét. A pénzügyintézet a jogosult nyilatkozata alapján sorba is állíthatja a követelést, s ezzel tartja függőben a kifizetést.

A végrehajtási eljárás megindításakor gondoskodni kell a kettős végrehajtás elkerüléséről, ezért a végrehajtási eljárással párhuzamosan mind a függőben tartás, mind a sorban állítás megengedhetetlen. Ez indokolja a törvény azon rendelkezését, hogy a függőben tartás határideje alatt végrehajtás nem indulhat.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2002. 728. az azonnali beszédési megbízás eredménytelennek minősül, ha az adós bankszámlájáról fedezethiány miatt nem fizethető ki

Vht. 7. § (1) A bírósági végrehajtás során a pénzkövetelést elsősorban a pénzügyi intézménynél kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből, illetőleg az adós munkabéréből, illetményéből, munkadíjából, a munkaviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, szolgálati viszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságából, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásából, juttatásából, követeléséből (a továbbiakban együtt: munkabéréből) kell behajtani.

A bírósági végrehajtás leginkább előforduló, tipikus esete a pénzkövetelés behajtása. A törvény korábbi szakaszaiban szabályozott azonnali beszédési megbízás szintén pénzkövetelés behajtására irányult. A törvény jelen szakasza azonban pénzkövetelés behajtására már a bírósági végrehajtás egészére nézve állít fel sorrendet, szabályai vonatkoznak a végrehajtó eljárására éppúgy, mint azokra az eljárásokra, ahol a végrehajtások kollíziója miatt a Vht. szabályait kell alkalmazni, avagy ahol a Vht. előírásai irányadó jellegűek. Az azonnali beszédési megbízással teljesítendő behajtások nem esnek e szakasz alá, azonban annak sikertelensége esetén, a Vht. alapján elrendelt bírósági végrehajtási eljárásra már e törvényhely normái vonatkoznak.

A Vht. 7. § (1) bekezdésbe foglaltakat a jogirodalom a végrehajtásra vonatkozó alapelvek közül az arányosság és a fokozatosság törvényi rögzítésének tekinti (Kengyel Miklós: Magyar Polgári Eljárásjog. Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 54. old.). Olyan speciális behajtási, igényérvényesítési formákról van szó, amikor vagy az adós rendelkezése alatt lévő, pénzügyi intézetnél kezelt összegből, vagy az adósnak különböző jogcímen járó rendszeres pénzben folyósítható járadékból, jövedelemből kell a pénzkövetelést teljesíteni.

A törvényhely első bekezdése a második bekezdéssel szemben alkot elsődlegességet, azonban a pénzügyi intézeteknél kezelt összeg és a különböző rendszeres jövedelmek között szintén

felelhető egy hiererachikus, szubszidiárius sorrend. Jóllehet a rendelkezés megfogalmazása nem egyértelműen utal erre, mégis a szöveg logikai értelmezése megerősíti álláspontunkat.

A pénzkövetelést elsősorban pénzügyintézetknél kezelt összegből kell behajtani, és ha nincs ilyen, az adós közvetlen rendelkezés joga (tulajdona) alatt álló összeg, akkor munkabéréből és a törvény által felsorolt járandóságokból. Amennyiben az adósnak van pénzügyintézetnél kezelt pénzüsszege, és munkabér jellegű járandósága is, először a pénzügyintézeti összeg, majd a munkabér jellegű járandóság kerül végrehajtás alá. Értelmezésünk szerint az illetőleg kifejezés arra utal, amennyiben nincs pénzügyintézetnél kezelt összeg, a végrehajtó nem térhet át a lefoglalt vagyontárgyak értékesítésére, hanem meg kell kísérelni a rendszeres járadékokból történő kielégítést.

A törvényhely rendkívüli tágon fogalmazza meg mind a pénzügyi intézményeknél kezelt összeg fogalmát, mint a munkabér jellegű bevételek körét. A Vht. jelen szakaszába foglalt munkabér fogalom eltér a Vht. 65. § (1) bekezdésbe foglalt ún. munkavállalói munkabér fogalmától, bár a Vh. 66. §-a a 65. § rendelkezéseket a foglalkoztatási jogviszony alapján járó rendszeres járandóságokra analóg módon rendeli alkalmazni.

A Vht. 7. § (1) bekezdése alapján a pénzügyi végrehajtást meg kell kísérelni a hagyományos foglalkoztatási jogviszonyok – munkaviszony, közalkalmazotti, közszolgálati jogviszony – keretében felvett rendszeres járandóság mellett az ún. atipikus munkavégzési formákból járó, sőt a rendszeres munkaviszony létesítéssel nem járó munkavégzésért felvett jövedelemre – szellemi szabadfoglalkoztatott esetén a rendszeresen felvett munkadíjazás – is. Nem kizárt a tudományos képzésre felvett hallgató jövedelmének behajtás alá vonása sem [Vht. 74. § h) pont, 66. § d) pont]. Ugyancsak széles körben határozza meg a jogszabály a társadalombiztosítási juttatások körét. A Vht. 67–69. § mellett e körbe sorolható a Vht. 72. §-ában említett munkanélküli ellátás, természetesen a Vht.-ben megfogalmazott törvényes korlátozások mellett.

Vht. 7. § (2) Ha előre látható, hogy a követelést a munkabérre, illetőleg a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. A lefoglalt ingatlant azonban csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nincs teljesen fedezve, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva elégíthető ki.

A lefoglalható vagyontárgyakból történő kielégítésre nem automatikusan lehet és kell áttérni. A végrehajtónak a konkrét eljárás igénybe vétele előtt mérlegelnie kell, vajon a követelés a munkabérre, pénzügyi intézetnél kezelt összegre vezetve viszonylag rövidebb idő alatt behajtható-e. Nemleges megállapítás esetében lehet áttérnie a vagyontárgyak lefoglalását követően azok árverés útján történő értékesítésére. Amennyiben a pénzügyintézetknél kezelt összegből vagy a rendszeres munkabéréből a követelés kielégíthető, de a végrehajtó, rossz kalkuláció alapján mégis árverést tart, a bíróság az árverést megsemmisítheti. A végrehajtó ugyanis reális és valóságos időintervallumokat köteles kalkulálni, tovább a végrehajtási eljárást időszükségletének szempontjából köteles mérlegelni a behajtandó követelés nagyságának és az adós rendszeres bevételeinek arányát. A törvényi szóhasználat szerint viszonylag rövidebb idő alatt kell behajtani a követelést, ennek eldöntése a végrehajtó feladata. A törvény nem határoz meg konkrét határidőt, de a sikeres behajtáshoz szükséges időt konkrétan megadni amúgy sem lehet. A törvényi rendelkezés indoka lehet egyébként az a valóságos tény, hogy a végrehajtási ügyekben a szükséges végrehajtói cselekmények időszükséglete az adós egyedi vagyoni helyzetének, vagyontárgyainak és jövedelmi viszonyainak ismeretében határozható meg.

Másfelől a Vht. itt elvi jellegű rendelkezést tartalmaz, amit konkrét törvényi határidővel kiváltani nem szükséges.

A törvény szintén nem határoz meg konkrét határidőt arra nézve, meddig kell várni az ingatlan értékesítésével. Ingatlant csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nem fedezhető teljesen, vagy ez aránytalan hosszú idő alatt lenne lehetséges. A rendelkezés álláspontunk szerint vagylagos, amennyiben a követelés kielégíthető lenne az adós ingó, vagy ingók módjára kezelhető vagyonából, de a végrehajtást kérő csak az aránytalanul hosszú idő alatt jutna hozzá a követeléséhez, az ingatlan árverése elrendelhető.

E jogszabályi rendelkezések egyébként az arányos és fokozatos végrehajtási eljárás normatív biztosítékai. Az ingatlan értékesítésére vonatkozó határidő továbbá garanciális jellegű, megakadályozza, hogy azonnal és mindent megelőzve elérvezzék az ingatlant, miközben gyorsan be lehet(ne) hajtani a követelést az adós ingó vagyonából. Mindebből következik, az ingatlan értékesítése csak a legvégső esetben rendelhető el, ám az értékesítés időpontjának meghatározásakor figyelembe kell venni a végrehajtást kérőnek a gyors és rövid idő alatti követelés behajtásához fűződő érdekét.

A Vht. 138. § (1) bekezdése szerint, amennyiben a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan adatait, a végrehajtó a végrehajtási költség megelőzését követő 3 munkanapon belül lefoglalja az ingatlant. Ha a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemben úgy rendelkezett, hogy az adós ingatlanát is vonják végrehajtás alá, vagy az adós ingatlanának végrehajtás alá vonását nem zárta ki, de a végrehajtási kérelemben az ingatlan adatait nem jelölte meg, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését követő 3 munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt. A végrehajtást kérő tehát – élve rendelkezési jogával – azonnal rámehet az ingatlanra, a végrehajtó pedig – a költségelőleg megfizetése után – köteles 3 munkanapon belül lefoglalni az ingatlant. Meg kell jegyeznünk ugyanakkor a lefoglalás még nem árverés, a végrehajtás foganatosításának következő lépése még nem az árverési értékesítés lesz, lehetőség és mód van tehát az ingatlan lefoglalása mellett akár munkabérből, akár pénzügyi összegből behajtani a tartozást. A Vht. 7. § (2) bekezdése megerősíti álláspontunkat.

A törvénybe foglalt fokozatosság elvének határt szab több jogilag releváns körülmény. Amennyiben a diplomáciai mentességet élvező személy nem mond le diplomáciai mentességéről, vele szemben a magyar bíróság joghatóságának kizártsága miatt végrehajtás nem rendelhető el. Még akkor sem, ha a végrehajtás tárgya gyerektartási díj, és a végrehajtás a diplomáciai mentességet élvező személy Magyarországon működő nemzetközi szervezet munkáltatójánál felvett munkabérére irányulna.

A Vht. határidőre vonatkozó rendelkezéseinek és a végrehajtási eljárás befejezésének határidő problémáját vizsgálta az Alkotmánybíróság. Ennek során megállapította, a végrehajtási eljárásban a jogbiztonság elvéből fakadó követelmény, a hatékony, eredményes és megfelelő ésszerű időn belüli végrehajtás. Kétségtelenül megállapítható, hogy a Vht. az eljárás egészére nézve végső határidőt nem állapít meg, azonban számos rendelkezésében rögzít eljárási határidőt. A konkrét határidők mellett azonban nagy jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy a Vht. 9. § alapján a végrehajtási eljárásban alkalmazni kell az ügyek Pp. 2. § (1) bekezdésébe foglalt ésszerű határidőn belüli befejezését előíró rendelkezést. Az utaló szabály alapján alkalmazható Pp. 2. § (1) bekezdése megfelel a jogbiztonság követelményének, de az Alkotmánybíróság a Pp. e szakaszába foglalt követelmény megsértésére előírt jogkövetkezmény alkalmazását is irányadó szankciónak tekinti a végrehajtási eljárásban. Az Alkotmánybíróság szerint tehát amennyiben az eljárás ésszerű időn belül nem fejeződik be, a fél – az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással – méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. Az igény elbírálása során a bíróság soron kívül jár el. A kártérítés

megállapítását nem zárja ki, ha a bíróság nevében eljáró személynek az okozott jogsérelem közvetlenül nem volt felróható [Pp. 2. § (3) bek., 309/E/2004. AB határozat].

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH2000. 254. az árverést bírósági megsemmisítésének esete

BDT2003. 808. eljárás diplomáciai mentességet élvező személy esetében

309/E/2004. AB határozat

Vht. 7. § (3) E törvény alkalmazásában pénzügyi intézménynél kezelt összeg:

a) a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 529. §-ában meghatározott bankszámlaszerződés alapján nyitott bankszámlán szereplő összeg, valamint a Ptk. 530. §-ában meghatározott betétszerződés és a Ptk. 533. §-ában meghatározott takarékbetét-szerződés alapján a pénzügyi intézménynél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a pénzügyi intézmény a bankszámlaszerződés szabályainak megfelelően kezeli (ideértve a nem pénzforgalmi jellegű számlákon kezelt összegeket is),

b) a Ptk. 530. §-ában meghatározott betétszerződés és a Ptk. 533. §-ában meghatározott takarékbetét-szerződés alapján takarékbetétkönyv, egyéb betéti okirat ellenében a pénzügyi intézménynél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg; továbbá egyéb szerződés alapján az adós részére a pénzügyi intézmény által visszafizetendő, az adós rendelkezése alatt álló pénzösszeg.

A Vht. önmaga határozza meg a pénzügyi intézménynél kezelt összeg fogalmát, mégpedig azzal, hogy a Vht. 7. § (3) bekezdésbe foglalt definíciót kell mindig alkalmazni, ha a törvény a pénzügyi intézmény fogalmát használja.

Ennek értelemben a követelés behajtása rendkívül széles körben lehetséges. Behajtható a pénzkövetelés az ún. klasszikus bankszámlaszerződések alapján nyitott bankszámlákból (Ptk. 529. §). A bankszámlaszerződéssel a pénzügyi intézmény kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a vele szerződő fél (a számlatulajdonos) rendelkezésére álló pénzeszközöket kezeli és nyilvántartja, azok terhére szabályszerű átutalásokat és kifizetéseket teljesíti. A pénzügyi intézmény kötelezettsége továbbá a számlatulajdonos értesítése a számlán jóváírt és terhére irt összegekről, a számla egyenértékéről.

E számlát bárki megnyithatja, amennyiben rendelkezik polgári jogi jog-, és cselekvőképességgel. Pénzforgalmi bankszámla nyitása csak a vállalkozások számára kötelező, minden más esetben a pénzügyi intézménnyel szerződő fél dönti el akar-e bankszámlaszerződést kötni. A bankszámla nem szűnik meg a jogosult halálával, hanem a vonatkozó jogszabályok szerint az abból származó jogok és kötelezettségek az örökösre szállnak.

Végrehajtás vezethető a Ptk. 530. § alapján a pénzügyi intézménnyel kötött betét szerződés alapján a pénzügyi intézménynél lekötött összegre. A Ptk. törvényhelye a betéti szerződést a bankszámlaszerződés egyik speciális változatának tekinti, a Ptk. 533. §-ába írt takarékbetét szerződéstől az különbözteti meg, hogy nincs ebben az esetben betéti okmány. Gyakori eset, hogy a pénzügyi intézmény a bankszámla tulajdonos részére a lekötött pénzösszegek elhelyezésére egy külön alszámlát hoz létre, s a megtakarításokat e szám alatt lekötött betétként tartja nyilván.

A Ptk. 533. § szerint a takarékbetét-szerződés alapján a pénzügyi intézmény köteles a betevőtől takarékbetétkönyv, vagy más okmány ellenében pénzt átvenni, és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni. Névre szólóan, takarékbetétkönyv vagy más okmány kiállításának ellenében lehet takarékbetétet pénzügyi intézménnyel elhelyezni.

A Vht a. – Ptk. 530. és 533. § alapján létrehozott – betétszerződés, illetve takarékbetét szerződésre vonatkozóan külön szabályokat tartalmaz. E szabályoknak fontos része az adós rendelkezésére álló összeg meghatározása, mivel végrehajtás csak az adós rendelkezésére álló összegre lehetséges. Az adós rendelkezésére álló összeg megállapításának alapja lehet a pénzügyintézetnek az adós részére kiállított okirat, okmány (takarékkönyv), vagy a külön számlán elkülönített pénzösszeg. A rendelkezés ugyanakkor garanciális, mivel a végrehajtás alól a Vht. alapján különböző jogcím szerint mentes pénzösszeg így nem kerül be a pénzügyintézeti végrehajtásba.

Kapcsolódó bírósági határozatok

EBH2006. 1426. bankszámla követelések sorsa öröklés esetén

Kapcsolódó jogszabályok

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

Vht. 7. § (4) A bírósági végrehajtás során a pénzügyi intézménynél kezelt összegre irányadó szabályokat kell alkalmazni a befektetési szolgáltatókra vonatkozó törvényi rendelkezések szerint ügyfélszámlán nyilvántartott, az adós rendelkezése alatt álló összegre is.

A törvény a befektetési szolgáltatókra kiterjeszti a pénzügyi intézményekre vonatkozó szabályokat. A piaccgazdaság körülményei között a pénzügyi befektetéseket a külön erre a célra létrehozott társaságok végzik és végezhetik. Sokszor fordul elő, hogy az adós a pénzügyi intézeteknél vagy nem vezet bankszámlát, vagy éppen csak a szükséges kiadásainak fedezésére tart rajta valamilyen összeget. Még gyakoribb, hogy a pénzügyintézeteknél nem nyit takarékbetét-számlát, vagy egyáltalán nincs megtakarítása. Törvényi rendelkezés hiányában a nem pénzügyintézeteknél vezetett megtakarítások végrehajtás alá vonására nem lenne lehetőség, s ez nemcsak a végrehajtást kérő jogosult érdekeinek sérelmére, hanem a jogállami működés zavarához vezetne. Az intézmények körét, működésük szabályait a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény szabályozza.

A végrehajtó a befektetési szolgáltatóknál vezetett ügyfélszámlán az adós rendelkezésére álló pénzösszeget vonhatja végrehajtás alá. A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) 147. § szerint a szolgáltató ügyfélszámlát köteles vezetni, amelyen nyilván tartja a számlatulajdonost megillető bevételt, és erről a számláról teljesíti a számlatulajdonost terhelő kifizetéseket. Azzal az ügyféllel, akinek megbízásából portfóliókezelést, letéti őrzést végez, a szolgáltató köteles ügyfélszámla-szerződést kötni. A szolgáltató köteles az ügyfelek tulajdonát képező ügyfélszámla állományt letéti számlán elhelyezni.

Kapcsolódó jogszabályok

A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (Tpt.)

A befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény

Vht. 7. § (5) A bíróság és a végrehajtó a végrehajtási eljárás során szükség esetén megkeresi az adóhatóságot a hozzá bejelentett bankszámlaszámok közlése végett, továbbá a pénzügyi intézményeket az adós náluk kezelt pénzösszegeinek végrehajtás alá vonásához szükséges adatok (számlaszám) közlése végett.

A végrehajtási eljárás során számtalan esetben szükség lehet az adós számlaszámának kiderítésére. Előfordulhat, hogy az adós számlaszámának ismerete nélkül indul végrehajtás, ekkor a végrehajtási eljárás során kell azt kideríteni. Lehetséges azonban, hogy a megadott számlaszám nem található meg, vagy nincs rajta fedezet és kiderül, az adósnak más pénzügyi intézetek vagy befektetési szolgáltatók vezetnek számlát, ügyfélszámlát. Mindezekben az esetekben szükséges az adós számlaszámának ismerete, amit a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság valamint a végrehajtó kérésére nemcsak az adóhatóság, hanem a pénzügyi intézmény – és a törvényi kiterjesztés alapján a befektetési szolgáltató – köteles kiadni. E szervek és szervezetek nem hivatkozhatnak a banktitokra, esetleg adatvédelemi előírásokra [a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Htp.) 51. § (2) bek. j) pont].

Kapcsolódó jogszabályok

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Htp.)

Vht. 8. § (1) E törvény keretei között a végrehajtást kérő rendelkezésétől függ, hogy az adós milyen jellegű vagyontárgyából kívánja követelésének végrehajtását.

A végrehajtási eljárásban – tekintettel annak polgári nemperes jellegére –, a végrehajtást kérőt széles körű rendelkezési jog illeti meg. Rendelkezési joga a végrehajtási eljárás elrendelésekor éppúgy megnyilvánul, mint a végrehajtás foganatosítása során. Ennek megfelelően a végrehajtást kérő rendelkezési jogába tartozik annak eldöntése, hogy megindítja-e a végrehajtási eljárás, és az adós milyen vagyonából kéri követelése kielégítését. A végrehajtást kérő e rendelkezési jogát azonban törvényes keretek között gyakorolhatja, így például rendelkezési jogosítványa arra már nem terjed ki, hogy ingó foglalásnál sorrendet állapítson meg, ez a jog ugyanis a Vht. szabályai alapján a végrehajtót illeti meg [Vht. 87. § (1) bek.].

Rendszerint a végrehajtást kérő a végrehajtható okirat rovatainak kitöltésekor gyakorolja rendelkezési jogosultságát. Választhat azonban olyan megoldást, hogy az adós teljes vagyonára kéri a végrehajtást elrendelni, ekkor a végrehajtó, a törvény keretei között határozza meg a sorrendet.

Vht. 8. § (2) A bíróság a végrehajtási kényszer arányos, illetőleg fokozatos alkalmazása céljából a végrehajtást kérő rendelkezésétől az adós érdekében eltérhet.

A végrehajtást kérő a rendelkezési jogát a törvényen végighúzó arányosság és fokozatosság követelményei között gyakorolhatja. A fokozatosság és arányosság követelménye már a Vht. 7. § konkrét szabályaiban megjelenik, a Vht. 8. § (2) bekezdése azonban – kiindulva a fokozatosság és arányosság alapelveiből – felhatalmazza a bíróságot a végrehajtást kérő végrehajtásra vonatkozó akaratának további korlátozására. A bíróság ugyanis a fokozatosság és arányosság követelményét érvényesítve, a végrehajtást kérő rendelkezésétől eltérő módon állapíthatja meg a végrehajtás alá vonható vagyon körét.

A törvényhely azonban egy másik alapelvet is érvényre juttat. A bíróság – törvényi felhatalmazás alapján – amikor az adós érdekében korlátozza a végrehajtást kérő rendelkezési jogát, megvalósítja az adós védelmére vonatkozó jogelveket és normatív kötelezettségeket. A bíróság tevékenységével biztosítja a végrehajtási eljárás jogszerűségét és alkotmányosságát.

A végrehajtási eljárás adóst érintő sajátosságaira utalva az Alkotmánybíróság a 46/1991. (IX. 10.) AB határozatban máig iránymutatón leszögezte „az emberi méltósághoz való jog korántsem csupán a jó hírnévhez való jogot foglalja magába, hanem egyebek között a magánszféra

védelméhez fűződő jogot is. Ennél fogva az is ellentétes az emberi méltósághoz való alapvető joggal, ha valakivel szemben kellő alap nélkül alkalmaznak hatósági kényszert, ezáltal az állam indok nélkül avatkozik be a magánszféra körébe tartozó viszonyokba. Az a jogi szabályozás tehát, amely ezt akár csak potenciálisan lehetővé teszi, arra való tekintet nélkül alkotmányellenes, hogy ez az alkotmányellenes jogkövetkezmény az ügyek hány százalékában következik be”.

*Kapcsolódó bírósági határozatok
46/1991. (IX. 10.) AB határozat*

A polgári perrendtartás alkalmazása

Vht. 9. § Azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket ez a törvény külön nem szabályoz, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a végrehajtásáról szóló jogszabályok – a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel – megfelelően irányadók.

A bírósági végrehajtás nemperes eljárás. A magyar polgári eljárásjog 1952-re visszanyúlva a polgári nemperes eljárások szabályozását megnyitotta a Pp rendelkezései előtt (a nemperes eljárások bemutatását vö. Németh János: A polgári nemperes eljárások fogalma és jogi természete. In: A cégekkel kapcsolatos nemperes eljárások. Szerk.: Németh János. KJK – Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004.). A 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 13. § (3) bekezdése szerint a Pp. szabályait a nemperes eljárásokban megfelelően kell alkalmazni, amennyiben az egyes nemperes eljárásokra vonatkozó jogszabályok másként nem rendelkeznek, avagy a nemperes eljárás jellegéből más nem következik. A 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet felhatalmazása mellett azonban az egyes jogszabályok külön is rendelkezhetnek a Pp. szabályainak alkalmazhatóságáról, ezt teszi a Vht. mellett a Ctv. 32. § (1) bekezdése.

A Vht. a Pp. szabályait a végrehajtási eljárás azon kérdéseire engedi meg alkalmazni, amelyeket a Vht. külön nem szabályoz, így a Pp. alkalmazhatósága másodlagos, szubszidiárius jellegű.

A törvényhely nemcsak a szorosan vett Perrendtartás alkalmazásának lehetőségét teremti meg, hanem a Pp. végrehajtásáról szóló jogszabályokét is. A felhatalmazás értelmében a azonban a Pp. „másodlagos” alkalmazásánál a jogalkalmazónak tekintettel kell lennie a végrehajtási eljárás sajátosságaira, például arra a legtöbb konfliktust kiváltó tényre, hogy a végrehajtási eljárásban a felek kölcsönös meghallgatására kivételesen, csak bizonyos eljárási helyzetekben kerülhet sor.

A másodlagos alkalmazás szabálya a gyakorlatban kérdések sorát veti fel. A Pp. ugyanis az Alapvető elvek címet viselő fejezetében jogi normatartalmat öltött eljárási elveket kodifikált, s az alapvető elvek mellett már a bevezető fejezetben (alapelvi fejezet) az egyes eljárási cselekmények vonatkozásában külön intézményeket teremtett. Általános konszenzus uralkodik a jogirodalomban és a joggyakorlatban abban, hogy a jogorvoslathoz való jognak, a rosszhiszemű eljárás tilalmának, avagy az igazságszolgáltatás alapelveinek a végrehajtási eljárásban – hasonlóan a peres eljáráshoz – érvényesülniük kell. Amennyiben a végrehajtást kérő a végrehajtható okiratban az adóst terhelő összeget meghaladó tőkeösszeget tüntet fel, ennek következményeit neki kell viselnie, a különbözeti összegre számított végrehajtói munkadíjat, költségátalányt, neki kell megfizetnie. A végrehajtást kérő rosszhiszemű eljárásának szankciója nemcsak a jóhiszemű eljárás követelményének, mint a Pp. 8. §-ába foglalt alapelvnek megsértéséből következik, hanem az alapelvre épülő, azt konkretizáló Pp. 80. § (2) bekezdésből. A Pp. 80. § (2) bekezdése a mulasztó, a késedelmeskedő, az eljárási cselekményeket sikertelenül végző, és eljárásával felesleges költségeket okozó fél anyagi szankciókkal való marasztalását

teszi lehetővé. Érvényesülni kell a végrehajtást kérő rendelkezési jogának primátusa mellett a kérelemre történő eljárás alapelvének. A kérelemhez kötöttség követelményének érvényesülését a Legfelsőbb Bíróság többször megerősítette. A Legf. Bír. Pfv. V. 20 173/2008. ítéletében kifejtette, hogy a végrehajtó intézkedésének törvényességét illetve mulasztását a Pp. 215. § alkalmazásával, a kifogás tartalmi keretein belül kell elbírálni, ezért a bíróság döntése nem terjedhet túl a kifogásban előadott kérelmen. A fellebbezési kérelem keretéihez kötötten kell a másodfokú bíróságnak elbírálnia azokat az elsőfokú bírósági végzéseket, amelyeket a végrehajtási eljárásban az elsőfokú bíróság hatáskörén és illetékességi körén belül meghozott.

A Perrendtartás alapelvei mellett a Pp. jogintézményei akkor alkalmazhatóak, ha az adott eljárási helyzetre vonatkozóan a Vht. nem tartalmaz szabályozást, vagy amennyiben a Vht. szabályozása részleges, és a szabályozás hiányát a Pp. normáinak alkalmazásával kell elhárítani. Ezen utóbbi helyzetre példa az ügygondnok, akinek végrehajtó általi kirendeléséről a Vht. 46. §-a rendelkezik, jogállását viszont a Pp. 74. §-a rendezi.

A bírói gyakorlatból a kettős szabályalkalmazásra a hiánypótlás köréből találunk iránymutató döntéseket. A következetes bírói gyakorlat szerint ugyanis a hiánypótlás szabályai [Pp. 95. § (1) bek.] sajátos módon, a végrehajtási eljárásnak mint speciális eljárásnak a követelményeihez igazodva alkalmazhatóak. Így például amennyiben a végrehajtás elrendeléséhez szükséges, és a törvényben meghatározott feltételek (Vht. 13. §) fennállnak, valamint a hiánypótlás eredménytelen, akkor sem lehet minden esetben megtagadni a végrehajtási lap kiállítását. Csak akkor tagadható meg a végrehajtási lap kiállítása, ha a hiányok miatt a végrehajtási kérelem nem teljesíthető. A Pp. 131. § (1) bekezdés j) pontja a végrehajtási eljárás céljának és rendeltetésének keretei között érvényesül. A végrehajtás kérő kockázata, hogy a hiányos kérelem alapján elrendelt végrehajtás egyáltalán foganatosítható-e, a bíróságnak a hiányos tartalma szerint kell döntenie kibocsátásáról.

A Pp. intézményeinek, előírásainak és alapelvekre épített intézményeinek szubszidiárius alkalmazása rendkívül széles kört ölel fel. Több bírói döntés leszögezi például, hogy a végrehajtási eljárás során a felek által előterjesztett kérelmeket tartalmuk és nem elnevezésük szerint kell elbírálni [Pp. 3. § (2) bek.]. Ennek értelmében az árveréssel szemben az elővásárlási jog bejelentését végrehajtási kifogásként kell elbírálni.

Ugyancsak végrehajtási kifogásként kell elintézni azt a kérelmet, amiben a végrehajtást kérő felperesként keresetlevelet terjeszt elő a végrehajtóval szemben, mert az megtagadta a letéti kamatra vonatkozó elszámolást. Helyben hagyta a Legfelsőbb Bíróság az alsóbb bíróságok határozatát akkor, amikor azok az alperes viszontkeresetét annak tartalma miatt egy végrehajtási nemperes eljárás megindítására vonatkozó kérelemként értelmezték, és ennek megfelelően intézték el.

A végrehajtási eljárásban mind a végrehajtást kérő, mind az adós számos kérelmet terjeszt elő. E kérelmeket a feleknek a mellett, hogy indokolniuk szükséges, tényekkel és adatokkal alá kell támasztaniuk a Pp. 164. § rendelkezéseinek megfelelően. Így annak a félnek kell állításait igazolni, vagy bizonyítani, akinek érdekében áll, hogy állításait, hivatkozott tényeit a bíróság valóban fogadja el.

A felek a polgári perben a Pp. alapján a bizonyítási eszközök gazdag választékát vehetik igénybe. A végrehajtási eljárás sajátosságai miatt a leggyakoribb a szakértő kirendelése, főleg a végrehajtás alá vont ingatlan [Vht. 140. § (5) bek.] becsértékének megállapítására. Nem zárható ki szakértő kirendelése olyan speciális ingóságok értékének megállapítására sem, amely becsértékének megállapításához különleges szakértelemre [Pp. 177. § (1) bek.] van szükség. E szakértő kirendeléseknél a Pp. szabályait kell alkalmazni, így annak indokoltságát vagy indokolatlanságát e szerint kell megítélni.

A végrehajtási eljárás, mint minden polgári nemperes eljárás rövidebb, vagy hosszabb ideig tart. A legtöbb esetben ugyanaz a végrehajtást kérő kezdi és fejezi be a végrehajtást ugyanazon adós ellen. Nem zárható ki, hogy a felek személye valamilyen természeti vagy jogi oknak köszönhetően a végrehajtás alatt megváltozzon. Az eljárásjog a felek személyében bekövetkező változásokra – alkalmazkodva az eltérő szituációkhoz – különböző lehetőségeket alakított ki (Pp. 61–65. §). A végrehajtási eljárásban e szabályokat – eltérő rendelkezések hiányában – alkalmazni kell. Ezért a végrehajtási eljárásban szintén irányadó Pp. rendelkezés szerint, amennyiben a polgári jog szabályai szerint valamelyik fél helyébe az eljárás alatt jogutód lép be, annak a Pp. szabályai szerint kell biztosítani az eljárási részvételét. A felszámoló javára tett engedményezés így megalapozza a felszámolónak a végrehajtást eljárásba való belépési igényét.

A perrendtartás alkalmazásának leggyakoribb terepe az elsőfokú bíróság végzése elleni fellebbezések másodfokú elintézése. A kérelemhez kötöttség elve, a beadványok tartalmi megítélésnek elve mellett a végzés elleni fellebbezés elintézése másodfokon mindig tárgyaláson kívüli eljárásban történik, ahol a felek meghallgatása kizárt (Pp. 257–259. §). Az eljárásban részt vevő bírókra a Pp. bírák kizárására vonatkozó szabályait kell alkalmazni, azonban a végrehajtási lapot kiállító bíró a végrehajtási lap visszavonására irányuló kérelem elintézéséből nincs kizárva, mert vele szemben a Pp. 15. §-ába írt kizárási ok nem valósul meg.

A bírói gyakorlat számos döntésben megerősítette, a Vht. rendelkezéseit egyértelműen alkalmazni kell azokban az esetekben, amikor a törvény tartalmaz az adott eljárási helyzetre sui generis normatív előírást, jogi szabályt, vagy jogintézményt. Így a végrehajtási lap, a végrehajtási záradék kiállítására akkor is a Vht. hatásköri és illetékességi szabályai szerint kell eljárni, ha felek előzetesen jogvitáik elintézésre más bírói fórumot kötöttek ki.

Nem alkalmazható a Pp. 23. § (1) bekezdés *a*) pontjába foglalt vagyoni jogi perekre vonatkozó értékhatár a végrehajtási záradék kiállítása során, mivel a Vht. egyértelműen szabályozza a hatáskör kérdését. Amikor a bíróság olyan biztosítási intézkedést rendel el, amely pénzkövetelés biztosítására irányul, akkor a biztosítást elrendelő végzést a Vht. 191. § (1) bekezdése szerint a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak, a végzés kézbesítésére a Pp. szabályai nem alkalmazhatóak.

A Perrendtartás szabályainak a végrehajtási eljárásban való alkalmazhatóságát a törvény, a bírói gyakorlat és jogirodalom elég pontosan kimunkálta. Nem igen esik azonban szó arról, ha nemcsak a Pp. és a Vht. hanem más eljárási törvények ütközéséről vagy kollaborációja merül fel. A Legfelsőbb Bíróság Legf. Bír. Gf. II. 30 496/2002. ítéletében a Vht., a Pp. és a Ctv. ütközését oldotta fel azzal, hogy a jogszabálysértő cégnév megállapítását kimondó ítélet végrehajtását nem a Vht., hanem a Ctv. alapján a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárásának körébe rendelte. Hasonlóan a meghatározott cselekmény végrehajtása során kiszabott pénzbírság részletekben való megfizetésére előterjesztett kérelmet a Pp. 120. § felhatalmazása alapján a bíróságok által büntetőügyekben kiszabott pénzbüntetésre vonatkozó szabályok szerint tartotta elintézhetőnek, ezért a jogeset időpontjában hatályos 107/1979. IM utasítás rendelkezéseit alkalmazta.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2002. 745. a végrehajtást kérőnek viselnie kell a tévesen kért végrehajtás költségeit

BH2001. 389., BH2008. 120. a kérelemhez kötöttség elvének érvényesülése

BH1996. 438., BDT2003. 883. a végrehajtási lap kiállítása és a hiánypótlás

BH2002. 21. elővásárlási jog bejelentését végrehajtási kifogásként kell elbírálni

BH2000. 61., BH2001. 389., EBH2001. 454. a kérelmek tartalmi elintézéséről

BH1998. 237. a bizonyítás kötelezettsége a végrehajtási eljárásban

BH1988. 437. a szakértő kirendeléseknél a Pp. szabályait kell alkalmazni

BH1997. 586. a felszámoló jogutódlása

BH1998. 493. bíró kizárása a végrehajtási eljárásban

BH1999. 560., BDT2002. 644., BH1988. 182. hatáskör és illetékesség a végrehajtási jog alapján

BH2003. 462. sajátos kézbesítési szabályok a Vht. alapján

BH2003. 85, EBH2002. 783., BDT2000. 194. végrehajtási eljárások ütközése

Kapcsolódó jogszabály

105/ 1952. (XII. 28.) MT rendelet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában

II. FEJEZET

A VÉGREHAJTÁS ELRENDELÉSE

Végrehajtható okiratok

Vht. 10. § A bírósági végrehajtást (a továbbiakban: végrehajtás) végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni. A végrehajtható okiratok a következők:

- a) a bíróság által kiállított végrehajtási lap,*
- b) az olyan okirat, amelyet a bíróság végrehajtási záradékkal látott el,*
- c) a bíróság végrehajtást elrendelő, letiltó, illetőleg átutalási végzése, továbbá közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozata,*
- d) a bíróság pénzbüntetésről, pénzmellékbüntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyonelkobzásról, az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott pénzügyi összegéről, valamint az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban alkalmazott vagyonelkobzásról szóló értesítése,*
- e) a bíróság bünyügyi költségről, elővezetési és kíséresi költségről szóló értesítése, továbbá a bírósági gazdasági hivatalnak az ügyészség által kiszabott rendbírságról, megállapított bünyügyi költségről, az ügyészség és a nyomozó hatóság által megállapított elővezetési és kíséresi költségről, valamint a pártfogó felügyelői szolgálat által a közvetítői eljárásban megállapított, az állam által előlegezett és visszatérítendő költségről szóló értesítése,*
- f) a bünyügyi zárlatot elrendelő határozat,*
- g) az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására zárlatot elrendelő végzés.*

1. A bírósági végrehajtás, mint polgári nemperes eljárás tagolt, több fázisból álló eljárás. A jogirodalom a végrehajtási eljárás két szakaszát különbözteti meg, a végrehajtás elrendelését és a végrehajtás foganatosítását. Mi a magunk részéről a végrehajtás lezárását szintén önálló egységnek tekintjük. Ekkor ugyanis a foganatosítás már megtörtént, tehát a végrehajtás foganatosításához e szakasz nem köthető, mint ahogy elrendeléséhez sem. A végrehajtó e fázisban nemcsak a befolyt összeg kifizetését, hanem felosztását is elvégzi, ennek során elszámolást készít, s intézkedése ellen sajátos jogorvoslatok nyílnak meg. Mindezek alapján indokoltnak tekintjük a végrehajtási eljárás lezárását önálló szakaszként számon tartani.

A végrehajtás elrendelése bírósági döntéssel történik. A bíróságnak a végrehajtás elrendelésekor állást kell foglalnia a legfontosabb kérdésben, adottak-e a végrehajtás elrendelésének törvényi feltételei. Amennyiben nem, a végrehajtás elrendelését a bíróságnak meg kell tagadnia. A végrehajtást elrendelő bíróságnak ugyanakkor nem feladata teljesítések és elszámolások helyességének vizsgálata. Törvénysértő a végrehajtási lap kibocsátása, ha az a Vht.-nak a végrehajtás elrendelését szabályozó általános és a végrehajtási lap kibocsátására vonatkozó speciális előírásokba ütközik.

A végrehajtást elrendelő bíróság a Vht. szerint több, a végrehajtási eljárásban felmerült kérdésben rendelkezik illetékességgel. Eljárási illetékessége azonban nemcsak a végrehajtási nemperes eljárásban van, hanem a végrehajtáshoz kapcsolódó sajátos perindításonál is (Pp. 367. §). Így, amennyiben az adós a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal elrendelt végrehajtás során vitatja a követelés érvényes keletkezését, a végrehajtás megszüntetése iránti perre annak a bíróságnak van illetékessége, amely a végrehajtást elrendelte.

A végrehajtási eljárás – függetlenül a jogállami körülményektől – jogkorlátozó eljárás, az adós vagyoni, illetve személyiségi jogait érintő kényszerintézkedések alkalmazása. A végrehajtási eljárás e jogi jellegével magyarázható, hogy a végrehajtási eljárást elrendelni bírósági döntéssel kell, s a bírói döntést írásban kell közölni a végrehajtási eljárást foganatosító szervvel illetve a felekkel. Ezért a végrehajtást végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni.

Jogrendszerünk azonban nemcsak a bíróság kezébe adja a végrehajtás elrendelésének lehetőségét. A Vht. 2–4. § -ai eseteiben a közigazgatási eljárás szabályai szerint megindított végrehajtás képezi a későbbi bírósági végrehajtás alapját, azaz egy már megindított végrehajtás alakul át bírósági végrehajtássá. A Vht. 10. §-a ezt a kört bővíti, e törvényhely értelmében – bizonyos esetekben – a végrehajtás megindítható az ügyészség által kiállított értesítéssel.

A végrehajtható okirat fogalma nem azonos a végrehajtás alapjául szolgáló okirattal. Az 1955. évi 21. tvr. hatályba lépése óta a végrehajtható okirat (végrehajtási lap) eltér a végrehajtás alapjául szolgáló okirattól (polgári bíróság ítélete). A bírósági végrehajtásban a végrehajtható okirat lesz az irányadó, ennek a kiállítása maga az a döntés, amivel a bíróság elrendeli a végrehajtást.

Félrevezető a törvényi megfogalmazás, mivel a végrehajtási lap és a végrehajtási záradék esetében technikailag a végrehajtást kérő tölti ki az űrlapot, majd ezt nyújtja be a bíróságnak. A bírósági kiállítás azt takarja, hogy bíróság megvizsgálja a végrehajtás fennállásának törvényes feltételei fennállnak-e, a végrehajtást kérő a jogi előírásoknak megfelelően töltötte-e ki az űrlapot. Az űrlap adatain a bíróság változtathat, gyakori hogy a végrehajtási lap 12. pontjába felsorolt végrehajtási költségek közül a végrehajtást kérő részére behajtandó, a végrehajtás elrendelésével járó költség – többnyire a jogi képviselő munkadíja itt kerül számszerűen megnevezésre – rovatot másként tölti ki. Amennyiben a bíróság eltérő módon bocsátja ki a végrehajtási lapot, erről végzést hoz, melyet a végrehajtást kérőnek közvetlenül, az adósnak a végrehajtó útján kézbesít. Végzése ellen a felek jogorvoslattal élhetnek, azonban e jogorvoslat a végrehajtás okirat szerinti foganatosításának nem akadály.

2. A Vht. jelen szakasza felsorolja mindazokat a végrehajtható okiratokat, amelyek polgári igény (követelés) behajtására vonatkoznak. A felsorolás a hazai okiratok mellett kiterjed – Magyarország európai uniós tagságából eredő kötelezettsége alapján – egy másik tagállamban hozott határozat végrehajtható okiratként történő elismerésére. A törvényben felsorolt határozatok végrehajtható okiratok, szemben más tagállamban, vagy az Európai Unió központi szervezetei által hozott határozatokkal, amelyek alapján vagy végrehajtási lap kiállítása, vagy végrehajtási záradék kiadása történik. A törvényi felsorolással kifejezésre jut egyébként

végrehajtható jogunk utóbbi évtizedekre jellemző fejlődése, ennek során a végrehajtásra vonatkozó jogágazat a polgári igények végrehajtásának általános jogává lépett elő.

A végrehajtható okiratok alapját képező határozatokkal szemben a törvény egy rendkívül fontos feltételt fogalmaz meg, a végrehajtandó határozatnak végrehajthatónak kell lennie. A végrehajthatóság nem egy absztrakt kötelezettség okiratba foglalását jelent, hanem a végrehajtás konkrét lépéseinek előírását, az adós részcselekményeinek meghatározását, amennyiben például cselekmény végrehajtásról van szó. A végrehajtás szükséges lépései egyértelmű meghatározásának elmaradása az ítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után.

3. A végrehajtható okiratok közül a törvény először a végrehajtási lapot sorolja fel. Kiállításának konkrét szabályait másik törvényhely alatt találjuk (Vht. 15–19. §). A végrehajtási lap kiemelését indokolja, hogy a végrehajtás elrendelésének tipikus módja a végrehajtási lap kiállítása. A közjegyzők jogszolgáltató tevékenysége fejlődésének eredményeképpen egyre erősödik és egyre nagyobb szerepet tölt be – határon belül és határon túl – a közokiratok forgalma. A közokiratokra a Vht. 20–25. § rendelkezéseinek megfelelően végrehajtási záradék rávezetése kérhető, s a végrehajtási záradék okira történő rávezetésével a végrehajtási lappal egyező módon indul meg a végrehajtás.

A végrehajtás elrendelésének két „klasszikus” típusa között nem annyira a végrehajtási formanyomtatványok tartalmában, vagy a végrehajtás foganatosításának szabályaiban, hanem a hozzájuk kötődő intézményi kapcsolatokban, az általuk kiváltott különböző joghatásokban mutatható ki eltérés. A legfontosabb, és leglényegesebb különbség perjogunkban található, ahol a Pp. XXV. Fejezetében szabályozott végrehajtási perek közül a végrehajtás megszüntetése és korlátozás iránti per perindítási előfeltételei veszik figyelembe a végrehajtás elrendelésének, megindításának kétféle módját. Szűkebb a perkapu, ezért a peres igényérvényesítés kivételes, ha bírósági eljárás volt a végrehajtási eljárás előtt folyamatban, és tágabb, ha végrehajtási záradékkal vagy vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal rendelték el a végrehajtást (Vht. 369. §). A perkapu szűkebb vagy tágabb kinyitásának perjogi és perdogmatikai megfontolásai vannak. Nincs elfogadható indoka annak, hogy egy lezárt perben hozott jogerős és végrehajtható ítélet végrehajtásának foganatosítása közben újra lehessen vitatni magának az ítéletnek a megalapozottságát, jogszerűségét. Mindez a perújítási eljárás jogi célja, nem tartozik a végrehajtási eljárás jogorvoslati keretébe. Ugyanakkor a közjegyzői okiratba foglalt tartozás vagy követelés elismerését nem előzte meg kontradikciós eljárás, nem vizsgálta meg a bíróság a követelés megalapozottságát, jogi indokoltságát, ezért még a végrehajtási eljárásban is helye lehet egy erre vonatkozó bírói vizsgálatnak.

Végrehajtható okiratnak minősülnek, minden további alaki vagy tartalmi transzformáció nélkül a bíróság végrehajtást elrendelő legkülönbözőbb határozatai. Ezek lehetnek önálló végzések (letiltó végzés Vht. 24. §), de lehetséges, hogy a végrehajtható bírói rendelkezés más határozat részeként kerül megfogalmazásra (közvetlen bírósági felhívás Vht. 28. §). Jogunk szigorúan tilalmazza e közvetlen végrehajtási formák és határozatok halmozódását, netán az adós párhuzamos terhelését. Így abban az esetben, ha a bíróság korábban közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozatot adott ki, vagy közvetlen bírósági letiltást bocsátott ki, kizárólag az adós munkabéréből történő behajtás céljából újabb végrehajtható okirat – például bírósági letiltó végzés – kiadásának nincs helye.

Az Európai Unió tagállamaiban hozott vagyonekhozást kimondó határozatokat a kölcsönös elismerés kiterjesztését kimondó 2006/783/IB tanácsi kerethatározat miatt végrehajtási jogunk végrehajtható okiratként ismeri el akkor, ha annak végrehajthatóságról magyar bíróság ún. értesítést állít ki. Ugyancsak értesítést kell kiállítani a magyar bíróságnak az Európai Unió tagállamában kiszabott pénzüsszegekről, bele értve annak valamennyi formáját és módját. A

közösségi határozatok esetében un. két lépcsős eljárás működik, a tagállam megfelelő igazságszolgáltatási szervének döntése után a magyar bíróság állítja ki az értesítést.

A magyar bíróság a Magyarországon kiszabott pénzbüntetésről, pénzmellék-büntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyonlekobzásról értesítést állít ki. Ezekben az esetekben az értesítést a határozatot hozó bíróság állítja ki, a határozat megfelelő részének jogerőre emelkedése után.

A végrehatható okirat mindezekben az esetekben az un. egységes értesítés, amely a jogirodalom szerint egyszerűsített végrehajtási lapnak felel meg. Az értesítés végrehajtása a megyei bíróság végrehajtó hatáskörébe esik [Vht. 255. § a) pont].

Az egységes értesítés a pénz-, és pénzbüntetés jellegű vagyoni szankciók mellett kiállítható a büntetőeljárás során felmerült különböző költségekről. Az értesítést kiállíthatja egyrészt az a bíróság, amely a büntetőeljárásról döntött, vagy melynek eljárásában azok felmerültek. Bizonyos esetekben a bíróság (megyei, Fővárosi bíróság) gazdasági hivatala állítja ki az értesítést. Erre akkor van lehetősége, ha az értesítést a nyomozó vagy az ügyészség által megállapított költségekről kell kiállítani, vagy az ügyész által kiszabott rendbírságot, büntetőeljárás költséget (például az eljárás ügyészi szakban megszűnik) kell az értesítés útján végrehajtani. Fontos megemlítenünk, hogy sem az ügyészség, sem a nyomozóhatóság közvetlenül nem állíthat ki értesítést ez egyértelműen bírósági hatáskör.

A pártfogó felügyelői szolgálat a közvetítői eljárásban megállapítja a költségeket. Az állam által előlegezett és a fél által visszatérítendő költségekről értesítést állít ki, amit a Vht. jelen felhatalmazása alapján végrehajtható okirat. A díjvisszafizetés rendje ettől különbözik a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jstv.) és a végrehajtási rendeletét képező 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet szerinti ügyekben. A jogi segítségnyújtásról szóló jogszabályok szerint a területi igazságügyi hivatal az illetékes adóhatóság bevonására adók módjára hajtja be az ügyfél tartozását.

Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 159. § (1) bekezdése szerint a bíróság rendel el akkor, ha a büntetőeljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonlekobzásnak van helye, avagy polgári jogi igényt érvényesítenek és alapos okkal tartani lehet attól, hogy a kielégítést megghiúsítják. A kielégítés biztosítása végett a terhelt egész vagyona, vagy annak egy része zár alá vehető. A zár alá vételt elrendelő határozat a Vht. alapján végrehajtható okirat. Polgári eljárásjogi jellegét tekintve e végrehajtási eljárás biztosítási végrehajtás.

Hazánknak az Európai Unió tagjaként végre kell hajtania azokat a határozatokat, amelyeket az Európai Unió központi szervei hoznak. E szervek és szervezetek döntései alapján a végrehajtást Magyarországon vagy végrehajtási lap kiállításával, vagy végrehajtási záradék okiratra történő rávezetésével rendeli el a magyar bíróság. A végrehajtás elrendelése előtt biztosítási intézkedésként a magyar jogalkalmazónak gondoskodnia kell a végrehajtást biztosító zárlat elrendeléséről. A zárlatot elrendelő magyar bíróság határozata – a zárlat foganatosítása végett – végrehajtható okiratként feje ki joghatását. A jogalkotó az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2007. évi CLXXX. törvény 12. §-ában egészítette ki a Vht. 10. §-át a g) ponttal, valamint a Vht.-ba egy önálló (Vht. 204/A. §) törvényhellyel rendelkezett e sajátos biztosítási intézkedésről. A biztosítási végrehajtást a megyei (Fővárosi) bíróság mellett működő megyei végrehajtó foganatosítja.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1997. 347. a végrehajtást elrendelő bíróságnak feladata

BH2002. 190. a törvényesítő módon kibocsátott végrehajtási lap

BH1998. 200. a végrehajtás megszüntetése iránti perre illetékes bíróság
BH1999. 122. az ítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után, ha a bíróság a végrehajtás lépéseiről nem rendelkezik
BDT1999. 42. újabb végrehajtható okirat kiadásának megtagadása

Kapcsolódó jogszabályok

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.)

A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (Jstv.)

Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2007. évi CLXXX. törvény

56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet a jogi segítségnyújtás igénybe vételének részletes szabályairól

Végrehajtási kérelem

Vht. 11. § (1) A bíróság a végrehajtható okiratot a végrehajtást kérő kérelmére állítja ki.

A bírósági végrehajtás nemperes eljárás, amely a végrehajtást kérő rendelkezési jogára visszavezethető kérelemre indul. A rendelkezési jog tartalmából következően a végrehajtási eljárás nem indul meg hivatalból, a Vht. 10. § e) pont esetén sem, ekkor a bíróság gazdasági hivatala minősül végrehajtást kérőnek. Ugyancsak nem rendelhető el biztosítási intézkedés hivatalból.

A végrehajtást kérő rendelkezési joga annak eldöntése, elindítja-e a végrehajtási eljárást, ezért dönthet úgy, hogy nem indítja meg a végrehajtást. A Vht. 57. § szerint a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el, e törvényi határidő a végrehajtást kérő rendelkezési jogát időben korlátozza.

A végrehajtás elrendelését – a végrehajtási eljárás nemperes jellegéből és a végrehajtást kérő rendelkezési jogából fakadóan – csak a jogosult kérheti. A jogosult a bírósági végrehajtásban a Pp. 67. § alapján képviselővel járhat el, a képviselő azonban végrehajtást csak a jogosult nevében kérhet. Amennyiben az ügyvédi irodának, vagy ügyvédnek állapítanak meg valamely peres vagy nemperes eljárásban költséget, ennek behajtásáért az ügyvéd vagy ügyvédi iroda megindíthatja a végrehajtási eljárást, igazodva a külön jogszabályokhoz. A beavatkozó ugyanakkor nem kérheti az általa támogatott fél pernyertessége esetére a végrehajtási eljárás elrendelését.

Nincs akadálya annak, hogy a jogutód, aki a polgári jog szabályai szerint lett a követelés jogosultjának jogutódja – pl. engedményezéssel – saját nevében terjesszen elő végrehajtás elrendelése iránti kérelmet.

Vht. 11. § (2) A végrehajtást kérő közölni köteles a végrehajtási kérelem előterjesztésekor

a) az adós nevét (cégnevét) és az azonosításához szükséges adatokat (legalább a születési idejét vagy az anyja nevét, illetőleg a cégjegyzékszámát), továbbá

b) az ügy körülményeitől függően: az adós lakóhelyét, munkahelyét, illetőleg székhelyét, telephelyét (a továbbiakban: székhelyét) és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helyét; e pontban felsorolt adatok közül legalább egyet közölni kell.

A végrehajtást kérő kötelezettsége és felelőssége, hogy a végrehajtáshoz szükséges adatokat közölje. A törvény a minimális és elégséges adatok körét határozza meg, ezek feltüntetése

feltétlenül szükséges. Az adós személyi adatainak megadása az adós beazonosítását szolgálják, gyakori név vagy felcserélhető személynevek esetében szükségessé válhatnak egyéb személyi azonosítók. A bírói gyakorlat szerint a végrehajtás elrendelését meg kell tagadni, ha az adós személye a végrehajtást kérő által közölt adatok alapján beazonosíthatatlan. Ellenkező esetben viszont, amennyiben a hiányos és részlegesen közölt adatok ellenére az adós személye megállapítható, nem tagadható meg a végrehajtási lap kiállítása. Az adathiányos végrehajtás elrendelésekor a végrehajtást kérőnek kell viselnie a hiányos adatközlés kockázatát, a sikertelen eljárás esetleges jogi, és költségviselési következményeit.

A magyar jogi rendszerben lehetséges azonban, hogy az adós adatainak beszerzése jogszabályba ütközik. Így, ha a fiatalokú adós ellen folyó büntetőeljárásban az adós adatait zártan kezelik, majd a polgári bíróság a bűnösséget megállapító ítéletre alapítva úgy állapítja meg a bűncselekménnyel okozott kár tekintetében a fiatalokú felelősségét, hogy nem veszi fel külön a Pp. 141. § szerinti adatokat, a végrehajtási eljárás elindításának nincs sok esélye (a jogeset leírása: Dr. Balogh Olga – Dr. B. Korek Ilona – Császti Ferenc – Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás – Harmadik, hatályosított, bővített kiadás. Hvg-Orac Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2006. 53. old.).

Az adatközlést a törvény azért telepíti a végrehajtási eljárás megindításához, mivel később meglehetősen nehéz lenne az adatok pontos beszerzése, esetleg a végrehajtási eljárás egy harmadik, külső félnek okozna súlyos károkat. Ezért a Pp. 141. § (1) bekezdése alapján a bíróság a végrehajtáshoz szükséges adatokat beszerzi, de ugyanígy jár el a büntető bíróság.

Az adatok másik csoportja a végrehajtási ügytől függ, arra vonatkozik, ezek az információk orientálják a végrehajtót a végrehajtás során. A gyakorlatban számtalan esetben előfordul, hogy a végrehajtást kérő nem tudja pontosan beazonosítani az adós vagyontárgyainak lelőhelyét, jó, ha munkahelyét meg tudja jelölni. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint abban az esetben, ha a hiányok pótolhatóak, a végrehajtás elrendelése nem tagadható meg, másfelől a végrehajtó általános tudakozódási és megkeresési joga elegendő lehet a szükséges információk megszerzéséhez (Vht. 47. §). A végrehajtást kérő legtöbbször általános felhatalmazást ad a végrehajtónak azzal, hogy az adós bárhol fellelhető, valamennyi vagyontárgyára kéri elrendelni a végrehajtást.

A szükséges adatok harmadik köre a követelésre vonatkozik. Ezen adatok hiányos vagy részleges előterjesztése okozza kisebb gondot a bíróságnak, mert ekkor a Vht. 12. § (2) bekezdésben adott felhatalmazás alapján a kérelemtől eltérően állítja ki a végrehajtható okiratot.

Kapcsolódó bírósági határozatok

*BDT2003. 883. a hiányos és részlegesen közölt adatok ellenére kiállítandó végrehajtási lap
BH1996. 438. irányadó szempontok a hiányos vagy részben alaptalan végrehajtási kérelem esetén*

Vht. 11. § (3) Ingatlan-végrehajtás kérése esetén közölni kell az ingatlannyilvántartási adatokat.

A Vht. az ingatlanból történő kielégítéshez számos speciális szabályt kapcsol. Mind az arányosság és fokozatosság alapelveinek konkrét rögzítésekor, mind a Vht. VII. Fejezetében szabályozott ingatlan végrehajtás során garanciális szabályokkal telepíti körül az ingatlan végrehajtási eljárást. A törvény külön kiemeli, amennyiben a végrehajtást kérő ingatlanból kéri követelésének kielégítését, akkor közölnie kell az adós ingatlanára vonatkozó ingatlan-nyilvántartási adatokat.

A törvény meglehetősen tágan határozza meg a szükséges adatszolgáltatás körét. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) és a végrehajtási rendeleteként kiadott 109/1999. (XII. 29.) FVM. rendelet (a továbbiakban: Inytv. vhr.) nyilvántartásba felvett adatok széles körét sorolja fel. Az ingatlan nyilvántartásban külön a tulajdonosok, jogok és kötelezettségek adataira vonatkoztatva (Inytv.15. §), külön magára az ingatlanra (Inytv. 14. §), külön a bejegyezhető jogokra vonatkozóan találunk információt (Inytv. 16. §). Az Inytv. vhr. rendelkezik tények feljegyzéséről és jogok bejegyzéséről. Feltehető, a Vht. nem a teljes adatbázis közzétételét kívánja meg, hanem megelégszik azon adatok közzétételével, amelyek alapján a konkrét ingatlan beazonosítható (fekvése szerinti település, helyrajzi szám, ingatlan minősége, lakás esetében a lakóingatlan paraméterek). Az adatok pontos megadása a végrehajtást kérő érdekét szolgálja. Ha a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan pontos adatait, és az ingatlan lefoglalására egyébként sor kerülhet, a végrehajtó azt a végrehajtási költség megelőlegzését követő 3 napon belül lefoglalja [Vht. 138. § (1) bek.].

Kapcsolódó jogszabályok

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inytv.)

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII.29.) FVM. rendelet (Inytv. vhr.)

Vht. 12. § (1) A végrehajtási kérelmet a kellő példányban, megfelelően kitöltött végrehajtható okirat nyomtatványon kell előterjeszteni.

A végrehajtás elrendelése iránti kérelem – a törvény szóhasználatában végrehajtási kérelem – előterjesztése nyomtatványon történik. A nyomtatvány rovatainak kitöltésével a végrehajtást kérő teljesíti adatszolgáltatási kötelezettségét. Az előterjesztett példányszámot a Vht. 18. § (3) bekezdése irányadó rendelkezései alapján kell a végrehajtási záradék iránti kérelem esetében is meghatározni. Így egy eredeti példány a bíróságnál marad, egy példány a végrehajtóé, egy példány az önálló bírósági végrehajtói ügyben a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamaráé, egy példány az adósé, és egy példány a végrehajtást kérőé. Több kiadmányt kell készíteni (és előterjeszteni, ha több adós vagy végrehajtást kérő van). Minimum tehát öt példányt ír elő a Vht. A Pp. 93. § (2) bekezdése a végrehajtás elrendelésekor nem alkalmazható.

A végrehajtást kérő előterjesztheti kérelmét más nyomdai úton készített nyomtatványon is, azonban ennek mindenben meg kell felelnie a bírósági használatra rendszeresített nyomtatvány tartalmi követelményeinek.

Némi bizonytalanságra adhat okot a megfelelően kitöltött végrehajtható okirat törvényi szóhasználata. Felhívjuk a figyelmet e kifejezés az adatok törvényen alapuló közzétételét takarja, azaz akkor megfelelően kitöltött a végrehajtható okirat, ha a törvényben előírt adatokat a végrehajtási kérelem tartalmazza. Más esetekben hiánypótlásra, illetve a (2) bekezdésben szabályozott eljárásra van lehetőség.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2000. 234. végrehajtási kérelem előterjesztésének formai követelményeiről

Vht. 12. § (2) Ha a végrehajtást kérő a kérelmét nem a nyomtatványon terjesztette elő, illetőleg a nyomtatványt nem a kellő példányban nyújtotta be, vagy nem megfelelően töltötte ki, a bíróság a hiányt pótolja, vagy felhívja a végrehajtást kérőt a hiány pótlására, illetőleg a helyes eljárásra.

A törvényhely a végrehajtás elrendelésével összefüggő speciális hiánypótlási szabályokat tartalmazza, e körben a Vht. rendelkezései részben eltérnek a Pp. 95. §-ába foglalt hiánypótlástól. A Vht. ugyanis lehetővé teszi a hiányok hivatalból történő pótlását, és csak vagylagosan írja elő a Pp. 95. § alkalmazását. A végrehajtást kérőnek hiánypótlásra visszaadott végrehajtási kérelmét azonban már a Pp. előírásainak megfelelően kell elintézni.

A hiánypótlás alkalmazásának három esetét említi a törvény. Hiánypótlásra vissza kell adni a kérelmet, ha nem a nyomtatványon terjesztette elő a végrehajtást kérő, amit a Legfelsőbb Bíróság azzal pontosított, akkor kell a hiányokat pótoltatni, amennyiben olyan nyomtatványon terjesztette elő a végrehajtást kérő a kérelmét, amely nem felel meg a végrehajtási kérelem nyomtatványán található tartalmi elemeknek.

Ritkán szólítják fel a bíróságok a végrehajtást kérőt hiánypótlásra abban az esetben, amikor a nyomtatványt nem a kellő példányszámban nyújtotta be. Ilyenkor élnek a hivatalból történő hiánypótlás lehetőségével, azaz maguk megoldják a másolati példányok készítését. Valójában a nem kellő számú példány előterjesztése – a joggyakorlatban általánosan elterjedt, és a Pp. 93. és 95. § közvetett együttes értelmezésén alapuló általános felfogás ellenére – nem igen felel meg a hiánypótlás fogalmának. Remélhetőleg az elektronikus eljárások előretörésével előbb – utóbb e szabályok aktualitásukat veszítik.

A Vht. harmadik esetköre a nem megfelelően kitöltött végrehajtási kérelem. A törvény szerint ekkor is helye van hiánypótlásnak hivatalból, amit a Legfelsőbb Bíróság nyomatékosan megerősített.

A bíróság a végrehajtható okirat kiállításának megtagadásáról, avagy annak eltérő tartalommal történő kiállításáról indokolt határozatot (végzést) hoz, ami ellen a végrehajtást kérő fellebbezhet. Az újabb joggyakorlat szerint a megtagadó végzést – analóg módon alkalmazva a Pp. 130. § (2) bekezdésében foglaltakat – megküldik az adósnak, egyúttal részére fellebbezési jogot biztosítanak.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2000. 234. végrehajtási kérelem előterjesztésének formai követelményeiről

BH1996. 438. hiánypótlási lehetőség hivatalból

Vht. 12. § (3) A bíróság a szóban előterjesztett kérelmet a végrehajtható okirat nyomtatvány kitöltésével foglalja írásba.

A bíróságok ún. panasznapok és bírósági irodai szolgáltatások révén állnak a jogkereső közönség rendelkezésére. A Pp. 127. § alapján a polgári perben – a törvény speciális hatásköri és illetékességi szabályainak betartásával – mód van szóbeli kereset indításra. A Pp. analóg alkalmazása lehetővé teszi, hogy néhány nemperes eljárás megindítására bírósági panasznapon, vagy a bírósági iroda szolgáltatását igénybe véve szóban kerülhessen sor.

Amikor a végrehajtást kérő a jogszabályon alapuló lehetőségét kihasználva szóban terjeszti elő végrehajtási kérelmét, akkor a bíróság a kérelmét a végrehajtható okirat kitöltésével foglalja írásba. A formanyomtatványok ma már az internetről letölthetőek, másfelől a bírósági irodákon rendelkezésre állnak. A törvényhely csak azokra a végrehajtási kérelmekre terjed ki, amelyek a fél által formanyomtatványon előterjeszthetőek, valamint a speciális jogszabályi rendelkezések lehetővé teszik ily módon történő elintézésüket. Az ún. egységes értesítés, vagy zárlat alá vételt elrendelő határozat e törvényhely alkalmazásának köréből kizárt.

A szóban előterjesztett kérelem akkor foglalható írásba, amennyiben a kiállításának alapjául szolgáló okirat (ítélet, közjegyzői okirat stb.) a fél vagy a bíróság rendelkezésére áll. Amennyiben

mégis hiányosan kerül előterjesztésre a kérelem, a BÜSZ 25. § értelmében átvételét megtagadni nem lehet, de a hiányok pótlását a Vht. 12. § szerint alapján el kell rendelni, ennek során – a hiány okától függően – alkalmazni lehet a Pp. 94–95. § rendelkezéseit.

Kapcsolódó jogszabályok

14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól (BÜSZ)

Vht. 12/A. § (1) Az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben a végrehajtás iránti kérelmet a 11. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak közlésével az illetékes végrehajtónál is elő lehet terjeszteni. Ebben az esetben a végrehajtható okirat nyomtatványt a végrehajtó tölti ki, és továbbítja a végrehajtás elrendelésére jogosult bírósághoz.

A 2000. évi CXXXVI. törvény 7. §-a tette lehetővé 2001. szeptember 1-jétől, hogy a végrehajtást kérő közvetlenül a végrehajtónál terjessze elő végrehajtási kérelmét. A jelenleg hatályos szöveget a 2007. évi LXIV. törvény 65. § (2) bekezdése alakította ki, amikor 2007. június 21-étől hatályon kívül helyezte a végrehajtó előzetes eljárását.

A végrehajtási kérelem adat-, és formakényszere a személyesen eljáró végrehajtást kérőnek nem kis gondot okoz. Mivel a végrehajtási eljárásban a jogi képviselő nem kötelező, a pártfogó ügyvéd kirendelésének pedig speciális szabályai vannak, a jogalkotó a laikus félnek azzal adott segítséget, hogy a végrehajtási kérelem előterjesztését közvetlenül a végrehajtónál tette lehetővé. A végrehajtó tölti ki a végrehajtható okirat nyomtatványát, tehát a törvényhely értelmezése alapján a végrehajtónál a kérelem szóbeli előterjesztése lehetséges.

A törvény az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyekre korlátozta a közvetlen előterjesztés lehetőségét, a megyei bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyekben ezért ez az eljárás nem alkalmazható. Értelme sem igen lenne a megyei bírósági végrehajtót a törvényi esetkörbe bevonni, mivel a megyei bírósági végrehajtó hatásköre és az általa esetleg kitöltendő végrehajtható okiratok az igazságszolgáltatás körébe tartoznak.

Az eljárás előnye, hogy a végrehajtható okirat nyomtatványa a végrehajtótól a végrehajtást elrendelő bírósághoz kerül, így nagy valószínűséggel az áttétel (Pp. 129. §) szabályainak alkalmazására már nem kerül sor.

12/A. § (2) Az (1) bekezdésben foglaltak nem mentesítik a végrehajtást kérőt a végrehajtási kérelem hiányosságának pótlására vonatkozó kötelezettsége alól.

Felvetődik a kérdés, mit kell tennie a végrehajtónak, amennyiben a végrehajtást kérő előtte hiányosan terjeszti elő a kérelmét. A hiányosságok a Vht. 11. § (2) bekezdésében foglalt adatok hiányát jelentik, esetükben a bíróságnak alkalmaznia kellene a Vht. 12. § (2) bekezdését. A törvényhely szerint azonban akkor, amikor a végrehajtási kérelmet a végrehajtónál közvetlenül kell előterjeszteni, a végrehajtást kérőnek a végrehajtási kérelem hiányosságainak pótlása törvényi kötelezettsége, nem teljesítése esetén a végrehajtó nem továbbítja a végrehajtási kérelmet a bírósághoz. Álláspontunkat alátámasztja a törvényhely (3) bekezdése, amely csak a szükséges adatok rendelkezésre állása, pontosabban azoknak a végrehajtási kérelemben való feltüntetése esetére írja elő a kérelemnek a bírósághoz történő továbbítását.

Egyes jogirodalmi álláspontok szerint a végrehajtónak a törvény hiánypótlást elrendelő jogkört biztosít, ekkor a végrehajtó a Pp. 95. §-a szerint jár el. A Vht. a végrehajtás elrendelése körében hallgat a végrehajtó hiánypótlást elrendelő jogköréről, feltételezhető, a végrehajtást kérő saját érdekében – minden felszólítást feleslegessé téve – megadja a szükséges információkat. Az

adatközlés elmaradása esetében a végrehajtó nem továbbítja a végrehajtási kérelmet a bírósághoz, és ez elegendő szankciónak tűnik.

Vht. 12/A. § (3) A végrehajtó az (1) bekezdés szerinti kérelmet – ha a szükséges adatok rendelkezésre állnak – 15 napon belül elkészíti és megfelelő példányszámban továbbítja a bírósághoz. Ha a rendelkezésre bocsátott iratok alapján megállapítható, hogy az ügyben nincs helye végrehajtás elrendelésének, erről a kérelem elkészítésére előírt határidőn belül tájékoztatja a kérelmet előterjesztőt.

A végrehajtó eljárásának szabályai meglehetősen pontosak. Egyfelől hiányos és nem megfelelően kitöltött kérelmet nem továbbíthat a bíróságra, másfelől ennek határideje szoros, 15 nap. Annyi példányban kell továbbítania, ahány példány a törvény szerint szükséges. A törvény nem rendelkezik arról, vajon az illetéket miképpen kell leróni, de jogszabályok eligazítanak e kérdésben. A végrehajtást kérő, amennyiben illeték fizetésére köteles – eltérő rendelkezés hiányában – az eljárás kezdő iratán (a végrehajtó által kitöltött és benyújtott kérelmen) köteles ezt leróni oly módon, hogy az illeték összegét a végrehajtó a 14 / 1994. (IX. 8.) IM rendelet alapján tőle előzetesen beszedi.

A végrehajtónak akkor, ha a végrehajtás elrendelésének törvényi feltételi nem állnak fent, nincs törvényes lehetősége a végrehajtás megtagadására, azonban e tényről 15 napon belül tájékoztatnia kell a végrehajtást kérőt.

Kapcsolódó jogszabályok

A bírósági végrehajtói díjszabásról 14 / 1994. (IX. 8.) IM rendelet

A végrehajtás általános feltételei

Vht. 13. § (1) A végrehajtható okiratot akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtandó határozat

- a) kötelezést (marasztalást) tartalmaz,**
- b) jogerős vagy előzetesen végrehajtható, és**
- c) a teljesítési határidő letelt.**

A törvényhely a végrehajtás általános feltételeit határozza meg. Amennyiben a végrehajtás feltételeinek meglétét a bíróság megállapítja, nincs akadálya a végrehajtás elrendelésének. E szabály alól a törvényhely speciális tényállása a kivétel, mivel ebben az esetben nemcsak az általános, hanem a speciális feltételeket is mérlegelni kell. A végrehajtás törvényi feltételeinek hiánya módot és lehetőséget nyújt a végrehajtás megtagadására.

A Vht. általános feltételei az utóbbi időben sajátos tényállásokkal egészültek ki, így a peres egyezség, illetve a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 861/2007/EK rendelet) ítéletének magyarországi végrehajtásáról szóló rendelkezéssel. A Legfelsőbb Bíróság döntése értelmében a külföldi bírósági határozatok magyarországi végrehajtására akkor kerülhet sor, ha azok nemcsak a speciális feltételeken túl megfelelnek az általános végrehajtási feltételeknek.

1. A Vht. a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló ún. végrehajtandó határozattal szemben számos követelményt állít fel. A határozatnak mindenekelőtt kötelezést, marasztalást kell tartalmazni. A bírósági határozatnak tartalmaznia kell annak a követelésnek összegét, amellyel az adós a hitelezőnek tartozik. Az ítélet rendelkező részét [Pp. 220. § (1) bek. d) pont] a

bíróságnak úgy kell megfogalmaznia, hogy annak értelmezése a végrehajtás során ne okozzon nehézséget. Ezért az ítélet indokolása végrehajtás elrendelésének nem szolgáltathat alapot.

A kizárólag megállapítást vagy jogalakítást tartalmazó határozatok végrehajtására nincs szükség, mivel e határozatok jogi természete kizárja a végrehajtást. A határozat rendelkező része az irányadó abban, hogy milyen típusú határozatról van szó. A vegyes típusú határozatok esetében – például a házassági bontóítéletnél – ahol a jogalakításról (bontás) és kötelezésről (pl. gyerektartás) együttesen dönt a bíróság, határozat marasztaló rendelkezéseinek végrehajtására természetesen bírósági végrehajtás útján nyílik lehetőség.

A Vht. szabályai között a végrehajtás általános feltételei sorában elsőként említett követelmény nemcsak az ítéletre, hanem minden olyan határozatra érvényes, amely bírósági végrehajtás útján kikényszeríthető, és amelynek alapján végrehajtható okirat kiállításának van helye. A jogerős fizetési meghagyás (Pp. 321. §), a jogerős bírósági meghagyás (Pp. 136/A. §), a perbeli egyezséget jóváhagyó végzés (Pp. 148. §) éppúgy tartalmaz marasztalást (kötelezést), ahogy a közjegyzői okirat vagy a Vht. 15–23/B. §-okba foglalt határozatok. A Vht. 13. § (5) bekezdése a törvényi elvárásokat kiterjeszti az okiratokra, s ezzel valamennyi végrehajtandó határozatra azonos követelményrendszert állít fel. A jogszabályhely alapján a végrehajtási lap kiállításának megtagadására kerül sor abban az esetben, amikor a választott bíróság ítélete nem tartalmazza a végrehajtható okirat törvényben meghatározott kritériumait.

A kötelezés vagy marasztalás az adóst valamilyen kötelezettség teljesítésére, szolgáltatás nyújtására, tevékenység, magatartás tanúsítására, megtételére, tűrésére kötelezi. A bíróság előtt akkor indíthatóak ez irányú keresetek, ha a követelés lejárt, azaz az alperes (adós) szolgáltatása, tevése, tűrése esedékessé vált (Pp. 122. §). Így a perköltség követelése marasztalást eredményező bírói határozathoz vezet, amelynek végrehajtása a kielégítési végrehajtás szabályai szerint elrendelhető.

A marasztalásra irányuló ítélettel szemben megfogalmazott perjogi kritériumokat nem teljesíti a bíróságnak az egyesületi közgyűlési határozat megsemmisítését kimondó ítélete, ezért ennek alapján végrehajtási lapot kiállítani nem lehet. Hasonló a helyzet a közigazgatási határozatot hatályon kívül helyező és a közigazgatási szervet új eljárásra kötelező ítélet esetén, végrehajtási lap bírósági kiállításának nincs helye.

2. A végrehajtás alapjául szolgáló határozatnak jogerősnek kell lennie, vagy előzetesen végrehajthatónak. A Vht. e megfogalmazása a jogerős határozatok esetében eleve feltételezi a végrehajthatóságot, és csak a nem jogerős határozatokra vonatkoztatja az előzetes végrehajthatóságot.

A jogerős határozat rendes perorvoslattal illetőleg jogorvoslattal már nem támadható meg (Pp. 228. §). A jogerős határozat végrehajtható, és a határozat ellen előterjesztett rendkívüli perorvoslat önmagában, automatikusan nem akadályozza a végrehajtás elrendelésének.

Az első fokon eljáró bírósági tanács elnöke (egyesbíró) a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja a határozat jogerejét. A jogerőt megállapító záradékot kézbesíteni kell a feleknek, igazából e bírói értesítés az, amelynek alapján a végrehajtási kérelem előterjesztésekor a végrehajtást kérő nyilatkozhat a határozat jogerejének időpontjáról, és a teljesítési határidő lejártának pontos határnapjáról.

Az előzetes végrehajthatóságra nem jogerős határozatok esetében a Pp. 231–232. § alapján és ott az írt rendelkezések betartásával van helye. Amennyiben a bíróság a határozatot előzetesen végrehajthatónak nyilvánítja, a végrehajtható okiratot a nem jogerős határozat alapján állítják ki. Sem a fellebbezésnek, sem más rendes jogorvoslatnak nincs hatása a végrehajtás elrendelésére. Így az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított ítélet végrehajtását nem akadályozza meg, hogy az adós az előzetes végrehajthatóságot megfellebbezte.

A törvény erejénél fogva előzetesen végrehajtható bírói határozat az ideiglenes intézkedést elrendelő végzés, ezért – függetlenül a kötelezett fellebbezésétől – helye van a végrehajtás elrendelésének.

Az előzetes végrehajtást a másodfokú bíróság tanácsának elnöke felfüggesztheti, ha azt az első fokú bíróság a törvény ellenében nyilvánította előzetesen végrehajthatónak [Pp. 240. § (2) bek.]. A másodfokú tárgyalás elhalasztása esetében azonban a bíróság az érdekelt fél kérelmére a per összes adatainak mérlegelése után az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított ítélet végrehajtását felfüggesztheti.

A másodfokú eljárásban lehetőség van arra, hogy a másodfokú bíróság a fél kérelmére, a per összes adatainak mérlegelésével az ítélet egészét vagy egy részét végrehajthatóvá nyilváníthatja, amennyiben a tárgyalás elhalasztására kerül sor [Pp. 256. § (1) bek.].

A másodfokú bíróság a fél kérelmére a másodfokú eljárás során bármikor végzéssel megállapíthatja, hogy az ítéletnek fellebbezéssel meg nem támadott része jogerőre emelkedett. Ekkor az ítélet jogerős részének – amennyiben a végrehajthatóság általános feltételi fennállnak – végrehajtását lehet kérni a bíróságtól. Úgy véljük, a másodfokú eljárásban jogerősített ítéletre vonatkozó jogi rendelkezések nem az előzetes végrehajthatóság körébe tartoznak, hanem a jogerős ítéletek speciális esetei közé sorolhatóak.

3. Az adott végrehajtási ügyben a teljesítési határidő leteltének ténye – ami a végrehajtás elrendelésének általános feltétele – a bírói és a törvényi határidőre vonatkozó szabályok együttes alkalmazásával állapítható meg. A Pp. 217. § szerint a teljesítési határidőt a határozatban kell megállapítani, ami – a Pp. szóhasználatával – rendszerint 15 nap, a határozat kézhezvételétől számítva [Pp. 217. § (6) bek., 219. §]. A teljesítési határidő tehát a jogerős határozat kézbesítését követő napon kezdődik és 15 nap múlva jár le. Ennek bekövetkezése után, másképpen fogalmazva a teljesítésre nyitva álló határidő eredménytelen eltelté után terjeszthető elő a végrehajtási kérelem.

A bíróság ennél az általános határidőtől rövidebb, illetve hosszabb határidőt is megállapíthat, amennyiben ezt a felek méltányos érdeke kívánja, avagy a teljesítendő kötelezettség természete ezt indokolja [Pp. 217. § (2) bek.]. Ilyenkor a bíróság által megszabott határidő eltér a törvényben megszabott határidőtől, a határozat végrehajtása pedig ehhez az időponthoz igazodik.

A Pp. számos esetben rövidebb határidőt állapít meg. Így birtokperekben a felperes kérelmére az alperest azonnali határidővel kell kötelezni a birtokállapot helyreállítására vagy a birtoklás zavarásának megszüntetésére [Pp. 217. § (4) bek.], az ingatlan kiürítésére kötelező határozat esetében viszont a kötelezett kérelmére, különösen méltánylást érdemlő esetben hat hónap határidőt lehet a kötelezettség teljesítésére biztosítani.

Amennyiben a teljesítési határidő – amit a végrehajtandó határozatban konkrétan megállapított időtartam alapján kell kiszámítani – még nem telt le, a végrehajtási kérelem megtagadására kerül sor. Nem tagadható meg a végrehajtási lap kiállítása viszont abban az esetben, ha az ítélet a kötelezettet az eredeti váltók kézhezvételét követő három napon belüli teljesítésre kötelezte, és a kötelezett megtagadta a váltó átvételét.

A végrehajtást kérő számára a jogerő beálltáról szóló értesítés segítséget ad, hogy a végrehajtási lapon a teljesítésre nyitva álló határidő utolsó napját pontosan megjelölje. Mivel a teljesítési határidő megnyílt a határozat kötelezettnek történő kézbesítését követő napon [Pp. 217. § (6) bek.] kezdődik, a végrehajtást kérő gyakran tévesen adja meg ezt a dátumot. Ilyenkor nincs lehetőség a végrehajtás megtagadására, mert a bíróság az ügy adataiból ezt pótolhatja. A végrehajtását csak akkor lehet megtagadni, amennyiben az ügy bírósági aktájában lévő iratok adataiból megállapítható, a teljesítési határidő még nem telt el (például a kötelezett a másodszori

postai kézbesítést követő negyedik napon vette át a határozatot a postahivatalban, így majdnem két héttel tolt ki a teljesítési határidő kezdő napját).

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1999. 463. a speciális és az általános végrehajtási feltételek mérlegelése

BH2004. 510., BDT2008. 1754., BH2003. 162. a bírósági határozatok tartalmának kötelező elemei a végrehajtás szempontjából

BH2003. 122. a választott bíróság ítéletének tartalma a végrehajthatóság szempontjából

BH2001. 127. a perköltség, mint követelés végrehajthatósága

BH2000. 496., EBH1999. 107. a végrehajtási lapot kiállítása megtagadásának esetei

BH1998. 536. az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított ítélet végrehajthatósága

BDT.2004. 951. az ideiglenes intézkedés végrehajthatósága

BH1996. 548. a végrehajtás elrendelésének speciális esete

Kapcsolódó jogszabályok

A kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

Vht. 13. § (2) A bíróság által jóváhagyott egyezség alapján akkor is végrehajtható okiratot lehet kiállítani, ha a jóváhagyó végzést megfellebbezték. Ez a rendelkezés a közjegyző által jóváhagyott – a bírósági egyezséggel azonos hatályú – egyezségekre is irányadó.

A bíróság a Pp. 148. § alapján az egyezséget akkor hagyja jóvá, ha az megfelel a jogszabályoknak. A Pp. 148. § (3) bekezdése szerint az így jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek, de a jóváhagyó végzés ellen beadott fellebbezésnek a végzés végrehajthatóságára nézve nincs halasztó hatálya.

A rendes perorvoslat esetében a fellebbezés megakadályozza a jogerő beállítását és kitolja a határozat végrehajthatóságát. A pertörvény ez alól az általános szabály alól teremt kivételt, nyilvánvalóan abból a megfontolásból kiindulva, hogy az egyezség a felek rendelkezési jogán alapuló megállapodás, aki ezt megtámadja, ne részesüljön a rendes jogorvoslat végrehajthatóságát kitoló a fellebbező félre előnyös hatásából. A jogalkotó így akarta megakadályozni a rosszhiszemű, joggal visszaélő fél további perelhúzó magatartását.

A Vht. a Pp. 148. § (3) bekezdésébe foglalt szabályt telepítette át a végrehajtási törvénybe, amikor kimondta: a bíróság által jóváhagyott egyezség alapján akkor is végrehajtható okiratot lehet kiállítani, ha a jóváhagyó végzést megfellebbezték.

Az egyezséget nemcsak a Pp. 148. § alapján lehet kötni. A pertörvény támogatja a Pp. 127. § alapján kötött perelhárító egyezségkötéseket, és az így keletkezett bírói határozatokat a Pp. 148. § alapján kötött határozatokkal azonosnak tekinti. Értelemszerűen a Vht. itt bemutatott rendelkezései kiterjednek a Pp. 127. § szerinti egyezségekre is, mivel a törvény ezekben az esetekben sem zárja ki a jóváhagyott egyezség elleni fellebbezés lehetőségét.

Az egyezség a polgári peres eljárásban, vagy a polgári pereket megelőzően a bíróság közreműködésével, annak az egyezséget jóváhagyó végzésével válik ítéleti joghatások kifejtésére alkalmas határozattá. Egyezséget azonban nemcsak bíróság előtt lehet kötni, hanem számos más, az igazságszolgáltatáson belül vagy kívül szervezett jogszolgáltató fórumon. Leggyakoribb a közjegyző előtti egyezségkötés. A Vht. csak azokat a közjegyzői határozatokat tekinti fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, melyek a bírói egyezséggel azonos hatályúak.

A bírósági egyezséggel azonos hatályú, a közjegyző által jóváhagyott egyezségek lehetőségét a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Közjegyzői tv.) 1. §-ba foglalt általános felhatalmazás teremti meg. Közjegyző előtt azonban egyezséget lehet kötni a hagyatéki eljárásban [a hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 53. § (1) bek.], sőt e jogszabály szerint a hagyatéki tárgyaláson meg kell kísérelni, hogy az örökösök között egyezség létesüljön. Az így létrejött egyezség bírói egyezségnek számít.

Kapcsolódó jogszabályok

A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (Közjegyzői tv.)

A hagyatéki eljárásról 6/1958. (VII.4.) IM rendelet

Vht. 13. § (3) A kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 861/2007/EK rendelet) szerinti eljárásban hozott ítélet alapján végrehajtható okiratot lehet kiállítani akkor is, ha az ítéletet megfellebbezték.

A kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 15. cikkében szabályozza a rendelet alapján hozott ítélet végrehajthatóságát. A rendelet szerint az ítélet a lehetséges jogorvoslati eszközöktől függetlenül a tagállamokban végrehajtható. A Vht. 13. § (3) bekezdése a 861/2007/EK rendelet kötelező – és a tagállami jogot kizorító hatályú – szabályának végrehajtási rendelkezése. A végrehajtási eljárásban továbbá biztosíték nyújtása sem követelhető.

Lehetséges, hogy a 861/2007/EK rendelet végrehajtására abban a tagállamban kerül sor, ahol a határozatot hozták. A közösségi eljárásjog következetes e téren, így az ítéletet a határozatot hozó tagállamban is a 861/2007/EK rendelet saját normái, és nem a tagállami végrehajtási jog előírásai szerint kell végrehajtani [861/2007/EK rendelet 15. cikk (2) bek.]. Amennyiben a tagállami jog a fellebbezés esetére a végrehajtás felfüggesztését írja elő, a tagállami jog szerint nem lehet eljárni az ítéletet meghozó tagállamban sem (kizorító jelleg). A magyar jogalkotó a jogbizonytalanságot elhárítva alkotta meg a Vht. itt bemutatott rendelkezését, ám – álláspontunk szerint – a közösségi rendelet implementáció hiányában is érvényesülne, jóllehet semmi sem tiltja a rendeleti normák a tagállami jogba történő közvetlen beültetését.

Kapcsolódó jogszabályok

A kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

Vht. 13. § (4) Nem lehet végrehajtható okiratot kiállítani a jogerős fizetési meghagyás alapján, ha a jogerősítési záradékot a bíróság a Pp. 319. §-ának (6) bekezdése alapján akként állította ki, hogy a követelés tárgyában nincs helye végrehajtásnak.

A fizetési meghagyásos eljárásra vonatkozó új szabályok szerint 2009. január 1-jétől nem tekinthető a fizetési meghagyás megtámadásának, ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy az érvényesített követelést a fizetési meghagyás kézhezvételét követően teljesítette. A kötelezett ilyen tartamú nyilatkozata estében a fizetési meghagyás az ellentmondásra nyitva álló határidő utolsó napját követő napon jogerőre emelkedik. Ha a kötelezett a teljesítést okirati bizonyítékkal valószínűvé teszi, a bíróság az okirati bizonyíték másolatának csatolásával felhívja a jogosultat, hogy tizenöt napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról. Ha a jogosult a kötelezett

állítását elismeri, vagy a felhívásra nem nyilatkozik, a bíróság a Pp. 321. § (2) bekezdésében meghatározott záradékban feltünteti, hogy a követelés tárgyában végrehajtásnak nincs helye.

Ebben az esetben a Vht. nem ad módot és lehetőséget végrehajtási lap kiállítására.

Vht. 13. § (5) Az (1) bekezdésben foglalt feltételek az okiraton alapuló követelés végrehajtására megfelelően irányadók.

A törvény gondoskodik arról, hogy az okiratokon alapuló követelések alapján kiállítandó végrehajtható okiratokra szintén vonatkozzanak a végrehajtás általános feltételei. A törvényhely a generális, és – értelemszerűen nem a speciális – feltételek alkalmazását követeli meg. E szabályból kiindulva először is a végrehajtási záradékkal elrendelt végrehajtások esetében az okiratoknak marasztalást (követelést) kell tartalmazniuk. Másodsor – jogi hatásukat tekintve –, az ítélettel megegyező módon jogerősnek és végrehajthatónak kell lenniük. Harmadszor a törvény utaló rendelkezése szerint – amennyiben erre mód és jogi lehetőség van – az okiratok tartalma alapján meg kell nyílnia az előzetes végrehajtás lehetőségének. Negyedszer, az okiratba foglalt teljesítési határidőnek egyértelműen és megállapítható módon eredménytelenül le kell telnie.

A Vht. e szakasza elhárította az a jogbizonytalanságot, amely az okiratokkal induló végrehajtás során a gyakorlatban jelentkezett. A Győri Ítéltábla Pf. I. 20 269/2007/5. számú ítéletében kifejtette, a közjegyzői okirat záradékolásánál a bíróság kizárólag azt jogosult és kötelezett vizsgálni, hogy a közjegyzői okirat alakilag és tartalmilag megfelel-e a végrehajtás általános (Vht. 13. §) és speciálisan a végrehajtási záradékra vonatkozó (Vht. 21. §) feltételeinek.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2008. 1854. a bíróság vizsgálódási köre végrehajtási záradék esetében

Vht. 14. § Tartásdíj, szüléssel járó költség és tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatás (a továbbiakban: tartásdíj) behajtására elrendelt végrehajtás esetén a végrehajtható okiratot a lejárt, 6 hónapnál régebbi tartásdíjrészletekre nézve akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy

- a) a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy**
- b) annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el.**

A Vht. jelen szakasza – összhangban a házasságról, családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 68. § (1) bekezdésbe foglalt rendelkezéseivel – a tartásdíj, vagy tartásdíj jellegű kötelezett szolgáltatások esetében a hat hónapnál régebbi tartozások végrehajtás útján történő érvényesítésének tilalmát mondja ki. A Vht. tartásdíj fogalma gyűjtőfogalom, konkrét és meghatározott célra adott költségkiegyenlítések [szüléssel járó költség a Csjt. 69/D. § (2) bek.] éppúgy e kategóriába tartoznak, mint a gyermek (Csjt.69/A. §) vagy a házastársi tartásdíj [Csjt. 32. § (3) bek.].

A tartás jellegű szolgáltatásokat a Ptk. 280. § (3) bekezdése alapján időszakonként előre kell fizetni. A Ptk. e rendelkezése szintén kizárja a hat hónapnál régebbi tartásdíj követelések érvényesítését.

Amíg a Csjt. 68. § (2) értelmében a hat hónapnál régebbi időre tartási követelést csak akkor lehet visszamenőleg érvényesíteni, ha a jogosultat a követelés érvényesítésében mulasztás nem terheli, a Ptk. 280. § (3) bekezdése szerint a tartásdíjra jogosult a hat hónapnál régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített részleteket bírósági úton többé nem követelheti. A két törvény közötti aszinkronitást a Vht. azzal oldja fel, hogy a hat hónapon túl menő visszamenőleges

igényérvényesítést megengedi akkor, ha a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, avagy a tartásdíj iránti igény érvényesítését alapos okból mulasztotta el a jogosult.

Az adós rosszhiszemű magatartására abban az esetben vezethető vissza az igényérvényesítés elmulasztása, amennyiben az adós a fizetési kötelezettsége alóli mentesülése végett a jogosultat tudatosan megtévesztette, például lakóhelye vagy munkahelye változását nem jelentette be, esetleg külföldi munka vállalását elhallgatva ún. nullás kereseti igazolásokat adott elő. Az egyszeri nemfizetés, vagy nem a tényleges összeg kifizetése nem alapozza meg a rosszhiszeműség megállapítását.

A Vht. két vagylagos feltételt szabályoz, így az adós jóhiszeműsége mellett helye van a végrehajtásnak akkor, amennyiben a jogosult alapos okból (betegség, vagy más vis maiorhoz közelítő ok) mulasztotta el tartási igényének érvényesítését.

Kapcsolódó jogszabályok

A házasságról, családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.)

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

Végrehajtási lap

Vht. 15. § (1) Az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki

a) a bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata alapján,

b) a bíróság büntetőügyben hozott határozatának a polgári jogi igényekkel kapcsolatos marasztalást tartalmazó része alapján,

c) a bíróság által jóváhagyott egyezség alapján.

A törvényhely a végrehajtható okiratok egyik leggyakoribb típusának a végrehajtási lap kiállításának „klasszikus” eseteit szabályozza. A törvényhely mintegy összegyűjti azokat a határozatokat, melyek a polgári peres eljárásokra vonatkozó törvények alapján lezajló eljárásokban hoztak, azokat, amelyek kontradiktórius eljárásban, bírói tényállás-megállapítás eredményeképpen születtek meg. Az igény jogosultja rendszerint a jog által biztosított kereseti joga alapján fordult a bírósághoz, ahol jogvédelmi igényének helyt adva marasztaló határozat született. A Vht. jelen szakaszába felsorolt határozatok ún. érdemi döntések, mivel ezekben a bíróság a perbe vitt jogról, a felperes kereseti igényéről határozott.

A polgári ügy fogalma széles. Nemcsak a Ptk. alapján megindítható peres igényérvényesítések tartoznak e körbe, hanem ide kell sorolni a munkaügyi, a közigazgatási ügyekben folyó peres eljárásokat. A Legfelsőbb Bíróság polgári ügynek minősítette azt a pert, amely egy olyan egyházi személy ellen folyt, akinek az egyházi belső normák alapján lakást juttattak, majd a nem egyházi jog személyiségű felperes az alperest a lakás kiürítésére perelte. Mindezekben a perekben született ítélet a bírósági végrehajtás útjára tartozik, s végrehajtási lap kiállításnak alapjául szolgál.

A Vht. normatív értelmezése alapján a bíróság fogalma szintén tág körre terjed ki. A különböző ügyszakokra tagolt hazai bíróságok, amennyiben polgári igényről marasztaló határozatot hoznak – kivéve a b) pontba említett büntető határozat polgári igényt eldöntő része –, valamennyien ide tartoznak. A Vht. speciális rendelkezései azonban nevesítik a bírósági szervezetbe tartozó, vagy ezzel azonos jogi tartalmú határozatot hozó döntési fórumokat (választott bíróság, külföldi bíróság).

A törvény a végrehajtási lap kiállítására kizárólagos bírói fórumot állít fel, az első fokon eljáró bíróságot. A rendelkezés szerint azok a bíróságok állíthatnak ki végrehajtási lapot, amelyeknek első fokú hatáskörük van, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) szerint sem az Ítéletábrának, sem a Legfelsőbb Bíróságnak nincs első fokú hatásköre.

Büntető ügyben a Be. 54. § alapján a büntető ügyet tárgyaló, és abban határozó bíróságnak törvényes felhatalmazása a magánfél polgári jogi igényének elbírálása. A polgári igény elbírálása a Pp. szabályai szerint történik. Amennyiben a bíróság a vádlott bűnösségét megállapító ítéletének részeként, avagy a Be. alapján meghozható más határozatában a polgári igény tekintetében marasztaló határozatot hoz, végrehajtásnak van helye. A végrehajtás azonban a Vht. alá tartozó végrehajtási eljárás, a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv.tvr.) nem alkalmazható. A büntető bíróság határozatának polgári igényről szóló marasztaló döntéséről a polgári ügyben hozott bírói határozattal azonos módon, végrehajtási lapot kell kiállítani. Értelemszerűen a hatásköri és illetékességi szabályok a büntető bíróság határozata esetében is alkalmazandóak, azaz a végrehajtási lapot az első fokon eljáró bíróság állítja ki.

A feleknek a Pp. 148. §-a szerint jóváhagyott egyezsége ítéleti hatállyal rendelkezik, s a Pp. rendelkezéseivel összhangban ezért ítéletként kell kezelni. Az ítéleti hatályból fakadóan a végrehajtás megindítását végrehajtási lap kiállításával kell megkezdeni. Mivel a Pp. 148. § a bíróság előtt peres eljárásban kötött egyezségről szól, a végrehajtási lap kiállítására az első fokon eljáró bíróság jogosult, értelmezésünk szerint akkor is, amikor a felek a másodfokú eljárásban kötik egyezségüket és azt a másodfokú bíróság hagyja.

Kapcsolódó bírósági határozatok
EBH2002. 757. a polgári ügy fogalma

Kapcsolódó jogszabályok
A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bszi.)

Vht. 15. § (2) Az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki a jogi segítségnyújtó szolgálatnak a pártfogó ügyvédi díjnak a pártfogó ügyvéd részére történő megfizetésére kötelező határozata alapján.

A Pp. 82. § rendelkezik a pártfogó ügyvéd díjának viseléséről. A bíróság a perköltség viseléséről szóló határozatában – a díj összegének megállapítása nélkül, a perköltségviselés arányának meghatározásával – megállapítja, hogy a pártfogó ügyvédi díj viselésére ki köteles. Az első fokon eljáró bíróság a jogerős határozatról 8 napon belül értesíti a jogi segítségnyújtó szolgálatot, és közli a felek nevét, a per tárgyát, a pártfogó ügyvédi díj viselésére vonatkozó döntést. A bíróságnak határozatában meg kell jelölnie a pártfogó ügyvédi díj viselésére köteles felet, adataival egyetemben (név, lakóhely, anyja neve, születési időpontja, szervezet esetében elnevezés, székhely, nyilvántartó szerv megnevezése, nyilvántartási szám).

A pártfogó ügyvéd díját a Jstv. 32. § alapján a támogatás ügyében eljáró jogi segítségnyújtó szolgálat állapítja meg, mivel az alaphatározat csak a viselésre kötelezettől rendelkezik. A pártfogó ügyvéd az őt megillető díjakat a perköltségben elmarasztalt ellenféllel szemben közvetlenül érvényesítheti, így a jogi segítségnyújtó szolgálat által kiadott határozat alapján végrehajtási lap kiállításával a pártfogó ügyvéd végrehajtási eljárást indíthat. A végrehajtási ügyben az első fokon eljáró bíróság jár el, még akkor is, ha a pártfogó ügyvéd díjának egy része a másodfokú eljárásban került megállapításra.

Vht. 16. § Végrehajtási lapot állít ki

- a)* a közjegyző által hozott, marasztalást tartalmazó végzés és a közjegyző által jóváhagyott – a bírósági egyezséggel azonos hatályú – egyezség, továbbá a közjegyzőnek a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzéke alapján a közjegyző székhelye szerinti helyi bíróság (városi, kerületi bíróság; a továbbiakban: helyi bíróság),
- b)* a bíróság fegyelmi bíróságának kártérítésre kötelező határozata, a közjegyzői fegyelmi bíróságnak pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, valamint a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróságnak pénzbírság, eljárási költség és kamarai tagdíj megfizetésére kötelező határozata alapján az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság,
- c)* külföldi bírósági határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselt helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,
- d)* belföldi és külföldi választottbírósági határozat és egyezség alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselt helye – szerinti megyei bíróság, illetőleg Fővárosi Bíróság (a továbbiakban: megyei bíróság),
- e)* az Európai Unió Tanácsának, az Európai Bíróságnak és az Európai Bizottságnak a határozata alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselt helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,
- f)* a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) által a közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet és a közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12-i 6/2002/EK tanácsi rendelet, a Közösségi Növényfajtahivatal által a közösségi növényfajta-oltalomról szóló, 1994. július 27-i 2100/94/EK tanácsi rendelet, valamint az Európai Szabadalmi Hivatal által az Európai Szabadalmi Egyezmény szerint a költségek viselése tárgyában hozott határozat alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselt helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,
- g)* a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete (a továbbiakban: 805/2004/EK rendelet) szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat (bírósági egyezség) alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselt helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,

- h) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve a 1347/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, a Tanács 2201/2003/EK rendeletének (a továbbiakban: 2201/2003/EK tanácsi rendelet) 42. cikke szerint kiállított igazolással ellátott külföldi határozat (bírószági egyezség) alapján a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,**
- i) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1896/2006/EK rendelet) szerint végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság,**
- j) a 861/2007/EK rendelet szerint kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.**

A törvény jelen szakaszba foglalt rendelkezései a végrehajtási lap kiállításának sajátos esetkörét tartalmazzák, az itt felsorolt esetekben az eljáró bíróságok hatásköri és illetékességi szabályai szintén speciálisak.

A Vht. 16. §-a alá különféle jogi természetű és forrású határozatok tartoznak. A közjegyző által hozott marasztalást tartalmazó végzés ugyanúgy e körbe került, mint a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai okirat létrehozásáról szóló Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete (805/2004/EK rendelet) szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat. A határozatok közös jelegét abban lehet megtalálni, hogy ezen határozatok mögött egyfajta kontradiktórius jogvita húzódik meg, nem ritkán kétfokú eljárás. A határozatok közös sajátossága továbbá, miszerint a határozatok valamilyen marasztalást tartalmaznak, s azokat a jogvita, vagy más konfliktus eldöntésére létesített szervek, szervezetek hozzák.

1. A végrehajtási lapot kiállító szervek és szervezetek áttekintését a közjegyzővel kell kezdenünk. A közjegyző mellett a fegyelmi határozatot hozó szerveket, így a bírók, bírósági alkalmazottak, közjegyzők, bírósági végrehajtók fegyelmi ügyeiben a külön jogszabályok szerint a döntés meghozatalára feljogosított szervezeti egységeket kell megemlítenünk. A választott bíróságok, mint a rendes bíróságok mellett működő bírósági feladatokat ellátó szervezetek, mind a hazai, mind a külföldi jog szerint hozhatnak határozatokat. A külföldi bíróságok, melyek rendes bíróságként ítéleznek, vagy a nemzetközi magánjog, vagy az Európai Unió joga szerint járhatnak el. Döntéseiket ellenben – nemzetközi szerződések, az Európai Unió joga alapján – Magyarországon kell, a magyar jog szerint végrehajtani.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Vht. rendszerében az Európai Unió jogának hatálya alá tartozó bíróságok határozatának végrehajtása korántsem azonos szabályok szerint történik. A végrehajtást tekintve éles különbség van a különböző közösségi rendeletek között. Még akkor is ez a helyzet, ha a Vht. egységes és komplex alapelvei valamennyi határozat végrehajtására kiterjednek.

Az Európai Unió közösségi szervei, hivatalai a közösségi jog felhatalmazása alapján hozhatnak határozatokat az Európai Unió területén működő különböző magán vagy közjogi jogalanyokkal szemben. Határozataik egy részének érvényesítését Magyarországon a közösségi jog szabályaiból következően a magyar végrehajtási jog végrehajtási lap kiállításával teszi lehetővé. E határozatokat a magyar jog szerint kell végrehajtani.

2. A határozatok típusa lehet ítélet, ítélet hatályával bíró egyéb bírói határozat, egyezség, szervezeti egységek és szervezetek döntése. Lényegük szerint kötelezést, marasztalást, szankciót tartalmaznak. Nincs kizárva atipikus határozatok (805/2004/EK rendelet) alapján sem a végrehajtható okirat kiállítása.

3. A végrehajtási lap kiállítását sajátos, a végrehajtási ügyek és a külföldi elemet tartalmazó szabályozás szerint meghatározott bíróságok végezhetik. A bírói fórumok illetékessége igazodhat az adós lakóhelyéhez, székhelyéhez, esetleg kizárólagos bírói fórumot határoz meg a Vht. (BKKB vagy megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság). Nem ritka a végrehajtható vagyron fekvése szerinti felhatalmazás, családjogi ügyekben a gyermek, szokásos tartózkodása helye szerint meghatározott bíróság.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1997. 132. a közösségi jog alapján hozott határozatok magyarországi végrehajtása

Kapcsolódó jogszabályok

A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai okirat létrehozásáról szóló Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete

Vht. 17. § Tartásdíj behajtása érdekében a végrehajtási lapot a jövőben lejárt tartásdíjrészletekre nézve is ki lehet állítani. Ilyenkor csak a végrehajtási eljárás befejezéséig lejárt tartásdíjrészleteknek megfelelő összeget lehet behajtani és a végrehajtást kérőnek kifizetni.

Amíg a Vht. 14. §-a a lejárt de nem érvényesített tartás díj jellegű követelések, visszamenőleges idő korlátját hat hónapban határozza meg, addig a Vht. 17. § a még le nem járt, de a jövőben érvényesíthető tartásdíj jellegű követelésekről rendelkezik. Ezzel párhuzamosan azonban a törvény a jövőre nézve időkorlátot állít fel, így csak a végrehajtás befejezéséig lejárt tartásdíjat (részletet) lehet a végrehajtást kérőnek kifizetni.

A Pp. 122. § (2) bekezdése megengedi a tartásdíj, járadék és más időszakos szolgáltatás iránt indított perekben a marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek a le nem járt szolgáltatásokra történő előterjesztését. A Vht. jelen rendelkezése nemcsak a végrehajtási törvényen belül a 17. és a 14. § között teremti meg az összhangot, hanem a Pp. idézett szabályával is.

A jövőre nézve kitűzött időhatár, a végrehajtási eljárás befejezése az adós érdekeit védi. Előfordulhat, hogy megváltozik a tartásdíj összege, vagy módosulnak bizonyos körülmények, így célszerű a végrehajtási eljárás befejezéséhez igazítani a behajtás utolsó időpontját.

Kérdéses, hogyan kell eljárni akkor, ha az adós a befejezett végrehajtási eljárás után sem fizet. Több szerző azon a véleményen van, ekkor új végrehajtási lapot kiállítani nem kell, a behajtás folytatható ellene a már kiállított végrehajtási lap alapján.

Más nézetek szerint a végrehajtási eljárás befejezése után új végrehajtás kezdődik, így azt újra el kell rendelni. E nézetek szerint nem támogatható az adós folytonos kényszer alatt tartása, mivel a magyar végrehajtási jog az önkéntes teljesítésen nyugszik, az állami kényszer alkalmazása voltaképpen másodlagos, következmény jellegű. A problémát feltételezhetően törvényi szabályozás útján kell majd megoldani.

Vht. 18. § (1) Minden ügyben rendszerint egy végrehajtási lapot kell kiállítani.

A rendelkezés a végrehajtás koncentrálásának elvének megvalósítását szolgálja. A törvény pontosan meghatározza, milyen esetekben lehet egynél több végrehajtási lapot kiállítani, a törvényi eseteken kívül nem. A szabályok célja annak megakadályozása, hogy az adóst esetleg különböző végrehajtási eljárások együttes (vagy egymás utáni) indításával a többes behajtás veszélyének tegyék ki.

Az egy végrehajtási lap kifejezés nem tévesztendő össze a példányszámmal. Erről a harmadik bekezdés rendelkezik, ami előírja a kiadmányok számát, megadva azok rendeletetési helyét.

A törvény szóhasználata szerint egy ügyben (rendszerint) egy végrehajtási lapot kell kiállítani. A végrehajtási ügy háttérében a végrehajtandó határozat áll, az ügy fogalmát ezért a végrehajtandó határozathoz kapcsoljuk.

Technikailag a végrehajtandó határozat számát a végrehajtási lapon fel kell tüntetni, így a végrehajtandó határozat végrehajtása lesz az az adott végrehajtási ügy, amiben végrehajtási eljárásra, és a végrehajtási lap kiállítására sor kerül.

Lehetséges, hogy a bíróság egy határozatban több jogvitát (tárgyi keresethalmazat), több felperes és több alperes jogviszonyát (alanyi keresethalmazat) bírálja el. A keresethalmazatoktól függetlenül a peres ítélet egy ügyben született meg, azaz abban a jogviszonyban rendezte a felek jogait és kötelezettségeit, amire a bírósági ítélet jogereje kiterjed. Más, nem bírósági ítéleten alapuló határozatoknál pedig a határozatba foglalt követelést megalapozó jogviszonyból származik az az adott, konkrét ügy, melynek következményeit a végrehajtási eljárásban rendezzük.

Vht. 18. § (2) Több végrehajtási lapot kell kiállítani, ha

a) a követelés több végrehajtást kérőt illet meg, és a követelésnek az egyes végrehajtást kérőkre eső része a végrehajtandó határozatban pontosan meg van jelölve, vagy

b) a követelés több adóssal szemben áll fenn.

A több végrehajtási lap egy ügyben, ugyanabban a végrehajtási eljárásban kerül kiállításra, ezzel az ügyek és végrehajtási eljárások száma nem sokszorozódik meg. Csupán speciális jogi helyzet alakul ki, ám a végrehajtás sikeressége és eredményessége más módon nem biztosítható. A jogi szituáció elsődleges forrása a perbeli keresethalmazat (alanyi vagy tárgyi), másodlagos a polgári anyagi jogi jogviszony, amelyben többes kötelmeket, vagy több jogalany jogosultságát és kötelezettségét érintette a peresített jogviszony. A Vht. mind a jogosult, mind a kötelezett pozícióját figyelembe veszi, s tekintettel van a kötelezettségek jellegére is.

A több végrehajtást kérőt megillető követelés esetében akkor kell több végrehajtási lapot kiállítani, ha a követelés (szolgáltatás) osztható, és a végrehajtandó határozat pontosan meghatározza a követelésnek az egyes végrehajtást kérőkre eső részét. Amennyiben a követelés nem osztható, nincs mód több végrehajtási lap kiállítására.

A szolgáltatás oszthatóságának vagy oszthatatlanságának megítélése alapvetően polgári anyagi jogi kérdés, azonban a Vht. megköveteli, hogy a marasztalásról szóló határozat pontosan megjelölje a szolgáltatások egy végrehajtás kéreőre eső körét, jellegét, típusát, módját és formáját. Több kell tehát, mint a polgári anyagi jogi elrendezettség, az eljárásjogi jogviszonyok alapján bírói döntéssel szükséges e szolgáltatási arányokat meghatározni.

Több végrehajtási lapot kell kiállítani akkor, ha több adóssal szemben áll fent a kötelezettség. Két típusát ismerjük, az adósok egyetemleges és osztható marasztalását.

Adósi egyetemlegesség esetében bármelyik adóstól követelhető az egész szolgáltatás. A végrehajtás kérő rendelkezése alapján valamennyi adóssal szemben ki kell állítani a végrehajtási lapot, de a végrehajtást kérő rendelkezhet úgy is, csupán egy adóssal szemben kéri a végrehajtást. Mivel a végrehajtás foganatosítása több helyen folyhat, az ügygazda végrehajtótól (Vht. 33. §) különösen nagy gondosságot igényel a végrehajtás, főleg a túlvégrehajtás elkerülése. Az adósi egyetemlegesség fogalma szintén polgári anyagi jogi fogalom, a Ptk. 337. § (1) bekezdése szerint egyetemleges kötelezettség esetében minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, de amennyiben bármelyikük teljesít, vagy a kötelezettséget beszámítással megszünteti, a jogosulttal szemben a többiek kötelezettsége is megszűnik.

Amikor az adósok szolgáltatása osztható, szintén több végrehajtási lapot kell kiállítani, de az egyes adóstól csak a kötelezettség rá eső részét lehet behajtani. A végrehajtási lap kiállításánál a végrehajtási lapon a marasztaló határozatnak csak a kötelezettre vonatkozó részét lehet feltüntetni.

A jogirodalom szerint több végrehajtási lapot a kötelezettség természetéhez, sajátosságához igazodva is ki lehet állítani. Így, amennyiben a végrehajtást kérő igénye olyan több, egymástól elkülönülő részkövetelésekből tevődik össze, amelyek azok külön-külön történő behajtását indokolják, célszerű a több végrehajtási lap kiállítása. E vélemény a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezett PK. 225. állásfoglalásán alapul. A Legfelsőbb Bíróság Pfv. I. 22 201/1999. ítéletében leszögezte, a Vht. 18. § rendelkezései csak azt a célt szolgálják, hogy egy adós ellen ne lehessen különböző végrehajtók útján ugyanazon követelések behajtása érdekében több végrehajtást vezetni, a Vht. azonban nem zárja ki, hogy egy adós ellen a végrehajtandó határozatban megállapított különböző igények behajtása érdekében több végrehajtható okirat kiállítására sor kerüljön.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH2002. 191. több végrehajtási lap kiállítása egy adós ellen

PK. 225. állásfoglalás

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

Vht. 18. § (3) A végrehajtási lap eredeti példánya a bíróságnál marad. A végrehajtási lapról annyi kiadmányt kell készíteni, hogy a végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara (a továbbiakban: kamara), valamint minden végrehajtást kérő és adós (a továbbiakban együtt: felek) egy-egy példányt kapjanak.

A végrehajtási lap példányszámairól, az eredeti, valamint kiadmányi példányokról rendelkezik a Vht. ebben a szakaszban. A végrehajtási lap eredeti példánya az, amely a bíróságnál marad. Minden hitelességi, vagy más probléma esetében ez a hiteles és irányadó példány.

A Vht. 250. § (3) bekezdésének *a*) pontja szerint a kamara – többek között – nyilvántartást vezet a végrehajtók által folytatott végrehajtási eljárásokról. A végrehajtási lap egy példányának megküldésével a kamara információt szerez a megindult végrehajtási eljárásról, a végrehajtás jelegéről, típusáról, a felekről stb. A Kamara információ gyűjtő tevékenységével szemben azonban több aggály merült fel.

A Vht. 229. § (1) bekezdése alapján a végrehajtót az eljárása során tudomására jutott adat és tény tekintetében titoktartási kötelezettség terheli; e kötelezettsége a végrehajtói működésének megszűnése után is fennmarad. Ez a rendelkezés irányadó a végrehajtói iroda tagjára és alkalmazottjára is. A Vht. 229/A. §-a szerint a végrehajtó az általa intézett végrehajtási ügyről a

sajtó, a rádió és a televízió részére nem adhat tájékoztatást. Végrehajtási ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a kamara elnöke vagy a kamara általa kijelölt tagja ad tájékoztatást. A Végrehajtói Kamara nem tartozott az adatvédelemre kötelezettek körébe.

A 28/2008. (XII. 10.) IRM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I. 17.) IM rendelet (a továbbiakban: VÜSZ) 40. § (1) bekezdését 2008. december 18-ai hatállyal akként módosította, miszerint a végrehajtási ügyről a feleknek, képviselőiknek és annak lehet felvilágosítást adni, aki a jogi érdekét az ügyben igazolta. Ha jogszabály a végrehajtási ügy irataiban szereplő adatok megismerhetőségét korlátozza, ezekről csak a jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet részére adható felvilágosítás. E rendelkezésekkel napjainkra a végrehajtási lapba foglalt adatok védelme a Végrehajtói Kamara szintjén is megvalósult.

Kapcsolódó jogszabályok

A bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I. 17.) IM rendelet (VÜSZ)

Vht. 19. § (1) A bíróság a végrehajtási lap kiállítását megtagadja, ha a végrehajtási kérelem teljesen alaptalan. Erről a bíróság végzést hoz, és azt a végrehajtást kérőnek kézbesíti.

A Vht. két külön esetet szabályoz, az egyik, amikor a végrehajtási kérelem teljesen alaptalan, a másik, amikor a végrehajtási kérelem részben alaptalan.

Teljesen alaptalan a végrehajtási kérelem akkor, amikor a végrehajtás feltételei hiányoznak. A bíróságnak az általános feltételek mellett mérlegelnie kell azt is, vajon a Vht. más szakaszaiba foglalt végrehajtási feltételek fennállnak-e.

A törvényi feltételek hiánya miatt teljesen alaptalan a végrehajtási kérelem, amennyiben a végrehajtást kérő a közigazgatási határozatot hatályon kívül helyező, és a közigazgatási szervet új eljárásra utasító ítélet végrehajtása miatt nyújtott be végrehajtási kérelmet. Alaptalan a kérelem akkor, amennyiben a végrehajtást nem a jogerős határozatban megjelölt kötelezettel szemben kérték, vagy a fél részére megítélt perköltséget az ügyvédi iroda a maga részére, a saját nevében a saját javára kéri végrehajtani. Ugyancsak teljesen alaptalan a végrehajtási kérelem, ha a tartásdíjat az édesanya javára ítélik meg, de a nagykorúságát elért gyermek a saját nevében kéri behajtani. Abban az esetben azonban, ha a tartásdíjat az édesanya – akár hallgatólagos módon, nevére nyitott bankszámla útján – engedményezi a gyermekére, a gyermek előterjeszthet erre vonatkozó végrehajtási kérelmet.

Az alaptalan végrehajtási kérelem esetében a bíróság megtagadja a végrehajtási lap kiállítását. E kötelezettsége kógens, a végrehajtás általános feltételeit szabályozó törvényi rendelkezések körében mérlegelési lehetősége rendkívül szűk.

Az alaptalan végrehajtási kérelem, amennyiben a követelést annak elévülése miatt már nem lehet behajtani, megalapozza az alaptalan végrehajtási kérelmet előterjesztő bizományos kárfelelősségét. A polgári jogviszonyokban értelmezhető bizományos mellett az alaptalanul elrendelt végrehajtással összefüggésben a bírói gyakorlat magát a bíróságot emeli ki, így a bíróság kárfelelősségét az alaptalan végrehajtás elrendelése miatt meg kell állapítani.

Az elutasító végzést a végrehajtást kérőnek kézbesítik. Mivel éppen a végrehajtási eljárás megindítását tagadja meg a bíróság, így az eljárásban az adós eljárási pozíciója még betöltetlen, ebből következően az adósnak nem lehet a határozatot kézbesíteni. Az elutasító végzésnek anyagi jogereje nincsen, a korábbi eljárásban hozott végzés „ítélt dolgot” nem hoz létre.

Kapcsolódó bírósági határozatok

EBH1999. 107. BH1998. 537., BH2000. 210. az alaptalan végrehajtási kérelem esetei

BH1996. 91. a bíróság kárfelelősségének megállapítása

BH2002. 191. a végrehajtást elutasító végzés jogereje

BH2002. 28. a bizományos kárfelelőssége alaptalan végrehajtás esetében

EBH1999. 110., BH2000. 211. a képviselő végrehajtási kérelme

Vht. 19. § (2) Ha a végrehajtási kérelem részben alaptalan, a bíróság a végrehajtási lapot a kérelemtől eltérően állítja ki. Erről a bíróság végzést hoz, és azt a végrehajtást kérőnek közvetlenül, az adósnak a végrehajtó útján kézbesíti.

Részben alaptalan végrehajtási kérelem esetében a bíróság döntési jogköre jóval tágabb. Hivatalból lehetősége van a végrehajtási lap kérelemtől eltérő kiállítására. Ezzel a kérelem hiányait pótolva mintegy elhárítja az alaptalanság okát. A törvényi szabályozásból következik, hogy a végrehajtás feltételeinek hiányát – amelyek abszolút elutasító okok – a bíróság nem pótolhatja. Ugyancsak nem pótolhatja azokat a hiányokat, melyek a végrehajtást kérő rendelkezési körébe esnek (hiányosan lerótt illeték, adathiány, nem kellő példányban való előterjesztés). Ilyenkor hiánypótlást rendelhet el, és csak a hiánypótlás sikertelensége esetében van mód elutasításra.

A részben alaptalan kérelem bírósági korrekciója esetében megindul a végrehajtási eljárás, a bíróság kiállítja a végrehajtási lapot. A helyes, tényállásban korrigált és a jogszabályoknak megfelelő végrehajtási lap kiállítása mellett azonban az eltérő kiállításról külön végzést kell hoznia. A végzést a végrehajtást kérőnek kézbesítik, aki ellene jogorvoslattal élhet. Az adósnak a végzést a végrehajtó útján kézbesítik, egyidejűleg a végrehajtás foganatosításának megkezdésével.

Nem egyértelműen szabályozott az adós jogorvoslati joga. Az adóst – eltérő rendelkezés hiányában – fellebbezés illeti meg, e nézetet vallja a jogirodalom egyik része (Németh János (szerk.): A bírósági végrehajtás magyarázata. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004. 256. old.). Mások viszont arra a bírósági gyakorlatra hivatkoznak, amely az adós végzés elleni fellebbezését elutasította, mondván az nem a jogosulttól származott (Dr. Balogh Olga – Dr. B. Korek Ilona, Császi Ferenc – Dr. Juhász Edit: id. mű. 82. old.). Azt azonban egyik nézet sem tagadja, hogy az adós végrehajtási lap elleni jogorvoslat a Vht. 211. § értelmében ilyenkor is biztosított.

Vht. 19/A. § A végrehajtható okiraton a bíróság feltünteti a végrehajtási kifogás (217. §) előterjesztéséről szóló tájékoztatást, a 15. § szerinti határozat alapján kiállított végrehajtási lapon pedig annak tényét is, hogy a végrehajtandó határozat kézbesítésével kapcsolatban kézbesítési vélelem állt be.

A Pp. alapelvei szerint a bíróságot a jogi képviselő nélkül eljáró fél irányába annak eljárási jogairól általános tájékoztatási kötelezettség terheli [Pp. 7. § (2) bek.]. A Perrendtartás szubszidiárius alkalmazását lehetővé tévő Vht. 9. § szerint e tájékoztatási kötelezettség a végrehajtási eljárásban is fennáll. Mivel a jogi képviselet a végrehajtási eljárásban nem kötelező, ezért e szakasz értelmezésében alapesetben jogi képviselő nélkül eljáró feleket kell vélelmeznünk, akiket tájékoztatni kell a jogorvoslat lehetőségéről. A törvény idézett rendelkezése a törvényi kötelezettségnek tesz eleget, ám a szabályok különbséget teremtenek a végrehajtási lap, és az egyéb végrehajtható határozatok között.

Minden végrehajtható okiraton fel kell tüntetni a Vht. 217. §-ába foglalt, a végrehajtási eljárás általános és ugyanakkor speciális jogorvoslata, a végrehajtási kifogás előterjesztéséről szóló tájékoztatást.

A végrehajtási lapon a kifogás előterjesztéséről szóló tájékoztatás mellett fel kell tüntetni azt a tényt, hogy a végrehajtási lap alapját képező végrehajtandó határozat jogereje a kézbesítési vélelem folytán állt be.

A Pp. részletesen szabályozza a kézbesítési vélelem beállításának eseteit, meghatározza megdöntésének szabályait. Külön rendelkezik a kézbesítési vélelem megdöntéséről a végrehajtási eljárás során. A Pp. 99/B. § (1) bekezdése alapján a küldemény címzettje, mint kérelmező a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül a kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet nyújthat be az első fokú határozatot hozó bíróságnál. A bíróságnak a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet harminc napon belül el kell bírálni. A címzett a kézbesítési vélelmet akkor terjesztheti elő, ha a kézbesítési vélelem beálltára tekintettel lett a határozat jogerős, egyébként a kézbesítés vélelem megdöntésének a végrehajtási eljárásban nincs helye (Vht.37/A. §).

A Pp. a pénzforgalmi úton történő követelés behajtás során szintén lehetővé teszi a kézbesítési vélelem megdöntését, igaz erre 15 nap áll rendelkezésére, amelyet a pénzforgalmi úton történő behajtásról való tudomásszerzésétől kell számítani.

A tájékoztatásnak e lehetőségre kell kiterjedni. A végrehajtási lapon egyébként – egy megfelelő rovat kitöltésével – a végrehajtást kérőnek nyilatkoznia kell arról, hogy a határozat jogereje kézbesítési vélelem folytán állt be.

Végrehajtási záradék

Vht. 20. § (1) Az adós lakóhelye, illetőleg székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye – szerinti helyi bíróság végrehajtási záradékkal látja el a 21–23. §-ban felsorolt okiratot.

Általános jogelvéként a bírósági végrehajtásra, az állami kényszer alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a követelést a bíróság megvizsgálta, s ítéletével – érdemi jogvita lefolytatása után – a követelésnek (kereseti kérelemnek) helyt adott. Kivételesen, és jogrendszerenként eltérő szabályok alapján kerülhet sor olyan követelések végrehajtására, amelyek bírói vizsgálat nélkül, okiratba foglalás után hajthatóak végre. Éppen ezért az okiratba foglalt követelések végrehajthatóságának szabályozásakor ki kell építeni a garanciális, jogorvoslati intézményeket, biztosítva az alaptalan, netán jogellenes követelések kiszűrését.

Magyarországon a jogállami fordulat után az Alkotmánybíróság többször foglalkozott a bírósági végrehajtási törvény alkotmányosságával. Döntéseiben érintette a végrehajtási záradék jogintézményét, állásfoglalását a Vht. megalkotásakor a jogalkotó figyelembe vette [46/1991. (IX. 10.) AB határozat, 50/1991. (X. 3.) AB határozat, 52/1991. (X. 22.) AB határozat.]. Az Alkotmánybíróság a végrehajtási záradék alkotmányellenességét nem állapította meg, kifogásolta viszont annak – a határozathozatala időpontjában fennálló – diszkriminatív jellegét, másfelől a korabeli szabályozás azon rendelkezéseit, amelyek alapján a záradékolást nem előzte meg megfelelő jogi (bírói, vagy közjegyzői) eljárás.

A hatályos Vht. rendelkezései biztosítják, hogy a végrehajtási záradék mögött egy okiratba foglalt (legitim) követelés álljon, mivel végrehajtási záradékot kibocsátani szigorúan csak e végrehajtandó okirat alapján lehet. A végrehajtandó okirat forrása számos szervezet vagy

intézmény, leginkább közjegyző, de más, a jogvita vagy egyéb konfliktus eldöntésére szolgáló szervezetek és fórumok határozatait szintén el lehet látni végrehajtási záradékkal.

A bíróság hatásköre és illetékessége egyértelmű, minden esetben az adós lakóhelye, illetőleg székhelye, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti helyi bíróság látja el végrehajtási záradékkal a törvényben felsorolt okiratot. E szabály alóli kivételek az Európai Unió joga alá tartozó különböző kötelezettségvállalások.

A végrehajtási záradék kibocsátásakor a Pp. hatásköri és illetékességi szabályai nem alkalmazhatóak. Így nem alkalmazható az értékhatártól függő, a Pp. 23. § (1) bekezdés a) pontba foglalt hatásköri szabály sem.

Az okiratok végrehajtási záradékkal való ellátásának a jogrendszer kimagasló jelentőséget tulajdonít. Mivel a végrehajtási záradékkal végrehajtás indul, ezért ennek eredményessége, vagy eredménytelensége kihatással van más vagyont érintő eljárásokra. A felszámolási eljárás megindításának például nincs helye abban az esetben, ha a jogosult rendelkezésére áll egy olyan közjegyzői okirat, amely ellátható végrehajtási záradékkal. Fizetéseképtelenség megállapítására és az adós felszámolására csak akkor kerülhet sor, ha a végrehajtási záradékkal indult végrehajtási eljárás eredménytelen maradt.

Kapcsolódó bírósági határozatok

46/1991. (IX.10. AB határozata

50/1991. (X.3.) AB határozat

52/1991. (X.22.) AB határozata

BH2001. 487. fizetéseképtelenség megállapítása eredménytelen végrehajtás esetében

Vht. 20. § (2) A végrehajtási záradékra megfelelően alkalmazni kell a végrehajtási lapra vonatkozó rendelkezéseket.

A Vht. a végrehajtási záradékra a végrehajtási lapra vonatkozó törvényi előírások megfelelő alkalmazását írja elő. Így a végrehajtási záradék iránti kérelmet formanyomtatványon kell előterjeszteni, annyi példányban, amennyit a végrehajtási lapra vonatkozó szabályok előírnak. Tartalmilag nincs sok különbség a formanyomtatványok között, és a végrehajtás szintén a végrehajtási lap szerinti módon és eljárásban indul meg.

Alkalmazni kell a hiánypótlásra, az alaptalan végrehajtási kérelem elintézésére vonatkozó szabályokat. A törvényi felhatalmazás szélesebb köréből következően azonban a Vht. végrehajtási lapra vonatkozó speciális törvényi szabályait szintén figyelembe kell venni a végrehajtási záradék esetében.

Vannak azonban speciális, csak a végrehajtási záradék intézményére vonatkozó szabályok. Ezek közé tartozik a végrehajtási záradékkal szemben előterjeszthető jogorvoslat, de áttételesen ide tartozik a végrehajtás perек nyitottabb perkapuja. Így a végrehajtás megszüntetése iránti perben a záradékolt közokirattal szemben helye van ellenbizonyításnak.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH2006. 255. a közokirat valódisági vélelme és a végrehajtás megszüntetése iránti per

Vht. 21. § (1) A bíróság végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza

a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,

b) a jogosult és a kötelezett nevét,

**c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,
d) a teljesítés módját és határidejét.**

A törvény külön tényállásban emeli ki a közjegyzői okiratot. A közjegyző okirata áll leggyakrabban a végrehajtási záradék mögött, ám napjaink joggyakorlatában a közjegyzői közokiratok fontossága kiemelkedő. Jelentőségük a lakás és ingatlan hitelezések különböző formáinak előtérbe kerülésével megnőtt, a hitelintézetek az adós kötelezettségvállalását mindig közjegyzői közokiratba foglaltatják.

A közjegyző közokirata a Pp. 195. § szerinti alakban és formában, az ott meghatározott joghatások kiváltására alkalmas okirat. A végrehajtás szempontjából nézve a közjegyzői közokiratba foglalt kötelezettség külön per nélkül végrehajtható, a közjegyzői közokirat legfontosabb jogkövetkezménye éppen a közvetlen végrehajthatóság.

A közjegyzői közokiratnak azonban meg kell felelniük a Vht. okirati tartalommal szemben megfogalmazott kritériumainak. Ezek hiányában az okirat záradékolására nem kerülhet sor. Egyértelműnek kell lenni az okiratba foglalt szolgáltatásnak és ellenszolgáltatásnak avagy az egyoldalú kötelezettségvállalásnak. Amennyiben e kritériumoknak a közjegyzői közokirat nem felel meg, a végrehajtást nem lehet elrendelni. A kötelezettség tárgyának, mennyiségének (összegének) a teljesítés módjának és határidejének ismerete nélkül a végrehajtási kényszer alkalmazása ugyancsak céltalan és jogellenes lenne. A kötelezettségvállalás jogcíme a követelés legitimitását biztosítja, ezáltal ellenőrizhető, vajon nem jogellenes, vagy a jog megkerülésével kötött megállapodásról van-e szó.

Ugyancsak nélkülözhetetlen a jogosult és a kötelezett nevének feltüntetése, ezen információk nélkül sem az adóst, sem a végrehajtást kérőt nem lehet beazonosítani, végeredményben a végrehajtási kérelem előterjesztésének jogosultságát sem lehet megállapítani. A közjegyzői okirat záradékolásánál a bíróság kizárólag azt a jogosult és egyben kötelezett vizsgálja, hogy az okirat alakilag és tartalmilag megfelel-e a törvényi feltételeknek. Amennyiben igen, úgy az okiratot a bíróságnak záradékkal ellátnia. A végrehajtás e szakaszában a teljesítés vizsgálat tárgyát nem képezi.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2008. 1854. szempontok az okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásánál

Vht. 21. § (2) Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.

A Ptk. 228. § szerint, a szerződést kötő felek szerződésük hatályának beálltát bizonytalan jövőbeni eseménytől tehetik függővé. Nincs akadálya annak sem, hogy jövőbeni események függvényében rendelkezzen a szerződés hatályának megszűntéről. A Ptk. szerint az érthetetlen, ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltétel semmis; az ilyen feltétellel kötött szerződésre a részleges érvénytelenség szabályait (Ptk. 239. §) kell alkalmazni.

A felek nemcsak szerződésük hatályát, hanem a szerződés tartalmát a szolgáltatás és ellenszolgáltatás nyújtását, szerződésben vállalt kötelezettségüket szintén feltételekhez köthetik. A feltételtől különbözik az időpont kikötése [Ptk. 229. (3) bek.], jóllehet erre is érvényes a lehetetlen, jogellenes, ellentmondó és érthetetlen kikötés tilalma.

A Ptk. 229. §-a szerint amíg a feltétel bekövetkezése függőben van, egyik fél sem tehet semmit, ami a feltétel bekövetkezése, illetőleg megghiúsulása esetére a másik fél jogát csorbítja vagy

meghiúsítja. A feltétel bekövetkezésére vagy megghiúsulására ellenben nem alapíthat jogot az, aki azt felróhatóan maga idézte elő.

A Vht. azt az esetet szabályozza, amikor a polgári törvénykönyv alapján vállalt és feltételhez, időponthoz kötött kötelezettséget a felek közokiratba (közjegyzői okiratba) foglalták, és a jogosult peres eljárás nélkül, végrehajtási záradékkal kívánja igényét érvényesíteni. Tekintettel a Ptk. (részben idézett) szigorú szabályaira, a Vht. megköveteli, hogy a felek a feltétel vagy időpont bekövetkezését, tehát a követelés esedékessé válását – hasonlóan az alapszerződéshez – közokiratba foglalják. Ennek elmaradása esetén az okirat végrehajtási záradékolását meg kell tagadni.

A joggyakorlatban a Vht. fenti szabályai nem kevés problémát váltottak ki. A problémák jó része a mind általánosabbá váló lakáshitelezéssel függ össze, más részük az egymásra épülő (kölcönszerződésre épülő tartozás elismerés) szerződéses konstrukciók jogi hatásának értelmezése során merült fel. A keletkezett problémák feloldásaként a Legfelsőbb Bíróság Pfv. I. 22 934/1996. ítélete mondta ki, hogy a teljesítési határidő nem időpont kikötés, ezért ezt nem kell külön közokiratba foglalni.

A Fővárosi Bíróság 47. Pkfv. 23 384/1997/5. ítéletében arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jogosult választásától függ, vajon a kölcsönadóssal, vagy a jelzálog kötelezettel szemben kéri a végrehajtási záradék kibocsátását. Ebben az esetben nem állapítható meg sem a feltétel, sem az időpont kikötése.

Jóval összetettebb a helyzet akkor, ha a tartozás a kölcsönszerződés felmondása miatt válik esedékessé. Ekkor végrehajtási záradékolásra a kölcsönszerződés felmondásának közokiratba foglalása után kerülhet sor. A kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondása, amelyen alapuló tartozását az adós a záradékolni kért közjegyzői okiratban elismerte, az adós tartozását esedékessé teszi ugyan, de ha a közjegyzői okirat nem tartalmazza a teljesítés módját és határidejét, a végrehajtási záradék nem bocsátható ki.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1997. 348. a teljesítési határidő jogi természete a végrehajtás szempontjából

BDT2000. 195. a végrehajtást kérő választása, hogy ki ellen kéri a végrehajtást

BH2002. 491. végrehajtási záradék kölcsönszerződés felmondásának esetében

BDT2001. 548. a közjegyzői okirat kötelező elemei a végrehajtási záradék esetében

Kapcsolódó jogszabályok

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

Vht. 21. § (3) E § alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt.

A Vht. tovább korlátozza a közjegyzői közokiratok végrehajtási záradékkal való ellátásának lehetőségét. Az esetleges félreértések elkerülése érdekében és jogellenes magatartások kiszűrése miatt csak azokat a követeléseket engedi végrehajtásra, melyek bírósági végrehajtás útjára tartozó lejárt követelések.

Nem tartoznak bírósági végrehajtási útra azok a követelések, melyeket nem lehet bírósági úton érvényesíteni. Hiába foglalják tehát a felek e követeléseket, tartozásokat közjegyzői okiratba végrehajtásukat meg kell tagadni (Ptk. 204. §). Így nincs helye a játékból vagy fogadásból eredő követelések érvényesítésének, kivéve, ha a játékot vagy fogadást állami engedély alapján

bonyolítják le, a kifejezetten játék vagy fogadás céljára ígért vagy adott kölcsönből eredő követelések érvényesítésének.

A bírósági úton nem érvényesíthető követelések szerződés útján történő biztosítása semmis, de annak önkéntes teljesítését nem lehet visszakövetelni. Közjegyző semmis szerződést nem foglalhat közokiratba, ám a követelés eredetét a felek nem mindig tárják fel előtte.

Azt, hogy a követelés bírósági úton nem érvényesíthető, hivatalból kell figyelembe venni. Bírósági úton nem érvényesíthető, ezért nem látható el végrehajtási záradékkal az a közjegyzői okirat sem, amely a közigazgatási végrehajtás útjára tartozó követelést tartalmaz. E szabálynak a Ket. 76. §-ába foglalt hatósági szerződés, vagy az APEH-el kötött megállapodások érvényesítése során van jelentősége.

A fizetési kötelezettség lejártának ténye olyan körülmény, amelyet nem kell külön közokiratba foglalva bizonyítani. A teljesítés elmulasztása lejárttá teszi a követelést, ezért jogszerűen kérhető a végrehajtási záradék kibocsátása. Amennyiben a felek tartós jogviszonya hitelkeretet biztosító szerződésen alapul, az adós fizetési kötelezettségének lejártá, a tartozás mennyisége megállapítható, ha a végrehajtást kérő az üzleti könyvek és nyilvántartások adatait közokiratba foglaltan terjeszti elő.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1997. 348. a követelés lejártságának megállapítása

BH2003. 326. a fizetési kötelezettség lejártának megállapítása tartós jogviszony esetében

Vht. 22. § A bíróság végrehajtási záradékkal látja el

a) a községi, városi, fővárosi kerületi jegyzőnek a birtokvitában hozott, az elmaradt haszon, a kár és a költség megtérítésére kötelező határozatát,

b) az orvosi és az ügyvédi fegyelmi hatóságnak, továbbá a tervező- és szakértő mérnökök, valamint építészek fegyelmi testületének pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozatát,

c) a zálogszerződésről szóló közokiratot, ha a követelés teljesítési határideje letelt,

d) azt a közokiratot és teljes bizonyító erejű magánokiratot, amely az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződésről szól, ha az okirat tartalmazza az ingatlan becsértékét, az árverési feltételeket, továbbá az eljárási költség viselésének és a befolyt vételár felosztásának a módját,

e) a Magyar Szabadalmi Hivatalnak a költségek viselése tárgyában hozott határozatát.

A bíróság a közjegyző közokiratain kívül speciális törvényi tényállásokban szabályozza mely határozatok, megállapodások, okiratok láthatóak el végrehajtási záradékkal. Kétségtelenül különböző szervek különféle eljárások és egymástól eltérő határozatok kerültek egy törvényhely alá, azonban mindezek rendelkeznek egy lényeges közös jellemvonással: kötelezést (marasztalást) tartalmaznak. A d) pontban felsoroltakkal a törvényhely szélesebb kört érint, az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt szerződést (Pp. 196. §) – amennyiben a Vht. egyéb tartalmi feltételeinek megfelel – szintén el kell látni végrehajtási záradékkal.

Fel kell hívnunk a figyelmet arra, birtokvita esetén – tekintettel a speciális eljárási szabályokra – a községi, városi, fővárosi kerületi jegyzőnek csak a birtokvitában hozott, az elmaradt haszon, a kár és a költség megtérítésére kötelező határozata esetében lehet a végrehajtást végrehajtási záradékkal elrendelni. A birtokháborítás tényét megállapító és a birtokháborítót marasztaló

határozat közigazgatási határozat, s amennyiben azt a bíróság jóváhagyja – azaz azt támadó keresetet elutasítja – a jóváhagyó határozat végrehajtása közigazgatási útra, a jegyző hatáskörébe tartozik (Ptké. 26. §, PK 300. állásfoglalással módosított PK 29. állásfoglalás.)

Vht. 23. § (1) A bíróság végrehajtási záradékkal látja el a munkáltatónak a Munka Törvénykönyve alapján

a) a munkavállalóhoz intézett olyan – keresettel meg nem támadott – írásbeli felszólítását, amely a munkavállaló részére jogalap nélkül kifizetett munkabérnek vagy a munkavállaló munkaviszonnyal összefüggő más tartozásának a megtérítésére irányul,

b) a munkavállalót kártérítésre kötelező – jogerős és végrehajtható – határozatát,

c) a munkavállalóval a békéltető eljárás során kötött egyezségét.

A törvény e rendelkezései kivételes és sajátos szabályok. Végrehajtási záradékkal ellátható olyan szervnek, szervezetnek a határozatai is, mely – a mellett, hogy nem tartozik a közhatalmat gyakorló szervek közé – teljes mértékben a magán gazdaság jogalánya. A törvény a munkáltatót emeli be e privilegizált helyzetbe.

A Legfelsőbb Bíróság 1/2001. MJE jogegységi döntése alapján azonban a munkáltató nem köteles igényét végrehajtási záradék útján érvényesíteni, még akkor sem, ha a törvényi feltételek teljes körűen fennállnak. Bírósági per útján szintén érvényesítheti a Vht.-ben meghatározott igényét. Keresettel, fizetési meghagyással, illetve amennyiben a munkavállaló bíróság előtt megtámadja határozatát, viszontkeresettel élhet.

A Vht. Munka tv.-re utalása három kártérítés jellegű helyzetet érint. A Munka tv. 162. §-a a munkavállaló részére jogalap nélkül kifizetett munkabérnek vagy a munkavállaló munkaviszonnyal összefüggő más tartozásának a megtérítését teszi lehetővé. A Munka tv. 173. §-a a munkavállalót kártérítésre kötelező határozat, a Munka tv. 199/A. § a munkavállalóval a békéltetési eljárásban kötött egyezséget tartalmazza. A Munka tv. idézett rendelkezései a közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatottak esetében szintén alkalmazhatóak, a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.), pedig csak a Munka tv. 162. § megfelelő alkalmazását nem zárja ki [Ktv. 71. § (1) bek.]. Mindezekben az esetekben nem a munkaügyi bíróság, hanem az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság jár el (Vht. 20. §).

A végrehajtási záradékhoz további feltételek szükségesek. Így a Munka tv. 162. §-án alapuló követelés esetében a munkáltató írásbeli felszólítása, annak igazolása, hogy ezt a munkavállaló átvette, továbbá a perindítás hiánya. A munkavállalót kártérítésre kötelező határozata esetében annak jogerősnek és végrehajthatónak kell lennie. A közvetlen kártérítésre kötelező határozat esetén a kollektív szerződés szabályozza azt az eljárási rendet, és összefüggő, amikor a munkáltató közvetlen határozattal kötelezte a munkavállalót a kártérítésre. Amennyiben az eljárási szabályokat betartották, a határozatot az Munka tv. 202. §-ába foglalt feltételek mellett az ott írt határidő alatt a munkavállaló nem támadta meg, a határozat jogerős és végrehajtható. Ezen okból a határozat végrehajtási záradékolásának nincs akadálya.

Az Munka tv. 199/A. § szerint kollektív szerződésben, illetve a felek megállapodásában a munkavállaló és a munkáltató munkaügyi jogvita esetére békéltető személyét köthetik ki. A békéltető megkísérli a vitát egyezség létrehozásával lezárni. A békéltető az egyezséget köteles írásba foglalni, ez az egyezség – a Vht.-ben szabályozott egyéb végrehajtási feltételek megléte esetén – végrehajtási záradékkal látható el.

Kapcsolódó bírósági határozatok

A Legfelsőbb Bíróság 1/2001. MJE jogegységi döntése

Kapcsolódó jogszabályok

A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.)

1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról (Kjt.)

1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről (Munka tv.)

23. § (2) Az (1) bekezdésben említett írásbeli felszólítás, határozat és egyezség akkor látható el végrehajtási záradékkal, ha a tartozásnak a munkabérből való közvetlen levonására nincs lehetőség, illetőleg az nem vezetett vagy aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre.

A munkáltatói okiratok végrehajtási záradékkal történő ellátását meg kell tagadni, ha a munkáltatónak módja és lehetősége van a munkavállaló tartozását közvetlenül a munkavállaló béréből levonni. A levonásra akkor van a legnagyobb lehetőség, ha a munkavállaló a határozat meghozatala után még a jogosult munkáltatónál áll munkaviszonyban. Amennyiben azonban a munkavállaló munkaviszonya fennáll, de a munkabérből a tartozás – pl. egyéb tartozások miatt (Vht. 65. §) – nem vonható le, vagy a munkabérből levonható összeg olyan alacsony, hogy évekre telne annak behajtása, a munkáltató a Vht. 23. § szerinti végrehajtást kezdeményezhet. E szabály valamennyi közvetlen fizetésre kötelező határozatra érvényes előírás, tehát a békéltetői eljárásban született egyezség alapján is indítható végrehajtás akkor, ha a munkavállaló még az egyezségkötésben közreműködő másik partnernél, a munkáltatónál áll munkaviszonyban.

23/A. § Az ügyben eljáró fogyasztóvédelmi békéltető testület, illetve egészségügyi közvetítői tanács székhelye szerint illetékes helyi bíróság a tanács kötelező határozatát, továbbá az egészségügyi közvetítői tanács előtt kötött egyezséget – a feltételek megléte esetén – végrehajtási záradékkal látja el.

Magyarországon a fogyasztóvédelemre külön törvény vonatkozik, a (többször – legutóbb éppen 2008.-ban – módosított) 1997. évi CLV. törvény. (Fgy.tv.) A törvény a fogyasztóvédelem szerves részeként külön „Békéltető Testületet” állított fel, megteremtve ezzel a fogyasztó és a vállalkozások közötti konfliktusok rendezésének fórumrendszerét.

A békéltető testület eljárása kettős, vagy egyezség létrehozásának kísérlete vagy a vitás ügy eldöntése. Az eljárások a fogyasztói jogok „gyors, hatékony, egyszerű és költségkímélő érvényesítését” biztosítják.

A békéltető testület hatáskörébe tartozik a fogyasztó és a vállalkozás közötti, a termék minőségével, biztonságosságával, és a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, a szolgáltatás minőségével, továbbá a felek közötti szerződés megkötésével, és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy bírósági eljáráson kívüli rendezése: e célból egyezség létrehozásának megkísérlése, ennek eredménytelensége esetében pedig az ügyben döntés hozatala.

Az Fgy.tv. alapos és részletes eljárási szabályokat tartalmaz a békéltetői testület illetékességére, a testület tagjaira (kiválasztás, összeférhetetlenség, kizáró okok) nézve. A békéltető testület eljárását a törvény igazi eljárási jogszabályként szabályozza. A békéltető eljárás elindításának feltétele, hogy a fogyasztó vitáját az érintett vállalkozással közvetlenül megkísérelje (Fgy.tv. 27. §). Csak ennek eredménytelensége után indulhat meg (a fogyasztó kérelmére) az eljárás.

A békéltető testület előtti kérelmet nemcsak az érintett fogyasztó, hanem – csatolt meghatalmazással – bármely természetes, vagy jogi személy, így a fogyasztói érdekek

képviselőjére szerveződött szervezet is előterjesztheti. A kérelem előterjesztésének határidejére a Ptk. elévülési rendelkezéseit kell alkalmazni.

A kérelem tartalmi kellékeinek meghatározása után az Fgy.tv. – ötvözve a Pp. és a választott bírósági eljárás szabályait – a felek autonómiájának és egyenlőségének tiszteletben tartásával rendezi az eljárás számos kérdését, így a kölcsönös iratváltás és a meghallgatás rendjét.

Az eljárás első fázisa az egyezségi kísérlet. Ennek során a tanács elnöke egyezséget kísérel meg létrehozni a felek között. Amennyiben ez megfelel a jogszabályoknak, a tanács azt határozatával jóváhagyja. Amennyiben nem felel meg a jogszabályoknak, vagy nem jön létre egyezés, úgy az eljárás tovább folyik. Az eljárás folytatása esetében a testületi tanács határozattal zárja le a vitát, azaz eldönti azt. Az ügy befejezésére a törvény 90 napot biztosít, e határidő legfeljebb egyszer 30 nappal hosszabbítható meg.

A tanács – egyezés hiányában – két típusú határozatot hozhat. Vagy ajánlással él, amennyiben a vállalkozás az eljárás kezdetekor úgy nyilatkozott, hogy a tanács döntését kötelezőként nem fogadja el (vagy egyáltalán nem nyilatkozott), vagy kötelezést tartalmazó határozatot, amennyiben a panasz megalapozott, és a vállalkozás (külön eljárási rend szerint tett) alávetési nyilatkozatában a békéltető testület döntését magára nézve kötelezőnek ismerte el.

Minden határozat esetében a jogi problémák sokasága merül fel a határozatok érvényesítése (végrehajtása), vagy éppen megtámadhatóságuk tekintetében. Az Fgy.tv. 33. § (4) bek. tizenöt napos teljesítési határidőt ad a kötelezést tartalmazó határozatra, ami – nem teljesítés esetén – a Vht. 23/A § alapján végrehajtási záradékkal látható el. Végrehajtási záradék kérhető a tanács által jóváhagyott egyezsége, feltehetőleg amennyiben az kötelezést tartalmaz (Fgy.tv. 36. § (3) bek.).

A végrehajtási záradék iránti kérelmet az ügyben eljáró fogyasztóvédelmi testület székhelye szerinti illetékes helyi bíróságnál kell előterjeszteni. Ugyancsak a székhely szerinti helyi bíróság illetékes az egészségügyi közvetítő tanács eljárása esetén.

Az egészségügyi közvetítői eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény szerint a közvetítői eljárás célja az egészségügyi szolgáltató és a beteg között a szolgáltatás nyújtásával összefüggésben keletkezett jogvita peren kívüli egyezséggel történő rendezésének elősegítése, a felek jogainak gyors és hatékony érvényesítése. A közvetítői eljárás lefolytatását kérheti a beteg, a beteg halála esetén annak közeli hozzátartozója vagy örököse és a szolgáltató. A kérelmet a beteg lakóhelyéhez vagy az igénybe vett egészségügyi szolgáltatás helyéhez legközelebb eső területi igazságügyi szakértői kamaránál kell előterjeszteni. A szolgáltató a betegek számára jól látható helyen kifüggeszti a területi igazságügyi szakértői kamarák jegyzékét, feltüntetve azok székhelyét és postacímét. A kérelemnek tartalmaznia kell a beteg nevét, lakóhelyét, a szolgáltató nevét, székhelyét, a sérelmezett magatartás megnevezését és időpontját, következményeinek leírását, valamint az igényt.

Ezután a felek megállapodnak az eljáró tanács összetételéről. A tanács ülést tart, ahol írásban rögzíti az elhangzottakat. Az egyezés a tanács előtt születik meg, amit a tanács írásba foglal, a felek aláírnak. Amennyiben a kötelezett az egyezésbe foglaltakat nem tartja be, a jogosult a Vht. alapján végrehajtási záradékkal megindíthatja a végrehajtást.

Kapcsolódó jogszabályok

1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről (Fgy.tv.)

Az egészségügyi közvetítői eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény

23/B. § (1) A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 44/2001/EK tanácsi rendelet) szerinti közokiratot az adós lakóhelye, székhelye – ezek

hiányában végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság, a 2201/2003/EK rendelet szerinti közokiratot pedig a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság látja el végrehajtási záradékkal.

A Vht. törvényhelye az Európai Unió rendeletei alapján született eljárásokban született közokiratok Magyarországi végrehajtásáról rendelkezik. A szabályozás vonatkozik azokra a peres egyezségekre is, melyeket a rendeletek értelmében közokiratként kell végrehajtani.

A végrehajtási záradék iránti kérelmet a 44/2001/EK rendelet (polgári és kereskedelmi ügyek) alá tartozó ügyekben sajátos bírói fórum előtt, a megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróságon, a Fővárosi Bíróság területén a Budai Központi Kerületi Bíróságon lehet előterjeszteni. A bírói fórum illetékessége az adós lakóhelyéhez, székhelyéhez igazodik, lakóhely vagy székhely hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye alapítja meg a végrehajtási záradékot kiállító bíróság illetékességét.

A 2201/2003/EK rendelet szerinti közokiratot (ez az ún. házassági rendelet) a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság látja el végrehajtási záradékkal.

Megjegyezzük, a két joghatósági rendelet alá tartozó ügyekben a bíróság által hozott ítéletet nem e szakasz alapján kerül végrehajtásra. A rendeletek alapján szükséges exequatur eljárást a Vht. 210/A § és 210/B § alapján zajlik, majd a végrehajtási tanúsítvány alapján a Vht. 16. § c) alapján végrehajtási lap kiállítására kerül sor.

Kapcsolódó jogszabályok

A TANÁCS 2000. december 22-i 44/2001/EK RENDELETE a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

A TANÁCS 2003. november 27-i 2201/2003/EK RENDELETE a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

23/B. § (2) A 805/2004/EK rendelet szerint európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi közokiratot végrehajtási záradékkal látja el az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság.

A 805/2004/EK rendelet esetében a rendelet alapján kiállított külföldi közokirat esetében nincs külön szükség magyarországi exequatur eljárásra, ezek az okiratok közvetlenül végrehajtható okiratok. Amíg a rendelet szerint hozott bírósági határozatról végrehajtási lap állítható ki (Vht. 16. § g.) pont), addig a rendelet alapján született közokiratra végrehajtási záradék kibocsátása kérelmezhető. Az a megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság állítja ki a végrehajtható okiratot, amely az adós lakóhelyén, székhelyén, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható

vagyontárgyának helyén, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepén, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselője helyén működik.

Kapcsolódó jogszabályok

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2004. április 21-i 805/2004/EK RENDELETE a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról

Közvetlen bírósági letiltás

24. § (1) A végrehajtási lap kiállítására jogosult bíróság – a végrehajtási lap kiállítása helyett – közvetlenül letiltó végzést hoz, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést.

(2) A letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját, illetőleg az adós számára járandóságot, illetményt, munkából eredő díjazást, juttatást, egyéb összeget rendszeresen, időszakonként visszatérően folyósító szervezet vagy személyt (a továbbiakban: munkáltató) arra hívja fel, hogy – a letiltó végzés jogerőre emelkedésének bevárása nélkül – az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és haladéktalanul fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

(3) A bíróság a letiltó végzést a munkáltatónak és a feleknek kézbesítetteti. A végzés elleni fellebbezésnek a letiltott összeg levonására és kifizetésére nézve nincs halasztó hatálya.

A Vht. közvetlen bírósági letiltás intézménye kiállta az Alkotmánybíróság próbáját. Az Alkotmánybíróság a 20/1994. (IV.16.) AB határozatában megállapította, a rendelkezés nem ütközik az Alkotmányba. Négy alkotmánybíró azonban különvéleményt csatolt – hárman csatlakozva Lábady Tamás különvéleményéhez – a bírósági döntéshez, ahol a következőket fejtették ki:

„A közvetlen bírósági felhívással a kötelezettnek elvi esélye sincs arra, hogy a vagyoni kényszerintézkedést önkéntes teljesítéssel elhárítsa, mert az a munkabér stb. követelésének lefoglalását eredményezi anélkül, hogy arra okot adott volna, hogy abba beleegyezett volna, sőt akkor is, ha az ellen – önkéntes teljesítése mellett – kifejezetten tiltakozott. Álláspontom szerint az azonnali vagy előzetes végrehajtás nem változtat a végrehajtás szankciós jellegén, azon, hogy a végrehajtás természeténél fogva joghátrány. A végrehajtható határozat kibocsátásának és a végrehajtási kényszernek időbeli egybeesése is megelőzhető (elhárítható) az önkéntes teljesítéssel, mert annak megtörténte esetén nincs mit végrehajtani.”

A közvetlen bírósági letiltás olyan követelések esetében alkalmazható, melyeket kizárólag munkabéréből kell végrehajtani. Kizárólag közvetlen letiltással kell behajtani a tartásdíjat, a részletekben fizetendő összeget, amennyiben a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi (Vht. 26. § b.) pont).

A bíróság az adós munkáltatójának bocsátja ki a letiltó végzést, s a munkáltató közvetlenül a jogosultnak fizeti ki az adós tartozását. E jogszabályi lehetőség gyors és közvetlen végrehajtást biztosít a jogosultnak. Igazából a végrehajtás elrendelése és a foganatosítás első szakasza egyszerre történik meg, így az ügy a végrehajtóhoz sem kerül ki.

Mivel a törvény a közvetlen bírósági letiltást végrehajtási lap helyett engedi meg kibocsátani, a végrehajtási lap kibocsátásnak speciális és általános feltételeinek megléte – ideértve a végrehajtás általános feltételeit – elengedhetetlen. E feltételek fennállását a bíróságnak vizsgálnia kell, hiányuk esetén nem hozhat letiltó végzést.

A bíróságnak ugyancsak vizsgálnia kell a Vht. 29. § – 30. § alatti jogszabályi feltételek meglétét. Így nem hozhat letiltó végzést, ha végrehajtási lap került kiállításra, vagy a korábbi végzése eredménytelen volt.

Az a bíróság hozhat ilyen végzést, amely a végrehajtási lap kiállítására jogosult. Határozata ellen fellebbezésnek van helye, azonban e fellebbezésnek a letiltott összeg kifizetésére és levonására nincs halasztó hatálya. A végzés haladéktalanul végrehajtandó.

A letiltó végzés a munkáltatót a jogszabályhelyben meghatározott munkabér és bérjellegű járulékon felül számos más kifizetés terhére is levonásra kötelezi. Így a munkáltatónak a végkielégítésből is teljesíteni kell a levonást. A nagyszülő természetbeni juttatásai nem fogadható el teljesítésként, a munkáltató kézfizető kezessége a le nem vont tartásdíj tekintetében megáll (Vht. 79. §) Ugyanakkor a munkáltató által nyújtott részvényjuttatás olyan természetbeni juttatás, amelyből a százalékosan megállapított gyermektartási díj levonásának nincs helye. Ezzel szemben a jutalomként juttatott részvény érték tartásdíj alapjául szolgáló jövedelem, így a juttatást a gyermektartásdíj megállapításánál és a végrehajtás során figyelembe kell venni.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1998.597. a munkáltató levonási kötelezettsége

BH1999.262. a munkáltató kézfizető kezessége

BH2006.189. a gyermektartásdíj megállapításánál figyelembe veendő jövedelem

Az Alkotmánybíróság a 20/1994. (IV.16.) AB határozata

25. § (1) Az okirat végrehajtási záradékolására jogosult bíróság – a végrehajtási záradékolás helyett – közvetlenül letiltó végzést hoz, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést.

(2) A letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját arra hívja fel, hogy az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és – ha a végzés kézbesítésétől számított 45 napon belül a bíróságtól nem kap értesítést – a levont és visszatartott összeget fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

(3) A bíróság a letiltó végzést a munkáltatónak és a feleknek kézbesíteti. A végzés elleni fellebbezésről a bíróság a munkáltatót haladéktalanul értesíti, és felhívja őt, hogy a levonást folytassa, de a levont összeget újabb értesítésig ne fizesse ki.

(4) Ha a letiltó végzés elleni fellebbezés esetén a másodfokú bíróság helyben hagyta a végzést, az elsőfokú bíróság a munkáltatót arra hívja fel, hogy a levont összeget fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

(5) Ha a letiltás kérdésében hozott végzés elleni fellebbezés alapján a másodfokú bíróság megváltoztatta a végzést, a másodfokú bíróság – a végrehajtási kérelem alapossága esetén – a letiltást a határozatában mondja ki, és azt 3 napon belül megküldi a munkáltatónak.

(6) A munkáltató köteles a (4) bekezdés szerinti felhívás, illetőleg az (5) bekezdés szerinti határozat kézhezvétele után a letiltó végzésben, illetőleg a bíróság határozatában feltüntetett, az adós munkabéréből levont összeget haladéktalanul kifizetni a végrehajtást kérőnek, és köteles a végrehajtást a továbbiakban is foganatosítani.

Letiltó végzést hozhat a végrehajtási záradék kibocsátására jogosult bíróság akkor, ha a végrehajtási záradék kibocsátásának feltételei fennállnak, továbbá a követelést az adós

munkabéréből kell behajtani. A végzés kibocsátásának feltételei e körben megegyeznek a végrehajtási lap helyett kibocsátott letiltó végzéssel.

Lényeges különbség van azonban a munkáltató eljárásában. Amíg a végrehajtási lap helyett hozott letiltó végzés esetében a munkáltatónak azonnal ki kell fizetnie a jogosultnak a letiltott összeget, addig a végrehajtási záradék helyett hozott letiltó végzés kézbesítése után a munkáltató az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget először levonja, majd a levont és visszatartott összeget csak akkor fizeti ki a végrehajtást kérőnek, ha a végzés kézbesítésétől számított 45 napon belül a bíróságtól nem kap értesítést.

A munkáltatónak meg kell várnia a fellebbezés elintézését, ugyanakkor a levonást, ha a végzés ezt elrendelte – kifizetés nélkül – folytatnia kell. A további teendői a szerint alakulnak, milyen döntés születik a fellebbezésről.

Amennyiben másodfokon – az elsőfokú végzést megváltoztatva – mondja ki a bíróság a letiltást, a végzését 3 napon belül a másodfokú bíróság közvetlenül a munkáltatónak küldi meg. Ebben az esetben a munkáltatónak a határozat kézhezvételét követően az adós munkabéréből levont összeget ki kell fizetnie.

Amennyiben az elsőfokú bíróság letiltó végzését hagyta helyben a másodfok, akkor az elsőfokú bíróság hívja fel a kifizetésre a munkáltatót.

26. § Kizárólag közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha

a) ezt kívánta a végrehajtást kérő,

b) a végrehajtás tartásdíj vagy más, részletekben fizetendő összeg iránt folyik, és a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi.

A Vht. meghatározza, milyen esetekben kell kizárólag közvetlen letiltással behajtani a követelést. Mivel ezek kógens rendelkezések, a bíróságot mérlegelési jog nem illeti meg, s ha a törvény szerinti egyéb feltételek fennállnak, a bíróságnak a közvetlen letiltó végzését meg kell hoznia.

A végrehajtást kérő rendelkezési joga kiterjed arra, hogy megszabja, követelését közvetlen letiltó végzés útján kell behajtani. A végrehajtást kérő akarata mellett sem lehet a közvetlen letiltó végzést meghozni akkor, amennyiben nincsenek meg a végrehajtás általános és speciális feltételei.

Kizárólag letiltó végzés útján kell behajtani a követelést, amennyiben a végrehajtás tartásdíj vagy más részletekben fizetendő összeg iránt folyik, és a munkabér végrehajtás alá eső része az esedékes összeget fedezi.

A két törvényi tényállás viszonyáról el kell mondanunk ezek nem együttesen fennálló feltételek. Tartásdíj esetében kizárólag letiltó végzéssel kell a végrehajtást elrendelni. Kérdéses, vajon a végrehajtást kérő kizárólagos akarata ellenére meg kell-e hozni e letiltó végzést. Álláspontunk szerint igen, mert a bíróságot nemcsak a 26. § tényállása köti, hanem a Vht.7. § és 8. §-ai alapján az arányosság és fokozatosság elvének alkalmazásával a végrehajtást kérő rendelkezésétől eltérhet. A jogirodalom egyébként szintén két önálló esetkört említ e szakasz rendelkezését elemezve.

27. § Elsősorban közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha

a) a végrehajtást kérő járulék nélkül számított követelése (főkövetelés) a társadalombiztosítási jogszabály szerint a munkaviszony alapján megállapított saját jogú öregségi nyugdíj (a továbbiakban: öregségi nyugdíj) legalacsonyabb összegét nem haladja meg, vagy

b) a bíróság a 7. §-ban foglaltakra tekintettel a közvetlen letiltást tartja indokoltnak.

E törvényhely a közvetlen letiltás alkalmazására ajánlott prioritási sorrendet állít fel. Így azokban az esetekben kell elsősorban megkísérlni a közvetlen letiltást, amikor a végrehajtást kérő követelése csekély mértékű. De ajánlatos a közvetlen letiltó végzés meghozatala akkor is, amikor a bíróság az arányosság és fokozatosság alapelveit szem előtt tartva (Vht. 8. § (2) bek.) úgy tartja jónak.

Nyilvánvaló az egyszerű esetekben, továbbá – ezt hangsúlyozzuk – amennyiben a letiltó végzés kibocsátásának feltételei fennállnak, ajánlatos e célszerű és hatékony végrehajtási módot igénybe venni. A végrehajtást kérő mentesül a végrehajtási költségek alól (Vht. 34. §) ugyanakkor követeléséhez gyorsan hozzájut. Mivel a tartásdíj a jogosult megélhetési költségeit fedező rendszeres juttatás a gyorsaság egybecseng a méltányosság követelményével, a jogosult megélhetési költségeinek lehető legkorábbi biztosításával.

Közvetlen bírósági felhívás

28. § (1) A bíróság az olyan határozatában, amellyel a munkabérben részesülő személyt tartásdíj fizetésére kötelezte, a munkáltatót egyúttal közvetlenül felhívja arra, hogy a határozatban megállapított összeget vonja le, és fizesse ki a jogosultnak.

(2) A bíróság a tartásdíj fizetésére kötelező határozat rendelkező részét a határozat meghozatalától számított 3 napon belül megküldi a munkáltatónak.

A közvetlen bírósági felhívás részben rokon intézmény a közvetlen bírósági letiltó végzéssel, azonban számos tulajdonságában különbözik ettől.

A közvetlen bírósági felhívás szintén gyors behajtást biztosít a tartásdíj követelésre, de csak tartásdíj követelés behatására lehet igénybe venni. Gyorsaság tekintetében a közvetlen bírósági felhívás a közvetlen letiltásnál még gyorsabb, mivel ezt az elsőfokú perbíróság rendeli el. A perben hozott ügydöntő határozat részeként kerül a tartásdíj fizetésének kötelezettsége megállapításra, s a bíróság ítéletének e része a Pp. 231. § a) pont alapján előzetesen végrehajtható.

A perbíróság a munkáltatót felhívja arra, hogy a határozatban megállapított összeget az adós munkabéréből vonja le és fizesse ki a jogosultnak. Éppen ezért a munkáltató felé elég csak a határozat rendelkező részét megküldeni, erre azonban rendkívül rövid határidő áll a bíróság rendelkezésére, 3 napon (és nem munkanapon) belül fel kell hívnia a munkáltatót határozatának teljesítésére.

28. § (3) A másodfokú bíróság közvetlen felhívást akkor bocsát ki, ha az elsőfokú bíróság elutasító határozatával ellentétben tartásdíjat állapított meg, illetőleg, ha az elsőfokú bíróság által megállapított tartásdíj összegét vagy a teljesítésre vonatkozó rendelkezését módosította. Ez megfelelően irányadó a Legfelsőbb Bíróságra is, ha a tartásdíjat felülvizsgálati kérelem alapján állapította meg, illetőleg módosította.

A közvetlen bírósági felhívás nemcsak az elsőfokú perbíróság perceseikménye lehet. Amennyiben fellebbezés folytán másodfokra kerül az ügy, ez az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított határozatot – amennyiben az elsőfokú bíróság kibocsátja a felhívást – nem érinti. Ekkor a másodfokú szabályok szerint kell a másodfokú bíróságnak eljárnia. [Vö. Vht.13. § (1) kommentára]

Lehetséges azonban, hogy a fellebbezés folytán másodfokra került peres ügy elintézése, tárgyalása során derül ki a közvetlen felhívás kibocsátásának szükségessége. A Vht. 28. § (3) bekezdése a másodfokú bíróságnak kifejezetten lehetővé teszi azt, hogy közvetlen felhívást bocsáthasson ki, amennyiben az elsőfokú bíróság elutasító határozatával ellentétben tartásdíjat állapított meg, vagy ha módosította az elsőfokú bíróság által megállapított tartásdíj összegét vagy a teljesítésre vonatkozó rendelkezését.

Mivel ezekben az ügyekben a felülvizsgálat nem kizárt, ezért a Vht. közvetlen bírósági felhívás kibocsátására lehetőséget ad a Legfelsőbb Bíróságnak, amennyiben a tartásdíjat felülvizsgálati kérelem alapján állapította meg vagy módosította.

28. (4) E § szerinti eljárásnak akkor van helye, ha azt a jogosult kérte. E kérelem lehetőségéről a bíróság köteles a jogosultat tájékoztatni.

Közvetlen bírósági felhívás kibocsátása a jogosult rendelkezési jogából ered. A bíróság – szemben a közvetlen letiltó végzéssel – hivatalból nem alkalmazhatja. A bíróságnak ugyanakkor az általános tájékoztatási kötelezettségen túlmenően (Pp. 7. § (2) bek.) a közvetlen bírósági felhívás kibocsátásának lehetőségéről a jogi képviselővel eljáró felet is tájékoztatnia kell. A tájékoztatás megadására a bíróságot a Vht. kötelezi, mivel a tájékoztatási kötelezettsége a végrehajtás speciális formájának igénybevételére, és nem perbeli jogainak gyakorlására terjed ki.

Egyéb rendelkezések

29. § Nincs helye közvetlen letiltásnak és felhívásnak, ha a bíróság a követelésre vonatkozólag korábban más végrehajtható okiratot állított ki.

A tilalom indoka a kettős végrehajtás megakadályozása. Az adós felesleges terhelése, jogellenes zaklatása nem célja a végrehajtási jognak, a végrehajtási eszközök többszörös alkalmazása ellentmondana a végrehajtási jog alkotmányossági követelményének.

A kettős végrehajtás tilalma szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a bíróság végrehajtási lapot állított ki, vagy végrehajtási záradékkal látta el az okiratot. Kétségtől a gyakorlatban problémaként merülhet fel, hogy a végrehajtható okiratokat kiállító bíróságok fórumrendszere eltérhet a közvetlen letiltásra, vagy közvetlen bírósági felhívásra illetékes bírói fórumoktól. Ezekben az esetekben az adós jogorvoslati jogával élve akadályozhatja meg a kettős végrehajtást, illetve a jogosult, a végrehajtás kérő egyoldalú nyilatkozata alapján a végrehajtási eljárást meg kell szüntetni. (Vht. 55. § (1) bek. a) pont.)

Nem a fórumrendszerek különbözősége a probléma akkor, amikor az elsőfokú bíróság a tartásdíjra kötelező ítélete alapján végrehajtási lapot állított ki, és a tartásdíj összegét a másodfokú bíróság felemeli. Ebben az esetben a két bírói határozatba foglalt tartásdíj különbözetére nem lehet közvetlen bírósági felhívást kibocsátani, a különbség végrehajtási lap kiállításával hajtható be.

30. § (1) A közvetlen letiltás és felhívás a végrehajtási lappal, illetőleg a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal esik egy tekintet alá. Ahol a törvény a végrehajtás foganatosításával kapcsolatban a végrehajtót említi, ott helyette a közvetlen letiltást, felhívást kibocsátó bíróságot kell érteni.

(2) Ha a közvetlen letiltást, felhívást követően az ügyben további intézkedés szükséges, ez az ügyben eljáró elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozik.

A törvényhely a közvetlen letiltás és felhívás jogi státuszát rendezi. Függetlenül attól, hogy a közvetlen letiltás és felhívás kibocsátásának szabályai speciálisak, a törvény rendelkezése értelmében e sajátos végrehajtási intézmények és a végrehajtható okiratok jogi hatása között nincs különbség. Természetesen a különbségek törvényi negligálása csak a joghatásokra vonatkozhat, hiszen a speciális intézmények sajátos normái – a törvény rendelkezése ellenére – megőrzik különös jellegüket.

A legfontosabb azonosság abban áll, hogy a közvetlen letiltás és felhívás kibocsátása során a végrehajtás kényszerjellege ugyanúgy dominál, mint amikor a végrehajtás elrendelése a végrehajtható okiratok kiállításával történik. A törvény a végrehajtás foganatosításának sajátos szereplőjét, a végrehajtót a végrehajtás foganatosítása során a letiltást, felhívást kibocsátó bírósággal váltja fel. A törvényi rendelkezés értelmében a bíróság a végrehajtás foganatosítása során megteheti mindazokat a végrehajtási cselekményeket, mint a végrehajtó, s rendelkezik mindazokkal a jogokkal, mint a végrehajtó. Így, amennyiben további intézkedésre van szükség, megkereshet más hatóságokat, bíróságot, sőt a munkáltatónál a helyszínen is tájékozódhat. Minderre a törvény egyértelműen felhatalmazza a bíróságot.

A végrehajtás foganatosítása során a további intézkedések megtétele függ az adott ügy sajátosságaitól, körülményeitől. Így, amennyiben az adós teljesített, vagy munkahelye megváltozott a bíróság jogosult ezzel kapcsolatban eljárni, és jogosult megtenni a végrehajtó jogkörébe tartozó intézkedéseket (a végrehajtás befejezése, vagy az új munkáltató megkeresése.) A munkáltatónak ugyancsak a bíróságon kell bejelentenie a végrehajtással kapcsolatosan felmerült valamennyi problémáját.

A bíróság részéről az eljáró tisztviselő a bírósági titkár. A bírósági titkár gyakorolja a bíróságnak a törvény felhatalmazása által biztosított jogokat. A törvény azonban bizonyos eljárási cselekmények megtételére a végrehajtási ügyintézőt jogosítja fel.

31. § (1) Ha a végrehajtást kérő (a jogosult) bejelentette, hogy a közvetlen letiltás, felhívás nem vezetett a követelés kielégítésére, és az adós egyéb vagyontárgyát kívánja végrehajtás alá vonni, a bíróság kiállítja a megfelelő végrehajtható okiratot.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt esetben a bíróság a végrehajtható okirattal együtt a korábban hozott közvetlen letiltást tartalmazó végzésének, illetőleg közvetlen felhívást tartalmazó határozatának kiadmányát is megküldi a végrehajtónak.

Abban az esetben, ha a közvetlen letiltás vagy felhívás eredménytelen volt, vagy csak részben fedezte a végrehajtást kérő követelését, a törvény lehetőséget ad a végrehajtás más módon, végrehajtható okirat kiállításával történő továbbfolytatására.

Mivel az adós vagyontárgyát a közvetlen letiltás és felhívás kibocsátásával nem lehet a végrehajtás alá vonni, gondoskodni kell arról, hogy a végrehajtást közvetlenül az adós vagyontárgyaira vezessék. Vagyontárgyakat végrehajtás alá vonni – egyúttal betartva az arányosság és fokozatosság követelményét – végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás során lehet, ezért ad a törvény lehetőséget az áttérésre.

A végrehajtás kérőnek az áttérést lehetővé tevő bejelentését alá kell támasztania, és az eredménytelenség tényét igazolnia kell. Történhet ez a munkáltató értesítés bemutatásával, amelyben például a levonást foganatosító munkáltató azt közölte, hogy az adós jövedelmét más, és a végrehajtást kérő követelését megelőző letiltásokkal kell terhelnie. Alapos indoka a végrehajtható okirat kiállításának, ha az adós munkáltatójának adatközléséből az derül ki, hogy a követelést rövid, és a törvény által megkövetelt határidőn belül nem tudja levonni és kifizetni.

A végrehajtható okiratot az a bíróság állítja ki, aki a közvetlen letiltást kibocsátotta. A közvetlen bírósági felhívás esetében azonban más szabályok határozzák meg a végrehajtható okiratot kiállító bíróság illetékességét. Amennyiben a közvetlen felhívás nem vezetett eredményre, a végrehajtható okiratot mindig az első fokú bíróság állítja ki, még akkor is, ha a közvetlen felhívást egy magasabb bíróság, netán a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásban, bocsátotta ki.

A végrehajtó sem a közvetlen letiltásról sem a közvetlen felhívásról nem tud. Sőt a törvény a bíróságot jogosítja fel a végrehajtó feladatainak gyakorlására. A végrehajtható okirat alapján induló végrehajtás foganatosítása ellenben a bírósági végrehajtó hatásköre, ezért a végrehajtható okirattal induló eljárásokban a végrehajtható okiratot a bíróság hivatalból megküldi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező végrehajtóhoz (Vht. 32. §). Azokban az ügyekben, amelyek közvetlen letiltással vagy felhívással indultak és eredménytelenségük miatt a végrehajtás a végrehajtható okirat kiállításával folytatódik, a végrehajtónak tudnia kell az előzményekről, a korábban elvégzett eljárási cselekményekről, a végrehajtási ügy szereplőiről, adatairól. Ezeket az információkat a saját eljárásában felhasználhatja, megtakarítva esetleg a tudakozódás költségeit, vagy elkerülve a felesleges eljárási cselekményeket (pl. nem alkalmazza a végrehajtói letiltást Vht. 58. §). Ezért rendelkezik úgy a Vht., hogy a végrehajtható okirattal együtt a korábban hozott közvetlen letiltó végzést, vagy közvetlen felhívást tartalmazó határozat kiadmányát is meg kell küldeni a végrehajtónak.

31/A. § A kamara nyilvántartást vezet az e fejezet szerint elrendelt, az önálló bírósági végrehajtók által lefolytatott végrehajtási ügyekről.

A Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara az önálló bírósági végrehajtók végrehajtási ügyeiről nyilvántartást vezet (Vht.250. § (3) bek. a) pont). A kamara nyilvántartásának forrása a végrehajtható okiratok egyik kiadmánya (Vht. 18. § (3) bek.), amit a végrehajtható okiratokat kiállító bíróság hivatalból küld meg a kamarának. A törvényhely a Vht. egyéb rendelkezéseivel összhangban a kamara nyilvántartási kötelezettségét a törvény II. fejezete alapján elrendelt ügyekre általában nézve állapítja meg.

A 14/2001. (X.20.) IM rendelet (a Magyar Bírósági Kamara egyes feladatairól) alapján a kamarai nyilvántartás tartalmazza a végrehajtó nevét, székhelyét, a végrehajtható okiratot kiállító bíróság vagy a végrehajtást elrendelő közigazgatási szerv nevét, a végrehajtható okirat számát, a végrehajtóhoz történő megküldésének időpontját, a végrehajtási ügy számát, a végrehajtható okirat végrehajtóhoz történő érkezésének napját. Ezek az információk a határidők, a követelések, és az ügy pontos azonosításához szükséges adatok. Ugyanígy nyilván kell tartani az adós nevét, azonosító adatait, a végrehajtást kérő nevét és azonosító adatait, a végrehajtandó követelés jogcímét, összegét, a meghatározott cselekmény jellegét. Nyilván kell tartani az ügyben eljáró más végrehajtó megkeresésének időpontját, a megkeresett végrehajtó nevét, székhelyét; az eljárás újraindításának időpontját. A nyilvántartásban fel kell tüntetni a végrehajtási ügy befejezésének módját és időpontját, az eljárás újraindításának időpontját.

Azokról a végrehajtási ügyekről, amelyek nem a végrehajtható okiratok kiállításával kezdődnek, ahol a végrehajtás egész szervezetét a törvény kikapcsolja, a kamara nem tud, ezekről nem vezet nyilvántartást. Nem is vezethet nyilvántartást, mert ezekben az ügyekben nem jár el bírósági végrehajtó, a kamara pedig a végrehajtók önkormányzati szerve (Vht. 249. §).

A törvényhely alapján a kamarának azokról a végrehajtási ügyekről is nyilvántartást kell vezetnie, amelyek letiltó végzéssel vagy bírósági felhívással kezdődtek, majd azok eredménytelensége után a végrehajtást kérő áttért a végrehajtható okirattal elrendelt

végrehajtásra. Ekkor a végrehajtás foganatosítója a bírósági végrehajtó, akinek végrehajtási ügyeiről a kamara nyilvántartást vezet.

Kapcsolódó jogszabályok

14/2001. (X.20.) IM rendelet a Magyar Bírósági Kamara egyes feladatairól

Intézkedések az Európai Unió tagállamaiban történő végrehajtás érdekében

31/C. § (1) Az első fokon eljáró bíróság kérelemre kiállítja

a) a 44/2001/EK tanácsi rendelet V. melléklete szerinti tanúsítványt,

b) a 2201/2003/EK tanácsi rendelet I. és II. melléklete szerinti igazolást,

c) a 805/2004/EK rendelet I. és II. melléklete, valamint IV. és V. melléklete szerinti tanúsítványt,

d) a 861/2007/EK rendelet IV. melléklete szerinti tanúsítványt.

Hazánk, mint az Európai Unió tagja részese a közösségen belüli igazságügyi együttműködésnek. A tagságot létrehozó csatlakozási szerződés szerint Magyarország 2004. május 1-jétől alkalmazni köteles a közösség rendeleteit, vonatkoznak rá mindazok a jogforrások, melyek hatályát a csatlakozási szerződés Magyarországra megállapította.

Az igazságügyi együttműködés sokoldalú, és több szinten szerveződő kapcsolat Magyarország, az Európai Unió (Európai Közösségek) és a tagállamok között. A bírósági végrehajtási törvénnyel összefüggésben e sokszintű és több jogterületen szerveződő együttműködést le kell szűkítenünk a polgári és kereskedelmi ügyekre, illetve a családi és házassági ügyekre. Nagy általánosságban innen, ezekből az ügycsoportokból kerülnek ki a Vht. hatálya alá tartozó végrehajtási ügyek, a végrehajtást érintő, vagy ahhoz kapcsolódó határozatok és közösségi eljárások.

A közösségi jog alapelvei szerint, a tagállamok bíróságai egyenrangúak, közöttük különbséget nem lehet tenni, határozataik elismerése a másik tagállamban a bizalmi elvre épülő jogszolgáltatás elemi követelménye. A magyar jogalkotónak ezért kellett gondoskodnia a tagállami bíróságok határozatainak magyarországi végrehajtásáról, amely feladatának a Vht. módosításával tett eleget. A kölcsönösség elvéből következik azonban, hogy a magyar bíróságok határozatait is végre kell hajtani a tagállamokban, a végrehajtás feltételeiről – a közösségi rendeleteknek megfelelően – pedig már a magyar bíróságoknak kell gondoskodniuk.

Magyarország és a tagállamok igazságszolgáltatása között a kapcsolat kölcsönösen kétoldalú, azonban az együttműködés számos formája a közösségi jog hatálya alá tartozik. A közösségi jog szabályozza például a bíróságok egymás irányában elvégzendő feladatait (kézbesítés, bizonyítás felvétel), rendezi a másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerését, jogi hatását. A közösségi jog rendelkezéseinek megfelelően a magyar bíróságok az Európai Unió bírósági rendszerének részei, az igazságügyi együttműködés alapelemei. Nemcsak a magyar bíróságnak van teendője tehát az Európai Unió másik tagállamában született bírói határozat végrehajtásáért, hanem a tagállami bíróságoknak a közösségi jog alapján végre kell hajtaniuk a magyar bíróság ítéletét. A törvény jelen szakasza azokat az intézkedéseket tartalmazza, melyek a magyar bíróságok (vagy más szervek) határozatainak az Európai Unió tagállamaiban történő végrehajtásához szükségesek.

A bíróság – a vonatkozó – közösségi rendeletek értelmében kérelemre jár el, amikor a jogszabályhelyben felsorolt okiratokat kiállítja. Az első fokon eljáró bíróság az illetékes, még akkor is, ha esetleges fellebbezés folytán másodfokon bírálták el jogerősen a jogvitát.

A 44/2001/EK tanácsi rendelet V. mellékletét a rendelet 54. és 58. cikkére alapítva kell kiállítani. Az 54. cikkben szabályozott tanúsítványt a rendelet hatálya alá tartozó polgári peres ügyben hozott ítélet végrehajtásáért szükséges kiállítani, az 58. cikk alapján pedig a bíróság által az eljárás során jóváhagyott egyezség esetén állítandó ki a tanúsítvány. A közös formanyomtatvány azonban nem jelenti azt, hogy az ítélet és a peres egyezség jogi státusza a címzett tagállamban azonos lesz, mivel a címzett államban az egyezség a közokiratra vonatkozó feltételekkel azonos feltételek szerint hajtható végre.

A 2201/2003/EK tanácsi rendelet I. mellékletében szabályozott igazolás a rendelet 39. cikkében említett házassági ügyek esetében állítandó ki. A 39. cikk alapján a szülői felelősségre vonatkozó határozatok esetében állítható ki a rendelet II. melléklete szerinti igazolás. A nem egységes formanyomtatványok alkalmazását – függetlenül a 39. cikk közös rendelkezésétől – indokolja az ügyek eltérő jellege, a két ügycsoport egymástól élesen különböző adatrendszere.

A 805/2004/EK rendelet a nem vitatott követelések európai végrehajtható okiratának bevezetéséről rendelkezik. A Vht. 16. § g.) pont alapján a másik tagállamból érkező európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat végrehajtási lap kiállítását képező végrehajtható okirat. A rendelet I. és II. melléklete kitöltésével – igazodva a határozat jellegéhez – a magyar bíróság vagy az ítéletét (I. melléklet) vagy az előtte kötött egyezséget nyilvánítja a tagállamok felé európai végrehajtható okirattá, ezzel nyitva meg a címzett tagállamban a végrehajtás előtt az utat. A IV. melléklet a korábbiakkal ellentétben a végrehajthatóság hiánya, avagy korlátozottsága esetében tölthető ki, az V. melléklet a jogorvoslatot követően kiállítható európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány (6. cikk 3. bekezdés)

A 861/2007/EK rendelet a kisértékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló rendelet. A IV. melléklete szerinti tanúsítványt akkor kell kiállítani, ha az eljárásban ítélet született. A bíróság a peres felek és az ügy adatai mellett az ítélet rendelkező részéről ad felvilágosítást. A tanúsítvány legfontosabb része az a felhívás, miszerint az ítéletet a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani.

Kapcsolódó jogszabályok

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2004. április 21-i 805/2004/EK RENDELETE a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról

A TANÁCS 2000. december 22-i 44/2001/EK RENDELETE a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

A TANÁCS 2003. november 27-i 2201/2003/EK RENDELETE a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007. július 11-i 861/2007/EK RENDELETE a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről

31/C. § (2) A közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróság kérelemre kiállítja

a) a 44/2001/EK tanácsi rendelet VI. melléklete szerinti tanúsítványt,

b) a 805/2004/EK rendelet III. melléklete, valamint IV. és V. melléklete szerinti tanúsítványt.

Nemcsak bírósági eljárás eredményez egy, a másik tagállamban végrehajtandó határozatot. A 44/2001 EK rendelet a rendelet hatálya alá sorolt ügyekben lehetővé teszi a közokiratokba foglalt követelések közösségen belüli végrehajtását. A rendelet 57. cikkének 4. bekezdése arról rendelkezik, miszerint annak a tagállamnak a hatáskörrel rendelkező hatósága, ahol a közokiratot elkészítették vagy nyilvántartásba vették, bármely érdekelt fél kérelmére a rendelet VI. mellékletében szereplő formanyomtatványnak megfelelő tanúsítványt bocsát ki. Ez Magyarországon a közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróság, mivel ilyen tanúsítványok kiállítása Magyarországon bírói hatáskör. Meg kell jegyeznünk, a tanúsítvány kitöltése csak a végrehajtás lehetőségét nyújtja, mivel a címzett tagállamban a rendelet nem biztosítja az ítélettel azonos szintű végrehathatóságot. Így közokiratként, és nem ítéletként fogják végrehajtani. Arra viszont fel kell hívnunk a figyelmet, a közokirat tanúsítványa eltér a peres ítélet, avagy a perbeli egyezség tanúsítványától, noha a peres egyezséget szintén a közokiratokra vonatkozó szabályok szerint kell kiállítani.

A 805/2004/EK rendelet szerint a nem vitatott követelések közokiratba foglalása esetében a III. sz. mellékletet rendeli kitölteni. A közokiratokról a rendelet 25. cikke szól, ennek értelmében a tagállamok egyikében végrehajtható, a rendelet hatálya alá tartozó követelésre vonatkozó közokiratot a származási tagállam által kijelölt hatósághoz intézett kérelem alapján európai végrehajtható okiratként kell hitelesíteni, ami a III. melléklet szerinti szabványos formanyomtatvány felhasználásával lehetséges.

A származási tagállamban európai végrehajtható okiratként hitelesített közokiratot a többi tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánítás szükségessége és végrehajthatósága megtámadásának lehetősége nélkül végre kell hajtani.

A IV. melléklet szerinti tanúsítványt a végrehajthatóság hiánya, vagy korlátozása esetében, az V. mellékletet a jogorvoslatot követően az európai végrehajtható okiratra vonatkozó helyettesítő tanúsítványként kell kiállítani. E tanúsítványokat a közokiratot kiállító hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróság állítja ki, kérelemre.

Kapcsolódó jogszabályok

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2004. április 21-i 805/2004/EK RENDELETE a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról

A TANÁCS 2000. december 22-i 44/2001/EK RENDELETE a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

31/C. § (3) A 2201/2003/EK tanácsi rendelet III. és IV. melléklete szerinti, a láthatási jogokra és a gyermek visszavételét elrendelő határozatokra vonatkozó igazolást az első fokon eljáró bíróság állítja ki:

- a) hivatalból vagy bármelyik fél kérelmére a rendelet 41. cikkének (1) bekezdésében foglaltak alapján (III. melléklet),**
- b) hivatalból a rendelet 42. cikkének (1) bekezdésében foglaltak alapján (IV. melléklet).**

A 2201/2003/EK tanácsi rendelet alapján az első fokú bíróság – a jogorvoslati eljárástól függetlenül – igazolásokat állít ki. A III. mellékletben szabályozott igazolás hivatalból, vagy kérelemre, a rendelet IV. mellékletében szabályozott igazolás csak hivatalból állítható ki akkor, amennyiben az igazolás kibocsátásának jogszabályi feltételei fennállnak.

A III. melléklet jogszabályi háttere a rendelet 41. cikkének (1) bekezdése. E szerint valamely tagállamban meghozott végrehajtható határozat alapján biztosított láthatási jogokat egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának

lehetősége nélkül el kell ismerni és azt végre kell hajtani, amennyiben a határozatot az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban igazolták. Abban az esetben, ha a nemzeti jog nem írja elő a láthatási jogot biztosító határozat végrehajthatóságát, az eredetileg eljáró bíróság a határozatot a jogorvoslat ellenére végrehajthatónak nyilváníthatja. Az eredetileg eljáró tagállam bírósága csak akkor bocsátja ki az igazolást (III. melléklet) ha az alperes távollétében hozott határozat alapjául szolgáló eljárás kezdő iratát a kézbesítési szabályok betartásával kézbesítették, ezért semmi akadálya nem volt az alperes védekezésének. További feltétel, hogy az eljárásban valamennyi érintett fél lehetőséget kapott a meghallgatásra. A jogszabályi előírások szerint a gyermeket szintén meg kellett hallgatni, kivéve, ha a meghallgatást nem tartották célszerűnek a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt. Az igazolást a határozat nyelvén kell kiállítani.

A IV. melléklet szerinti igazolást – határozat a gyermek visszavételéről – akkor kell kiállítani, ha a rendelet 42. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesültek. Az igazolás így kiállítható, ha a gyermeknek a valamely tagállamban meghozott végrehajtható határozat alapján elrendelt visszavitelét egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül elismerik és végrehajtják. Ehhez szükséges a határozatnak az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban kiállított igazolása. Az igazolás csak akkor bocsátható ki, ha a gyermek lehetőséget kapott a meghallgatásra, kivéve, ha a meghallgatást nem tartották célszerűnek a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt, továbbá a felek szintén lehetőséget kaptak a meghallgatásra. Abban az esetben, ha a bíróság vagy más hatóság intézkedéseket tesz a gyermeknek a szokásos tartózkodási helye szerinti államba történő visszavitelét követő védelme biztosítására, az igazolás tartalmazza ezeknek az intézkedéseknek a részleteit. Az igazolást a határozat nyelvén kell kiállítani.

Kapcsolódó jogszabályok

A TANÁCS 2003. november 27-i 2201/2003/EK RENDELETE a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

31/C. § (4) Az 1896/2006/EK rendelet VII. melléklete szerinti formanyomtatványt az európai fizetési meghagyást kibocsátó bíróság állítja ki.

Az 1896/2006/EK rendelet által szabályozott eljárásban született jogerős európai fizetési meghagyást a bíróság a VII. melléklet szerinti formanyomtatvány kiállításával nyilvánítja végrehajthatóvá. A rendelet 21. cikke szerint végrehajthatóvá vált európai fizetési meghagyást ugyanolyan feltételek mellett kell végrehajtani, mint a végrehajtás szerinti tagállamban kibocsátott végrehajtható határozatokat. A másik tagállamban lefolytatandó végrehajtás érdekében a jogosultnak az adott tagállam hatáskörrel rendelkező végrehajtó hatóságainak rendelkezésére kell bocsátania a származási bíróság által végrehajthatónak nyilvánított európai fizetési meghagyás másolatát, amely megfelel az irat hitelességének megállapításához szükséges feltételeknek. Rendelkezésre kell bocsátania a rendelet szerint meghatározott nyelvileg korrekt határozatot. A magyar bíróság a VII. melléklet kiadásával felszereli a jogosultat a végrehajthatóság legfontosabb kellékével, a végrehajthatóvá nyilvánított határozattal.

A Vht. fontos illetékességi szabályt tartalmaz, annak a bíróságnak kell a formanyomtatványt kiadnia, amely a fizetési meghagyást kibocsátotta.

Kapcsolódó jogszabályok

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2006. december 12-i 1896/2006/EK RENDELETE az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról

31/C. § (5) Az (1) bekezdés a) és b) pontja szerinti, valamint a (2) bekezdés a) pontja szerinti tanúsítvány és igazolás több alkalommal is kiállítható.

(6) A bíróság a (3) bekezdés szerinti igazolást kérelemre kijavítja; a kijavításról szóló végzést kézbesíti a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek.

(7) A bíróság az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítványt a 805/2004/EK rendelet 10. cikkében foglaltak alapján kérelemre kijavítja, vagy visszavonja; a kijavításról és a visszavonásról szóló végzést kézbesíti a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek.

A Vht. több, a közösségen belüli végrehajtást elősegítő rendelkezést tartalmaz. Így lehetővé teszi, hogy a 44/2001/EK rendelet V. melléklete szerinti tanúsítványt, a 2201/2003/EK rendelet I. és II. melléklete szerinti igazolást, valamint a 44/2001 tanácsi rendelet VI. melléklete szerinti tanúsítványt többször ki lehessen állítani. A rendelkezés nem vonatkozik a többi tanúsítványra és igazolásra, tehát ezek több alkalommal nem állíthatóak ki.

A törvény kérelemre lehetővé teszi a 2201/2003/EK tanácsi rendelet III. és IV. melléklete szerinti igazolás kijavítását. Mivel sem a Vht. sem a hivatkozott EK rendelet nem sorolja fel a kijavítás esetkörét – szemben a hetedik bekezdésbe foglalt 805/2004/EK rendelettel – a kijavításra a Pp. 224. §-a alkalmazandó a Vht. 9. § felhatalmazása alapján. E szerint kijavításnak névcseré, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén van helye. A határozatot hozó bíróság a határozat kijavítását végzéssel bármikor hivatalból is elrendelheti. A Pp. előírásaival szemben azonban a felek a kijavító végzés ellen a Pp. –ben foglalt korlátozások nélkül – a kijavítás tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek csak akkor van helye, ha az a rendelkező részre vonatkozik – élhetnek jogorvoslattal.

Az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítványt csak a 805/2004/EK rendelet 10. cikkében foglaltak alapján lehet, kérelemre kijavítani, vagy visszavonni. A kijavításról és a visszavonásról szóló végzést a bíróság kézbesíti a feleknek, akik a végzés ellen fellebbezhetnek. A rendelet szerinti kijavításnak akkor van helye, ha tárgyi tévedés folytán a határozat és a tanúsítvány között ellentmondás van. A másik esetkör a tanúsítvány visszavonása, amire akkor kerülhet sor, ha azt egyértelműen jogtalanul állították ki, azaz ha a tanúsítvány kiállítása a rendeletben megállapított követelményekbe ütközik, vagy azoktól eltérő módon jött létre.

Mivel a rendelet 10. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijavítására vagy visszavonására a származási tagállam jogát kell alkalmazni, néhány problémával a gyakorlatnak szembe kell néznie. A kijavítás esetében az alkalmazandó hazai jog a Pp. 224. §-a, azzal az eltéréssel, hogy a felek – a rendelet szabályainak megfelelően – ebben az esetben szintén a Pp. 224. § (4) bekezdésben foglaltakra tekintet nélkül fellebbezhetnek a kijavító végzés ellen. További eltérés, hogy a kijavítás iránti kérelem formakötött, a rendelet VI. melléklete szerinti formanyomtatványon terjeszthető elő. Az eltérések a közösségi rendelet előírásainak kötelező alkalmazásából erednek, mivel a rendeleti jogforrás jogi jellegéből ez következik (kiszorító hatás).

A visszavonás azonban hazai eljárásjogunkban kevésbé ismert jogintézmény. Visszavonás alatt a rendelet a tanúsítvány visszavonását érti, amelyet a rendelet VI. mellékletébe foglalt formanyomtatványon (amely a kijavítási kérelemmel közös formanyomtatvány) kell előterjeszteni. A közösségi jog alapján szabályozott tanúsítvány visszavonása a magyar végrehajtási jogban a végrehajtási lap visszavonásához áll közel (Vht. 211. §).

A Vht. 31/C §-ban szabályozott eljárások sajátos nemperes eljárások, előírásaik a Vht.-n belül kaptak helyet. A tanúsítványok és igazolások kiállítása iránti eljárások ugyanakkor mentesek az illeték megfizetése alól, mivel az illetékekről szóló 1990. évi XCI. törvény (Itv.) 57. § (1) bek. m) pontja biztosítja az illetékmentességet.

Kapcsolódó jogszabályok

A TANÁCS 2000. december 22-i 44/2001/EK RENDELETE a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

A TANÁCS 2003. november 27-i 2201/2003/EK RENDELETE a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Az illetékekről szóló 1990. évi XCI. törvény (Itv.)

A bírósági irat végrehajtói kézbesítése

31/D. § (1) Ha a 15. §, valamint a 16. § a) és b) pontja szerinti határozat kézbesítése esetén a kézbesítési vélelem beállt, az a fél, aki a határozat alapján végrehajtási kérelem előterjesztésére jogosult, a végrehajtói kézbesítés költségeinek megelõlegezésével kérheti, hogy a határozatot tartalmazó iratot önálló bírósági végrehajtó (e §-ban a továbbiakban: kézbesítési végrehajtó) kézbesítse a címzettnek.

A törvényi tényállás, a végrehajtói kézbesítés lehetősége, meglehetősen speciális esetkörre fed le. A törvény szövege kizárólag a Vht. 15. § és 16. § a.) és b.) pontok alatt szabályozott határozatokra vonatkozik. A törvénytörvény értelméből fakadóan a bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata, a büntetőügyben hozott határozat polgári igénnyel kapcsolatos marasztaló része, és a bírói egyezséget tartalmazó határozat tartozik a törvényi tényállás esetkörébe. A Vht. 16. § a) és b) pont alapján azonban más határozatokat is lehet végrehajtói kézbesítés útján kézbesíteni, így végrehajtó útján kézbesíthető a közjegyző határozata, végzése, avagy a fegyelmi hatóságok határozatai. Azok a határozatok tartoznak tehát a törvényi szabályozás körébe, amelyek alapján később lehetőség nyílik végrehajtható okiratok kiállítására.

A végrehajtói kézbesítés másik feltétele szerint a törvény által felsorolt határozatokat kézbesítési vélelem alapján tekintjük kézbesítettnek.

A kézbesítési vélelem, ami jogszabály alapján biztosított kézbesítési lehetőség, meglehetősen új intézmény hazai jogunkban. Bevezetése generálisan a 2004. évi LXV. törvénnyel történt, e jogszabály 7. §-a honosította meg a végrehajtói kézbesítés intézményét is a Vht.-ban. Az indoklás szerint e speciális végrehajtási eljárást azért vezeti be a jogalkotó, hogy végrehajtó a kézbesítése során a címzettet fel tudja kutatni, így az irat személyes kézbesítésével biztosíthatja az irat tényleges eljutását a címzetthez. A törvényi kézbesítés eredményeképpen a kézbesítés ténye hatósági eljárásban kerül megállapításra. A végrehajtói kézbesítés a bírósági eljárást lezáró, a végrehajtás alapjául szolgáló érdemi határozatok esetében lehetséges, ezért feltételezhető, hogy az intézmény a későbbi végrehajtás előzetes eljárásaként működhet, a végrehajtó ugyanis számos, a végrehajtáshoz szükséges adat birtokába juthat. Ugyanakkor az eljárás biztosítja a címzett (adós) jogvédelmét, mivel a vélelmi kézbesítéstől eltérően – ami ténylegesen egy meg nem történt kézbesítés – az adós valóban tudomást szerezhet az ellene folyó hatósági eljárásról, így élhet a jogorvoslati jogával.

A Pp. 99. § szerint a bírósági iratokat postai szolgáltató útján kell kézbesíteni. A kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön jogszabályok szerint történik, amely a postáról szóló 2003. évi CI. törvény (Postatv.) előírásainak alkalmazását jelenti.

A Pp. meghatározása szerint a postai úton megküldött bírósági iratokat a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Amennyiben a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át (azaz az irat a bírósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza), az iratot a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.

Ez ellen a vélelem ellen a törvény ellenbizonyítást enged, amely a kézbesítési vélelem megdöntése iránti nemperes eljárás. A végrehajtási eljárásban azonban a Vht. 37/A §-a a Pp. 99/B §-ba foglalt esetet kivéve a kézbesítési vélelem megdöntését kizárja (vö. még Vht. 19/A § -hoz írt kommentárt).

A végrehajtót tehát akkor lehet kézbesítési cselekmény elvégzésére kérni, ha a kézbesítési vélelem beállt.

A végrehajtó kézbesítése iránt a végrehajtást kérő terjeszthet elő kérelmet. A kérelmet az eljárásra illetékes végrehajtónál kell írásban, vagy személyesen előterjeszteni. A jogosult egyúttal köteles a végrehajtás költségeit megelőlegezni.

A törvény szóhasználatával a kézbesítést kézbesítési végrehajtó végzi. A törvényhely ötödik bekezdése szerint a kézbesítési végrehajtó lehet önálló bírósági végrehajtó, illetve helyette eljárva önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt (Vht. 232. §, 240. §, 241. §).

Kapcsolódó jogszabályok

2004. évi LXV. törvény a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályokat tartalmazó egyes törvények módosításáról, illetve a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról

A postáról szóló 2003. évi CI. törvény

31/D. § (2) A végrehajtói kézbesítés költségére külön törvény szerinti költségkedvezmény nem vehető igénybe. A kézbesítés költségét a kézbesítést kérő fizeti meg; ha pedig az (1) bekezdés szerinti határozat alapján végrehajtás indul, a végrehajtói kézbesítés költségét – mint a végrehajtás kérésével kapcsolatos költséget – az adós viseli.

A polgári eljárásjog a felek részére számos esetben költségkedvezményt biztosít. A Jst. és a Pp. szabályai szerint azt a természetes személy felet (ideértve a beavatkozót), aki jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán a perköltséget fedezni nem tudja, jogai érvényesítésének megkönnyítése végett – kérelmére – részleges vagy teljes költségmentesség illeti meg. A perköltségkedvezmények közül a költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség vagy az illetékmentesség a végrehajtási eljárás során le nem rótt illetékek, valamint az állam által előlegezett költségek viselése alól a feleket nem mentesíti. (Pp. 86. § (2) bek.).

A Vht. a kézbesítési kézbesítésre kizárja e költségkedvezmények igénybe vételét. A kézbesítés költségét a végrehajtást kérő fizeti meg, azonban abban az esetben, ha a kézbesítendő határozat alapján végrehajtás indul, a végrehajtói kézbesítés költségét – mint a végrehajtás kérésével kapcsolatos költséget – az adós viseli. A szabály indoka a végrehajtási eljárás speciális

költségviselési rendszere, a Vht. 34. § (1) bek. szerint ugyanis a végrehajtás minden költségét az adós – a végrehajtást kérő előlegezése mellett – tartozik viselni. Mivel a végrehajtói kézbesítést a törvény úgy határozza meg, mint a végrehajtás kérésével (megindításával) kapcsolatos eljárást, annak költsége – teljes összege hozzászámítandó a végrehajtás költségéhez.

31/D. § (3) A kézbesítési végrehajtó az iratot külön jogszabály rendelkezése szerint kézbesíti a címzettnek; a kézbesítés eredményéről jegyzőkönyvet készít, amelynek egy példányát megküldi annak a bíróságnak, amelynek eljárása során a határozatra vonatkozóan a kézbesítési vélelem beállt, és a kézbesítés eredményéről a kézbesítést kérőt is értesíti.

A törvény kormányrendeleti szintre utalja a kézbesítés részletes szabályainak megállapítását, ám törvényi szinten rögzítette, miszerint a kézbesítés eredményéről jegyzőkönyvet kell készíteni. Ugyancsak a törvény határozza meg, hogy a kézbesítés eredményéről kit kell tájékoztatni, továbbá a címzett felkutatása érdekében mit tehet a végrehajtó. Az irányadó jogszabály a végrehajtói kézbesítés részletes eljárási szabályairól szóló 250/2004. (VIII.27.) Korm. rendelet, és a 27/2004. (VIII. 26.) IM rendelet.

A kormányrendelet a végrehajtói kézbesítés két típusát szabályozza. Egyszerű kézbesítésről akkor beszélhetünk, ha az iratot a bírósági határozatban megjelölt címre kell kézbesíteni. A különleges kézbesítés szabályai szerint akkor kell a végrehajtónak eljárnia, ha a kérelmező megjelölte a kérelmében a címzett – bírósági határozatban foglalt címtől eltérő – lakóhelyét, tartózkodási helyét vagy szervezet esetében székhelyét. Különleges kézbesítésre van mód akkor is, ha a helyszíni eljárás nem járt eredménnyel, így a végrehajtó a kérelemben megjelölt egyéb kézbesítési helyen kísérli meg a kézbesítés végrehajtását.

A végrehajtói kézbesítés bevezetésével lehetőség nyílt a végrehajtás eredményének közokiratba történő rögzítésére. A kormányrendelet részletesen szabályozza, mikor milyen formanyomtatványt kell a végrehajtónak kitöltenie, illetve a sikeres kézbesítés esetében a címmel – átvevővel – aláíratnia. A sikeres kézbesítésről a kézbesítési végrehajtó átvételi igazolást tölt ki, az eredménytelen kézbesítésről pedig értesítést állít ki. A törvény szövegében említett jegyzőkönyv kiállítása a jogszabályban meghatározott melléklet kitöltése és annak hitelesítése.

Az eredményes kézbesítésről értesíteni kell a végrehajtást kérőt, és a kézbesítendő iratot kiállító azon bíróságot, amelynek eljárásában a kézbesítési vélelem beállt. Ha a kérelmező ezt kérte, az értesítés részére elektronikus úton küldhető meg. Az eredménytelen kézbesítésről – az okát is tartalmazó – jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a bírósági határozat kiadmányával együtt meg kell küldeni a kérelmezőnek. Ha az egyszerű kézbesítés nem járt eredménnyel, de a kérelem különleges kézbesítésre is irányult, a jegyzőkönyvet a különleges kézbesítés eredményéről történő tájékoztatással együtt kell megküldeni a kérelmezőnek (250/2004. (VIII.27.) Korm.rend. 35. §).

Kapcsolódó jogszabályok

2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról

250/2004. (VIII.27.) Korm. rendelet a végrehajtói kézbesítés részletes eljárási szabályairól

27/2004. (VIII.26.) IM rendelet a bírósági végrehajtással kapcsolatos egyes igazságügyminiszteri rendeletek módosításáról

31/D. § (4) A kézbesítési végrehajtó – kérelemre – a címzett lakóhelyének, tartózkodási helyének, a címzett részére történő kézbesítés helyének felkutatása

érdekében a 47. § szerinti megkeresések megtételére jogosult. A végrehajtó az eljárása során a címzetről beszerzett adatokról – kivéve a kézbesítés helyére vonatkozó adatot – nem tájékoztathatja a kézbesítést kérőt.

A végrehajtó eljárási lehetőségeinek széles skáláját biztosítja a Vht. 47. §-a, mely szerint a végrehajtó az adós és a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek adatainak beszerzése, ellenőrzése és kezelése céljából nyilvántartásokba, adatbankokba tekinthet be, a különböző hatóságokat és szervezeteket megkeresheti, tőlük adatokat és információkat kérhet. A megkereséseket a címzettek kötelesek teljesíteni, erre a törvény rendkívüli rövid határidőt (8 napot) biztosít. (Vö. a Vht. 47. § – hoz írt kommentár)

A jelen törvényhely a végrehajtónak adott széleskörű felhatalmazást kiterjeszti a végrehajtói kézbesítésre. Egy szűkítő feltételt szab a törvény, a megkeresés kizárólag a címzett adatainak megismerése, felkutatása miatt történhet, más személyek adatainak begyűjtésére nincs lehetőség.

A törvényhely biztosítja az adós adatainak védelmét. A kézbesítést kérőt ugyanis a végrehajtó csakis a kézbesítés helyére vonatkozó adatról tájékoztathatja, minden más adatnak meg kell maradnia a végrehajtói titokvédelem körében (Vht. 47. § (5) bek.).

31/D. § (5) A végrehajtói kézbesítést önálló bírósági végrehajtó, illetve helyette eljárva önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt végezheti.

(6) Jogszabály az (1) bekezdésben foglalt iratokon kívül más irat e § szerinti végrehajtói kézbesítését is előírhatja; ilyen esetben jogszabály a kézbesítés eredményéről történő értesítésről e törvénytől eltérően rendelkezhet.

A végrehajtói kézbesítés lehetősége a kormányrendelet alapján jelenleg a földhivatali iratok és határozatok előtt nyitott. A 250/2004. (VIII.27.) Korm.rend. szerint földhivatali határozat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető valamely jog bejegyzéséről, módosításáról vagy törléséről szóló határozat, amellyel kapcsolatban a kézbesítési vélelem valamely címzett vonatkozásában a Ket. 79. §-ának (2) bekezdése alapján beállt, és amelynek végrehajtói kézbesítése az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inytv.) 52/A. §-ának (2) bekezdése alapján kérhető. A földhivatali irat pedig a földhivatali határozat földhivatal által készített papír alapú kiadmányáról a végrehajtó által a kormányrendelet rendelkezései szerint készített és záradékkal ellátott fénymásolat.

Kapcsolódó jogszabályok

*250/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet a végrehajtói kézbesítés részletes eljárási szabályairól
Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény*

III. FEJEZET

A VÉGREHAJTÁS FOGANATOSÍTÁSÁNAK KÖZÖS SZABÁLYAI

A végrehajtás foganatosításának megkezdése

32. § (1) A bíróság, illetőleg a végrehajtható okiratot kiállító szerv a végrehajtható okiratot – a 10. § d) és e) pontjában említett végrehajtható okirat kivételével –

megküldi az adós lakóhelye, illetőleg székhelye szerinti végrehajtónak és a végrehajtást kérőnek.

A törvény III. fejezete a végrehajtás foganatosításának közös szabályairól rendelkezik. A végrehajtás foganatosítása a jogirodalom álláspontja szerint a végrehajtási eljárás második szakasza, csak a végrehajtás elrendelése után kerülhet rá sor. A végrehajtás foganatosítása egyet jelent az állami kényszer tényleges alkalmazásával, e kényszert speciális szereplőnek, a bírósági végrehajtónak eljárása testesíti meg.

A végrehajtás foganatosítása több fázisra bontható. Így beszélhetünk a végrehajtás alá vont vagyontárgy biztosításáról, majd értékesítéséről, a befolyt összeg kifizetéséről (a követelés kielégítéséről). A III. fejezet előírásai a végrehajtás foganatosítása különböző szakaszainak, részeinek, elemeinek általános szabályai, melyeket – speciális és eltérő rendelkezés hiányában – a végrehajtás foganatosítása során minden ügyben, és helyzetben figyelembe kell venni.

A végrehajtás foganatosítása azzal kezdődik, hogy bíróság, vagy a végrehajtható okiratot kiállító más szerv a végrehajtható okiratot megküldi az adós lakóhelye illetőleg székhelye szerinti végrehajtónak. Ez alól azok a végrehajtható okiratok a kivételek (Vht. 10. § d.) – e.) pont), ahol vagy speciális szerv foganatosítja a végrehajtást (bíróság gazdasági hivatala, vagy a speciális végrehajtható okirat (értesítés) miatt sajátos eljárási cselekmények megtételére kerül sor.

A Vht. jelen rendelkezései meghatározzák a végrehajtást foganatosító végrehajtó illetékességét. Fő szabályként az a végrehajtó jár el, aki az adós lakóhelyén, illetve székhelyén működik. Ezen túlmenően az adott ügyben eljáró végrehajtót a Vht. 232. § előírásai és a Bszi. melléklete jelölik ki.

A végrehajtható okiratot meg kell küldeni a végrehajtást kérőnek, aki így szerez tudomást a végrehajtás foganatosításáról. A végrehajtható okirat átvétele után gyakorolhatja mindazokat a jogokat, amelyek a végrehajtást kérőt a végrehajtás foganatosítása során megilletik, azonban a végrehajtást kérőt törvényi kötelezettségek is terhelik (Vö. Vht. 40. § (1) bek.).

Kapcsolódó jogszabályok

1997. évi LXVI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról (Bszi.)

32. § (2) A végrehajtható okiratot az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti végrehajtóhoz kell eljuttatni, ha

a) ezt kívánta a végrehajtást kérő, vagy

b) az (1) bekezdés az adós lakóhelye, illetőleg székhelye hiányában nem alkalmazható.

A törvény az általános illetékességi szabálytól eltérést engedélyez azokban az esetekben, amikor az eltérés törvényi feltételei fennállnak. A végrehajtást kérő rendelkezési joga annak eldöntése, hogy a végrehajtás foganatosítását az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyainak helye szerinti végrehajtóra bízza. Ebben az esetben a végrehajtást kérő határozza meg a végrehajtást foganatosító végrehajtót.

Az eltérés másik esete nem tartozik a végrehajtást kérő rendelkezési körébe, nem tőle függ, hanem egy objektív körülménytől. A másodlagos illetékességi szabály ennek értelmében akkor alkalmazható, ha a végrehajtás foganatosítása az általános illetékességi okra – az adós lakóhelyének vagy székhelyének hiányában – nem alapítható.

A jogirodalom álláspontja szerint a lakóhely ismertségének törvényi kritériuma nem azonos bejelentett lakóhely fogalmával. Ellenkező bizonyításáig a bejelentett tartózkodási helyet állandó lakóhelynek kell tekinteni. Jogi személyek esetében a székhely a központi ügyintézés helye, de a Vht. alapján az illetékességi okok sorából nem zárható ki az adósnak az a telephelye sem, ahol

vagyona van, és ahol a végrehajtást foganatosítani kell. A szubszidiárius szabály alkalmazásakor az adós telephelye szerinti végrehajtó illetékessége megáll, amennyiben a végrehajtást kérő kívánságára a végrehajtó az adós telephelyén fellelhető vagyonra vezethet végrehajtást. Mindenesetre a Vht. szövege rendkívül szűk értelmezésre ad lehetőséget, a valóságos helyzetek és a törvényi tényállás szinkronitása nem mindig biztosított.

33. § (1) Ha a végrehajtás foganatosítását megkezdő végrehajtó (a továbbiakban: ügygazda végrehajtó) székhelye szerinti fővároson, illetőleg megyén (a továbbiakban együtt: megye) kívül válik szükségessé helyszíni eljárási cselekmény foganatosítása, az ügygazda végrehajtó megküldi a végrehajtható okirat másolatát és a szükséges iratokat az eljárási cselekmény foganatosításának helye szerint illetékes végrehajtónak (232., 255/A. §) vagy a végrehajtói iroda azon végrehajtó tagjának, akinek a székhelye a cselekmény foganatosításának helye szerinti megyében van (a továbbiakban: megkeresett végrehajtó), és ellátja őt a szükséges tájékoztatással.

(2) A megkeresett végrehajtó az eljárási cselekményeket foganatosítja, és a keletkezett iratokat a készkiadásairól készült költségelszámolással együtt megküldi az ügygazda végrehajtónak.

(3) Ha az eljárási cselekmények folytatása egyidejűleg több helyszínen, illetve több megye területén szükséges, az ügygazda végrehajtó több végrehajtót is megkereshet az eljárás lefolytatására. A megkeresett végrehajtók munkájának összehangolásáról az ügygazda végrehajtó gondoskodik.

(4) A feleknek az előlegezett költségeket az ügygazda végrehajtó részére kell megfizetniük, a végrehajtás során befolyt összegeket az ügygazda végrehajtó részére kell átadni, illetve az ő letéti számlájára kell befizetni. Az ügyben az ügygazda végrehajtó állítja ki a díjjegyzéket, és gondoskodik a megkeresett végrehajtó költségeinek megtérítéséről.

A gyakorlati életben hosszú időn keresztül jelentős gondokat okozott, amikor különböző földrajzi területeken elhelyezkedő vagyont kellett végrehajtás alá vonni, ezért több végrehajtó járt el. Hiányzott a végrehajtók végrehajtási cselekményei összehangolódásának hatékony szabálya. Az adós, kihasználva a koordinációs zavarokat, számos esetben kibújt a kötelezettség teljesítése alól, avagy végtelen jogorvoslati eljárásokat kezdeményezve eredménytelenné tette a végrehajtást. Az együttműködés zavarának egyik forrása volt, hogy a végrehajtókra vonatkozó illetékességi szabályok – leképezve a bíróságok illetékességéről szóló rendelkezéseket – kizárták az illetékességi területen, netán megyéken túlnyúló eljárásokat.

A helyzeten a 2000. évi CXXXVI. törvény (Vhtn.) változtatott. A Vhtn 13. §-ának indokolása szerint az új szabályok a végrehajtók közötti konfliktusok kiiktatásával (melyek a költségelőlegezések, díjazások és jutalékok területén éppúgy jelentkeztek, mint a kifizetések és elszámolások területén), hatékonyra és gyorsabbá teszik a végrehajtási eljárást. A módosítás áttörte az illetékességi szabályok szigorú falát azzal, hogy az ügygazda végrehajtó közvetlenül megkeresi az eljárás foganatosítására egyébként illetékes végrehajtót, létrehozva ezzel egy megyéken átnyúló horizontális végrehajtói hálózatot. A jogszabály módosítás a végrehajtási cselekményre illetékességgel rendelkező végrehajtó törvényi hatáskörét nem vonta el, az ügygazda végrehajtó tehát nem végezhet továbbra sem eljárási cselekményt a megkeresett végrehajtó helyett, közvetlenül annak illetékességi területén.

Az ügygazda végrehajtó az a végrehajtó lesz, aki a végrehajtás foganatosítását megkezdte, azaz akinek a bíróság a végrehajtható okiratot megküldte. A megkeresett végrehajtó az lesz, aki a

helyszíni cselekményeket a Vht. szerint elvégezheti, függetlenül attól, hogy egy másik megyében működik-e.

A megkeresett végrehajtó a törvény értelmében – amennyiben eljárásának törvényi feltételei fennállnak – fogatosítja a helyszíni cselekményeket, majd az ügygazda végrehajtónak megküldi költségelszámolást és az iratokat. A döntő, és rendelkező pozícióban az ügygazda végrehajtó van. Ő az, aki a felekkel a kapcsolatban áll, a feleknek neki kell a költségeket megfizetniük, végül ő az, aki a végrehajtási eljárást lezárja.

A Vht. nemhogy nem zárja ki, hanem rendelkezéseiben külön megerősíti azt a lehetőséget, hogy az ügygazda végrehajtó több végrehajtó felé egyidejűleg intézzen megkeresést. A gyakorlatban gyakran kell a végrehajtást több helyszínen egyszerre folytatni, mivel a követelés behajtása csak az egyidejű, párhuzamos eljárásokkal biztosítható. A törvény szabályai szerint, ha több helyszínen, akár több megyében is, szükséges a végrehajtási cselekmények egyidejű fogatosítása, azokat az ügygazda végrehajtó koordinálja. Az ügygazda végrehajtó kötelezettsége, hogy a megkeresett végrehajtók munkáját összehangolva elkerüljék például a túlfoglalást, vagy ellenkezőleg a végrehajtást kérő követelését alulfoglalva hiúsítsák meg a követelés teljesítését.

A megkeresett végrehajtó a megkeresést nem utasíthatja el, sem jogorvoslattal sem semmilyen kifogással az ellen nem élhet. A végrehajtási költségek részeként azonban érvényesítheti a felmerült költségeit, ezeket az ügygazda végrehajtó fizeti ki – díjjegyzék kiállításával.

Kapcsolódó bírósági határozatok

EBH2007. 1616. A végrehajtók együttműködéséről és illetékességi területükön való kizárólagos eljárási jogokról

Kapcsolódó jogszabályok

2000. évi CXXXVI. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a Kapcsolódó jogszabályok módosításáról (Vhtn.)

Költség

34. § (1) A végrehajtás során felmerülő költséget – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli.

(2) A szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte.

(3) Az állam által előlegezett végrehajtási költséget behajthatatlanság esetén az állam viseli.

(4) A felek az általuk előlegezett költség összegét kötelesek a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a végrehajtónak átadni.

(5) Ha az adós a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőnek fizette meg a követelés összegét, a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek kielégítéséről is gondoskodni. Ennek keretében a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget, valamint a megyei bírósági végrehajtó helyszíni eljárása, illetve a tanú díja fejében járó költségátalányt köteles befizetni a megfelelő számlára, a végrehajtás fogatosításáért az önálló bírósági végrehajtót megillető összeget pedig köteles a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a

végrehajtónak átadni. Ennek elmulasztása esetén ezen összeg megfizetéséért az adós és a végrehajtást kérő egyetemlegesen felel.

(6) A végrehajtó a gyermektartásdíj végrehajtására irányuló ügyekben az előleg bevétele nélkül köteles eljárni. Az előleg folyósítására köteles szerv az eljárás befejezésekor a végrehajtó díjjegyzéke alapján soron kívül megfizeti részére a végrehajtás során befolyt összegből nem fedezhető díját és költségeit.

Költség

34. § (1) A végrehajtás során felmerülő költséget – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli.

(2) A szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte.

(3) Az állam által előlegezett végrehajtási költséget behajthatatlanság esetén az állam viseli.

(4) A felek az általuk előlegezett költség összegét kötelesek a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a végrehajtónak átadni.

(5) Ha az adós a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőnek fizette meg a követelés összegét, a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek kielégítéséről is gondoskodni. Ennek keretében a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget, valamint a megyei bírósági végrehajtó helyszíni eljárása, illetve a tanú díja fejében járó költségátalányt köteles befizetni a megfelelő számlára, a végrehajtás foganatosításáért az önálló bírósági végrehajtót megillető összeget pedig köteles a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a végrehajtónak átadni. Ennek elmulasztása esetén ezen összeg megfizetéséért az adós és a végrehajtást kérő egyetemlegesen felel.

(6) A végrehajtó a gyermektartásdíj végrehajtására irányuló ügyekben az előleg bevétele nélkül köteles eljárni. Az előleg folyósítására köteles szerv az eljárás befejezésekor a végrehajtó díjjegyzéke alapján soron kívül megfizeti részére a végrehajtás során befolyt összegből nem fedezhető díját és költségeit.

A végrehajtási eljárás során különböző költségek merülnek fel. Költségek keletkezhetnek a végrehajtás megindításakor, annak foganatosításakor, bizonyos helyzetek megoldásakor, esetleg új eljárási résztvevő fellépésekor. A költségek összetétele, forrása különböző lehet, a jogi képviselő munka díja ugyanúgy a végrehajtási költségek körébe tartozik, mint az eljárás bármelyik szakaszában keletkezett egyéb, államnak fizetendő költség. A törvényhely – tekintettel a végrehajtási eljárás sajátosságára – gyűjtő fogalomként a végrehajtás során felmerült valamennyi költségről beszél, amit egységesen kezel. Meghatározza a költségviselésre kötelezettet, az adós személyében: az adós a végrehajtás során felmerült valamennyi költséget viselni köteles.

A törvény nem lenne minden probléma nélkül alkalmazható, ha nem határozná meg a költségviselés rendjét. A végrehajtást kérő előlegezni köteles a végrehajtási költségeket, oly módon, hogy vagy befizeti azt a végrehajtó elszámolási számlájára, vagy közvetlenül átadja a végrehajtónak.

Az általános költségviselési rend alól a törvény kivételt teremt, a szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte. Amennyiben azt az adós kéri, mert nem ért egyet a végrehajtó által megállapított becsértéssel, az adós előlegezi, és ő is viseli. Amennyiben a végrehajtást kérő kéri, neki csak előlegezni kell, mert az általános szabályok szerint a végrehajtás során felmerült költségként e költségeket is az adós viseli.

Néhány esetben azonban – a Vht. más rendelkezéséből fakadóan – a végrehajtást kérő viseli a költségeket. A Vht. 40. § (1) bekezdés előírása szerint a végrehajtást kérő köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését haladéktalanul bejelenteni a végrehajtónak. A második bekezdés szerint a végrehajtást kérő felelős a bejelentés elmulasztásából eredő költségért és kárért. Amennyiben a végrehajtást fogyanatosító bíróság a végrehajtást végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza, a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget (Vht. 55. § és 56. §). Ekkor a végrehajtást kérőnek teljesen vagy részben vissza kell térítenie – a behajtott összegek mellett – az adósra terhelt végrehajtási költségeket. A Vht. 201. § (1) bekezdése szerint amennyiben a bíróság a biztosítási intézkedést megszünteti, a végrehajtást kérő viseli a biztosítási intézkedéssel felmerült költséget. Költségmegosztásnak van helye akkor, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás csak részben vezetett eredményre, mivel ebben az esetben az adós a marasztalással arányos, kisebb végrehajtási költséget köteles viselni.

Gyakran fordul elő a gyakorlatban, hogy az adós a végrehajtás elrendelése után a végrehajtást kérő kezéhez teljesít. Ennek oka az adós engedékenysége, belátása mellett a felek megállapodása, de előfordul a végrehajtás költségeit akarják a felek ily módon csökkenteni. A Vht. pontosan rendezi ezt a helyzetet, mert ha az adós a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőnek fizette meg a követelés összegét, akkor a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek megfizetéséről gondoskodni. A törvény meghatározza a végrehajtást kérő teljesítésének pontos lebonyolítási rendjét, e kötelezettség nem teljesítése esetére pedig az adós és a végrehajtást kérő egyetemleges felelősségét mondja ki.

A Vht. törvényhelyének rendelkezéséből következik, hogy a már egyszer elrendelt végrehajtás költségeit a felek nem igen tudják csökkenteni, igazából a végrehajtó behajtási jutaléka esik ki ebben az esetben.

A végrehajtási eljárás költségszerkezetét a jogszabályok alapján pontosan tudjuk rekonstruálni. Először az eljárás megindításakor a végrehajtást kérő által lerovandó költségeket említjük. Az Itv. 42. § (1) bekezdésének e) pont alapján a végrehajtási eljárásban az illeték mértéke 1%, de legalább 3000 forint, legfeljebb 150 000 forint, ha a végrehajtás fogyanatosítása a fővárosi bírósági, illetőleg a megyei bírósági végrehajtó feladatkörébe tartozik, 3%, de legalább 8000 forint, legfeljebb 450 000 forint. Az Itv. 57. § (1) bekezdésének m) pont szerint illetékmentes az önálló bírósági végrehajtónak az általa lefolytatott bírósági végrehajtási eljárással összefüggésben kezdeményezett eljárása. Ugyancsak illetékmentes a 44/2001/EK rendelet, a 805/2004/EK rendelet és a 2201/2003/EK rendelet alapján hozott bírósági határozat (bírósági egyezség), kiállított közokirat végrehajtását kezdeményező eljárás. A főszabály mellett a végrehajtási eljárás tekintetében az Itv. különböző, speciális illetékkötelezettségeket tartalmaz, például az Itv. 47. § alapján a végrehajtó intézkedése elleni kifogást elbíráló végzés elleni fellebbezés – szemben a kifogás előterjesztésével – illetékkötelezett eljárás.

Az illetékalap kiszámítására a Vht. 9. § utaló rendelkezése alapján a Pp. szabályai az irányadóak. A Pp. 24. §-át alapul véve a végrehajtási ügyértéket – egyúttal az illeték fizetési kötelezettség alapját – a végrehajtási eljárásban érvényesített követelés vagy más jog értéke szerint kell meghatározni. Speciális szabályok vonatkoznak a tartási vagy élelmezési követelés, egyéb járadék, más időszakos szolgáltatás vagy haszonvétele iránti behajtásra, ekkor a behajtandó, valamennyi szolgáltatás értékét kell figyelembe venni. Tartásdíj behajtása esetében azonban, ha a tartásdíj követelés több mint az egy évi szolgáltatás összege, az ügyértéket a tényleges adósság alapján kell meghatározni. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a pertárgy értéket speciális szabályok szerint kell kiszámolni a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben is, mert ekkor

a végrehajtási összeg, illetőleg annak az a része, amelyre a végrehajtási jog megszüntét állítják lesz a peres eljárásban a pertárgy értéke.

Az illeték mellett a végrehajtó eljárásában felmerülő költségek különféle típusát kell megelőlegezni, majd az adósnak megfizetni. Az irányadó jogszabályok a 8/2001. (IV. 27.) IM rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítandó általános költségátalány megfizetésének szabályairól, a 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról, a 13/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról, valamint a 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról.

Az önálló bírósági végrehajtót megilleti a munkadíj, melynek összegét a 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet II. fejezetébe foglalt szabályok szerint kell megfizetni. A munkadíj mellett megilleti költségeinek megtérítése, amely a készkiadásokból és a jogszabály alapján számolt költségátalányból tevődik össze. A végrehajtó igényt tarthat a behajtási jutalékra, amennyiben a végrehajtás teljesen vagy részben eredményes volt. A rendelet alapján a végrehajtót különböző speciális eljárási cselekmények után egyéb végrehajtói díjak és költségterítések illetik meg. Így a közös tulajdonban lévő ingatlan végrehajtási értékesítése esetén a nem adós tulajdonostárs részére járó vételárból a nem adós tulajdonostárs tulajdoni hányadának értékesítéséért járó költségként a vételár-rész 2%-ának megfelelő összeg vonható le (20/A. §). Vagy a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítéséért az ügyérték alapján járó munkadíj és költségátalány 50%-a számítható fel. Ekkor a végrehajtási ügyértékként a zálogtárgy kikiáltási ára veendő alapul, a jutalék alapja pedig a zálogtárgy vételárának vagy a kötelezett teljesítésének értéke (20/B. §).

Abban az esetben, ha az ingóságok tételes felsorolását tartalmazó jegyzőkönyv elkészítésére irányuló helyszíni eljárás (ingóságok leltározása) két óránál többet vesz igénybe, vagy ingatlan esetében az árverést követő kilakoltatásra kerül sor, a végrehajtó az eljárásra fordított idő alapján számít fel ezért a végrehajtó munkadíjat.

A végrehajtó részére megfizetendő másolati költségterítés összege oldalanként 100 Ft, az adatok törlésével készült másolat esetében oldalanként 400 Ft. Az árverezők elektronikus nyilvántartásába történő bejegyzés díja 6000 Ft, a nyilvántartásban szereplő adatok módosításának díja 3000 Ft, a nyilvántartásból történő törlés és a nyilvántartásba tévesen bejegyzett adatok módosítása pedig díjmentes.

A végrehajtó mindezekről a költségekről díjjegyzéket köteles vezetni, s a díjjegyzék alapján, az abba foglalt költségek megtérítéséért léphet fel az adóssal szemben. Ha a végrehajtás az adós ellen indult felszámolási eljárás miatt megszüntetésre került, az önálló bírósági végrehajtó ugyan díjjegyzéket állít ki, azonban nem követelheti a végrehajtást kérőtől a díjjegyzékbe foglalt költség megfizetését. Költségeinek megtérítését ugyan a Vht. alapján az adóstól követelhetné, azonban – tekintettel a felszámolási eljárásra – hitelezőként érvényesítve a felszámolónál kell igényét bejelentenie.

A korábbi jogszabályokhoz igazodó bírói gyakorlat álláspontja szerint a végrehajtást kérőt az önálló bírósági végrehajtó akkor sem szólíthatta fel költségeinek megtérítésére, ha a követelés behajthatatlannak bizonyult és az adós tartozásából a végrehajtást kérőhöz semmi nem folyt be. Nem hívhatta fel arra sem, hogy a már megelőlegezett költségek és a díjjegyzékbe foglalt költségek közötti különbséget kifizesse. Behajthatatlanság esetében egyébként az eljárást a végrehajtó leszűnetelteti (Vht.52. § d.).

Ez a jogi megoldás valójában a végrehajtók költségviselési kötelezettségét, veszteségre kárhóztatását rögzítette, mivel a tényleges eljárási költségeikhez sem jutottak hozzá. Ezért 2005. November 25.-től a jogszabály szóhasználata és a költségelőlegezés rendszere megváltozott. Az irányadó IM rendelet az eljárás kezdetén megfizetendő költségekről beszél, ami nem azonos a

költségelőleg fogalmával. Így a költségelőleg megfizetésére a végrehajtó által készített díjjegyzék alapján a végrehajtást kérő az eljárás behajthatatlanság oka miatti szünetelése esetében is kötelezhető, és ez az összeg eltérhet az eljárás elején kalkulált előzetesen megfizetendő költségek összegétől. A gyakorlatban ez az eljárás kezdetén megfizetett és a díjjegyzék alapján megállapított tényleges költségek különbségének kiegyenlítését jelenti.

Megjegyezzük, a Vht. az új fogalomhasználatot nem vezette át következetesen a törvényszövegébe, másfelől e megoldás miatt meglehetősen éles ellentét alakult ki a végrehajtást kérők és a végrehajtók között, amit a szünetelés esetén megállapított költségjegyzék ellen előterjesztett végrehajtási kifogások számának gyarapodása is egyértelműen jelez.

A végrehajtást kérő oldalán merül fel a végrehajtás elrendelése illetve foganatosítása során a jogi képviselő megbízásával járó költség, amit szintén az adós visel. A 12/1994. (IX. 8.) IM rendelet szerint a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő felszámíthatja a munkadíját, igényt tarthat költségátalányra és kérheti készkiadásainak megtérítését. A főbb szabályok szerint a végrehajtás elrendelése (a végrehajtható okirat kiállítása) iránti kérelem munkadíja a végrehajtási ügyérték 1%-a, de legalább 4000 Ft. Ha a végrehajtás meghatározott cselekményre irányul, a végrehajtás foganatosítása során egy adott végrehajtási cselekménynél való közreműködés munkadíja: 8000 Ft. Az ügyvédet költségátalányként megilleti a munkadíj 30%-a, de legalább 1500 Ft. Az ügyvédet megilleti az az összeg, amely az eljárásában felmerült készkiadásainak – a postai, távbeszélő, utazási, szállás-, leírási, másolási és más hasonló költségeknek – a fedezésére szolgál, a készkiadásokat az ügyvéd által előterjesztett tételes kimutatás alapján kell megállapítani.

A végrehajtás során – a felek költségmentességével összefüggésben – jelentős összeg az állam által előlegezett költségek tétele. A Vht. szerint az állam által előlegezett költségeket – mint végrehajtási költségelemet szintén az adós viseli, csak behajthatatlanságuk esetében viseli a költségeket előlegező állam.

A végrehajtási eljárásban a költségmentesség szabályai sajátosan alakulnak. A Pp. 86. § (1) bekezdés szerint a költségmentességet kérelemre a bíróság engedélyezi, és a bíróság határoz az engedélyezett költségmentesség visszavonása tárgyában. A költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség vagy az illetékmentesség azonban a végrehajtási eljárás során le nem rótt illetékek, valamint az állam által előlegezett költségek viselése alól a feleket nem mentesíti. Azaz a költségmentesség nem terjed ki a költségek viselésére, csak azok előlegezése alól mentesít.

A végrehajtási eljárásban alkalmazásra kerülnek a peres eljárásból ismert költségkedvezmények. Ennek megfelelően – a Pp. 86. § rendelkezésébe foglaltak mellett – ismerünk személyes és tárgyi költségkedvezményeket és költségfeljegyzési jogot, személyes és tárgyi illetékmentességet és illetékfeljegyzési jogot. Mód és lehetőség nyílik különböző egyedi kedvezmények igénybe vételére.

A félnek, egybevetve mindezeket a lehetőségeket, nem kell illetéket lerónia, ha a bíróság részére személyes költségmentességet, illetékmentességet, illetékfeljegyzési jogot engedélyezett. Ugyancsak nem kell illetéket lerónia akkor, ha a végrehajtandó határozatot tárgyi költségmentes illetve azt tárgyi illetékmentes eljárásban hozták, vagy jogszabály rendelkezése szerint az ügyben a tárgyi illetékfeljegyzés szabályait kell alkalmazni.

A költségmentességben részesülő fél – akár személyes, akár tárgyi költségmentessége – mentesül az ügy lefolytatásával járó valamennyi költség előlegezése alól. Ezeket a költségeket az

állam megelőlegezi. Amennyiben a fél nem az alapeljárásban kérelmezte a személyes költségmentességet, az első fokú eljárás befejezése után már csak kivételes esetekben, a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet szabályainak megfelelően kerülhet sor engedélyezésére.

A költségkedvezményeket – amennyiben nem a jogszabály által előírt tárgyi kedvezményekről van szó – a bíróság engedélyezi, a végrehajtási eljárásban erről a végrehajtható okiratot kiállító bíróság dönt. Ha utólagos engedélyezésről van szó, akkor a bíróság döntése bizonyos esetekben visszahat az eljárás megindítására. A bíróságnak joga van a már engedélyezett költségmentességet felülvizsgálnia. A végrehajtási eljárásban biztosított személyes költségmentesség hatálya nem terjed ki a végrehajtás megszüntetése illetőleg korlátozása iránti perre, ott a keresetet előterjesztő félnek az alapeljárástól függetlenül kérelmezni kell a költségmentesség engedélyezését.

A Vht. speciális elbírálásban részesíti a gyermektartási díj behajtására irányuló ügyeket. Ezekben az ügyekben a végrehajtó a gyermektartásdíj az előleg bevétele nélkül köteles eljárni. Az előleg folyósítására köteles szerv az eljárás befejezésekor a végrehajtó díjjegyzéke alapján soron kívül megfizeti részére a végrehajtás során befolyt összegből nem fedezhető díját és költségeit.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH2006. 405. a végrehajtó díja felszámolás esetében

BDT2002. 645. a végrehajtó díja behajthatatlan követelés esetében

Kapcsolódó jogszabályok

Az 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről

A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.)

8/2001. (IV. 27.) IM rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítandó általános költségátalány megfizetésének szabályairól

14/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról

13/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról

12/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról.

6/1986. (VI.26.) IM rendelet a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásokban

34/A. § (1) A kamarát az önálló bírósági végrehajtói szervezetrendszer fenntartásának, az ezzel kapcsolatos igazgatási, nyilvántartási és felügyeleti tevékenység végzésének, továbbá a kamara hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátásának érdekében az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó végrehajtási ügyek után általános költségátalány illeti meg.

(2) Az önálló bírósági végrehajtó az adóstól a behajtott követelésen felül, a végrehajtási költségekkel együtt hajtja be az általános költségátalányt, és azt befizeti, illetőleg átutalja a kamarának. A költségátalány összegének elszámolása és kielégítése a 164. § szerint történik.

(3) Az általános költségátalány mértéke 500 000 Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügynként 1000 Ft, 500 000 Ft feletti végrehajtási ügyérték esetén az ügyérték 1 %-a.

A Vht. jelen szakasza mellett a 8/2001. (IV.27.) IM rendelet rendelkezik a Magyar Végrehajtó Kamarát megillető költségátalányról. A költségátalány felhasználási körét a Vht. az önálló bírósági végrehajtói szervezetrendszer fenntartása, az ezzel kapcsolatos igazgatási, nyilvántartási

és felügyeleti tevékenység végzése, a kamara hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátása során felmerült kiadások fedezetében látja. Az általános költségátalányt az önálló bírósági végrehajtó eljárása során a behajtott követelésen felül az adóstól szedi be. Az önálló bírósági végrehajtó feladata a befolyt átalányt a Kamarának átutalni. Az általános költségátalány mértéke a törvény szerint 500 000 Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügynként 1000 Ft, 500 000 Ft feletti végrehajtási ügyérték esetén az ügyérték 1%-a, ami az Itv. 42. § (1) bek. e.) pontjának megfelelő összeg.

Az IM rendelet alapján a költségátalány fizetésének szempontjából akkor eredményes a végrehajtás, ha a végrehajtás során a végrehajtható okirat kiállítását követően pénzösszeg folyt be, vagy teljesítés (részteljesítés) történt.

A végrehajtás befejezésekor az elszámolásra a Vht. 164. § rendelkezéseit kell alkalmazni, azaz a végrehajtás során befolyt összegből mindenekelőtt a végrehajtási költséget – az eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerült költséget – kell kielégíteni. A végrehajtói kamarának fizetendő költségátalány, mint végrehajtási költség e körbe tartozik.

Kapcsolódó jogszabályok

8/2001. (IV. 27.) IM rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítandó általános költségátalány megfizetésének szabályairól

Jegyzőkönyv

35. § (1) A végrehajtó a helyszíni eljárásáról, továbbá a jogszabályban meghatározott más végrehajtási cselekményekről jegyzőkönyvet készít. A helyszíni eljárásról a jegyzőkönyvet a helyszínen kell elkészíteni. A végrehajtó akadályoztatása esetén a jegyzőkönyv máshol is elkészíthető, ilyenkor a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az elkészítés helyét és azt, hogy a végrehajtó milyen okból nem tudta a helyszínen elkészíteni a jegyzőkönyvet.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

- a) a felek és a jelen levő más érdekelték (a felek képviselői, ügygondnok, zárgondnok, tanú, az adóssal együtt lakó nagykorú családtag stb.) nevét és lakóhelyét, valamint a végrehajtó és a jogi képviselő nevét és irodájának címét,**
- b) az eljárás helyét és idejét,**
- c) a végrehajtandó követelés jogcímét és összegét (tárgyát),**
- d) a végrehajtást elrendelő bíróság (hatóság) megnevezését, továbbá a végrehajtható okirat megnevezését és ügyszámát,**
- e) a végrehajtási cselekmény leírását,**
- f) a felek és más érdekelték kérelmét és észrevételét,**
- g) a törvényben meghatározott egyéb adatokat és körülményeket.**

(3) A jegyzőkönyvet a végrehajtó, a végrehajtási cselekménynél jelen levő felek és más érdekelték aláírják. Az aláírás megtagadását és ennek okát a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(4) A végrehajtó a tanú és a zárgondnok lakóhelyét – kérelmére – nem tünteti fel a jegyzőkönyvben, hanem a lakóhelyet feljegyzi, és a feljegyzést az iratok között zárt borítékban helyezi el, arról csak a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóság részére ad felvilágosítást.

(5) A végrehajtó az eljárási cselekményről a jegyzőkönyvön kívül indokolt esetben kép- és hangfelvételt is készíthet. A végrehajtó a felvételeket az iratoktól elkülönítve,

az ügy irattárba helyezésétől számított 5 évig tárolja, ezt követően azokat megsemmisíti. A felvételeket a végrehajtó csak a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóság részére adhatja ki, és részükre teheti lehetővé a felvételekbe való betekintést.

A törvényhely a végrehajtás foganatosításának közös szabályai között rendelkezik a végrehajtási eljárásban kötelezően használandó jegyzőkönyvről. Mivel a Vht. a jegyzőkönyvről sajátos szabályokat tartalmaz, a Pp. jegyzőkönyvre vonatkozó előírásai nem alkalmazhatóak (Pp. 115. § – 118. §). A végrehajtónak az eljárási cselekményeit írásban kell rögzítenie, kötelezettsége levezethető a végrehajtási eljárásra generálisan érvényes okiratiság elvéből éppúgy, mint a törvényesség követelményéből. Az alakszerű okirat lehetőséget ad arra, hogy utólag – esetleges jogorvoslati eljárások során – a végrehajtó működésének törvényessége ellenőrizhető legyen. Mindebből következik a jegyzőkönyvre vonatkozó előírások garanciális jellege. A jegyzőkönyv közokirat, amely joghatásokat a Pp. szabályai szerint vált ki, s amelynek valódisági vélelme az ellenkező bizonyításig fennáll (Pp. 195. §).

A jegyzőkönyvvel szemben megfogalmazott törvényi előírások – függetlenül attól, hogy a végrehajtás foganatosításának általános szabályai között kaptak helyet – vonatkoznak a végrehajtási eljárás során készített más végrehajtói jegyzőkönyvekre. A végrehajtó bármikor, amikor jegyzőkönyvet vesz fel, a Vht. jelen törvényhelyébe foglalt jegyzőkönyvi tartalmakat nem mellőzheti, természetesen bizonyos adattartalmak jegyzőkönyvi feltüntetése függ a sajátos eljárási helyzettől. Így, például amennyiben a félnek nincs jogi képviselője nyilván nem kerül feltüntetésre a neve és irodája.

A Vht. szabályozási szerkezetéből következően az általános szabályok mellett találunk – a jegyzőkönyv készítéséről rendelkező, vagy annak adattartamát meghatározó – speciális szabályokat. Így pl. a Vht. 53. § (1) bekezdése szerint a végrehajtás szüneteléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, a Vht. 84. § alapján pedig a lefoglalt ingóságokat fel kell tüntetni a foglalási jegyzőkönyvben. A 27/2004. (VIII. 26.) IM rendelet 1. § (4) bekezdése pedig a VÜSZ-be bevezette a speciális szárazbélyegző használatát bizonyos egyedi és különös – pl. eredményes ingatlanárverésről készített – jegyzőkönyvek aláírásakor. E jegyzőkönyveket biztonsági papír alkalmazásával kell a végrehajtónak elkészítenie, mivel a jogbiztonság követelménye csak így érvényesíthető.

A jegyzőkönyvre vonatkozó szabályok alkalmazkodnak a végrehajtás sajátosságaihoz. Így a helyszíni eljárásról a helyszínen kell a jegyzőkönyvet elkészíteni, és csak a végrehajtó akadályoztatásakor készíthető el máshol, mondjuk a végrehajtó irodájában. A szabályoktól való eltérést és indokát azonban a jegyzőkönyvben rögzíteni kell. Ugyancsak a végrehajtási eljárás természetéhez igazodó speciális szabály, hogy a Vht. szerint aláírásra kötelezettek aláírás megtagadását is jegyzőkönyvezni kell, sőt ennek okát szintén fel kell tüntetni. A későbbi eljárások szempontjából fontos a megtagadás körülményeinek tisztázása. A pontos jegyzőkönyvvel el lehet háritani, hogy az a személy, akinek jelenléte az eljárási cselekménynél nem mellőzhető, az aláírása hiányára hivatkozva állítsa megidézésének elmulasztását, és az eljárás szabálytalansága miatt kifogást terjesszen elő. A szabályokból értelemszerűen következik, hogy a felek jegyzőkönyvi előírása alaki kellék, de nem érvényességi feltétel, mert akkor az alá nem írt – aláírásban megtagadott – jegyzőkönyvek érvénytelen, joghatás kiváltásra nem képes iratok lennének.

Számos olyan helyzet van, amikor az adatvédelem szempontjait kell érvényesíteni a helyszíni eljárásokról készített jegyzőkönyv készítésekor. Az adatvédelem a Vht. alapján a tanút és a zárgondnokot illeti meg, lakóhelyük adatát – jegyzőkönyvben való feltüntetésük mellőzése

mellett – zárt borítékban kell az iratok között elhelyezni, erről csak a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóság szerezhet tudomást.

A tanú a végrehajtási eljárásban nem a Pp. X. fejezetébe foglalt bizonyítási eszköz, mivel a végrehajtási eljárásban semmilyen bizonyítás felvétel nem folyik. Más szóhasználat szerint hatósági tanúról van szó, aki az eljárás törvényességét bizonyítja és biztosítja (pl. Vht.183. § (5) bek.). A zárgondnok a Vht. 105. § alapján a végrehajtást kérő kérelmére kirendelt gondnok, aki a lefoglalt ingóság megőrzését biztosítja – az adós fedezetelvonó cselekményeivel szemben. Védelme ezért indokolt.

A technikai körülmények és eszközök fejlődésével együtt jár, hogy a papír alapú tényrögzítést kiváltják a modernebb, számos sajátos információ rögzítésére alkalmas felvételi eszközök. A Vht. a kép-, és hangfelvétel elkészítését nem tiltja, de alkalmazásukat a jegyzőkönyv mellett – azzal párhuzamosan – csak indokolt esetben engedi meg. Sajátos ügyiratkezelés vonatkozik e felvételekre, mivel a végrehajtási ügy irataitól elkülönítve kell őket tárolni, majd 5 év múlva meg kell semmisíteni. Felhasználásuk szintén korlátozott, a bíróság és a büntetőügyben eljáró hatóságnak adhatóak ki, és csak e törvényben nevesített kör tekinthet bele a felvételekbe. Úgy véljük e ponton a törvény módosításra szorul, mivel a modern számítástechnikai és információs technikai rendszerek lehetősége jóval nagyobb, így e lehetőségeket – éppen a végrehajtási eljárás hatékonysága miatt – jobban ki lehetne használni. A Vhtn. hatályba lépését követően vált lehetővé a jegyzőkönyv kérelemre vagy hivatalból való kijavítása illetőleg kiegészítése (Vht. 224. § (2) bek.). E jogorvoslat a Pp. megfelelő szabályai szerint zajló nemperes eljárás, ezért a Perrendtartás előírásait kell megfelelően alkalmazni. (Vö. Vht. 224. § kommentára.)

Kapcsolódó jogszabályok

1/2002. (I. 17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről (VÜSZ)

Kézbesítés

36. § (1) A végrehajtó a végrehajtás foganatosításának megkezdésekor a helyszínen adja át a végrehajtható okiratot az adósnak, és egyúttal felhívja őt az azonnali teljesítésre.

(2) Ha a végrehajtást kérő kívánja, a végrehajtható okiratot postán kell kézbesíteni az adósnak.

(3) Ha az adós távolléte miatt a végrehajtható okiratot nem lehetett a helyszínen átadni, ez a végrehajtás foganatosítását nem gátolja. Ilyenkor a végrehajtható okiratot a végrehajtási cselekményről készített jegyzőkönyvvel együtt postán kell kézbesíteni az adósnak.

A Vht. fejezeti alcíme a kézbesítés, azonban a törvényhely szabályai és tényállása a végrehajtó kézbesítésére vonatkozó előírások mellett voltaképpen a foganatosítás megkezdésének rendjét tartalmazzák. Mivel a végrehajtó a foganatosítás megkezdése előtt nem köteles az adóssal a végrehajtható okirat tartalmát közölni, az adós – ha csak a végrehajtást kérő ezt nem kérte – a végrehajtás alapját képező végrehajtható okiratról a foganatosítás megkezdésekor értesül. A végrehajtó előzetes bejelentés nélkül jelenik meg az adósnál, és ekkor kézbesíti a végrehajtható okiratot.

Nem túl szerencsés e két eljárási cselekmény egybe csúsztatása, a Vht. mégis hatályba lépése óta így rendelkezik. Az igaz, hogy az adósnak a fizetést megtagadó, rosszhiszemű eljárása így könnyebben elhárítható, azonban a törvény szinte megoldhatatlan helyzet elé állítja az adóst akkor, ha egy nagyobb összegű tartozást magától – vagy a végrehajtó helyszíni látogatása

alkalmával – ki akar fizetni. A végrehajtói gyakorlat éppen ezért egy közbenső lépcsőt iktatott be az eljárásba, a végrehajtható az okiratot átadva, némi időt engedélyez az adós teljesítésére, esetleg a teljesítés helyszínéül az irodáját jelöli ki. A gyakorlati megoldás a mellett, hogy törvénybe ütközik, nem mindig vezet sikerre, sőt fennáll a veszélye annak, hogy az adós ez alatt az idő alatt elrejtje vagyonát, megszabadul bankbetétjétől, azaz végrehajtó éppen ellenkező hatást ér el.

A foganatosítás a kézbesítéssel kezdődik, de csak akkor, ha a végrehajtást kérő nem kérte a végrehajtható okirat előzetes kézbesítését. Amennyiben a végrehajtást kérő ezt kérte, a végrehajtható okiratot postai úton kell kézbesíteni, az adós tehát a foganatosítás megkezdése előtt tudomást szerezhet az ellene folyó végrehajtásról. Amennyiben az adós a postai szolgáltató útján kézbesített végrehajtható okiratot – a törvényben írt esetekben és módon – nem veszi át, beáll a kézbesítési vélelem. Amennyiben a végrehajtást kérő nem kér postai kézbesítést, a végrehajtó a foganatosítás megkezdésekor adja át az adósnak a végrehajtható okiratot.

A foganatosítás sajátos rendjéhez hozzátartozik, amennyiben az adós távolléte miatt a végrehajtható okiratot nem lehet átadni az adósnak, a végrehajtó az adós távollétében kezdi meg a végrehajtást. Ebben az esetben a végrehajtó később, a végrehajtási cselekményekről készült jegyzőkönyvvel együtt küldi meg a végrehajtható okiratot az adósnak.

A törvényhely alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság a 994/B/1997. AB határozatában megállapította, hogy a kézbesítés és a foganatosítás megkezdésének egybeesését lehetővé tévő szabályt önmagában nem lehet értékelni, azt a Vht. egyéb rendelkezéseivel összefüggésben kell megítélni. A Vht. a végrehajtást kérőt teszi fő szabály szerint az „ügy urává”, és a végrehajtást kérő azon észlelését részesíti elsősorban védelemben, hogy a követelés teljesítésére még nem került sor. A Vht. a végrehajtást kérőnek a kézbesítéskor biztosított előnyök és jogosítványok mellett jelentős kötelezettségeket is előír, a törvényi kötelezettség elmulasztását pedig anyagi szankciókkal sújtja. Ilyen pl. a követelés csökkenésének vagy megszűnésének azon esete, amikor a végrehajtást kérő a bejelentését elmulasztja, és ezért kártérítési felelőséggel tartozik (Vht. 40. § (2) bek.). A Vht. – érvel az Alkotmánybíróság – lehetővé teszi továbbá, hogy az adós okirattal valószínűsítse, hogy a végrehajtandó követelés alaptalan, azt már teljesítették, vagy az megszűnt. Ekkor a végrehajtást kérőnek 15 napon belül nyilatkoznia kell a követelés fennállásáról. Amennyiben a végrehajtást kérő a követelés megszűnését vagy csökkenését nem ismeri el, az adós a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt pert indíthat. Összefoglaló módon az Alkotmánybíróság megállapította, sem az Alkotmányból, sem más jogszabályokból nem lehet levezetni, hogy olyan jogszabályt kellene alkotni, amely szerint a végrehajtható okiratot az adósnak előzetesen postán kell kézbesíteni. (Vö. Vht. 31/ D. § kommentárát.)

Kapcsolódó bírósági határozatok
Az Alkotmánybíróság 994/B/1997. AB határozata

37. § (1) A végrehajtható okiratot és az egyéb végrehajtási iratokat – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó általános szabályok szerint kell kézbesíteni.

(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben említett iratokat személyesen is kézbesítheti, ilyenkor a kézbesítésről jegyzőkönyvet kell készíteni. Az eljárás eredménytelensége esetén az (1) bekezdés szerint kell eljárni.

A törvényhely megerősíti, a végrehajtható okiratot, és egyéb végrehajtási iratot a postai szolgáltató útján kell kézbesíteni, mivel fő szabály szerint a hivatalos iratok kézbesítése a postai szolgáltató útján történik (Pp. 99. § (1) bek.). A kézbesítési szabályok jogforrasi közé több jogszabály tartozik. Így a Pp. 92-102. §-ai mellett a 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről, a BÜSZ, a 4/2002. OIT szabályzat. Magyarországon, mint az Európai Unió tagállamában alkalmazni kell az Európa Parlament és Tanács 1393/2007/EK rendeletét a polgári és kereskedelmi ügyekben bírósági és bíróságon kívüli iratok tagállamok közötti kézbesítéséről, valamint az 1965. évi Hágai Kézbesítési Egyezményt, amelyhez Magyarország 2005-ben csatlakozott.

A hivatalos iratokat mindig tértivevénnyel kell feladni, az átvétel dátuma ebből állapítható meg egyértelműen, és az átvevő személye is a tértivevényből ellenőrizhető vissza. Az átvevő személyének ellenőrzése jelentőséggel bír, mert ha jogosulatlan személy veszi át a küldeményt, a kézbesítés nem szabályszerű. A küldemény átvételére feljogosított személyekről az előbb felsorolt jogszabályok mellett a Postáról szóló 2003. évi CI. törvény 16. §-a tartalmaz rendelkezéseket. A posta törvény szerint a címzett helyett a Ptk. szabályai szerint adott meghatalmazás birtokában meghatalmazott, vagy a Ptk. 685. § b. pontjában felsorolt hozzátartozó veheti át a küldeményt. A meghatalmazással rendelkezőt kézbesítési meghatalmazottnak, a hozzátartozó, vagy élettárs átvevőt helyettes átvevőnek nevezzük. Ismert még a társasági jogból és az ingatlan jogból, és 2009. Január 01.-től eljárásjogunkban generálisan a kézbesítési megbízott fogalma, akit külföldi érintett (fél, vagy társasági tag) esetében a törvényi kötelezettség alapján legitim átvevőnek kell tekinteni.

A postai szolgáltatásokról szóló kormányrendelet meghatározza, hányszor, milyen formában kell kézbesíteni az iratot. Amennyiben átveszik azt, és az arra jogosult vette át, a kézbesítéshez fűzőző joghatások beállnak. A joggyakorlatot élesen érintő problémák azonban az át nem vett iratok kapcsán merülnek fel, az eljárásjogoknak biztosítaniuk kell, hogy sikertelen kézbesítés esetében is az eljárás lefolytatható legyen. E törekvéseknek megfelelően vezette be a jogalkotó a kézbesítési vélelem intézményét.

A Kormányrendelet előírása szerint a sikertelen kézbesítés egyéb okát is fel kell tüntetni a tértivevényen. Amennyiben a tértivevény a „címzett halála”, „ismeretlen helyre költözött”, vagy a „címzett nem ismert” jelzéssel érkezik vissza, a küldemény feladójának más és más intézkedést kell hoznia. Ezen okokat a posta törvény a kézbesítés akadályaként említi. A kézbesítés akadályának felmerülésekor minden esetben elsősorban az érdekelt felet kell értesíteni. Amennyiben a „címzett halála” jelzéssel érkezett vissza a küldemény, az eljárási jogutódlás kérdéseinek tisztázása miatt más intézkedéseket is meg kell, és meg lehet tenni, esetleg a végrehajtási eljárás szünetelését kell megállapítani. (Vht. 52. § b) pont). Hasonlóan sajátos intézkedéseket kell tenni, ha a kézbesítés azért nem sikerült, mert a címzett a bejelentett címen ismeretlen, vagy onnan ismeretlen helyre költözött.

A törvényhely szerint a végrehajtó mind a végrehajtható okiratot, mind az egyéb végrehajtási iratot személyesen is kézbesítheti. A jogirodalom alapján e kézbesítési módot el kell határolnunk a Vht. 31/D. § alatt szabályozott esettől. Egyfelől a jelen törvényhely minden végrehajtási iratra engedélyezi a végrehajtó személyes kézbesítését, a Vht. 31/D. § csak a szakasz (1) bekezdésébe sorolt és a (6) bekezdésében felhatalmazott külön jogszabályba tartozó iratokra. A Vht. 31/D. § alatti eljárásra külön jogszabály vonatkozik, a jelen szakaszra nem. A külön jogszabály előírása szerint a Vht. 31/D. § alatti kézbesítéskor külön alakilag szabályozott formanyomtatványt kell kitölteni, itt a törvény megelégszik a jegyzőkönyv felvételével. A jelen törvényhely eljárása egy már elrendelt, folyó eljárásra vonatkozik, a Vht. 31/D. § rendelkezése egy előzetes eljárásban történő kézbesítés.

Kapcsolódó jogszabályok

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007. november 13-i 1393/2007/EK RENDELETE a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről („iratkézbesítés”), és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

2005. évi XXXVI. törvény a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről és a nemzetközi kézbesítést szabályozó egyes törvények módosításáról

A postáról szóló 2003. évi CI. törvény

2008. évi XXX. törvény a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról

79/2004. (IV.19.) Korm. rendelet a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről

37/A. § A végrehajtás során kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem előterjesztésének – kivéve a Pp. 99/B. §-ában foglalt esetet – nincs helye.

A kézbesítési vélelem a Pp. szabályai szerint megdönthető vélelem. A kézbesítési vélelem megdöntését a címzett, mint kérelmező külön nemperes eljárásban kérheti a bíróságtól, vagy a küldemény feladójaként szereplő más szervezettől.

A jogszabályok a címzett magatartására visszavezethető sikertelen kézbesítési helyzetként alapvetően két esetet szabályoznak. Az egyik esetben a címzett megtagadta az átvételt. Ekkor az iratot a kézbesítés napján kézbesítettnek kell tekinteni. A kézbesítési vélelem beálltát a bíróság nem állapíthatja meg akkor, ha a kézbesítés helyettes átvevő részére történt, és a helyettes átvevő az ellenérdekű fél volt.

Az átvétel megtagadásának esetében önhiba hiányára hivatkozva voltaképpen nincs lehetőség a kézbesítési vélelem megdöntésére. Akkor azonban, ha a kézbesítés szabálytalan volt, vagy az ellenérdekű fél, mint helyettes átvevő tagadta meg az átvételt, a kézbesítési vélelem megdönthető, illetőleg beállításának megállapítását mellőzni kell.

A kézbesítési vélelem beállításának másik esete, ha a második értesítés után az irat „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza a feladóhoz. A „nem kereste” jelzés után a vélelem megdöntését nemcsak a szabálytalan kézbesítésre lehet alapítani, hanem kezdeményezni lehet, ha a kézbesítés más okból volt eredménytelen. Lényegi feltétel az önhiba hiánya, hiszen ha a sikertelen kézbesítés visszavezethető a címzett felróható (szándékos, vagy gondatlan) magatartására, a kézbesítési vélelem megdöntése nem vezethet eredményre.

A kézbesítési vélelem megdöntését kizárólag a címzettnek kell és lehet kezdeményezni. A kérelmet annál a bíróságnál, vagy eljáró szervnél kell előterjeszteni, amelynek eljárása alatt a kézbesítés történt. A kézbesítő és az eljáró bíróság nem mindig esik egybe, ilyenkor a kézbesítő bíróságnál vagy szervnél lehet előterjeszteni a kérelmet.

A kérelem előterjesztésére a Pp. szubjektív és objektív határidőt állapít meg. 15 napon belül kell előterjeszteni a kérelmet, amit a kézbesítési vélelem beálltáról való tudomásszerzéstől kell számítani. 6 hónap eltelté után azonban akkor sem lehet a kérelmet előterjeszteni, ha a tudomásszerzés később történt. Az elkészen előterjesztett kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, hivatalból el kell utasítani. Egy kivételt tesz a törvény: amennyiben a kézbesítési vélelem beállta az eljárást megindító irat kézbesítéséhez kapcsolódik, a fél a kérelmet az eljárás folyamatban léte alatt a kézbesítési vélelem beállításától való tudomásszerzést követő 15 napon belül előterjesztheti.

A Pp. szűkítést tartalmaz a kérelmezők körére vonatkozóan. Jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság címzett ugyanis csak a kézbesítés szabálytalanságára hivatkozhat, az egyéb okból kézbesíthetlenségre nem.

A kérelemben a félnek elő kell adni azokat a tényeket, körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják, vagy az önhiba hiányát valószínűsítik.

Két eset lehetséges, vagy helyt ad a bíróság a kérelemnek, vagy elutasítja azt. Amennyiben – érdemi vizsgálat eredményeképpen – elutasítja, határozata ellen fellebbezésnek van helye. A helyt adó határozat ellen külön fellebbezés nincsen, az ügyet befejező érdemi határozatot támadó fellebbezésben lehet megtámadni.

Amennyiben a bíróság vagy az eljáró szerv helyt ad a kérelemnek, a jogkövetkezmények attól függenek, milyen okra hivatkozva terjesztette elő a kérelmező kérelmét.

Amennyiben a kézbesítés szabálytalanságára hivatkozott a fél, a Pp. szerint a vélelmezett kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatálytalanok, a kézbesítést, a már megtett intézkedéseket, eljárási cselekményeket a fél kérelmében foglaltaknak megfelelően meg kell ismételni.

Amennyiben a másik okra hivatkozik a kérelem, akkor csak a kézbesítést kell megismételni.

A kérelem előterjesztésére és elbírálására – figyelembe véve a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló nemperes eljárás speciális szabályait – a mulasztás igazolására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

A Vht. sajátos szabályból következően a végrehajtás során kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem előterjesztésének – kivéve a Pp. 99/B. §-ában foglalt esetet – nincs helye. A Pp. 99/B. § szerint tehát a kézbesítési vélelem megdönthető, ha a kézbesítési vélelem beálltára tekintettel a végrehajtandó határozat vált jogerőssé vált. Ekkor az adós a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül a kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet nyújthat be az első fokú határozatot hozó bíróságnál. Ha a végrehajtási eljárás megindult, a kérelem már csak a Pp. 99/B. § (1) bekezdés alapján terjeszthető elő. A kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet harminc napon belül el kell bírálni, az elbírálásra a kézbesítési vélelem megdöntésére vonatkozó általános szabályok vonatkoznak. Amennyiben a címzett ellen a jogerős határozat alapján a bírósági végrehajtást megelőzően pénzforgalmi úton történő behajtást kezdeményeztek és arról tudomást szerzett, a kézbesítési vélelem megdöntése iránt szintén e törvényhely szerint terjeszthet elő kérelmet, a pénzforgalmi úton történő behajtásról való tudomásszerzésétől számított 15 napon belül.

A fizetési meghagyásos eljárásra nézve 2009. január 1-jétől a Pp. új szabályokat tartalmaz, ezeket a 2009. január 1-je után induló ügyekben alkalmazni kell. A Pp. 320. § szerint, ha a fizetési meghagyást a kötelezett nem vette át, és ezért azt a Pp. 99. § (2) bekezdése alapján kézbesítettnek kell tekinteni, a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított tizenöt nap – váltón alapuló követelés esetében három nap – alatt a kötelezett a fizetési meghagyást kibocsátó bíróságnál írásban ellentmondással élhet. Az ellentmondás előterjesztésével egyidejűleg a kötelezett köteles a végrehajtás során felmerült, a jogosult által előlegezett költségeket a jogosultnak megfizetni vagy bírói letétbe helyezni. Ha ezt a kötelezett nem igazolja, a bíróság az ellentmondást érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, ellenkező esetben a végrehajtási eljárást felfüggeszti. A végrehajtás során az ellentmondás előterjesztéséig felmerült költségeket a kötelezett viseli, kivéve, ha a kézbesítési vélelmet megdönti.

A Pp. novella módosítása a végrehajtói kézbesítéssel kézbesített iratra nézve e szabályokat némileg másként határozza meg. Amennyiben a fizetési meghagyást tartalmazó iratot a Vht. 31/D. §-a szerint kézbesítették, az ellentmondás előterjesztésre nyitva álló határidőt attól az

időponttól kell számítani, amikor a fizetési meghagyást tartalmazó irat végrehajtói kézbesítése a külön jogszabály szerint eredményesen megtörtént.

A novella alkalmazása előreláthatóan több problémát vet majd fel a gyakorlatban. Egyfelől a bírósági letét befogadása önálló nemperes eljárás, a bíróság csak a befogadó végzéskor nyitja meg a letétbe helyezés lehetőségét. Így a kérelemmel egyidejűleg előterjesztett letétbe helyezés nem lehetséges. Másfelől a fizetési meghagyás speciális szabályai a határidők tekintetében eltérnek a Pp. 99/B§ határidejétől, ezek szinkronitása nem megoldott. 30 nap alatt ugyanis – letét esetében – a bíróság nem tud dönteni. (Vö. Vht. 31/ D. § kommentára)

Kapcsolódó jogszabályok

A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.)

2008. évi XXX. törvény a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról

37/B. § (1) Ha a végrehajtást kérő belföldön lakóhellyel nem rendelkezik, a végrehajtási kérelem benyújtásával egyidejűleg kézbesítési megbízottat kell megjelölni. A kézbesítési megbízott ügyvéd, valamint magyarországi székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szervezet vagy természetes személy egyaránt lehet. A végrehajtási kérelemhez mellékelni kell a kézbesítési megbízott megbízását, illetve a megbízatás elfogadását igazoló okiratot. A kézbesítési megbízott feladata, hogy a végrehajtási eljárásban keletkezett, a végrehajtást kérő részére kézbesítendő iratokat átvegye, és azokat a megbízó részére továbbítsa.

(2) Amennyiben a végrehajtást kérő részére szóló irat az (1) bekezdésben meghatározott módon kerül kézbesítésre, azt a kézbesítési megbízott által történő átvétel követő ötödik napon kell a végrehajtást kérő részére kézbesítettnek tekinteni.

(3) Amennyiben a végrehajtást kérő kézbesítési megbízottat nem jelöl meg, vagy az (1) bekezdésben meghatározott iratokat a kézbesítési megbízott részére kézbesíteni nem lehet, az iratot hirdetmény útján kell kézbesíteni. A Pp. 102. § (2) és (5)-(7) bekezdéseit megfelelően alkalmazni kell.

A kézbesítési megbízott, mint a hivatalos iratok átvételére általánosan feljogosított címzett eljárásjogunkban csak 2009. január 1-jétől vált ismertté és intézményesen szabályozott kézbesítési szereplővé. Ezt megelőzően a cégeljárásban, a földhivatali eljárásban, és a 2005. május 28-tól a végrehajtási eljárásban találhattunk erre vonatkozó szabályokat.

A végrehajtási eljárás szabályrendszerébe a kézbesítési megbízottat a 2005. évi XXXVI. törvény 7. §-a iktatta be, amely jogszabály az 1965. november 15-én Hágában kelt Egyezmény (a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről) kihirdető jogszabálya volt. A szabályok megalkotására a közösségi jog magyarországi alkalmazása miatt is szükség volt, mivel a 44/2001/EK rendelet 40. cikk (2) bekezdése szerint a kérelmezőnek a határozat végrehajtására felhívott bíróság illetékességi területén található kézbesítési címet kell megadnia. Ha azonban annak a tagállamnak a joga, amelyben a kérelmező a végrehajtást kéri, az ilyen cím megadásáról nem rendelkezik, a kérelmező kézbesítési meghatalmazottat jelöl ki. A kézbesítési megbízott meghonosításával a Vht. alkalmas lett – amennyiben a végrehajtást kérő fél külföldi – a közösségi és a nemzetközi magánjogi eljárásokban megállapított kötelezettségek magyarországi végrehajtására.

A kézbesítési megbízottnak a Vht. által biztosított jogköre részben eltér a Pp. 2009. január 01.-től hatályos szabályaitól. A Pp. szerint kézbesítési megbízott magyarországi lakóhellyel, illetve

székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy (jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság), így különösen ügyvéd (ügyvédi iroda) lehet. (Pp. 100/A. § (7) bek.). A Vht. törvényhelye szerint kézbesítési megbízott ügyvéd, valamint magyarországi székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szervezet vagy természetes személy lehet.

Különböző a megbízás létesítéséhez szükséges okiratok jogi státusza is. A Vht. csak okiratot említ, a Pp. teljes bizonyító erejű magánokiratról vagy közokiratról szól (Pp. 100/A § (19) bek.)

A Vht. szerint kézbesítési megbízott a végrehajtást kérő oldalán jár el, az adós oldalán – a dolog természetéből eredően – nem léphet fel. Nem igazából különbözik azonban a kézbesítési megbízottak feladatköre, a kézbesítési megbízottnak ugyanis – mind a Pp.-ben, mind a Vht.-ban – a végrehajtási eljárásban keletkezett, és a végrehajtást kérőnek címzett, részére kézbesítendő iratokat kell átvennie, majd az átvett iratokat a megbízója részére kell továbbítania.

Egy speciális vélelem kapcsolódik a kézbesítési megbízott eljárásához, a neki kézbesített iratokat az átvételt követő ötödik napon kell a végrehajtást kérő részére kézbesítettnek tekinteni.

A Vht nem zárja ki a hirdetményi kézbesítés igénybe vételét akkor, ha a végrehajtást kérő nem jelöl meg kézbesítési megbízottat. Ezt a Pp. 102. § (2) és (5)–(7) bekezdéseinek megfelelő alkalmazásával rendeli el.

A Pp. Vht által felhívott rendelkezései 2009. Január 01.-től módosultak. A 2008. évi XXX. törvény (XI. Ppn.) számos ponton alkalmassá tette a hirdetményi kézbesítést arra, hogy – eltüntetve a joghézagokat – az ügyeket el lehessen intézni ismeretlen helyen tartózkodó, vagy magyarországi lakóhellyel, kézbesítési megbízottal nem rendelkező fél esetében is. A Pp. 102. § (2) bekezdése szerint, ha a fél olyan államban lakik, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt, de amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdetményt – lehetőleg ajánlott levélként – a fél ottani címére is meg kell küldeni. Amennyiben a hirdetményi kézbesítésre a kézbesítési megbízott hiánya miatt kerül sor, és a fél olyan államban lakik, amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdetményt ajánlott levélként a fél ottani címére is meg kell küldeni.

Hirdetményi kézbesítés esetében az iratot – amennyiben a bíróság másként nem rendelkezik – a bíróság hirdetőtábláján való kifüggesztéstől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

A végrehajtási eljárásban elrendelt hirdetményi kézbesítésekről az eljáró bíróságnak számítógépes nyilvántartást kell vezetnie, amelyben rögzíti a bíróság nevét, az ügy számát, az utolsó ismert lakóhely (székhely) megjelölésével a fél nevét, akinek részére a kézbesítés hirdetmény útján történt, továbbá azt az okot, amelynek következtében a kézbesítés szükségessé vált, illetve a kézbesítés megtörténteire vonatkozó vélelem beálltának időpontját.

Az országosan összekapcsolt számítógépes közhiteles nyilvántartást az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala kezeli, az abban foglalt adatokról az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala jogszabályban meghatározott költségtérítés ellenében a felvilágosítást kérő személyére vonatkozóan, kérelmére felvilágosítást ad. Más személy kérelmére felvilágosítás csak akkor adható, ha a bíróság, ügyészség, a nem peres eljárást lefolytató közjegyző vagy közigazgatási szerv törvényben meghatározott feladatainak teljesítéséhez, illetve a felvilágosítást kérő személynek törvényben biztosított jogai gyakorlásához szükséges. A törvényes jogcímet valószínűsíteni kell. Ilyen esetben az adatszolgáltatás tényét a számítógépes rendszerben oly módon kell rögzíteni, hogy az adatszolgáltatás időpontja, jogcíme és az adat felhasználója megállapítható maradjon. A jogellenes adatkérés és felhasználás jogkövetkezményeit a felvilágosítást kérő viseli.

A hirdetményi kézbesítés új szabályai kiküszöbölték a közösségi jogban, a kézbesítési rendeletből eredő fogyatékoságot is. A 1348/ 2000/ EK rendelet, majd az azt felváltó új kézbesítési rendelet, az Európai Parlament és Tanács november 13-i 1393/2007/EK rendelete

nem alkalmazható ugyanis akkor, ha az irat címzettje ismeretlen. Mivel a korábbi szabályok külföldi fél esetében nem tették lehetővé a hirdetményi kézbesítést, a közösségi jogszolgáltatás akadozott. 2009. január 1-je után azonban a polgári és kereskedelmi ügyekben, tagállami relációban az ismeretlen fél esetében hirdetményi kézbesítésnek van helye, így az ügyek elintézésnek ezen akadálya megszűnt.

Kapcsolódó jogszabályok

2008. évi XXX. törvény a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról

37/ B. § (4) Nem kell kézbesítési megbízottat megjelölni a 861/2007/EK rendelet szerinti határozat végrehajtására indult eljárásban.

A rendelkezést a 2008. évi XXXIX. törvény iktatta be a Vht.-ba, és 2008. VIII. 1-jétől hatályos. A 861/2007/EK rendelet a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló rendelet. Preambulumának 32. pontja szerint – tekintettel az egyszerűség és a költséghatékonyság céljaira –, a végrehajtást kérő fél nem kötelezhető arra, hogy rendelkezzen – a tagállam nemzeti jogával összhangban a végrehajtási eljárásra jogosult képviselőkön kívül – meghatalmazott képviselővel, vagy laccímmel a végrehajtási eljárásban. A preambulumban lefektetett alapelvet a 21. cikk harmadik bekezdése konkrét jogszabályi előírássá változtatta. Ezért nem kell kézbesítési megbízottat megjelölni a 861/2007/EK rendelet szerinti határozat végrehajtására indult eljárásban.

Kapcsolódó jogszabályok

2008. évi XXXIX. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és egyéb kapcsolódó törvények módosításáról

A végrehajtást kérő részvétele az eljárásban

38. § (1) A végrehajtást kérő részt vehet a végrehajtási eljárási cselekmények foganatosításánál, az adós és más személyek sem akadályozhatják meg a végrehajtást kérőt e jogának gyakorlásában.

(2) Ha a végrehajtást kérő kívánja, őt a végrehajtási eljárási cselekmények időpontjáról előzetesen értesíteni kell.

A végrehajtást kérő – az Alkotmánybíróság meghatározása szerint – az „ügy ura”, aki a végrehajtási eljárásban félként vesz részt, s akinek a Vht. széles körű rendelkezési jogkörrel biztosít. A törvényhely a végrehajtást kérő egyik speciális jogosítványát, a végrehajtási cselekmények foganatosításakor megvalósuló személyes jelenléte szabályozza. A végrehajtást kérő a végrehajtási lapon (külön rovatban) előzetesen jelezheti a végrehajtónak részvételi szándékát, ekkor őt a végrehajtási cselekményekről előzetesen értesíteni kell. A végrehajtást kérő később is bejelentheti részvételi szándékát, ekkor őt a bejelentést követő – személyes jelenlétre lehetőséget adó – végrehajtási cselekmények időpontjáról és helyszínéről kell értesíteni. A második bekezdés szerint azonban az értesítést megküldése és a személyes jelenléte nem feltétlenül kapcsolódik egymáshoz, a végrehajtást kérőnek azokról az eljárási cselekményekről is információt kell adni, ahol nem kíván személyesen részt venni.

A végrehajtást kérőt, ha részt vesz a végrehajtási eljárási cselekmények foganatosításánál, az adós és más személyek nem akadályozhatják e jogának gyakorlásában. Fordítva annyiban igaz,

hogy a végrehajtást kérő nem veheti át a végrehajtó jogkörét, így pl. ingó foglalásnál nem utasíthatja a végrehajtót, ugyanakkor kérelmeiről, és nyilatkozatairól jegyzőkönyvet kell felvenni.

A végrehajtást kérő nemcsak személyesen lehet jelen a végrehajtási cselekmények foganatosításánál, hanem képviselő útján is eljárhat. Jogi képviselő igénybevételekor a jogi képviselő a vonatkozó jogszabály alapján (12/1994. (IX. 8.) IM rendelet) díjazásra tarthat igényt, amit az adós tartozik viselni. Személyes jelenlét, vagy más meghatalmazott igénybevételekor a megjelenés költségei nem háríthatóak át az adósra.

Amennyiben a végrehajtást kérőnek jogi képviselője van, és a végrehajtási cselekményről a végrehajtást kérő kapott értesítést, a végrehajtást kérő jogi képviselője távolléte esetében is gyakorolhatja a jogait.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1997. 349. a végrehajtást kérő rendelkezési joga

Kapcsolódó jogszabályok

12/1994. (IX.8.) IM rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról

Változás a felek személyében

39. § (1) Ha a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be, a végrehajtható okirat kiállítása előtt a kiállításra jogosult bíróság (hatóság), ha pedig a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében – szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után – végzéssel (határozattal) dönt.

(2) Ha a végrehajtó tudomást szerzett a felek személyében történt változásról, a végrehajtási ügyet beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(3) Ha a végrehajtó a végrehajtás foganatosítása előtt az adós haláláról szerzett tudomást, erről tájékoztatja a végrehajtást kérőt, és az ügyet a jogutódlás kérdésében való döntés végett az ő kívánságára terjeszti be a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(4) Ha a végrehajtó a végrehajtás foganatosításakor szerzett tudomást az adós haláláról, és az adós hagyatékában végrehajtás alá vonható vagyontárgy van, a végrehajtó a végrehajtást foganatosítja, az adós ismeretlen jogutóda részére ügygondnokot rendel, és az iratokat beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(5) A (4) bekezdésben említett esetben a lefoglalt vagyontárgy a bíróság döntése után és attól függően értékesíthető. A romlandó dolgot ilyenkor is azonnal értékesíteni kell.

(6) Ha a végrehajtó a végrehajtást kérő haláláról szerzett tudomást, és a jogutódja ismeretlen, a behajtott összeget bírósági letétbe helyezi.

A Vht. a változás a felek személyében cím alatt a végrehajtási eljárásban, mint nemperes eljárásban bekövetkező jogutódlást szabályozza. Jogutódlásra nemcsak a polgári peres eljárásokban kerülhet sor, hanem a perekben hozott ítéletek és határozatok végrehajtása során is elképzelhető az adós vagy a végrehajtást kérő halála, jogi személyiségű gazdasági társaság (adós vagy hitelező) jogutódlással történő megszűnése. A gazdasági társaságok szétválása esetén az átalakulásra vonatkozó közös szabályokat alkalmazni kell, az átalakulás pedig a jogalanyiságot nem érinti, így az átalakuló társaságok jogképességgel, ezzel összefüggésében perbeli

jogképességgel rendelkeznek. Amennyiben a szétválásról a per időtartama alatt a társaság már határozott, a cégbírósági bejegyzés azonban csak az ítélet jogerőre emelkedése után történt meg, a jogutódok megállapításáról a bíróságnak a végrehajtási eljárásban kell határoznia.

Jóllehet a végrehajtási eljárást megelőző alapeljárásban (polgári perben) legtöbbször ugyanazok a felek, mint a végrehajtás során, ám – figyelembe véve a valóságos tapasztalatokat – a Vht. speciális és különböző eseteket lefedő szabályokkal rendezi a felek személyében bekövetkező változásokat.

A jogutódlás alapvetően anyagi jogi kérdés. A jogutódlás jogi természetét a Ptk. a Gt., vagy más a polgári anyagi jog területére tartozó jogszabályok határozzák meg. Általában elmondható, a jogutód a jogelőd helyzetébe kerül, mindazok az anyagi jogi jogok és kötelezettségek, melyek a jogelődtől illették megilletik a jogutódot. E fő szabály alól a jog számos kivételt tesz, az örökös pl. csak a hagyaték erejéig felel az örökhagyó tartozásaiért. Jogutódlást kiválthatja jogügylet is (engedményezés, adásvétel), ekkor az egyik fél akarata hoz létre változást a végrehajtási eljárásban az adós vagy végrehajtást kérő oldalán. Amennyiben a felszámoló a zárómérlegben szereplő jogerős határozaton alapuló be nem hajtott követelést a hitelezőre engedményezi, a hitelező, mint végrehajtást kérő által ezen összegre a kért végrehajtási lap kiállítása nem tagadható meg. A bíróságnak meg kell állapítania a jogutódlást, és a végrehajtási kérelem egyéb jogszabályi feltételeit kell vizsgálnia.

A végrehajtási eljárásban a jogutódlás anyagi jogi hátterének vizsgálata nem mellőzhető. Ennek tulajdonítható, hogy a jogutódlás kérdésében mindig bíróság dönt. A bíróságnak minden esetben végzést kell hoznia a jogutódlásról. Önmagában az a tény, hogy a jogutódlás tényét közokirat (pl. közjegyzői okiratban) tartalmazza, nem teszi a bírósági végzés meghozatalát szükségtelenné. Minden esetben szükséges, hogy a bíróság a jogutódlás tényét megállapítsa. A jogutódlás körében a bíróság nem vizsgálhatja azt, hogy a végrehajtási eljárás tárgyát képező tartozás fennáll-e avagy megszűnt. A jogutód személyének megállapítása nem azonos az örökös, mint jogutód tartozásért fennálló felelősségének megállapításával.

Amennyiben a végrehajtás foganatosítása alatt következik be az adós (végrehajtást kérő) halála, vagy gazdasági társaság jogutódlással történő megszűnése a végrehajtónak az ügyet be kell terjesztenie a végrehajtást foganatosító bírósághoz, ő maga – a jogutódlás tényének megállapításával kapcsolatban – semmilyen határozatot nem hozhat.

A Vht. több szempont, több jogi helyzet szerint szabályozza a felek személyében bekövetkező változásokat. Nem mindegy, mikor kerül sor a változásra, de az alkalmazandó szabályok függenek a jogutódlást kiváltó körülményektől.

Amennyiben a végrehajtást kérő vagy az adós személyében a végrehajtható okirat kiállítása előtt áll be változás a végrehajtható okirat kiállítására jogosult bíróságnak kell döntenie a jogutódlás kérdésében. Amennyiben a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a végrehajtást foganatosító bíróság határoz. Az eljárás során a bíróságnak (szükség esetén) meg kell hallgatnia a jogutódlás kérdésében a feleket és a jogutódokat. Csak akkor hozhat a jogutódlást megállapító döntést, amennyiben bizonyítást vesz fel. A meghallgatásra és a bizonyítás felvételre a Pp. szabályai megfelelően alkalmazandóak. Az eljárás polgári nemperes eljárás, az eljárásban hozott végzés ellen ugyancsak a Pp szabályai szerint terjeszthető elő jogorvoslat. Amennyiben a bíróság a felek meghallgatása nélkül hozza meg döntését, határozata jogszabályt sért.

A Vht. külön szabályozza azt az esetet, ha a végrehajtó a végrehajtás foganatosítása alatt (bármikor) szerez tudomást a felek személyében bekövetkezett változásról. Ekkor a jogutódlásban meghozandó határozat meghozatala végett a végrehajtási ügyet a foganatosító bírósághoz kell előterjeszteni.

Ugyancsak ez a bíróság az illetékes akkor, ha a végrehajtó a végrehajtás elrendelése után, de a végrehajtás foganatosítása előtt szerez tudomást az adós haláláról. A törvényi tényállás a természetes személy adós elhunytá esetében alkalmazandó, a nem természetes személy esetében történő alkalmazásra nincs utaló szabály. Ekkor a végrehajtást kérőtől függ, kér-e döntést a jogutódlás kérdésében, mert a végrehajtó csak az ő kifejezett kívánságára terjeszti elő az ügyet a foganatosító bírósághoz. Amennyiben a végrehajtást kérő nem kéri a végrehajtási ügy bírósághoz történő előterjesztését, a Vht. 52. § b) pontja alapján az eljárás szünetel.

Külön esetként szabályozza a Vht azt a helyzetet, amikor a végrehajtó a végrehajtás foganatosításakor szerez tudomást az adós haláláról, és – konjunktív feltétel – van az adós hagyatékában végrehajtás alá vonható vagyon. A végrehajtó ekkor nem állíthatja le, nem szüntetheti meg, nem szüneteltetheti a foglalást, hanem a végrehajtást foganatosítani kell. A harmadik bekezdésben szabályozott esettől eltérően tehát ekkor a végrehajtó már megkezdte foglalást, a vagyoni kényszer alkalmazása részben megtörtént, vagy éppen folyamatban van.

Az adós védelme, jogainak biztosítása érdekében, amikor az örökös személye nem ismert, a végrehajtónak ügygondnokot kell kirendelnie, és az iratokat be kell terjesztenie a végrehajtást foganatosító bírósághoz. Amennyiben a bíróság dönt a jogutódlásról, és megállapítja azt, a lefoglalt vagyontárgyak értékesíthetőek. Az értékesítés során a végrehajtás speciális szabályai mellett figyelembe kell venni az öröklés jellegéből fakadó polgári jogi előírásokat (örökös felelősségének mértéke).

Amikor az örökös ismert, de a végrehajtó a végrehajtás foganatosítása alatt szerez az adós haláláról tudomást, szintén folytatnia kell a foglalást, majd az iratokat be kell terjesztenie a bíróságra, anélkül azonban, hogy az ügygondnokot kirendelésére sor kerülne.

Az ügygondnok kirendelésére a Vht. 46. §-a tartalmaz előírásokat. Az ügygondnok jogállására viszont a Vht. 9. § felhatalmazó rendelkezése szerint a Pp. szabályai alkalmazandóak. A Pp. szerint az ügygondnokra – törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a per vitelére meghatalmazott jogállását szabályozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az ügygondnok a bíróság külön felhatalmazása nélkül a peres pénzt vagy dolgot nem vehet át, továbbá egyezséget csak akkor köthet, s a vitás jogot csak akkor ismerheti el, illetőleg arról csak akkor mondhat le, ha ez által az általa képviselt felet nyilvánvaló károsodástól óvja meg. Az ügygondnok díjazására – ügyvéd vagy ügyvédi iroda esetében – a bírósági peres vagy nemperes eljárásokban a 32/2003. (VII. 22.) IM rendelet alkalmazandó a Legfelsőbb Bíróság Pk.149. sz. állásfoglalásának figyelembe vételével. A Legfelsőbb Bíróság szerint az ügygondnok díjának megállapításánál általában nem az eljárás tárgyának értéke a döntő, hanem e díjat elsősorban az ügygondnok által kifejtett munkával arányban állóan kell megállapítani. Az ügygondnoki munkadíjnak a végrehajtási eljárásban való megállapításánál a bírósági végrehajtásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról szóló 12/1994. (IX. 8) IM rendelet az alkalmazandó jogszabály, azzal, hogy az LB. Pk. 149. állásfoglalást itt is kötelező figyelembe venni.

A jogutódlás nem mindig következik be a végrehajtási eljárásban, e kérdéskörben a bíróságnak figyelembe kell vennie a követelés jellegét. A bírói gyakorlat a pénzbírság behajtása érdekében foganatosított végrehajtás esetén kizárta a jogutódlás lehetőségét, így a megbírságot személy örököse ellen nem lehet végrehajtást vezetni a bíróság behajtása végett. Ugyanakkor más bünyügyi követelésekkel kapcsolatban felmerülhet a jogutódlás.

A törvény rendkívül röviden szabályozza azt az esetet, ha a végrehajtó a végrehajtást kérő haláláról szerez tudomást. A végrehajtónak az általános tényállás szerint kell eljárnia, a speciális tényállás csak akkor alkalmazandó, ha a végrehajtást kérő jogutódja ismeretlen. Ekkor a behajtott összeget bírósági letétbe kell helyeznie.

A jogutódlás a végrehajtási gyakorlatban főleg a gazdasági társaságok esetében okoz gondokat. Mivel a Gt. megengedi, a gazdasági társaságok átalakulása során több jogutód is létrejöhet, sőt több különböző típusú gazdasági társaság keletkezhet, ezért akár az adós, akár a végrehajtást kérő oldalán vizsgálni kell a jogutódok felelősségét, teljesítőképességük arányait. Külön kell azt a problémát vizsgálni, amennyiben a több jogutód az ország más és más területén működik tovább, hogy alakul a végrehajtást foganatosító bíróságok illetékessége, melyik végrehajtó jár el. A Vht. 225. § (6) bekezdés szerint a végrehajtást foganatosító bíróságnak azt a bíróságot kell tekinteni, amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték. A végrehajtóra vonatkozó kollíziós helyzetet valószínűleg a Vht. 33. § alapján lehet megoldani.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2001. 547. a jogutódok megállapításáról

BDT2008. 1752. a jogutódlás megállapításánál vizsgálandó kérdések

BDT2000. 259. a jogutódlás kötelező bírósági vizsgálatáról

BDT2000. 156. a jogutódlás anyagi és eljárási jogi különbségeiről

BH2003.200. a felek kötelező meghallgatása a jogutód megállapításánál

Legfelsőbb Bíróság Pk. 149. sz. állásfoglalása

Kapcsolódó jogszabályok

A Gazdasági Társaságokról szóló 2006. évi 4. törvény (Gt.)

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.)

32/2003. (VII. 22.) IM rendelet a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről

12/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról

A követelés megszűnésének és csökkenésének bejelentése

40. § (1) A végrehajtást kérő köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését haladéktalanul bejelenteni a végrehajtónak, köteles egyúttal a végrehajtó felhívásának megfelelően a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket is megfizetni.

(2) A végrehajtást kérő felelős a bejelentés elmulasztásából eredő költségért és kárért, valamint a 34. § (5) bekezdésében említett összegek meg nem fizetéséért.

A végrehajtás foganatosításának megkezdése után nem zárható ki – attól függetlenül, hogy ekkor már a bírósági végrehajtó kényszerselekményei dominálnak –, hogy az adós közvetlenül a végrehajtást kérő kezéhez teljesít. A végrehajtás elrendelése, majd foganatosításának megkezdése után azonban növekednek a költségek, mind a végrehajtást kérő oldalán, mind a bírósági végrehajtónál. Előfordulhat a követelés összege csökken, mivel az adós részben teljesített. Nem ritka, hogy a felek megállapodást kötnek egymással, s megállapodásukból a végrehajtót, különösen annak költségeit „kifelejtik”.

A törvényhely a végrehajtást kérő eljárásjogi és anyagi jogi kötelezettségeiről rendelkezik, és meghatározza a kötelezettségek elmulasztásának szankcióit. A végrehajtást kérő – a törvényhely szerint – köteles a követelés megszűnését bejelenteni a végrehajtónál. Ugyancsak köteles annak csökkenését (részleges teljesítés) bejelenteni. A törvényhely értelmében a végrehajtónál kell ezt megtenni, amire a végrehajtás elrendelése után, a végrehajtható okirat végrehajtó számára történt megküldése után van esély és mód. Álláspontunk szerint azonban ez nem jelenti azt, hogy csak a végrehajtónak a végrehajtási eljárásba történő bevonása utáni követelés-csökkenést kell

bejelenteni. Minden, a végrehajtható okiratban feltüntetett követelés összegéhez viszonyított csökkenést be kell a végrehajtónál jelenteni. A végrehajtási eljárás jogi szerkezetéből következően máshol nem lehet, mert a bírói hatáskörök szempontjából a végrehajtás elrendelése utáni adósi teljesítés irreleváns, a Vht. jelen szakasza e helyzet kezelésére a végrehajtót jogosítja fel. Az adós a végrehajtható okirat kiállítása ellen jogorvoslással élhet, akkor, ha azt a végrehajtási eljárásban részére kézbesítik, és olyan összeget akarnak behajtani, amit már megfizetett.

A végrehajtó személyéről a végrehajtást kérő a végrehajtható okirat postai kézbesítések tudomást szerez. Amennyiben nem, a költségelőleg bekérésekor biztos információt szerezhet az eljáró önálló bírósági végrehajtó személyéről. A bejelentést a végrehajtást kérőnek haladéktalanul meg kell tennie, ez a jog nyelvén azonnali bejelentési kötelezettséget jelent.

Amennyiben az adós a végrehajtást kérő kezéhez teljesít, a teljesítés ilyen módja nem jelent mentességet a végrehajtás során befolyt összegből történő kielégítés sorrendjének betartása alól. A végrehajtást kérőnél történő teljesítés során a végrehajtást kérőnek a Vht. 34. § (5) bekezdés szerint kell eljárni, mivel a végrehajtó a Vht. 164. §-ba foglalt kielégítési sort nem tudja közvetlenül teljesíteni. Amennyiben a végrehajtást kérőnél befolyt összeg nem fedezi teljesen a követelést, a Ptk. 293. § rendelkezéseinek megfelelően a költségre, kamatra, majd a főösszegekre kell fordítani megfizetett tartozást.

A végrehajtást kérő kárfelelőssége – speciális tényállás hiányában – a Ptk. 339. § szerinti kárfelelősség.

41. § (1) Ha az adós okirattal valószínűsítette, hogy a végrehajtandó követelés alaptalan, azt már teljesítették, vagy egyébként megszűnt, a végrehajtó a bizonyítékra utalva felhívja a végrehajtást kérőt, hogy 15 napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról, egyúttal az adóstól felvett összegből a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket fizesse be a megfelelő számlára, illetve fizesse meg a végrehajtónak. A végrehajtást kérőt figyelmeztetni kell a (3) bekezdés szerinti jogkövetkezményekre.

(2) Ha a végrehajtást kérő a követelés megszűnését bejelentette, és a felhívásban megjelölt összegeket megfizette, a végrehajtási eljárás befejeződik.

(3) Ha a végrehajtást kérő elmulasztotta a nyilatkozatot, vagy elismerte ugyan az adós állítását, de a felhívásban megjelölt összegeket nem fizette meg, a végrehajtó az ügyet beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A végrehajtás megszüntetésének ebben az esetben nincs helye. Ha a befizetés nem történt meg, a bíróság végzéssel kötelezi a végrehajtást kérőt a 34. § (5) bekezdésében említett összegek megfizetésére akkor is, ha őt költségmentesség, illetékmentesség vagy illetékfeljegyzési jog illeti meg. A végrehajtó a végzésben feltüntetett összegek behajtására folytatja az eljárást.

(4) Az (1)-(3) bekezdést megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a követelés csak részben alaptalan, vagy részben nyert kielégítést, illetőleg szűnt meg.

(5) Ha a végrehajtást kérő a követelés megszűnését (csökkenését) nem ismerte el, az adós a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránt pert indíthat.

A törvényi tényállás egy – gyakran előforduló – helyzetet rendez. Ebben az esetben nem a végrehajtást kérő jelenti be a követelés megszűnését, alaptalanságát, vagy teljesítését, hanem az adós. Az adósnak okirattal kell valószínűsítenie bejelentését, tartozásának alaptalanságát, vagy megszűnését. Az adós e kötelezettségének akkor tesz eleget, ha a Pp.-ben szabályozott közokiratra és teljesen bizonyító erejű magánokiratra hivatkozik. A törvény valószínűsítést követel meg, ami a bizonyítottságnál egy fokkal alacsonyabb bizonyosság. A Vht. azonban ettől függetlenül bizonyítékot említ a végrehajtást kérő felhívásánál, a törvényi szövegekörnyezetben a

végrehajtó okiratra történő utalás lenne feltehetően a tényállásszerű megfogalmazás. A Vht. előírásai szerint csak a bírósági végrehajtási eljárásban adósként szereplő azon kötelezett terjesztheti elő valószínűsített állítását, aki ellen a bírósági végrehajtási eljárás szabályai szerint rendelték el a végrehajtást. Az az adós, aki az ellene indított adóvégrehajtást sérelmezi, jogvédelmet az illetékes adóhatóságtól kérhet az Art. és a Ket. szabályai szerint.

A végrehajtást kérőt egyfelől a Vht. 40. § rendelkezéseire kell figyelmeztetni, másfelől arra, amennyiben a végrehajtás költségeit nem fizeti ki, a végrehajtó akár ellene is folytathatja a végrehajtást.

A végrehajtást kérő törvényi mozgástere több opcióra szűkül, mindegyik opcióhoz más – és más jogkövetkezmények társulnak.

Így, amennyiben az adós állításával egyezően a követelés megszűnését bejelenti, és a felhívásban megjelölt összegeket a végrehajtónak megfizeti, a végrehajtás befejeződik. Minden különösebb határozat nélkül, a törvény erejénél fogva fejeződik be a végrehajtás, mivel elérte célját, az adós megfizette tartozását. Felhívjuk a figyelmet, a végrehajtás megszűnésének megállapítása és a végrehajtás megszüntetése más esetköröket, jogi helyzeteket takar.

Amennyiben a végrehajtást kérő elmulasztotta a nyilatkozatot, azaz hallgat, ugyanazokat a jogkövetkezményeket tartozik viselni, mint amikor az adósnak a tartozás megfizetésére irányuló állítását elismerte, de az elismerést nem követi a végrehajtási költségek kifizetése. A végrehajtónak az ügyet be kell terjesztenie a végrehajtást foganatosító bírósághoz, aki végzéssel kötelezi a végrehajtást kérőt a végrehajtás költségeinek (Vht. 34. § (5) bek.) megfizetésére. A végrehajtást kérő az őt megillető költségkedvezmények ellenére is köteles ezeket az összegeket megfizetni. Amennyiben a végrehajtást kérő nem teljesítés, a végrehajtó folytatja az eljárást.

A törvény szövege nem igazít el abban, ki ellen kell folytatni a behajtást. A Vht. 34. § (5) bekezdés záró mondata az adós és a végrehajtást kérő egyetemleges felelősségét mondja ki. A törvény szabályából következik, hogy az adós ellen ugyanúgy lehet folytatni az eljárást, mint a végrehajtást kérővel szemben. A végrehajtást kérővel szemben nem kell külön végrehajtható okiratot sem kiállítani, a végrehajtó – törvényi rendelkezéséből következően – eljárhat a végrehajtási iratok alapján.

Végül, amennyiben a végrehajtást kérő kifejezetten tagadja, nem ismeri el az adós állítását, az adós perrel háríthatja el a helyzetet, a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti keresettel bírósághoz fordulva. A bíróság a perben megvizsgálja az adós állítását, azonban álláspontunk szerint – amennyiben az adós állítása igaznak bizonyul – nem tekinthet el – kérelemre – a Vht. 40. § (2) bekezdésbe foglalt, és a végrehajtót terhelő kárfelelősség megállapításától sem.

A törvényhely vonatkozik azokra az esetekre is, amikor a követelés részben alaptalan, vagy részben fizették meg. Ezek az esetek rendkívül összetettek, mivel pontos és részletes kimutatások és teljesítési igazolások alapján lehet csak eldönteni, milyen körben áll még fent az adós teljesítési kötelezettsége. Különösen nehéz helyzetben van a bíróság akkor, amikor az adós részteljesítését a végrehajtást kérő csak részben ismeri el, de a kettő együttesen sem fedezi a végrehajtási költségek egy részét sem.

Álláspontunk szerint a jogszabályhely az eljárás rendjére ezekben az esetekben szintén eligazít, de az már elszámolási, tartalmi kérdés, hogy a teljesítések, kifizetések és végrehajtói befizetések rendszerében miképpen alakul a behajtás további sorsa. Mindenesetre az adósnak végső soron rendelkezésére áll a végrehajtás korlátozása iránti per. A perben az adós azt is bizonyíthatja, a meghatározott cselekményt elvégezte, így pl. a kivitelező eleget tett kijavítási kötelezettségének.

Sajátos tényállásról van szó, akkor, amikor a bíróság meghatározott cselekmény elvégzésére kötelezi az adóst, és az adós a cselekmény pénzbeli egyenértékének megfizetésekor a bírósági

ítéletnél kevesebbet utalt át a végrehajtást kérő számlájára. Ebben az esetben az adós teljesítésére hivatkozva a különbségre vezetett végrehajtás nem szüntethető meg, hanem a végrehajtást tovább kell folytatni.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1996. 481. jogorvoslat adóvégrehajtásban

BH1996. 494. a végrehajtás folytatása cselekmény végrehajtás pénzbeli egyenértékének megfizetésekor

BDT.2002.571. bizonyítási lehetőség a végrehajtás korlátozása iránti perben

Kapcsolódó jogszabályok

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.)

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.)

Az eljárás időpontja

42. § (1) A végrehajtási cselekményeket – vasárnap és munkaszüneti nap kivételével – bármely napon, reggel 6 óra és este 10 óra között lehet elvégezni.

(2) A végrehajtó munkaszüneti napon, továbbá reggel 6 óra előtt és este 10 óra után akkor járhat el, ha erre a végrehajtást foganatosító bíróság elnöke írásban engedélyt adott.

A törvény látszólag részletkérdést szabályoz, számos irodalmi álláspont szerint e rendelkezéseket a VÜSZ-be kellene elhelyezni. Nem értünk egyet e véleményekkel, a helyszíni eljárások időpontjának meghatározása rendkívül fontos garanciális szabály az adós számára, ugyanakkor a megfelelő, a végrehajtás eredményességét biztosító környezet kialakítására sem alkalmas minden nap vagy napszak (pl. a hatósági tanú igénybevétele munkaszüneti napon este 10 után valószínű számos konfliktust generálna).

Fő szabályként a végrehajtási cselekményeket bármely napon el lehet végezni, azonban csak egy adott napszakban reggel 6 óra és este 10 között. Így a végrehajtási cselekmények elvégzése nem kötődik a hivatali munkaidőhöz, a végrehajtói iroda nyitva tartásához vagy az évszakok ingadozó napszakváltásához.

A fő szabály alól kivétel a vasárnap és a munkaszüneti nap, hazai joggyakorlatunkban főleg ezen utóbbi meghatározása okoz problémákat. Munkaszüneti napnak nemcsak az Munka tv. 125. § (3) bekezdésben meghatározott napokat kell tekinteni, hanem azokat a napokat is, amelyeket jogszabályi felhatalmazás alapján az arra illetékes szervezetek (szervezetek) munkaszüneti napként határoznak meg. Munkaszüneti napon is lehet végrehajtási cselekményeket végezni, amennyiben a végrehajtó a végrehajtást foganatosító bíróság elnökének írásbeli engedélyével rendelkezik. A kivételes eljárások érinthetik a Szombati napokat, amikor a munkaviszonyban álló adósról feltételezhető, hogy otthon tartózkodik, így a végrehajtási cselekményeknél személyesen jelen lehet.

Fő szabályként került meghatározásra a nappali eljárás előírása. A végrehajtást foganatosító bíróság elnöke ugyanis a nap, időpont és helyszín konkrét megjelölésével engedélyezheti a végrehajtónak, hogy rendkívüli időpontban járjon el. Engedély nélkül is folytathatja ellenben a 10 óra előtt megkezdett, de be nem fejezett végrehajtást 10 óra után. Reggel 6 óra előtt azonban nem kezdhet végrehajtási cselekményt, még akkor sem, ha az a 6 óra utáni időszakba átnyúlna.

Helyszíni kényszercselekmények

43. § (1) A végrehajtás során a végrehajtó megtekintheti és átvizsgálhatja az adós

- a) lakását és egyéb helyiségét,**
- b) bármely vagyontárgyát,**
- c) gazdasági tevékenységével kapcsolatos iratait.**

(2) A végrehajtás során személymotoszásnak nincs helye.

A törvény a 43. § – 45. § rendelkezéseit helyszíni kényszercselekmények összefoglaló néven rendezi egy alfejezetbe. Az Alkotmánybíróság – indítványra – megvizsgálta e rendelkezések alkotmányosságát, és a megsemmisítésükre irányuló indítványokat elutasította (994/B/1997. AB határozat) Az indítványok elutasításának az volt az oka, hogy a végrehajtó által a törvény alapján foganatosítható kényszercselekmények nem ütköznek az Alkotmányba, nem sértenek olyan alapjogokat sem, amelyek alkotmányos védelme indokolt. A magánlakás sérthetlenségének alapjoga a végrehajtás céljához képest nem kerül aránytalan korlátozás alá, a Vht. az ellentétes érdekű személyek jogai és kötelezettségei között megfelelő kiegyensúlyozást, kellő garanciát tartalmaz. Így a végrehajtás foganatosításáról jegyzőkönyvet kell készíteni, tanút kell akkor alkalmazni, ha az adós vagy nagykorú családtagja nincs jelen. Az adóson kívül más személyek is elháríthatják a végrehajtó jogszerűtlen kényszercselekményeit, mivel a végrehajtó cselekményei ellen nemcsak a felek, hanem más érdekelték is kifogást terjeszhetnek elő (Vht. 217. § (1) bek.).

A végrehajtó által foganatosítható helyszíni kényszercselekmények első csoportja az adós személyiségi jogainak törvényes korlátozása. Kétségtelenül sérül az adós személyes és üzleti adatokhoz fűződő joga, de a törvény két jelentős korlátozást iktatott be a végrehajtói eljárásba. Az adós iratai közül csak azokat az iratokat vizsgálhatja át, melyek az adós gazdasági tevékenységével kapcsolatosak, másfelől személymotoszásnak nincs helye. Érvényesülnek természetesen a törvény más rendelkezéseiben érintett szabályok is, így az adós személyiségének megállapítása végett a végrehajtó más okiratokat szintén megvizsgálhat (Vö. Vht. 5. § (4) bek. kommentára).

A végrehajtó az adós lakásába minden különösebb felhatalmazás nélkül beléphet, e felhatalmazást éppen a jelen törvényhely adja meg. Nemcsak beléphet oda, hanem át is vizsgálhatja, ami aktív, tevőlegesen magatartást feltételez (Vht. 44. §).

Az adós lakása és egyéb helyiségei törvényi fogalmat a gyakorlat tágan értelmezi. Nem kell, hogy az adós tulajdonában álljanak e helyiségek, vagy ezekbe az adós be legyen jelentve. A végrehajtó cselekményéhez elegendő, hogy az adós abban az adott helyiségben, lakásban tartózkodjék, illetve a helyiségben, lakásban irata, az átvizsgálás körébe eső vagyontárgya legyen.

Kapcsolódó bírósági határozatok

Az Alkotmánybíróság 994/B/1997. AB határozata

44. § (1) A végrehajtó szükség esetén az adós lezárt lakását, a tartózkodási helyéül szolgáló vagy egyéb helyiségét, a hozzájuk vezető bejáratot, továbbá az adós bútorát vagy más ingóságát felnyithatja. Ha ilyenkor az adós vagy nagykorú családtagja nincs jelen, tanút kell alkalmazni. A végrehajtó bármely más eljárási cselekmény lefolytatásánál is alkalmazhat tanút.

(2) Ha az ingatlan vagy a helyiség felnyitása csak a zár vagy lakat eltávolításával lehetséges, a végrehajtó az új zár, lakat kulcsát az ingatlan fekvése szerinti rendőrkapitányságon helyezi el, ahol azt az adós vagy a vele együtt lakó nagykorú családtagja átveheti.

(3) Az adós hatóság által lezárt lakásában vagy helyiségében a végrehajtó a lezárást elrendelő hatósággal egyeztetett időpontban foganatosítja az eljárási cselekményeket.

A törvényhely a végrehajtó lakáson (helyiségen) belüli jogosultságát, a lezárt lakásba való bejutását, a helyszíni végrehajtási cselekménye törvényességi rendjét szabályozza.

A végrehajtó, amennyiben az adós nincs jelen, vagy nem engedi be lakásába a lezárt lakást felnyithatja. A lakás fogalmának tág értelmezése alapján a végrehajtó minden olyan helyiséget vagy tartózkodási helyül szolgáló építményt felnyithat, melyről feltételezhető, hogy ott az adós végrehajtható vagyontárgyai vannak. Az adós hatóság által lezárt lakásában vagy helyiségében a végrehajtó a lezárást elrendelő hatósággal egyeztetett időpontban foganatosíthatja az eljárási cselekményeket, azaz e helyiségekbe is beléphet, azokat felnyitathatja, amennyiben a lezárást elrendelő hatósággal erről megállapodott.

A végrehajtó a lakáson (helyiségen) belül az adós bútorait felnyithatja, azokat átvizsgálhatja, valamennyi ingóságot részletesen megvizsgálhatja, ki/ felnyithatja, átkutathatja.

A törvény az adós védelme érdekében úgy rendelkezik, hogy a végrehajtónak az adós vagy annak nagykorú hozzátartozója távolléte esetében a felnyitott lakást (egyéb helyiséget) le kell zárnia, és az új kulcsot az ingatlan fekvése szerinti rendőrkapitányságon kell elhelyeznie. Amennyiben a zárcsere nem szükséges a végrehajtó sem köteles új zárat felszerelni. Értelemszerűen, amennyiben az adós (vagy nagykorú hozzátartozója) a lakásban, helyiségben tartózkodott, és a végrehajtónak ennek ellenére a lezárt lakás felnyitásával kellett a helyiségbe behatolnia, a végrehajtót ekkor sem terheli az új zár felszerelésének kötelezettsége.

A törvényhely eljárási garanciákat tartalmaz annak előírásával, hogy az adós (vagy nagykorú hozzátartozója) távolléte esetében a végrehajtónak tanút kell alkalmaznia. A tanú az eljárási cselekmények tényleges (törvényes) lefolyását tanúsítja, a helyszíni cselekményről készült jegyzőkönyvet alá kell írnia. A tanút terheli a titoktartás kötelezettsége, erre a tanút a jegyzőkönyvbe foglaltan figyelmeztetni kell.

45. § (1) Ellenszegülés esetén a végrehajtó közvetlenül a legközelebbi helyi rendőri szervhez fordul, amely köteles a végrehajtási eljárásban haladéktalanul közreműködni az ellenszegülés megszüntetése végett.

(2) A végrehajtó a rendőrség közreműködését feltünteti a végrehajtási cselekményről készült jegyzőkönyvben.

A törvényhely a végrehajtóval szembeni ellenszegülés szankcióiról rendelkezik, szabályozási célja az ellenszegülés megszüntetése, a végrehajtási cselekmények biztosítása. Az ellenszegülés sokféle magatartást takarhat. Lehet aktív és passzív, egyéni vagy tömeges. A végrehajtó személye elleni aktív fellépés (támadás) azonban bűncselekmény, elkövetője a Btk. 229. § (hivatalos személy elleni erőszak) törvényi tényállását meríti ki, mert a végrehajtó a Btk. 137. § 1. i) pont alapján hivatalos személy.

A Vht. e szakasza felhatalmazást ad a rendőrségnek a végrehajtási eljárás biztosítására a végrehajtást fenyegető körülmények rendőri elhárítására (Vö. a Vht. 5. § (3) bek. kommentára). A Vht. jelen törvényhelyének tényállása szerint azonban nincs és nem is lehet előzetes időpont egyeztetés a rendőrség és a végrehajtó között, így az Rtv.-nek a végrehajtó előzetes kérésére történő rendőri kirendelésre vonatkozó szabályai erre a helyzetre alkalmazhatatlanok. A rendőrség nem tagadhatja meg az ellenszegülés felszámolásában való részvételt, köteles a végrehajtó érdekében fellépni.

A végrehajtó a rendőri közreműködést, miként az ellenszegülés tényét, típusát, fontosabb körülményeit jegyzőkönyvben rögzíti.

*Kapcsolódó jogszabályok**Az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)**Az 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (Rtv.)***Rendbírság**

45/A. § (1) A végrehajtást foganatosító bíróság 500 000 Ft-ig terjedő rendbírsággal sújtja az adóst vagy a végrehajtási eljárásban közreműködésre kötelezett személyt, szervezetet, ha a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének nem tesz eleget, vagy a végrehajtást végző hatóság intézkedésének eredményességét akadályozó magatartást tanúsít. A kiszabott rendbírság összege nem haladhatja meg a végrehajtási ügyértéket. Az adóssal szemben nem lehet rendbírságot kiszabni kizárólag abból az okból, hogy a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettségét nem teljesíti.

(2) Ha a végrehajtó a bírságolás alapjául szolgáló körülményről szerez tudomást, a bírságolás kilátásba helyezésével haladéktalanul felhívja a jogsértőt kötelezettségeinek teljesítésére, illetve a magatartás abbahagyására. A végrehajtó a felhívást jegyzőkönyvben rögzíti, annak eredménytelensége esetén a szükséges iratok megküldésével indítványt tesz a bíróságnál a rendbírság kiszabására. A bíróság az indítvány tárgyában haladéktalanul végzést hoz, amelyet bírság kiszabása esetén a végrehajtónak és a megbírságottnak, az indítvány elutasítása esetén a végrehajtónak kézbesít.

(3) Ha jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet bírságolása indokolt, a rendbírságot a jogi személlyel vagy szervezettel szemben és egyidejűleg a vezetőjével, illetve intézkedésre jogosult tagjával szemben is ki lehet szabni.

(4) A rendbírságot kiszabó végzés ellen fellebbezésnek van helye. Ha a rendbírság kiszabására valamely kötelezettség elmulasztása miatt került sor, és a megbírságot a fellebbezés előterjesztésével egyidejűleg igazolta, hogy kötelezettségének eleget tett, a bíróság a rendbírságot kiszabó végzését saját hatáskörben hatályon kívül helyezheti, kivéve, ha a mulasztással okozott sérelem a kötelezettség utólagos teljesítésével nem orvosolható.

(5) A bíróságnak a jogerősen kiszabott rendbírságról szóló értesítése végrehajtható okirat, amelyet a rendbírságot kiszabó bíróság a végrehajtónak küld meg. Ha az adós a megbírságot, és a rendbírság kiszabására az eljárás befejezését megelőzően került sor, a rendbírság behajtását a végrehajtó az alapügyben foganatosítja.

(6) A rendbírság behajtása esetén a végrehajtót előleg nem illeti meg, a végrehajtás költségét a megbírságot viseli. A behajtott rendbírság összegét a végrehajtó a bírósági gazdasági hivatal számlájára fizeti be.

(7) Ha a bírságolás eredménytelennek bizonyult, a végrehajtó ezt jelzi a bíróságnak, amely intézkedik a megbírságot büntetőjogi felelősségre vonásának kezdeményezése iránt. Ugyanígy jár el a bíróság, ha saját hatáskörben észleli a feljelentésre alapot adó körülményt.

A Vhtn. 23. §-ával beiktatott rendelkezés célja a végrehajtóval (hatósággal) való együttműködés kikényszerítése, az eljárások sikerének biztosítása. A törvényi tényállásba foglalt magatartás rendkívül széles, nemcsak a jogszabályba foglalt kötelezettség nem teljesítése – ami lehet aktív és passzív magatartás – alapozza meg a rendbírság kiszabását, hanem a minden olyan magatartás, amely a végrehajtás eredményességét gátolja. A magatartás a végrehajtás során

érvényesülő kényszer ellen irányul, azonban – álláspontunk szerint – az elkövetési tevékenységnek ki kell hatnia a végrehajtási eljárás sikerességére, eredményességére, lefolytatására vagy arra valamilyen ráhatással (zavarással, akadályoztatással) kell lennie.

A törvényi tényállás az adósra nézve kivételes rendelkezést tartalmaz, ugyanis a törvény értelmében nem lehet vele szemben rendbírságot kiszabni kizárólag abból az okból, hogy a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettségét nem teljesíti. Más okból kifolyólag igen, sőt abban az esetben, ha a kötelezett a végrehajtható okiratba foglalt cselekményt nem tanúsítja (cselekmény végrehajtás) a Vht. 174. § c.) pont alapján vele szemben speciális – 500.000 HUF – ig terjedő – pénzbírság szabható ki.

A bírsággal sújthatók személyi köre rendkívül széles. Az adós (amennyiben nem a törvény privilegizált esetéről van szó), a végrehajtási eljárásban valamennyi közreműködésre kötelezett személy – természetes személyek –, valamint szervezet ellen kiszabható a rendbírság. A szervezeti körbe beletartoznak a Vht. 47. § alapján információ adására kötelezett szervek, amennyiben indokolatlanul megtagadják a végrehajtó kérésének teljesítését, de ide tartozik az adós munkáltatója, a járandóságot folyósító szerv, amennyiben nem tesznek eleget a jogszabályból fakadó kötelezettségüknek. Így például a végrehajtói letiltást nem teljesítik, megtagadják a végrehajtóval való együttműködést. A harmadik bekezdés értelmében rendbírságot a jogi személlyel vagy szervezettel szemben és egyidejűleg a vezetőjével, illetve intézkedésre jogosult tagjával szemben is ki lehet szabni, tehát lehetséges a kettős bírság kiszabása.

A természetes személyek esetében az adós nagykorú családtagja, a képviselője, sőt jogi képviselője is sújtható rendbírsággal.

A bírságot a végrehajtást foganatosító bíróság szabja ki, s a bírság nem számítható hozzá a végrehajtás költségeihez. Így amennyiben a pénzbírság fizetésére jogerősen kötelezett a bírságot nem fizeti meg, és végrehajtásra kerül sor, a végrehajtót előleg nem illeti meg, a végrehajtás költségét pedig a megbírságolt viseli. A behajtott rendbírság összegét a végrehajtó a bírósági gazdasági hivatal számlájára fizeti be.

A bíróság a végrehajtó indítványára szabja ki a bírságot, a végrehajtó indítványáról haladéktalanul dönt. A feleket nem hallgatja meg, de végzését indokolnia kell, amely ellen – amennyiben a pénzbírságot kiszabta – fellebbezésnek van helye. A végrehajtó indítványát elutasító végzést a végrehajtónak küldi meg, a pénzbírságot kiszabó végzését a pénzbírság megfizetésére kötelezettnek és a végrehajtónak. A törvény szövege alapján csak a rendbírságot kiszabó végzés ellen van fellebbezés, a végrehajtó tehát a nem fellebbezhet az indítványát elutasító bírói határozat ellen.

A bíróság azonban abban az esetben, amennyiben a pénzbírsággal sújtott teljesíti azt a kötelezettségét, melynek elmulasztása miatt szabták ki vele szemben a pénzbírságot, végzéséhez nincs kötve, saját hatáskörében hatályon kívül helyezheti. Ez alól egy kivételt ismer a törvény, ha a megbírságolt kötelezettségmulasztása olyan súlyos volt, hogy a mulasztással okozott sérelem az utólagos teljesítéssel sem orvosolható, a bíróság a végzését nem helyezheti hatályon kívül.

A pénzbírság kiszabásának kezdeményezője a végrehajtó. A végrehajtó nem automatikusan terjeszti elő az indítványát, tehát a Vht. nem ír elő kötelező bírságot. A végrehajtó amennyiben arról szerez tudomást, hogy valamely közreműködő, érintett magatartása megalapozza a bírság kiszabását, a bírságolás kilátásba helyezésével haladéktalanul felhívja a jogsértőt kötelezettségeinek teljesítésére, illetve a magatartás abbahagyására. A felhívást jegyzőkönyvben rögzíti, és csak felhívásának eredménytelensége esetén küldi meg a szükséges iratokat és terjeszti elő a bírságolásra vonatkozó indítványát a bíróságnál. A végrehajtó a jogsértő

magatartás abbahagyására, a kötelezettség teljesítésére határidőt szabhat ki, azonban – tekintve a végrehajtási ügyek egyedi sajátosságaira – ezt törvényi határidőként szabályozni nem lehetséges.

A törvényhely lehetőséget ad a végrehajtnak és a végrehajtást foganatosító bíróságnak arra, hogy további szankciók kiszabását kezdeményezzék. Amennyiben a bírságot eredménytelen – azaz a jogsértő tovább folytatja magatartását, vagy továbbra is akadályozza a végrehajtást – a végrehajtó ezt jelzi a bíróságnak. Intézkedési joga a bíróságnak van, aki a megbírságot büntetőjogi felelősségre vonását kezdeményezheti. A Btk. 249/A § szerint aki a bírósági végrehajtás során, azt követően, hogy vele szemben a bíróság jogerősen rendbírságot szabott ki, a rendbírság kiszabására okot adó magatartást tovább folytatja, vagy a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének – ide nem értve a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettséget – továbbra sem tesz eleget, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő. Nem büntethető az elkövető, ha a vádirat benyújtásáig a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének eleget tesz. A végrehajtást foganatosító bíróság hatásköre tehát csak a feljelentésre vonatkozik, ám ha saját hatáskörében észleli a Btk. 249/A § törvényi tényállásának megvalósítását, szintén élhet feljelentéssel.

A rendbírság összege 500.000 HUF lehet, de nem haladhatja meg a végrehajtási ügyértéket. A végrehajtási ügyérték a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14 / 1994. (IX.8.) IM rendelet 7. §-a szerint a végrehajtható okiratban feltüntetett főkövetelést, járulékot és költséget magában foglaló együttes összeg. Ezen belül a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, mekkora bírságot szab ki. Határozatának összegszerűsége a magatartás súlyát, annak a végrehajtásra gyakorolt hatását éppúgy figyelembe veszi, mint a bírságot személyét, szándékos vagy gondatlan magatartását.

Kapcsolódó jogszabályok

Az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)

14/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról

Ügygondnok

46. § (1) A végrehajtó az adós részére ügygondnokot rendel, ha az adósnak van lefoglalható vagyontárgya, de az adós

- a) lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen,**
- b) külföldön lakik, vagy hosszabb ideig ott tartózkodik,**
- c) meghalt, és jogutóda ismeretlen.**

(2) Nincs szükség ügygondnokra, ha az adósnak képviselője van.

(3) Ha az adós cégnek van lefoglalható vagyontárgya, de a cégbíróság az eljárás során a céget hivatalból törölte a cégjegyzékből, a végrehajtó a végrehajtást kérő kérelmére és az ügygondnok költségeinek megelőlegezését követően ügygondnokot rendel, és részvételével folytatja az eljárást.

Az ügygondnok rövid, de lényegi definíciója – polgári eljárásjogunk szakmai konszenzusa alapján – úgy hangzik, miszerint az ügygondnok nem más, mint kirendelt képviselő. Az ügygondnok kirendelése lehetséges polgári peres és nem peres eljárásokban, bizonyos perekben az ügygondnok kirendelése kötelező (Gondnokság alá helyezési per: Pp. 308. §) Más esetekben a perrendtartás szerint ügygondnok ellen kell a pert megindítani (Pp.111. § (6) bek., 281. § (1)

bek.), ekkor azonban az ügygondnok már nem annyira képviselő, hanem peres fél, a peres fél jogállásában, annak jogait (a törvény általi korlátozással) gyakorolja.

Ügygondnokot bíróság, vagy a jogszabályban meghatározott szervezetek rendelhetnek ki (Közjegyző a hagyatéki eljárásban a hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 42. § (2) bekezdés alapján). A végrehajtó a végrehajtási eljárásban jelen törvényhely szerint az adós számára rendel ki ügygondnokot, akkor, ha az adósnak nincs képviselője. Amennyiben az adós az eljárásban képviselővel jár el (a Pp. 67. § alapján meghatalmazott, vagy törvényes képviselővel) az ügygondnok kirendelésére nincs szükség. A végrehajtó az adós képviselőjének, jogi képviselőjének mandátumát, képviseleti jogosultságát köteles megvizsgálni, annak törvényi feltételeit ellenőrizni. (Vht. 47/A. § (5) bek.). A Pp. 70. § (2) bekezdése szerint a per vitelére szóló meghatalmazás kiterjed a perrel kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, ideértve a viszontkereset indítását, továbbá a biztosítási intézkedéseket és a végrehajtási eljárást, valamint a végrehajtási eljárás során indított kereseteket, végül az említett eljárások bármelyikében a peres pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételét. A Pp. 70. § (4). bekezdés szerint a meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik. Amennyiben tehát az adós lakcíme ismeretlen, de a perben volt jogi képviselője, akinek meghatalmazása nem zárja ki ügyfelének a végrehajtási eljárásban történő képviselését, a végrehajtási eljárás során az adóst úgy kell tekinteni, mint aki rendelkezik képviselővel. Ekkor ügygondnok nem rendelhető ki.

Az adós lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen akkor, ha hosszabb és huzamosabb időszakban nincs információ tartózkodási vagy lakóhelyéről, el nem érhető helyen él, így kapcsolatot vele nem lehet létesíteni. Amennyiben az adósnak van állandó bejelentett címe, de a különböző hatóságok jelzése szerint tartózkodási helye több éve ismeretlen, az ügygondnok részére ki kell rendelni.

Az ügygondnok kirendelésének feltétele, hogy az adósnak van lefoglalható vagyontárgya, azaz a végrehajtás feltételezhetően eredménnyel zárulhatna. Mégsem lehet az eredménnyel bízható végrehajtási eljárást lefolytatni, mivel az adós jogvédelme, eljárási részvétele nem biztosított. Eljárásjogilag tekintve, a kapcsolat hiánya az adós eljárási cselekvőképességét kérdőjelezi meg, az ügygondnok kirendelése ennek pótlására szolgál. Kirendelésével ugyanakkor az eljárás lényeges akadálya hárul el.

A Vht. 46. § (1) bekezdés *c)* pontjában – amikor az ügygondnok kirendelését az adós halálának bekövetkezésekor az ismeretlen jogutód esetére szorítja – igazából nem az adós, hanem a jogutód részére biztosítja az ügygondnok kirendelését (Vö. Vht. 39. § (4) bek. és kommentára). Ebben az esetben az adós a végrehajtható okirat kiállításakor még életben volt, de a végrehajtás elrendelése után, illetve a foganatosítás alatt elhalálozott, és jogutódja (örököse) nem ismert.

A Vhtn. 24. §-a 2001. szeptember 1-jétől lehetővé tette a végrehajtási eljárásban az adós pozíciójába került cégek részére ügygondnok kirendelését, akkor, ha a kirendelés törvényi feltételei fennállnak. A kirendeléshez szükséges, hogy az adós cég lefoglalható vagyontárggyal rendelkezzen, továbbá, hogy a cégbíróság a végrehajtási eljárás alatt a céget hivatalból törölje a cégjegyzékből. További törvényi feltétel, hogy a cég ne felszámolási eljárás során szűnjön meg.

A végrehajtást kérőnek a kérelem előterjesztése mellett meg kell előlegeznie az ügygondnok költségeit, majd a végrehajtás az ügygondnok részvételével folytatódik.

A törvény rendelkezése számos problémát vetett és vet fel. A Ctv. 62. § (1) szerint a cégbíróság a céget hivatalból törli a felszámolási eljárást lefolytató bíróságnak a cég megszüntetéséről szóló, elektronikus úton megküldött jogerős végzése alapján, a törvényességi felügyeleti eljárásban hozott intézkedés vagy megszüntetési eljárás következtében. A Vht. jelen szakaszának értelmezése során, az ügygondnok kirendelésekor ezen utóbbi (két) eset jöhet szóba, mert a

felszámolási eljárás kezdetekor a végrehajtást meg kell szüntetni, így a cég törlésének időpontjában már nincs végrehajtási eljárás. (Csódtv. 38. §) A cég a cégjegyzékből való törléssel megszűnik.

A Cégbíróság a törvényességi felügyeleti eljárásában a Ctv. VI. fejezete szerint jár el. A törvényességi felügyeleti eljárás célja, hogy a cégnyilvántartás közhitelességének biztosítása érdekében a cégbíróság intézkedéseivel a cég törvényes működését kikényszerítse. (Ctv. 72. §). Ennek keretében a cégbíróság a törvényben meghatározott esetekben hivatalból jogosult a cégjegyzékadatnak a cégjegyzékbe való bejegyzésére, illetve törlésére. A törvényességi felügyeleti eljárás nemperes eljárás, amelyre a Pp. szabályait megfelelően alkalmazni kell, szünetelésnek azonban nincs helye. Az eljárás során csak okirati bizonyítás, valamint az ügyben érintettek személyes meghallgatása lehetséges. A törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból (Ctv. 76. §), és kérelemre (Ctv.77. §) indítható. Az eljárást kiváltja, ha a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést megelőzően már fennálló ok folytán törvénytört. Megindítható, amennyiben a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést követően keletkezett ok miatt törvénytört, vagy a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzék nem tartalmazza azt, amit a cégre vonatkozó jogszabályok kötelezően előírnak. Leggyakrabban mégis akkor indítják meg, ha a cég a működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve a létesítő okiratában foglaltakat. Törvényi tilalom miatt a törvényességi felügyelet nem terjed ki a cég gazdálkodásának és döntéseinek gazdasági-célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára.

Az alaphelyzet szerint tehát a Cégbíróság a cég működését törvénybe ütközőnek tartja és a céget hivatalból törli. Az új Ctv. 26. § (1) bekezdés i.) pontja szerint viszont a cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni, ha a cég elleni végrehajtást – ideértve a biztosítási intézkedést – rendeltek el, vagy azt megszüntették. A 2008. évi XCVI törvény 31. §-ával módosított Ctv. előírja, hogy a cégbíróság a végrehajtást (biztosítási intézkedést) elrendelő hatóság (bíróóság) elektronikus értesítése, illetve a végrehajtást foganatosító hatóság által elektronikusan megküldött foglalási jegyzőkönyv alapján hivatalból jegyzi be és teszi közzé a végrehajtási adatokat. Ha a követelés a bírósági végrehajtás vagy közigazgatási végrehajtás során kielégítésre került, a cég elleni bírósági vagy közigazgatási végrehajtás, illetve ilyen eljárásokban alkalmazott biztosítási intézkedés megszüntetését a végrehajtó, illetve a végrehajtást foganatosító egyéb hatóság, más esetben pedig a bíróság vagy a közigazgatási szerv elektronikus úton közli a cégbírósággal (pl. a végrehajtható okirat visszavonásáról, megsemmisítéséről intézkedik, a végrehajtást korlátozza vagy megszünteti). Az állami adóhatóság az általa elrendelt végrehajtás megszűnésére vonatkozó, a cégjegyzékbe bejegyzendő adatokat elektronikus úton közli a cégbírósággal.

A hatályos jogszabályok szerint a Cégbíróság mindenképpen tud a végrehajtási eljárásról, kérdés azonban, ilyenkor törölheti-e hivatalból a céget. További probléma, hogy a Cégbíróság, amikor tudomást szerez arról, hogy az törlendő cégnek vagyona van, a Ctv. 84. § alapján kezdeményezi a cég felszámolását. Ebben az esetben a végrehajtási eljárást meg kell szüntetni, tehát a Vht. 46. § (3) bekezdés nem alkalmazható. Úgy tűnik nincs összhang a Vht. és a Ctv. között.

*Kapcsolódó bírósági határozatok
BH2002.63. az üggyóndnok kirendelés esete*

Kapcsolódó jogszabályok

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.)

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Csődtv.) 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet a hagyatéki eljárásról

Az adós és a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek adatainak beszerzése, ellenőrzése és kezelése

47. § (1) A végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós személyének azonosítására szolgáló, továbbá az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, bankszámla, betét, értékpapír, érdekeltség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat.

(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben megjelölt eljárása során megkeresheti az adósra és vagyonára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket, így különösen a rendőrséget, a gépjárműveket nyilvántartó hatóságot, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartó szerveket, okmányirodát, nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, cégbíróságot, pénzügyi intézményeket, befektetési szolgáltatókat, ingatlanügyi hatóságot, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szerveket, a távközlési szervezeteket, az ingó jelzálogjogi nyilvántartást (a továbbiakban: zálogjogi nyilvántartás), a közjegyzőket, továbbá a kamarát az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásba történő betekintés céljából.

(3) A nyilvántartásokat vezető hatóságok és szervezetek a végrehajtó megkeresésének 8 napon belül, illeték- és díjmentesen kötelesek eleget tenni.

(4) A végrehajtónak az (1) bekezdésben foglalt adatok beszerzése iránti megkeresésében meg kell jelölnie a végrehajtási ügy vagy a végrehajtás alapjául szolgáló okirat számát.

(5) A végrehajtó a hivatalos eljárása során tudomására jutott adatokat köteles megvédeni a jogosulatlan hozzáférés, nyilvánosságra hozás, és azok törvényellenes módon vagy ilyen célból történő felhasználása ellen, azokat csak jogszabályban meghatározott esetben tüntetheti fel az intézkedéseiről szóló iratokban, és hozhatja mások tudomására.

(6) Ha a végrehajtónak az iratokban szereplő adatokon kívül az adósra vonatkozó egyéb adatok vannak a birtokában, az ügy irattárba helyezésekor ennek tényéről jegyzőkönyvet készít, és a jegyzőkönyv egy példányát az iratok között helyezi el. Az (1) bekezdésben foglalt adatok a végrehajtási ügy irattárba helyezését követő 10 évig kezelhetők, ezt követően a végrehajtó az adatokat tartalmazó iratokat megsemmisíti, illetve az adatok törléséről egyéb módon gondoskodik.

(7) A végrehajtó az (1) bekezdés szerinti adatok beszerzése céljából elektronikus úton is megkeresheti az adatokat elektronikus úton nyilvántartó hatóságokat, szervezeteket.

Az adós és a végrehajtási eljárásban részt vevő személyek adatainak beszerzése, ellenőrzése és kezelése két tényállást takar. Az alaphelyzetben a végrehajtó adatokat szerez be, a speciális törvényhely alapján (Vht. 47/A. §) pedig adatellenőrzést végez.

Az adatok beszerzésére a Vht több rendelkezése szerint is lehetséges. Így a Vht. 5. § (4) bek., 6. § (3) bek., 7. § (5) bek. mind a végrehajtónak, mind a bíróságnak felhatalmazást biztosít adatok és információk megszerzésére.

A Vht. 47. §-a a végrehajtónak ad rendkívül széles felhatalmazást, ezen túl az adós személyére, vagyonára, és a végrehajtás körülményeire vonatkozó információk megszerzését biztosítja. A törvényi esetekben a végrehajtónak nem kell semmilyen külön felhatalmazás, maga a Vht. biztosítja számára eljárásának jogi alapját.

A törvényes megkeresések és adatbeszerzések lehetőségével a végrehajtó szükség esetén élhet, azaz amikor ezek az adatok rendelkezésre állnak, avagy a végrehajtás foganatosítása ezen információk hiányában sikeresen megkezdhető vagy eredményesen befejezhető, a végrehajtó mellőzheti a felsorolt adat megismerési módszerek és lehetőségek igénybe vételét. Másrészről a törvény nem merít ki minden esetkört és nem említ minden hatóságot, szervezetet, amely adatot kezel, így a második bekezdésbe írt felsorolás nem taxatív, hanem kiemelt jellegű ajánlás. Nincs akadálya a törvényi példálódzó felsorolásba nem tartozó szervezetek, intézmények megkeresésének sem, erre éppen a törvényhely széles körű felhatalmazása teremti meg az alapot.

A megkeresett hatóságoknak a megkeresésnek 8 napon belül eleget kell tenniük, a végrehajtótól sem illeték, sem díjfizetés nem követelhető.

A törvényhely biztosítja, hogy a megkeresések egyfelől okszerűek legyenek, másfelől ne vezessenek az adós adatainak indokolatlan megszerzéséhez és nyilvánosságra hozatalához. A végrehajtónak ezért meg kell jelölnie a végrehajtási ügy számát, hivatkoznia kell az okiratokra. Mindemellett a törvény adatvédelmi kötelezettséget ír elő számára. Így a végrehajtó a hivatalos eljárása során tudomására jutott adatokat köteles megvédeni a jogosulatlan hozzáféréstől. Az adatvédelmi kötelezettség értelmében az adatokat meg kell védenie a nyilvánosságra hozattól, a törvényellenes vagy jogellenes célból történő felhasználástól. A beszerzett adatokat csak jogszabályban meghatározott esetben tüntetheti fel az intézkedéseiről szóló iratokban, és hozhatja mások tudomására. E rendelkezést megfelelően egészíti ki a Vht. 253/B §-a, amely a Magyar Végrehajtói Kamara Elnökét jogosítja fel a bármely konkrét végrehajtási ügy vonatkozásában a nyilatkozattételre.

Ugyancsak a szigorú adatkezelést szolgálja az a szabály, miszerint a végrehajtó, amennyiben az iratokban szereplő adatokon kívül az adósra vonatkozó egyéb adatok vannak a birtokában, az ügy irattárba helyezésekor ennek tényéről jegyzőkönyvet készít, és a jegyzőkönyv egy példányát az iratok között helyezi el. Az adós személyére vonatkozó és az adós személyi és munkakörülményeit tartalmazó adatok a végrehajtási ügy irattárba helyezését követő 10 évig kezelhetők. 10 év után a végrehajtó az adatokat tartalmazó iratokat – az erre vonatkozó jogszabályok szerint – megsemmisíti, vagy az adatok törléséről egyéb módon gondoskodik.

A törvényhely rendkívül röviden utal arra, miszerint a mai kor technikai lehetőségeivel élve a végrehajtó az adatokat elektronikus úton is megszerezheti. Tekintettel az elektronikus úton megszerzett adatok speciális kezelésére és informatikai sajátosságaira, tovább a fejlett információs technológián alapuló adatforgalom növekedésére, a törvényi szabályozás elégtelennek tűnik, különösen az adatok archiválása területén. Speciális szabályozás hiányában más jogszabályokat kell alkalmazni, azonban a standard technikai háttér megteremtése további szabályozási kérdéseket vet fel.

A végrehajtó adatmegismerő tevékenységének szabályozása, a Vht. által a végrehajtó számára biztosított jogosítványok alkotmányos aggályokat vethetnek és vetettek fel. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítvány szerint a tulajdohoz fűződő alapjog sérül a végrehajtónak a Vht. 47. §-ába foglalt eljárási lehetőségeivel. Az indítványozó szerint a törvényt szöveg „szükség szerint” kifejezése meglehetősen széles körű lehetőséget ad a végrehajtó

kezébe, többek között azt a lehetőséget, hogy az adós tulajdonának felderítését, mint szükségtelent, mellőze. Az Alkotmánybíróság ezzel szemben – az indítvány elutasítása mellett – úgy foglalt állást, miszerint a Vht. támadott rendelkezése – a törvény szabályainak összességében vizsgálva – nem hozhatóak a tulajdonvédelmi követelménnyel alkotmányjogi kapcsolatba. A végrehajtás szabályainak egésze az eredményes és hatékony végrehajtást szolgálja, e rendelkezések meghatározzák a végrehajtó mozgásterét, és kiépítenek olyan magatartási korlátokat, amelyek megsértése esetén a végrehajtó fegyelmi felelősségre vonható (373/D/2005. AB határozat).

Kapcsolódó bírósági határozatok

Az Alkotmánybíróság 373/D/2005. AB határozata

47/A. § (1) A végrehajtó a (2) bekezdésben foglalt személy által

a) a személyazonosságának és lakcímének igazolása érdekében a végrehajtó rendelkezésére bocsátott adatai nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és

b) a személyazonosságának igazolására alkalmas, bemutatott hatósági igazolványa, és tartózkodásra jogosító okmánya (a továbbiakban együtt: igazolvány) nyilvántartási adatokkal való egyezőségének és érvényességének ellenőrzése céljából megkeresheti a személyiadat- és lakcímnnyilvántartást, a járművezetőiengedély-nyilvántartást, az útiokmány-nyilvántartást vezető vagy a központi idegenrendészeti nyilvántartás (a továbbiakban e §-ban együtt: nyilvántartás) adatait feldolgozó hatóságot.

(2) Az ellenőrzés a természetes személy adós, kötelezett, valamint a végrehajtási eljárásban részt vevő azon személy adatainak ellenőrzésére terjedhet ki, akinek a személyazonosítását a végrehajtó elvégzi. Az ellenőrzéssel érintett, a végrehajtási cselekménynél jelenlévő, nem adós személyt a végrehajtó az ellenőrzés megkezdése előtt tájékoztatja az ellenőrzés céljáról, módjáról és tartalmáról, a (9) bekezdésében megjelölt bejelentési kötelezettségről, valamint az ellenőrzés során megismert adatok kezeléséről.

(3) Az ellenőrzés elektronikus úton történő adatigényléssel valósul meg; az adatigénylés iránti megkeresést a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásával látja el.

(4) A végrehajtó a nyilvántartásból a következő adatokat ellenőrizheti:

a) természetes személyazonosító adatok,

b) állampolgárság, hontalanság, menekült, bevándorolt, letelepedett vagy EGT-állampolgár jogállás,

c) lakcím,

d) arcképmás,

e) aláírás,

f) az igazolvány, valamint a személyazonosítóról és a lakcímről szóló hatósági igazolvány okmányazonosítója és az okmányazonosító alapján nyilvántartott következő tények:

fa) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 17. §-ának (4) bekezdése szerinti tények,

fb) a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 24. §-ának f) pontja szerinti tények és az okmány érvényességi ideje,

fc) a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 8. §-ának i)–j) pontjai szerinti tények,

fd) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 76. §-ának d) pontja, 80. §-ának b) és c) pontja, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 95. §-a (1) bekezdésének g) pontja, 96. §-a (1) bekezdésének g) pontja, továbbá 100. §-a (1) bekezdésének b) és c) pontja szerinti tények.

(5) A végrehajtó a végrehajtási eljárásban részt vevő jogi képviselő képviseleti jogosultságát a jogi képviselő által bemutatott ügyvédi vagy jogtanácsosi igazolvány alapján az illetékes ügyvédi kamara, illetve a jogtanácsosi névjegyzéket vezető megyei bíróság nyilvántartásában szereplő adatok alapján ellenőrizheti.

(6) Az adatigénylés iránti megkeresésre a 47. § (4) bekezdésében, a megkeresés teljesítésének díjkötelezettségére a 47. § (3) bekezdésében, az ellenőrzés során beszerzett adatok kezelésére pedig a 47. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

(7) A nyilvántartást vezető hatóság az adatigénylés iránti megkeresés teljesítése előtt ellenőrzi a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásához tartozó tanúsítvány érvényességét; a megkeresés teljesítését megtagadja, ha a tanúsítvány érvényességét a hitelesítés-szolgáltató felfüggesztette vagy a tanúsítványt visszavonta.

(8) A végrehajtó a nyilvántartásnak az ellenőrzés során megismert, elektronikus formában lévő adatairól papír alapú másolatot készíthet, melyet a végrehajtási ügy iratai között zártan helyez el, és azt csak a bíróság, az ügyész, a büntetőügyben eljáró hatóság, valamint a végrehajtó tevékenységét ellenőrző kamara részére adhatja ki, és részükre teheti lehetővé az adatokba történő betekintést. Az adatokat tartalmazó iratokat a végrehajtó a végrehajtási iratok irattárba helyezésétől számított öt évig tárolja, azt követően gondoskodik a megsemmisítésükről.

(9) Ha az ellenőrzés során a végrehajtó azt állapítja meg, hogy az igazolvány elvesztését, ellopását, megsemmisülését bejelentették és megtalálásának vagy megkerülésének ténye nincs nyilvántartva, az igazolvány jogosulatlan felhasználásának megakadályozása céljából az igazolvány felhasználásának tényéről haladéktalanul értesíti az intézkedésének helye szerint illetékes rendőrkapitányságot és az átvett igazolványt részére megküldi vagy átadja. A bejelentési kötelezettség teljesítése nem minősül a végrehajtói titoktartási kötelezettség megsértésének.

(10) A (9) bekezdés szerinti esetben, vagy ha kétség merül fel a személyazonossággal kapcsolatban, a végrehajtó az 5. § (4) bekezdése szerinti intézkedést is megteheti.

A törvényi tényállást a 2007. évi LXIV. törvény 45. §-a iktatta be a Vht-ba, rendelkezéseit 2008. január 1-jétől kell alkalmazni. A törvényhely a végrehajtásban résztvevő személyek elektronikus ellenőrzésére ad lehetőséget. A fejlett információs technológiai rendszerek lehetőségével élve mára az igazgatás szervei a társadalom tagjairól, személy, családi és munkahelyi adatairól a különböző adatbankokban számos adatot gyűjtöttek össze. Az adatbankokban tárolt és a papír alakú okiratokban lévő információk egyezése több ok miatt válhatott problematikus. Így a különböző adatátviteli rendszerek egymástól eltérő algoritmusok szerint rögzítenek adatokat, s a különböző kollíziós feszültségek megjelenhetnek a végrehajtó által megismert és nyilvántartott adatok különbözőségében. Lehetséges azonban, hogy a végrehajtásban részt vevő személyek okmánya avult el, vagy adattartama nem felel meg a korszerű adatnyilvántartásnak. Esetleg meghamisítottasága miatt gyanú merül fel, vagy nem

egyező nevek, születési idők, munkahelyek kerültek rögzítésre a különböző adatbankokban és okiratokban.

A törvényhely felsorolja, milyen adatot ellenőrizhet a végrehajtó. E felsorolás – szemben a Vht. 47. § rendelkezéseivel taxatív, azaz e kör bővítésére a végrehajtónak nincs lehetősége. Az elektronikus adatforgalomról szóló jogszabályok értelmében a végrehajtó megkeresésének jogszerűségét a megkeresett hatóság ellenőrzi, ám nem a bekérendő, megismerendő adatra, a megkeresés indokoltságára végez ellenőrzést, hanem a végrehajtó tanúsítványának érvényességét vizsgálja. Ezért iktatta be 2007. évi LXIV. törvény 48. §-a a Vht. 57/A. § rendelkezéseit melyben a jogalkotó a végrehajtó hivatali elektronikus aláírásának kérdéseit rendezte.

A végrehajtó – mivel az adatok egyezőségét vizsgálja – feltételezhetően rendelkezik már valamilyen adattal, azonban indokoltnak látja ezen adatok felülvizsgálatát. Ahhoz, hogy a megszerzett, nála lévő adatok valóságát vizsgálni tudja, az adatokat össze kell vetnie valamely, elektronikus adatbázisban meglévő információval. Az ellenőrzés csak azokra a személyekre terjed ki, akinek személyazonosítását a végrehajtó végzi.

A törvény előírja, a végrehajtónak az ellenőrzés megkezdése előtt tájékoztatnia kell az ellenőrzéssel érintett, a végrehajtási cselekménynél jelenlévő, nem adós személyt az ellenőrzés céljáról, módjáról és tartalmáról. Tájékoztatnia kell arról is, amennyiben netán az igazolvány elvesztését, ellopását, megsemmisülését bejelentették és megtalálásának vagy megkerülésének ténye nincs nyilvántartva, az igazolvány jogosulatlan felhasználásának megakadályozása céljából minderről haladéktalanul értesíti az intézkedésének helye szerint illetékes rendőrkapitányságot. E tájékoztatás (szignalizációs kötelezettség) nem minősül a titoktartási kötelezettség megszegésének. Felhívjuk a figyelmet arra, amennyiben kétség merül fel a személyazonossággal kapcsolatban, a végrehajtó a Vht. 5. § (4) bekezdése szerinti intézkedést is megteheti, azaz a rendőrség bevonásával intézkedhet a személyazonosság megismerése iránt.

A törvényi felsorolásban találunk néhány speciális esetet. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 17. §-ának (4) bekezdése szerinti tények, az okmányok kiadásáról, érvényességének, elvesztésének, ellopásának, megsemmisülésének, találásának, megkerülésének tényei. Hasonlóak a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 24. §-ának *f)* pontja szerinti tények, amelyek az úti okmány elvesztésének, eltulajdonításának, megsemmisülésének, találásának, cseréjének, visszaadásának, leadásának, elvételének adatai, továbbá a figyelmeztető jelzés elhelyezésével kapcsolatos adatok. A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 8. §-ának *i)–j)* pontjai szerinti adatok az okmányok típusára, okmányazonosító jelére, kiadására, érvényességére (idejére, kategóriájára), cseréjére és visszavonására vonatkozó információk és azok elvesztésére, eltulajdonítására, megsemmisülésére, találására, megkerülésére, valamint a figyelmeztető jelzés elhelyezésére vonatkozó adatok. Hasonló a vizsgálati kör a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 76. §-ának *d)* pontja, 80. §-ának *b)* és *c)* pontjával kapcsolatban, ahol az adatnyilvántartások a regisztrációt, illetve a tartózkodási jogot igazoló okmány számát, típusát, érvényességét, meghosszabbításának időtartamát, az elveszítettként bejelentett úti okmány típusát és számát, a bejelentés időpontját. A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 95. §-a (1) bekezdésének *g)* pontja, 96. §-a (1) bekezdésének *g)* pontja, továbbá 100. §-a (1) bekezdésének *b)* és *c)* pontja szerinti tények pedig a kiadott (meghosszabbított) vízum száma, érvényességi ideje, valamint a területi érvényességére vonatkozó adata, a kiadott (meghosszabbított) tartózkodási engedély száma, sorozatszama, érvényességi ideje, az elveszítettként, eltulajdonítottként vagy megsemmisültként bejelentett úti okmány típusa és azonosító adatai valamint ezek bejelentési időpontja. Látható tehát a vizsgálat nagyrészt az

okmányok valódiságára, érvényességére, kiadásának, bevonásának körülményeire, és nem az adattartalomra vonatkozik. A törvényhely negyedik bekezdése azonban lehetővé teszi tartalmi adatok ellenőrzését, így az arcképmás, lakcím, aláírás vizsgálatát.

A végrehajtó adatigénylése a törvény utaló szabályai folytán díj és illetékmentesek, a megkeresett hatóságok és szervezetek eljárására az adatbeszerzésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az önálló bírósági végrehajtó részére teljesített adatszolgáltatás mentes az igazgatási szolgáltatási díj alól.

Miközben a törvény lehetővé teszi a végrehajtó elektronikus adatellenőrzését, az elektronikus úton beszerzett adatok elektronikus megőrzéséről, biztosításáról nem rendelkezik, csak az adatok papír alapú másolatairól. A végrehajtó kötelezettsége, hogy az ellenőrzés során megismert, elektronikus formában lévő adatairól papír alapú másolatot a végrehajtási ügy iratai között zártan helyezze el. Ezeket az adatokat a végrehajtó csak a bíróságnak, az ügyészségnek, a büntetőügyben eljáró hatóságnak, valamint a végrehajtó tevékenységét ellenőrző kamarának adhatja ki. Az adatokba történő betekintést szintén csak e szerveknek engedélyezheti. Az adatokat tartalmazó iratokat a végrehajtó a végrehajtási iratok irattárba helyezésétől számított öt évig tárolja, azt követően gondoskodik a megsemmisítésükről.

Kapcsolódó bírósági határozatok

KGD2006. 17. az önálló bírósági végrehajtó díjmentességéről

Kapcsolódó jogszabályok

A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény

A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény

A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény

A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény

A végrehajtás felfüggesztése

48. § (1) A végrehajtást foganatosító bíróság köteles a végrehajtást felfüggeszteni, ha ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a felfüggesztés másnak a jogát nem sérti.

(2) Ha a zálogjogosult a 114/A. § (1) bekezdése, illetve a 138/B. § szerinti kérelmet terjesztett elő, a kérelem beérkezését követő 3 munkanapon belül a bíróság a végrehajtást felfüggeszti. A bíróság a végrehajtás felfüggesztéséről a végrehajtót azonnal értesíti, egyúttal részére a felfüggesztést elrendelő végzést haladéktalanul megküldi.

(3) A végrehajtást foganatosító bíróság az adós kérelmére kivételesen akkor függesztheti fel a végrehajtást, ha az adós a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta, és az adósságot a végrehajtási eljárás során korábban nem sújtották rendbírósággal.

(4) A bíróság – ha a felfüggesztésről szóló döntéshez szükséges – a feleket meghallgathatja.

(5) A bíróság a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülmények körében kiemelten értékeli különösen az adós által eltartásra köteles és tartásra szoruló

személyek számát, az adós vagy az eltartott személy tartós és súlyos betegségét, a végrehajtási eljárás során bekövetkezett és az adóst is sújtó természeti katasztrófát.

(6) Ha a végrehajtás ingatlan kiürítése iránt folyik, felfüggesztés az adós kérelmére egy ízben, legfeljebb 6 hónapra rendelhető el.

(7) Önkényesen elfoglalt lakás kiürítése során, vagy ha a kötelezett a Pp. 217. §-ának (5) bekezdése szerinti kedvezményben részesült, a kötelezett kérelmére felfüggesztésnek helye nincs.

(8) A végrehajtást foganatosító bíróság dönt az adósnak a 805/2004/EK rendelet 23. cikke, az 1896/2006/EK rendelet 23. cikke, valamint a 861/2007/EK rendelet 23. cikke szerinti kérelméről. A bíróság a 805/2004/EK rendelet 23. cikkének a) pontja, az 1896/2006/EK rendelet 23. cikkének a) pontja, valamint a 861/2007/EK rendelet 23. cikkének a) pontja szerinti kérelemnek a végrehajtás felfüggesztésével ad helyt.

49. § (1) Ha a végrehajtható okirat vagy a végrehajtó intézkedése ellen jogorvoslattal éltek, a jogorvoslatot elbíráló bíróság a végrehajtást felfüggesztheti.

(2) A bíróság a végrehajtást azokban az esetekben is felfüggesztheti, amelyekben ezt a Pp. vagy más törvény lehetővé teszi.

A polgári peres és nemperes eljárások különböző eljárási cselekmények láncolatai. Felmerülhetnek olyan körülmények, bekövetkezhetnek olyan események, amikor az eljárási cselekmények folytathatatlanok, avagy folytatásuk egyszerűen céltalan. Lehetséges, az eljárás megindításának feltétele az eljárás alatt megszűnik (adós halála), vagy az eljárás zavartalanságához szükséges körülmények nem biztosítottak (pl. a végrehajtási eljárásba bejelentkezik a zálogjogosult).

Az eljárásjogok az eljárási akadályok között a szerint tesznek különbséget, hogy hol, mikor és hogyan merül fel az eljárás folytatását megakadályozó ok, körülmény, változás. Általában, ha tartós, és külső, eljáráson kívüli körülményekben (objektív okok) áll be olyan változás, amely csak hosszabb távon hárítható el (vagy hárul el), esetleg az eljárás szereplői az eljárás során elvárt együttműködést megtagadják, szünetelésnek van helye. Felfüggesztésre akkor kerül sor, amennyiben a külső körülmények hatása közvetlenebb, kezelésük az eljárás szereplőinek magatartásától függ, avagy az eljárás jogi alapjai kérdőjeleződnek meg. A polgári per felfüggesztésére okot adhat a per eldöntéséhez szükséges előzetes kérdés felmerülése (Pp. 152. §). Cégeljárásban felfüggesztésre a változásbejegyzési eljárásban kerülhet sor, illetve a cég bejegyzése esetén akkor, ha átalakulás bejegyzése van folyamatban, illetve a bejegyzési eljárás folyamata alatt törvényességi felügyeleti kérelmet nyújtanak be (Ctv. 32. § (1) bek.)

A végrehajtás felfüggesztésére a Vht. különböző esetekben ad lehetőséget, e lehetőségek a polgári perrendtartásba foglalt eseteknél szélesebb kört ölelnek fel. A Vht. rendelkezései mellett azonban a végrehajtási eljárást fel lehet függeszteni a Pp. alapján akkor, ha a rendes vagy rendkívüli perorvoslatok lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező másodfokú vagy perorvoslati bíróság rendeli el a végrehajtás felfüggesztését (Pp. 240. §, 267. §, 273. §). A Vht. 49. § (2) bekezdése ezekre a bírói döntésekre utal. Új szabály a 2008. évi XXX. törvény (XI. Ppn.) által a fizetési meghagyásos eljárás körében a 2009. január 01.-től bevezetett felfüggesztés esete, amikor a bíróság a Pp. 320. § alapján a kézbesítési vélelem megdöntése iránt előterjesztett kötelezetti kérelem következményeként függeszti fel a végrehajtást.

A perújítás előterjesztése önmagában nem halasztó hatályú a végrehajtásra. A végrehajtás felfüggesztésének feltétele, hogy a perújítás sikere valószínűnek mutakozzék. A siker valószínűsége azt jelenti, hogy a perújítás során rendelkezésre álló adatok alapján a perújítás eredményessége valószínűsíthető. A perújítás során ezért először a megengedhetőség kérdésében

kell tárgyaláson az első fokú bíróságnak határoznia, és e határozatához képest dönthet arról, hogy a megtámadott ítélet végrehajtását felfüggeszti-e?

A bírói jogkörök szempontjából hasonlítva össze a Vht. 49. § és a Vht. 48. § ba foglalt felfüggesztésre okot adó tényállásait, az egyik lényeges eltérés közöttük az, hogy a Vht. 48. § alá sorolt esetekben mindig kérelemre van helye a végrehajtás felfüggesztésének, míg a Vht. 49. § (2) bekezdésben említett, és a Pp. alá sorolt néhány esetben a végrehajtás felfüggesztésére a bíróságnak hivatalból is lehetősége van (Pp.240. § (2) bek.) Másik különbség, hogy a Vht.48. § alá tartozó esetkörökben a felfüggesztés egy már foganatosítás alatt lévő eljárást érint, a Vht. 49. § (1) bekezdése viszont a már elrendelt, de még nem foganatosított végrehajtás felfüggesztésére is lehetőséget ad. Ekkor inkább a végrehajthatóság felfüggesztéséről beszélhetünk.

A Vht. rendelkezéseit alkalmazni kell, ha a bíróság a választott bíróság ítéletét függeszti fel. Ennek oka, hogy a választott bíróságról szóló törvény nem rendelkezik arról, milyen körülmények között függeszthető fel a választott bírósági ítélet, így az erről szóló döntésnél a Vht. szabályait kell alkalmazni. Amennyiben a felperes nem jelölte meg keresetlevelében, hogy a választott bírósági ítélet érvénytelenítését mely okból kívánja, az ítélet még a Vht. alapján sem függesztheti fel a végrehajtást, mivel döntése a választott bírósági ítélet érdemi felülvizsgálata lenne, amelyre nincs hatásköre. A Pp. szabályai sem alkalmazhatóak, mivel a Pp. a választott bírósági eljárásnak nem háttérjogszabálya.

A Vht. alapkoncepciója szerint a végrehajtást kérő rendelkezési jogából fakadóan fel kell függeszteni a végrehajtást akkor, ha ezt a végrehajtást kérő kívánja. Ez valóban olyan ok, hogy a végrehajtást nem lehet továbbfolytatni, a végrehajtást kérő rendelkezésének hiányában az eljárás el sem kezdődik.

A végrehajtás felfüggesztése bírói határozattal következik be, a bíró mérlegeli a felfüggesztésre okot adó körülménynek az eljárás folytathatóságra gyakorolt hatását. Mérlegelés nélkül fel kell függeszteni azonban a végrehajtási eljárást akkor, ha a végrehajtást kérő ezt kéri és a felfüggesztés másnak a jogát nem sérti. A bíróságnak – pl. több végrehajtást kérő esetében – meg kell vizsgálnia a végrehajtás felfüggesztésének hatását a többi jogosultra. E vizsgálati kötelezettség miatt a végrehajtás felfüggesztése bírói hatáskör, a végrehajtó ebben nem dönthet.

A végrehajtás felfüggesztésének jogkövetkezménye, hogy a végrehajtás abban a fázisban, ahol a bírói döntés időpontjában tart, leáll. A már elvégzett végrehajtási cselekmények hatályát a felfüggesztés nem érinti, a határidők azonban a bírói döntés időpontjában félbeszakadnak. A határidőket a felfüggesztést megszüntető bírói végzés jogerőre emelkedésének időpontjától kell továbbszámítani. A felfüggesztés addig tart, amíg a bíróság el nem rendeli a végrehajtás folytatását, a törvény határidőt erre nézve nem tartalmaz. Természetesen a bírói határozat megállapíthat határidőt, ekkor ennek leteltével a végrehajtás továbbfolytatható. A törvényszöveg alapján a bíróságnak azonban ebben az esetben is döntést (intézkedést) kell hoznia (Vht. 51. §). Egy esetben a törvény meghatározza a felfüggesztés időtartamát, amennyiben a végrehajtás ingatlan kiürítése iránt folyik, felfüggesztés az adós kérelmére egy ízben, legfeljebb 6 hónapra rendelhető el

A Vht. 48. §-a a végrehajtási eljárás felfüggesztésének több esetét szabályozza. A végrehajtási eljárást fel kell függeszteni a végrehajtást kérő kérelmére, fel lehet függeszteni az adós kérelmére, és különböző speciális esetekben felfüggeszthető illetve a bíróság azt felfüggeszti. A Vht. speciális jogorvoslatainak előterjesztése esetén éppúgy felfüggeszthető az eljárás, mint a Pp. alapján igénybe vett jogorvoslatoknál (Vht. 49. §).

Sajátos helyzet és rendkívül gondos bírói mérlegelést követel, amikor az adós terjeszt elő felfüggesztés iránti kérelmet. A Vht. a bíróságnak előírja a mérlegelési szempontokat, a méltányolható okok körében értékelhető tényeket. A végrehajtást foganatosító bíróság az adós

kérelmére kivételesen függesztheti fel a végrehajtást és csak akkor, ha az adós a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta. További feltétel, hogy az adóst nem sújtották korábban végrehajtási bírsággal. Azaz a Vht. 45/A § alá sorolt magatartások egyikét sem tanúsította, a végrehajtás során együttműködő volt az eljáró végrehajtóval (hatóságokkal). A bíróságnak a felfüggesztésről szóló döntés meghozatalakor kiemelten kell értékelni az adós által eltartásra köteles és tartásra szoruló személyek számát, az adós vagy az eltartott személyek tartós, és súlyos betegségét, a végrehajtási eljárás során bekövetkezett és az adóst is sújtó természeti katasztrófát. A jogalkotó a „különösen” szó törvényszövegbe iktatásával jelezte, a felsoroltakon kívül a bíróság más körülményeket is értékelhet, feltéve hogy ezek a méltányosság körébe tartoznak. A végrehajtás alá vont adós kérelmére a végrehajtás felfüggesztésének, és nem megszüntetésének akkor van helye, ha a tartásra jogosult gyermekével együtt külföldre, ismeretlen helyre távozik. Ekkor a végrehajtás felfüggesztéséhez szükséges kivételes és nyomós indokok az adós oldalán fennállnak.

Az adós kérelmére függeszthető fel legfeljebb 6 hónapra az ingatlan kiürítése iránti végrehajtás, azonban önkényesen elfoglalt lakás kiürítése során, vagy ha a kötelezettnek a polgári perben már 6 hónapos teljesítési határidős szabály alapján engedélyeztek teljesítést (Pp. 217. § (5) bek.), a kötelezett kérelmére felfüggesztésnek helye nincs.

A közösségi jog speciális felfüggesztési okokat határoz meg a tagállamok számára. A végrehajtást foganatosító bíróság dönt az adósnak a 805/2004/EK rendelet 23. cikke alapján benyújtott jogorvoslatáról. Amennyiben az adós jogorvoslatot nyújtott be az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat ellen, felülvizsgálatot, vagy az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijavítását vagy visszavonását kérelmezte, a végrehajtás szerinti tagállam illetékes bírósága vagy hatósága (Vht 48. § alapján ez a végrehajtást foganatosító bíróság) az adós kérelmére a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja, a végrehajtást az általa meghatározott biztosíték nyújtásától teheti függővé, illetőleg kivételes körülmények esetén felfüggesztheti azt. Hangsúlyozni szeretnénk, a felfüggesztésre kivételes körülmények között van lehetőség. Az 1896/2006/EK rendelet 23. cikke alapján, amennyiben a kötelezett kérelmezi a felülvizsgálatot, a végrehajtás szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező bírósága a kötelezett kérelmére a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja, vagy a végrehajtást egy általa meghatározott biztosíték adásától teheti függővé, vagy kivételes körülmények között felfüggesztheti a végrehajtási eljárást. A 861/2007/EK rendelet 23. cikke szerint, amennyiben valamelyik fél jogorvoslattal élt a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélettel szemben (vagy ilyen jogorvoslat még lehetséges), vagy a fél felülvizsgálati kérelemmel élt, a végrehajtás szerinti tagállam hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósága vagy illetékes hatósága azon fél kérelmére, aki ellen a végrehajtást kérték a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja, a végrehajtást az általa meghatározott biztosíték nyújtásától teheti függővé, vagy kivételes körülmények fennállása esetén felfüggesztheti a végrehajtási eljárást.

A Vht. speciális – a közösségi jog előírásain nyugvó – szabálya, hogy a végrehajtásnak a biztosítási intézkedésekre korlátozására a végrehajtás felfüggesztésével ad lehetőséget, e kérelmet a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések szerint kell elbírálni.

A zálogjogosult a Vht. 114/A. § (1) bekezdése – ingón fennálló zálogjog –, illetve a 138/B. § – ingatlanok kapcsolatos jelzálogjog – szerint terjeszthet elő kérelmet a végrehajtási eljárásba való bekapcsolódása iránt. A bíróság a végrehajtási eljárást a kérelem beérkezését követő 3 munkanapon belül felfüggeszti. A bíróság a végrehajtás felfüggesztéséről a végrehajtót azonnal értesíti, egyúttal részére a felfüggesztést elrendelő végzést haladéktalanul megküldi. A szabályok biztosítják, ameddig nem születik döntés a zálogjogosult kérelméről, a végrehajtási eljárást

folytatni nem lehet, a lefoglalt zálogtárgyat értékesíteni sem lehet. Mivel a vevő tehermentesen szerezne tulajdont, értékesítés esetében a zálogjog megszűnne, a zálogjogosult követelésére nem lenne további biztosíték. A felfüggesztés speciális joghatást vált ki, mivel a Vht. 50. § (4) bek. alapján a felfüggesztés a zálogtárgy árveréséről történő értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, illetve a zálogtárgy értékesítésére – ide nem értve a romlandó dolgok értékesítését – terjed ki, a többi végrehajtási cselekményt a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

Kapcsolódó bírósági határozatok

*EBH2001.554., EBH.2000.237., BH2001.80. választott bíróság ítéletének felfüggesztése
BDT2000.258., BDT1999.37. perújítás és a végrehajtás felfüggesztése
BH1997. 346. a felfüggesztésnél az adós oldalán értékelendő körülmények
BH1999.215. eljárás az ismeretlen helyen tartózkodó jogosult esetében*

Kapcsolódó jogszabályok

*AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2006. december 12-i 1896/2006/EK RENDELETE az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról
AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2004. április 21-i 805/2004/EK RENDELETE a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról
AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007. július 11-i 861/2007/EK RENDELETE a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről
A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.)
A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.)*

50. § (1) A végrehajtás felfüggesztésének hatálya a felfüggesztést elrendelő határozat meghozatalának időpontjában áll be.

(2) A bíróság a végrehajtás felfüggesztése tárgyában 15 napon belül dönt és a felfüggesztést azonnal közli a végrehajtóval.

(3) A felfüggesztést elrendelő határozat elleni jogorvoslatnak a felfüggesztésre nézve nincs halasztó hatálya.

(4) Ha a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást a 48. § (2) bekezdése alapján függeszti fel, a felfüggesztés a zálogtárgy árveréséről történő értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, illetve a zálogtárgy értékesítésére – ide nem értve a romlandó dolgok értékesítését – terjed ki, a többi végrehajtási cselekményt a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

(5) Ha a bíróság a végrehajtást az adós kérelmére

a) a 48. § (3) bekezdése,

b) a 805/2004/EK rendelet 23. cikkének a) pontja,

c) az 1896/2006/EK rendelet 23. cikkének a) pontja, vagy

d) a 861/2007/EK rendelet 23. cikkének a) pontja

alján függeszti fel, pénzkövetelés végrehajtása esetén a felfüggesztés az adós munkabérének letiltására, az ingó vagyontárgyak és az ingatlan értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, a vagyontárgyak értékesítésére, továbbá a végrehajtás során befolyt összegek kifizetésére terjed ki; a többi végrehajtási cselekményt a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

(6) A felfüggesztés fenntartásának indokoltságát a felfüggesztést elrendelő bíróság bármely fél indokolt kérelmére felülvizsgálja.

51. § A felfüggesztett végrehajtást a felfüggesztést elrendelő bíróság – illetőleg a polgári perrendtartásban vagy más törvényben megállapított más bíróság – intézkedésére lehet tovább folytatni.

A Vht. a felfüggesztésre részletes eljárási szabályokat állapít meg. Így a feleknek a végrehajtási eljárás felfüggesztésére határozott kérelmet kell előterjeszteniük. Az adósnak igazolnia kell méltányolható körülményeit. A bíróság, amennyiben ez a felfüggesztésről szóló döntéshez szükséges, meghallgathatja a feleket. A felek meghallgatása bírói döntés, nem kötelező. A Vht. meghatározza, mennyi idő alatt kell a bíróságnak a felfüggesztésről döntenie. Döntésének meghozatalára 15 nap áll rendelkezésére. A felfüggesztést a bíróság azonnal közli a végrehajtóval, aki köteles a végrehajtást – a Vht. szabályai által meghatározott módon – vagy leállítani, vagy részben továbbfolytatni. A felfüggesztést elrendelő határozat elleni jogorvoslatnak a felfüggesztésre nézve halasztó hatálya nincs, így a végrehajtónak azonnal a döntés szerint kell eljárnia. Mivel a végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott döntés ellen a Vht. szerinti jogorvoslatnak – fellebbezés – van helye, ezért a Pp.-nek a végzések elleni fellebbezésre vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak.

A végrehajtás felfüggesztésének jogi hatásai a felfüggesztést elrendelő határozat meghozatalának időpontjában állnak be, tehát sem a kézbesítés, sem más eljárási cselekmény nem befolyásolja a felfüggesztés joghatásai beállásának időpontját. A jogi hatások speciális csoportját a Vht. jelen törvényhelye határozza meg, így a zálogjogosult végrehajtási eljárásba való bekapcsolódásának kérelmezése esetében a felfüggesztés a zálogtárgy árveréséről történő értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, illetve a zálogtárgy értékesítésére terjed ki. Ugyancsak speciális joghatásokat eredményez a felfüggesztésnek azon esete, amikor a felfüggesztés az adós méltányolható kérelmére történt, avagy a közösségi jogi rendelet alapján a végrehajtás biztosítási intézkedésekre korlátozását a bíróság felfüggesztő döntésével rendelte el. Mindezekben az esetekben, amennyiben pénzkövetelés végrehajtása folyik, a felfüggesztés az adós munkabérének letiltására, az ingó vagyontárgyak és az ingatlan értékesítéséről szóló hirdetmény elkészítésére, a vagyontárgyak értékesítésére, továbbá a végrehajtás során befolyt összegek kifizetésére terjed ki. A szabályok értelmében a törvényi felsorolás alá nem tartozó végrehajtási cselekményeket a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell.

A felfüggesztésről szóló döntés meghozatalakor nem látható előre, meddig indokolt az elrendelése. A Vht. a felek rendelkezési jogkörébe adja, hogy kezdeményezzék a felfüggesztés megszüntetését. Ezen alapelvből kiindulva a felfüggesztés fenntartásának indokoltságát a felfüggesztést elrendelő bíróság bármely fél – indokolt – kérelmére felülvizsgálja. A Vht. 114/A. § (7) bekezdése azonban a zálogjogosult bekapcsolódását elrendelő végzés jogerőre emelkedését követően, a bekapcsolódás elutasításakor a perindítás igazolásának elmaradása esetére előírja a felfüggesztés megszüntetését. A felfüggesztés megszüntetésének bírói határozatba kell kifejeződnie, mivel a felfüggesztett végrehajtást a felfüggesztést elrendelő bíróság – illetőleg a polgári perrendtartásban vagy más törvényben megállapított más bíróság – intézkedésére lehet tovább folytatni. A felfüggesztés megszüntető végzés ellen jogorvoslatnak van helye, így addig, amíg a végzés jogerőre nem emelkedik, a végrehajtást nem folytatható.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2007. 1529. a végrehajtás felfüggesztése elleni fellebbezés speciális szabályai

A végrehajtás szünetelése

52. § A végrehajtás szünetel, ha

- a) az adós személyazonossága a szükséges adatok hiányában nem állapítható meg,**
- b) az adós meghalt, vagy a nem természetes személy adós megszűnt, és a végrehajtást kérő nem kérte a jogutódlás megállapítását,**
- c) a végrehajtást kérő az eljárásban való közreműködését megtagadta,**
- d) az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt,**
- e) a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget – bár köteles rá – nem előlegezte,**
- f) az adós a teljesítésre halasztást kapott, vagy a részletekben való teljesítést engedélyezték, illetve állapította meg számára a végrehajtó,**
- g) külön törvény így rendelkezik.**

A szünetelés intézménye polgári eljárásjogunk ismert és gyakran alkalmazott intézménye. A Pp. 137. § a polgári perjogban szabályozza a szünetelés esetkörét, a polgári nemperes eljárásokban azonban nem minden esetben lehet a perkódex szabályait alkalmazni. Így Ctv. 32. § (1) bekezdése a cégeljárások köréből kizárja a szünetelés alkalmazását. A Vht. pedig önálló szabályokat tartalmaz a szünetelésre, ezért a Vht. 9 § utaló rendelkezései alapján a Pp. rendelkezései nem alkalmazhatóak.

A jogszabályi felhatalmazásoktól, tilalmaktól függetlenül a szünetelés mindenütt az eljárás folytathatatlanságát, a további eljárási cselekmények lehetetlenségét jelenti. A szünetelés a felfüggesztéshez hasonló joghatásokat vált ki, ám a szünetelést kiváltó okok a felfüggesztés okaitól eltérnek. A szünetelés okai az eljárástól függetlenül keletkező objektív körülmények, felmerülésük az eljárások eredményességét veszélyeztetik. Az objektív körülmény kialakulhatnak a felek akarati oldalán, ezért az objektivitás az eljáráshoz való viszonyban, és nem más (szubjektív-objektív) relációban jelenik meg.

Mivel a szünetelés az objektív körülmények felmerülésének következménye, az eljárásjog a szünetelés beállítását kiveszi a döntések, határozatok köréből, így azt nem elrendelni kell, hanem megállapítani. A végrehajtási eljárásban ugyanakkor a szünetelés megállapítása nem bírói hatáskör, a szünetelést a végrehajtó állapítja meg (Vht.53. §).

A Vht. a szünetelés okait konkrétan meghatározza, a szünetelést kiváltó körülmények alapvetően a végrehajtás foganatosításához kapcsolódó objektív körülmények. A törvénytől eltérő más oka a szünetelésnek nem lehet, jóllehet a külön törvényi felhatalmazásra utaló rendelkezés értelmében az okok és körülmények köre bővíthető.

A polgári perben a leszüneteltetett per 6 hónap után megszűnik. A végrehajtási eljárásban nincs ilyen szabály, a szünetelés állapota véglegessé válhat. Ezért a végrehajtási eljárásban nem elképzelhetetlen, hogy az ideiglenesnek tartott akadály végül elévüléshez vezet, a követelés érvényesíthetősége megszűnik. A Vht. egy esetben rendelkezik a szünetelés konkrét, eljárást megszüntető hatásáról, e szerint nincs helye az eljárás folytatásának akkor, ha a szünetelés megállapításától számított 1 éven belül a végrehajtást kérő a költséget nem előlegezte. Ebben az esetben a végrehajtás megszűnik.

A szünetelés alatt eljárási cselekményeket hatályosan nem lehet végezni, a szünetelés megállapításáig elvégzett eljárási cselekmények azonban megtartják hatályukat. Így a végrehajtási eljárás szünetelése alatt nincs helye a becsérték újbóli megállapításának. A VÜSZ 34. § szerint az ügy a végrehajtói ügyvitel szempontjából befejezettnek minősül. Az eljárási határidők megszakadnak, az anyagi jogi határidők azonban nem, ezért következhet be a végrehajtás szünetelése alatt az elévülés.

A szünetelés alatt bekövetkező elévülés lehetőségének alkotmányosságát indítvánnyal támadták az Alkotmánybíróságon. Az indítványozó szerint e rendelkezés sérti a tulajdonhoz való

jogot. A szünetelés alatt a végrehajtó az adósról nem szerezhethet információkat, nem gyűjthet be adatokat, ezért a követelés – végrehajtói információ hiányában – akkor is elévül, ha az adósnak jelentős vagyona lesz. A vagyont szerző adósnak a végrehajtást kérő rovására történő gazdagodása viszont a végrehajtást kérő tulajdonhoz való jogának sérelmét váltja ki. A Vht. azon szabálya, hogyha a végrehajtást kérő 1 éven belül nem előlegezi a végrehajtási költségeket, a végrehajtási eljárás megszűnik, az indítványozó szerint sérti a jogbiztonság alkotmányos követelményét.

Az Alkotmánybíróság szerint a szüneteléssel kapcsolatos Vht. rendelkezések olyan eljárási jellegű szabályok, amikor az adós vagyoni helyzetéből eredő körülmények csak időlegesen akadályozzák a végrehajtás folytatását. A Vht. azonban biztosítja azt, amennyiben a követelés behajtására reális esély van, a végrehajtó újból foganatosíthassa a végrehajtási cselekményeket. Mindezek miatt nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a szünetelés támadott szabályai és a tulajdonvédelem alkotmányos követelménye között.

A végrehajtás költségeinek meg nem fizetését szankcionáló Vht. rendelkezés alkotmányossági vizsgálatát – eljárási feltételek hiányában – az Alkotmánybíróság nem végezte el (373/D/2005. AB határozat).

A szünetelést kiválthatja az adós személyazonosságának megállapíthatatlansága. A Vht. rendszerét elemezve megállapíthatjuk, az adós személyazonosságának ismeretlensége miatt szünetelésre csak a legvégső esetben kerülhet sor. A végrehajtást kérő kötelessége az adós adatainak közlése, a végrehajtás továbbá nem rendelhető el ismeretlen adós ellen. A végrehajtónak gazdag eszköztár áll rendelkezésére az adós személyének beazonosítására, felkutatására. Mégis, ha semmilyen megkeresés, eljárás, adatkérés nem jár eredménnyel, a végrehajtási eljárás szünetel.

Ettől eltérő eset, ha az adós meghalt, vagy a nem természetes személyiségű adós megszűnt, és a végrehajtást kérő nem kéri a jogutódlás megállapítását. Amikor ugyanis a haláleset bekövetkezik, vagy a jogi személyiségű jogalany megszűnik, a Vht. 39. § alatti eljárásokra van lehetőség. Az adós személyében bekövetkezett változás után a végrehajtási eljárás folytatódik. Szünetelésre csak akkor kerül sor, ha a végrehajtást kérő nem kérte a jogutódlás megállapítását. (Vö. még Vht 46. § kommentárát)

A Vhtn. 28. §-a iktatta a törvénybe azt a rendelkezést, ami szerint a szünetelésre akkor is sor kerülhet, amikor a végrehajtást kérő megtagadja az eljárásban való közreműködését. A végrehajtás – jogi természete szerint – akkor foganatosítható, ha a végrehajtást kérő abban részt vesz, aktivitásával – az ügy uraként – befolyásolja irányát, meghatározza menetét. A végrehajtást kérő passzivitása a végrehajtás sikerességének akadálya, ezért célszerű ebben az esetben az eljárást szüneteltetni. Amennyiben meghatározott ingóság kiadásának teljesítését a kötelezett felajánlotta és annak átvétele végett a végrehajtást kérő a helyszínen nem jelenik meg, a kötelezett szünetelés jogkövetkezményeinek elhárítása miatt peres úton kérheti a végrehajtás megszüntetését.

A végrehajtási eljárások – tapasztalat szerint – leggyakrabban akkor szünetelnek, amikor az adósnak lefoglalható vagyontárgya nincs, vagy a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt. Az első esetben a foglalás sikertelen, a második esetben a sikeres foglalást sikertelen értékesítés követte. Az adós fizetéseképtelenségének megállapítása szempontjából eredménytelen végrehajtásnak tekintendő az a végrehajtás, amely az adós lefoglalható vagyona hiányában szünetel.

A Vht. törvényi tényállása azonban rendkívül összetett és számos olyan esetet tartalmaz, amelyeket csak a Vht. más rendelkezéseivel összhangban szabad értelmezni. A törvényhely ugyanis a vagyonra koncentrált, alkalmazása szempontjából részben mindegy, hogy az adós

lakóhelye ismert-e vagy nem. Amennyiben az adós lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, vagy külföldön tartózkodik, és lefoglalható vagyontárgya van, a végrehajtó részére ügygondnokot rendel ki [Vht. 46. § (1) bek.], majd folytatja a foglalást és értékesítést. A jelen törvényhely értelmében akkor szünetel az eljárás, ha az ismeretlen helyen tartózkodó adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya – ekkor nem kerülhet sor ügygondnok kirendelésére sem – illetve van vagyontárgya, azt lefoglalták, de nem tudták értékesíteni. Ismeretlen helyen tartózkodó adós esetében ilyenkor ügygondnok járt el, ám a szünetelés megállapítható akkor is, ha az ismert adósnál lefoglalt vagyon értékesítése volt sikertelen. Amennyiben a foglalás sikertelen, a szünetelés ismert adós esetében szintén beáll, ugyanis nincs lefoglalható vagyontárgya.

A törvény szövege pontos, lefoglalható vagyontárgyról rendelkezik. Így ha az adósnak lefoglalás alól mentes vagyona van (Vht. 90. §), a szünetelés ugyanúgy beáll, mert ezeket a vagyontárgyakat a lefoglalható vagyon köréből ki kell venni.

Szünetel a végrehajtási eljárás, ha a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget – bár köteles rá – nem előlegezte. A Vht. 34. §-a és a 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet előírásai rendelkeznek a végrehajtási költségek előlegezésének rendjéről, kötelezettségéről. Általában a végrehajtást kérő köteles a költségek előlegezésére, ha nem előlegezi azt, az eljárás szünetel. A végrehajtást kérő mulasztása esetében a szünetelés nem válik végleges állapottá, egy évi türelmi idő után a végrehajtás megszűnik.

Méltánytalan lenne a végrehajtási eljárást folytatni akkor, ha az adós a teljesítésére haladékot kapott, vagy részletekben történő teljesítést engedélyeztek számára. A törvény 52/A §-a részletesen szabályozza a részletfizetés engedélyezésének rendjét. Szüneteltetésre a halasztás, vagy a részletfizetés engedélyezését követően kerülhet sor.

A Pp. 217. § (3) bekezdés szerint az első fokon eljáró bíróság elrendelheti a kötelezettségnek részletekben való teljesítését. Kivételes esetekben a határozat jogerőre emelkedése után az első fokon eljáró bíróság a részletekben való teljesítést, illetőleg a részletekben való teljesítés módosítását bármelyik fél erre irányuló indokolt kérelme alapján – az ellenérdekű fél meghallgatása után – végzésben engedélyezheti. A bíróság e végzését tárgyaláson kívül hozza meg, de határozathozatal előtt a másik felet köteles meghallgatni. Részletekben való teljesítés engedélyezése esetében a bíróság azt is kimondhatja, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetében az egész tartozás esedékessé válik.

A Vht. e törvényhelye értelemszerűen azokra az utólagosan engedélyezett részletfizetésekre vonatkozik, amikor az engedélyezésre a végrehajtási eljárás alatt, annak foganatosításakor kerül sor. A Legfelsőbb Bíróság értelmezése szerint a törvény nem zárja ki az utólagos, a végrehajtási eljárás alatti részletfizetés engedélyezését, azonban erre a végrehajtást elrendelő bíróságnak van hatásköre.

Külön törvény a végrehajtás szünetelését rendelheti el, így a Csődtv. 12. § (3) bekezdése szerint az adósnak adott fizetési haladék tartama alatt az adóssal szemben a pénzkövetelések végrehajtása szünetel, kivéve például a csődeljárás kezdő időpontjában fennálló és kezdő időpontja után keletkezett követeléseken alapuló munkabér és a bérjellegű egyéb juttatásokat. Nem szünetel viszont a munkabéreket terhelő személyi jövedelemadó előleg, egészségbiztosítási és társadalombiztosítási járulék, stb. behajtására irányuló végrehajtás.

Kapcsolódó bírósági határozatok

BH1997. 33. végrehajtási eljárás szünetelése alatt nincs helye a becsérték újbóli megállapításának

EBH2004.1037. a végrehajtás szünetelése alatt bekövetkező elévülés

BH2006.326. a szünetelés jogkövetkezményeinek kötelezetti elhárítása

*EBH2000.338. eredménytelen végrehajtás meghatározása
Az Alkotmánybíróság 373/D/2005. AB határozata*

Kapcsolódó jogszabályok

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.)

*1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról (Csődtv.)
14/1994. (IX. 8.) IM rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról*

52/A. § (1) A végrehajtó a természetes személy adós kérelmére – az adótartozás és az adók módjára behajtandó köztartozás kivételével – megállapíthatja a pénztartozás részletekben történő teljesítésének feltételeit, ha az adós vagyontárgyainak felkutatása és lefoglalása iránt intézkedett, és az adós a végrehajtandó követelés egy részét már megfizette. A végrehajtó a végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkező adóst is tájékoztatja a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.

(2) A részletfizetés megállapításáról és tartalmáról a végrehajtó jegyzőkönyvet készít, amelyet kézbesít a feleknek. A jegyzőkönyvben a feleket tájékoztatni kell a (3) bekezdésben foglaltakról és arról, hogy a végrehajtás folytatására milyen esetben kerül sor.

(3) A végrehajtást kérő a jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 15 napon belül írásban értesítheti a végrehajtót arról, hogy nem ért egyet a részletfizetés tartalmával, és a részletfizetés tartalmára, a részlet összegére is javaslatot tehet, valamint további biztosítékot kérhet az adóstól a teljesítésre.

(4) Nincs szükség további intézkedésre, ha a végrehajtást kérő a jegyzőkönyvben foglaltakkal egyetért, vagy nem tesz a (3) bekezdés szerinti nyilatkozatot.

(5) A végrehajtó a végrehajtást kérő (3) bekezdés szerinti nyilatkozata alapján a következők szerint módosítja a részletfizetési feltételeket:

a) a részletfizetés megállapítását visszavonja, ha a végrehajtást kérő nem ért egyet a tartásdíjra, munkabérre vagy vele egy tekintet alá eső követelésre engedélyezett részletfizetéssel, vagy ha a magánszemély végrehajtást kérő úgy nyilatkozik, hogy létfenntartását veszélyezteti a részletfizetés, a gazdálkodó szervezet végrehajtást kérő ellen pedig csőd-, felszámolási vagy végrehajtási eljárás van folyamatban,

b) az a) pont alá nem tartozó esetekben jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet végrehajtást kérő esetében a részletfizetést legfeljebb 1 évre, természetes személy esetében pedig legfeljebb 6 hónapra állapítja meg,

c) a részletfizetés megállapítását további, a követelés összegével arányban álló részteljesítéshez kötheti, ha a végrehajtást kérő nyilatkozata erre vonatkozott.

(6) Ha az adós tartozása olyan szerződésből vagy egyoldalú kötelezettségvállalásból (e bekezdésben a továbbiakban együtt: szerződés) ered, amely alapján havi részteljesítésre volt köteles és az adós a szerződés szerinti lejárt részleteket megfizette, valamint az eredeti szerződés szerinti részteljesítésnek megfelelő összegű részletet fizet, vagy ilyen összeg kerül tőle levonásra, a végrehajtó az (1) bekezdés szerinti feltételek fennállása esetén ezen összegben állapítja meg számára a részletfizetést. Ebben az esetben a részletfizetés jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet végrehajtást kérő esetében 1 évnél hosszabb időre is megállapítható.

(7) Ha az adós ellen több végrehajtás van folyamatban, részletfizetés csak valamennyi követelésre és valamennyi végrehajtást kérő nyilatkozatát figyelembe véve állapítható meg.

(8) Ha a bíróság a részletfizetés megállapításával kapcsolatban előterjesztett végrehajtási kifogásnak helyt ad, a végrehajtó intézkedését módosíthatja és megállapíthatja a részletfizetés feltételeit vagy azt, hogy a részletfizetés nem áll fenn.

A 2007. évi LXVI. törvény 46. §-ával beiktatott rendelkezés alapvetően a részletfizetés rendjét szabályozza. Generális szabályokat a törvény szintén tartalmaz, mivel a szűkítő feltételek mellett más – e törvényi tényállásban nem szabályozott – helyzetekre vonatkozó előírásokat is találunk a törvényi normák között.

A Pp. 217. §-ába foglalt esetek nem tartoznak e törvényi tényállás alá, mivel ott a bíróság nem pedig a végrehajtó dönt. A törvényhely a végrehajtót jogosítja fel részletfizetés engedélyezésére akkor, ha a tartozás pénztartozás ugyan, de nem adótartozás, avagy adók módjára behajtható köztartozás. A Vht. ezáltal garantálja, hogy a bírósági végrehajtási eljárásban alkalmazható részletfizetési könnyítésekkel az adójogszabályok által a részletfizetési kedvezményekből kizárt adótartozásokra ne biztosítsanak mégis törvényi kedvezményeket.

A részletfizetés lehetőségét a természetes személy adósnak nyitja meg a törvény. A nem-természetes személy adósok a Pp. 217. § szerint kérhetnek részletfizetési kedvezményt. A törvény (5) bekezdés *b*) pontja jogi személyről és jogi személyiséggel nem rendelkező végrehajtást kérőről beszél, akiknek a nyilatkozata alapján a végrehajtó a részletfizetési kedvezményt legalább 1 évre állapíthatja meg.

A végrehajtó az adós kérelmére járhat el. Ennek során a végrehajtó megállapíthatja a pénztartozás részletekben történő teljesítésének feltételeit. Akkor kerülhet sor a részletfizetés feltételeinek megállapítására, ha a végrehajtó az adós vagyontárgyainak felkutatása és lefoglalása iránt már intézkedett, és az adós a végrehajtandó követelés egy részét is megfizette. Így tehát a végrehajtást kérő követelése részben kielégítést nyert, illetve a megfelelő fedezet biztosított.

Amennyiben az adósnak nincs végrehajtás alá vonható vagyontárgya, a végrehajtó őt is tájékoztatni köteles a részletfizetés lehetőségéről és feltételeiről.

A végrehajtó jegyzőkönyvet készít a részletfizetés megállapításáról és tartalmáról. A jegyzőkönyvet a kézbesíti a feleknek. Egyúttal tájékoztatja a feleket az eljárás további menetéről, és az őket megillető jogokról.

A végrehajtást kérő a jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 15 napon belül írásban értesítheti a végrehajtót arról, hogy nem ért egyet a részletfizetés tartalmával. Javaslatot tehet a részletfizetés új tartalmára, a részlet más összegére és további biztosítékot kérhet az adóstól a teljesítésre.

Amennyiben a végrehajtást kérő egyetért a végrehajtói jegyzőkönyvbe foglaltakkal, nincs szükség további intézkedésre. A végrehajtási eljárás a jegyzőkönyv tartalma szerint folyik tovább.

A törvény a végrehajtást kérő rendelkezési jogát korlátozza a részletfizetési feltételek módosításának szabályaival. Egyfelől a végrehajtást kérő csak a Vht. által megszabott módon és tartalommal térhet el a végrehajtó által megállapított részletfizetési kedvezményektől, másfelől a módosításokat önmagától nem engedélyezheti, kizárólag a végrehajtón keresztül járhat el, mivel a végrehajtó az, aki ténylegesen módosíthatja a részletfizetési feltételeket.

Törvényi előírás szerint a végrehajtó a részletfizetés megállapítását visszavonja, ha a végrehajtást kérő nem ért egyet a tartásdíjra, munkabérre vagy vele egy tekintet alá eső követelésre engedélyezett részletfizetéssel. A végrehajtó a részletfizetés megállapítását további, a

követelés összegével arányban álló részteljesítéshez kötheti, ha a végrehajtást kérő nyilatkozata erre vonatkozott. A törvényhely még tartalmaz speciális tényállásokat, ezek közül a több végrehajtás együttes foganatosításakor engedélyezhető részletfizetés bír nagyobb jelentőséggel. Így ha az adós ellen több végrehajtás van folyamatban, részletfizetés csak valamennyi követelésre és valamennyi végrehajtást kérő nyilatkozatát figyelembe véve állapítható meg. Valószínű a gyakorlat számára gondot okoz, ha ezeket a végrehajtási eljárásokat több végrehajtó foganatosítja, az ország más- és más területén.

A végrehajtó intézkedése végrehajtási kifogással támadható. Amennyiben a kifogás elbírálásra illetékes bíróság a részletfizetés megállapításával kapcsolatban előterjesztett végrehajtási kifogásnak helyt ad, akkor maga módosíthatja a végrehajtó intézkedését. Végzésében megállapíthatja a részletfizetés új feltételeit, de dönthet úgy is, a részletfizetés kedvezménye a jövőben már nem áll fent.

53. § (1) A végrehajtó a végrehajtás szüneteléséről – az okát is feltüntetve – jegyzőkönyvet készít, és a jegyzőkönyv másolatát megküldi a feleknek.

(2) Ha a halasztást vagy a részletekben való teljesítést a bíróság engedélyezte, ezt – az (1) bekezdés alkalmazása helyett – fel kell jegyezni a végrehajtási ügyiraton.

A törvényhely a szüneteléssel kapcsolatos végrehajtói feladatokról rendelkezik. Két esetkört szabályoz. Először a végrehajtó feladatát határozza meg, másodsor azt az esetkört szabályozza, amikor a bíróság engedélyez halasztást vagy részletekben való teljesítést, és a szünetelés e miatt áll be.

A végrehajtó, a Vht. 52. §-ban írt okok valamelyikének fennállása esetében jegyzőkönyvben állapítja meg a szünetelést (a jegyzőkönyvre vö. Vht. 35. §). A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a szünetelést kiváltó okot. A szünetelésről egyéb határozatot hozni nem szükséges, de a szünetelés megállapítását mindig írásba kell foglalni.

A végrehajtási eljárás szüneteléséről a feleket értesíteni kell. Az értesítés a hitelesített jegyzőkönyvi másolat megküldésével történik.

Az adóst csak akkor kell értesíteni, ha ez lehetséges. Így a Vht. 52. § a) pont esetén beálló szüneteléskor az adós értesítése nyilván lehetetlen.

A szünetelés jegyzőkönyvi megállapítása a végrehajtó intézkedése, ellene végrehajtási kifogás előterjesztésének van helye.

A törvényhely második bekezdése a bíróság intézkedése folytán beálló szüneteléssel kapcsolatos teendőket szabályozza. A halasztás, vagy a részletekben való teljesítés, szünetelési ok (Vht. 52. § f), ekkor a bíróság végzését maga kézbesíti a feleknek, erről külön jegyzőkönyvet készíteni vagy bírói intézkedést hozni nem kell. A szünetelés tényét ellenben a végrehajtási ügyiraton fel kell jegyezni.

54. § (1) A végrehajtást akkor lehet folytatni, ha az 52. §

a) pontja esetén a személyazonosság megállapításához szükséges adatok pótlására került sor,

b) pontja esetén a végrehajtást kérő a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő,

c) pontja esetén a végrehajtást kérő a közreműködési kötelezettségének eleget tesz,

d) pontja esetén valószínűsítették, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető,

e) pontja esetén a végrehajtást kérő a költséget előlegezte,

f) pontja esetén a halasztás időtartama eltelt, illetőleg az adós a részlet teljesítését elmulasztotta,

g) pontja esetén a szünetelés törvényben megállapított oka megszűnt.

(2) A végrehajtó által adott részletfizetés esetében a végrehajtást folytatni kell, ha

a) az adós bármely részlet teljesítését elmulasztotta,

b) az adós ellen más követelés behajtására is indult végrehajtás és annak során vagyontárgyai értékesítésének van helye,

c) az adós jövedelmi, vagyoni helyzetében lényeges változás állt be és a végrehajtást kérő ezt valószínűsítette,

d) a bíróság megállapította, hogy az adós a lefoglalt vagyontárgyat a végrehajtás alól elvonta.

(3) Az (1) bekezdés e) pontjában írt esetben – ide nem értve azokat az eseteket, amelyekben költségmentesség folytán az állam köteles a végrehajtási költség előlegezésére – nincs helye az eljárás folytatásának, ha a szünetelés megállapításától számított 1 éven belül a költséget nem előlegezték; ebben az esetben a végrehajtás megszűnik.

A törvényhely a végrehajtás folytatásának, a szünetelés megszűnésének lehetőségét, esetkörét szabályozza. A végrehajtás folytatása attól függ, mi volt az oka a szünetelésnek, illetőleg részletfizetés engedélyezése során milyen speciális, a részletfizetéssel összefüggő körülmények következtek be.

A szünetelést a törvényben szabályozott ok (objektív körülmény) váltotta ki, így ezek elhárítása, elmúlása, megváltozása indokoltá teszi a végrehajtási eljárás folytatását. Fordítva csak a szünetelést kiváltó, adott, sajátos és konkrét szünetelésre okot adó körülménynek megszűnése szünteti meg a szünetelést. A szünetelés megszűnése egyben az eljárás folytatása.

Mivel a végrehajtó állapította meg a szünetelést, a végrehajtónak kell intézkednie, amennyiben a szünetelést kiváltó ok megszűnéséről szerez tudomást. A végrehajtó feladatai szintén a szünetelés okától függenek, így ha a végrehajtást kérő – egy éven belül – megfizeti a díjelőleget, a végrehajtást hivatalból folytatnia kell. A végrehajtást kérő azonban bejelentéssel élhet az adós vagyonának gyarapodását illetően, és amennyiben valószínűsíti azt, a szünetelést meg kell szüntetni.

A végrehajtást folytatásának sajátos esetköre, ha a végrehajtó részletfizetést engedélyez és az adós bármely részlet teljesítését elmulasztotta.

Amennyiben az adós ellen más követelés behajtására indul végrehajtás, és az adós vagyonát értékesítik, a szünetelő végrehajtás feltételezhetően eredménytelen lesz. Így ebben az esetben a végrehajtást folytatni kell. Ugyancsak folytatni kell, ha bíróság megállapította, hogy az adós a lefoglalt vagyontárgyat a végrehajtás alól elvonta. Amennyiben az adós jelentős vagyonhoz jutott, vagy jövedelmi helyzete lényegesen jobb lett, a részére ez okból adott kedvezmény értelmetlen. Ezért, ha az adós jövedelmi, vagyoni helyzetében lényeges változás állt be és a végrehajtást kérő ezt valószínűsítette, a végrehajtást folytatni kell.

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása

55. § (1) A végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást köteles végzéssel megszüntetni, illetőleg korlátozni, ha

a) ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti,

b) külön törvény így rendelkezik.

(2) Nincs helye a végrehajtás megszüntetésének az (1) bekezdés a) pontjában foglalt esetben, ha a végrehajtási költség megfizetésére a 34. és 41. § szerint nem került sor.

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása nem ugyanaz. A végrehajtás megszüntetése esetében a végrehajtási eljárás nem folytatódik, véget ér, a korlátozás elrendelésekor azonban tovább folyik – egy szűkebb körre korlátozva. A két eljárás mind céljában – kiváltani kívánt joghatás – mind eredményében különbözik tehát.

A Vht. törvényhelye azokat az eseteket szabályozza, amikor a végrehajtási eljárásban, mint nemperes eljárásban szünetetik meg, vagy korlátozzák a végrehajtást. A végrehajtási eljárás megszüntetése és korlátozása a Pp. 366. § alapján indított perben szintén lehetséges.

A Vht. szabályai szerint a törvényhely alá tartozó esetekben a végrehajtást foganatosító bíróság az illetékes bíróság a végrehajtás megszüntetésére. A bíróság végzéssel határoz. A törvényhely két kiemelt tényállása esetében kötelező a végrehajtás megszüntetése és korlátozása, azaz amennyiben a törvényi feltételek fennállnak, a bíróság nem dönthet másként. A megszüntetésre nem kerülhet sor a Vht. 41. § (3) bekezdés szerinti tényállás esetében, valamint akkor, ha a végrehajtás költségei nem térültek meg (Vht. 34. §). Ekkor a költségek behajtására tovább kell a végrehajtást folytatni. Ugyancsak nem lehet megszüntetni a Vht. 55. § alapján a végrehajtást akkor, amikor a végrehajtást kérő a végrehajtás megszüntetésének feltételeit csak a végrehajtás korlátozása iránti perben a perbíróság előtt ismeri el. Nem lehet megszüntetni a végrehajtást akkor sem, ha másnak – pl. több végrehajtást kérő esetén a többiek – jogát sérti. A bíróságnak ugyancsak nincs hatásköre az adóhatóság által elrendelt végrehajtás megszüntetésére. Alkotmánybírósági vizsgálat tárgyát képezte a törvényhely azon megfogalmazása, mely szerint a végrehajtás megszüntetésének akkor van helye, ha az „másnak a jogát nem sérti”. Az indítványozó szerint a törvényszöveg oly mértékben parttalanul értelmezhető, hogy az sérti a jogbiztonságot. Az Alkotmánybíróság az indítványozóval szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy éppen a széles körű megfogalmazás biztosít jogvédelmet, például a végrehajtónak, akinek a díjazáshoz való joga sérülne, amennyiben a törvényszöveg kizárná a költségeinek megtérítéséhez fűződő jogát a védelmi körből (602/D/1999. AB határozat).

A végzés ellen fellebbezésnek van helye, ami csak akkor halasztó hatályú, ha a végrehajtást kérő fellebbez a döntés ellen (pl. tévedésre hivatkozik), vagy más harmadik személy, akinek jogát, törvényes érdekét a bírói határozat sérti. Az adós ellenben nem fellebbezhet azon az alapon, hogy a végrehajtást kérő nem olyan mértékben kérte a végrehajtás megszüntetését, mint amilyen mértékben tartozása csökkent.

A végrehajtás kötelező megszüntetésének és korlátozásának alapesete az, amikor a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt a végrehajtást kérő terjeszt elő kérelmet. A végrehajtást kérő az ügy ura, rendelkezési jogából következik, hogy bármikor kérheti a végrehajtási eljárás befejezését, vagy más módon történő folytatását. Amennyiben a végrehajtást kérő kérelme alapján szűnt meg a végrehajtás, ezt nem lehet úgy tekinteni, mintha a végrehajtást kérő lemondott volna a végrehajtás iránti jogáról, vagy a végrehajtás iránti joga megszűnt volna.

Külön törvényi rendelkezést tartalmaz a Csódtv. 38. § (1) bekezdése. Az adós ellen a felszámolás kezdetekor folyamatban lévő – a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos – végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróságnak haladéktalanul meg kell szüntetni. A lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, a végrehajtás költségeinek levonása után fennmaradó, de még ki nem fizetett pénzeszközöket a kijelölt felszámolónak kell átadni. Az adós ingatlanán fennálló végrehajtási jog a felszámolás kezdő időpontjában megszűnik. A felszámoló a végrehajtói díjjegyzékben foglalt díjfelszámítás ellen külön jogszabály rendelkezései szerint

végrehajtási kifogást terjeszthet elő. A bíróság a felszámolást elrendelő jogerős végzést megküldi a végrehajtást elrendelő, vagy – ha azt ismeri – közvetlenül a foganatosító bíróságnak, a végrehajtást elrendelő bíróság a felszámolás elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja a végrehajtást foganatosító bíróságot. A törvényi rendelkezések indoka, hogy a felszámolási eljárás, mint „totális” végrehajtás megába olvasztva megszünteti az egyedi vagyontárgyakra irányuló (szinguláris) bírósági végrehajtást. Ebben az esetben a végrehajtást kérő követelése a felszámolási eljárás szabályai szerint érvényesíthető.

Kapcsolódó bírósági határozatok

FPK 1996/64. bírósági hatáskör az adóhatóság által elrendelt végrehajtás megszüntetésénél

Az Alkotmánybíróság 602/D/1999. AB határozata

Kapcsolódó jogszabályok

1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

56. § (1) A végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta. A bíróság a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget.

(2) Az (1) bekezdésben említett esetben a végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére végzéssel arra kötelezheti a végrehajtást kérőt, hogy – teljesen, illetőleg részben – térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyontárgyat) és a végrehajtási költséget, illetőleg megfelelő részét. Ez akkor is irányadó, ha az adós a végrehajtás megelőzése végett önként teljesítette a kötelezettségét, és ezt igazolta. Tartásdíj címén kifizetett összeg (átadott vagyontárgy) ilyen visszatérítésének nincs helye.

(3) A (2) bekezdésben foglalt esetben az eljárást az alapügyben eljáró végrehajtó az alapügy keretében foganatosítja (visszvégreajtás).

A törvény két – egymástól némileg eltérő, de egymással összefüggő – szituációt szabályoz, a végrehajtás korlátozásának és megszüntetésének speciális esetét, valamint a visszvégreajtást.

A törvényhely lehetőséget ad a végrehajtási eljárás megszüntetésére illetve korlátozására akkor, amikor közokirat alapján megállapítható, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta. A végrehajtás korlátozására illetve megszüntetésére ekkor a végrehajtást elrendelő bíróságnak van jogköre.

A törvényi tényállásban említett közokirat tipikusan a felülvizsgálat során eljáró Legfelsőbb Bíróság, vagy a megismételt eljárásban határozatot hozó, avagy a perújítást lezáró bíróság jogerős határozata. Lehetséges, az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított határozatot az előzetes végrehajthatóság tekintetében változtatja meg a másodfokú bíróság. Mindezen bírói döntések a végrehajtható okirat mögött meghúzódó végrehajtandó okiratot (határozatot) annulálják, vagy változtatják meg.

A végrehajtás megszüntetéséhez vagy korlátozásához szükséges, hogy a bírói határozat a végrehajtandó követelésről érdemi döntést tartalmazzon, a hatályon kívül helyezés elégtelen akkor, amennyiben a felülvizsgálati bíróság új eljárásra utasította a korábban eljárt bíróságokat.

A végrehajtást megszüntető, avagy korlátozó határozatában a bíróságnak rendelkeznie kell arról, ki viselje a végrehajtás költségeit.

A végrehajtás alapjául szolgáló jogerős ítélettel szembeni perújítási eljárás eredményétől függően kerülhet sor a végrehajtás megszüntetésére. A bejegyzett végrehajtási jogot csak ez után lehet törölni.

Visszvégrehajtásról akkor beszélünk, ha a végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére végzéssel arra kötelezi a végrehajtást kérőt, hogy az teljesen, illetőleg részben térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget, adja ki vagyontárgyát és a végrehajtási költséget, illetőleg a költség megfelelő részét fizesse meg. Az alapügyben eljáró bírósági végrehajtó foganatosítja a visszvégrehajtást.

A visszvégrehajtás kérelemre indul, azonban a visszvégrehajtás iránti kérelmet csak az adós terjeszthet elő. Elrendelése az e törvényhely tényállásában írt esetben, a végrehajtás megszüntetését kimondó határozatban lehetséges. A visszvégrehajtás a végrehajtás korlátozásakor fogalmilag kizárt, az adós túlteljesítése esetében pedig a végrehajtás megszüntetésének van helye a Pp. perszabályai alapján (Pp. 366. §). A Vht. jelen szakasza a végrehajtás korlátozását arra törvényi tényállásba írt esetre engedi meg, amikor az adós a korlátozott végrehajtás összegén felül teljesített. Amennyiben az adós közokirattal bizonyítja (önkéntes) teljesítését – pl. bírósági letétbe helyezte a követelt összeget –, akkor a bírói letétet elfogadó és utalványozó végzés (mint közokirat) elégségesnek bizonyul a visszvégrehajtás elrendelésére.

A törvényszövegből következően a visszvégrehajtás eljárásjogi feltétele, hogy a végrehajtandó határozatot hatályon kívül helyező bírói döntés a végrehajtást kérő polgári jogi igényét alaptalannak találta. A visszvégrehajtásra nem ad okot, ha a fizetési meghagyás jogerősítő záradékát a bíróság hatályon kívül helyezte, avagy a felülvizsgálati bíróság pusztán hatályon kívül helyezte az alaphatározatot. A gyakorlat a visszvégrehajtást kiterjesztette azokra az esetekre is, amikor az adós a végrehajtás megelőzése érdekében önként teljesített, majd a teljesítése alapját képező bírói határozatot hatályon kívül helyezték.

Kizárt a visszvégrehajtás a tartásdíj címén kifizetett összeg visszatérítésére. E tilalom vonatkozik a tartás céljára átadott vagyontárgyakra is. Ugyancsak nincs helye visszvégrehajtásnak akkor, amikor a jogerős ítéletet azonnali beszédési megbízással hajtotta be a jogosult, majd az inkasszó alapját képező végrehajtható határozatot a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte. A joggyakorlat a tévesen jogerősített fizetési meghagyás alapján benyújtott inkasszóra leemelt összeg visszafizetésére sem ismeri el a visszvégrehajtás alkalmazhatóságát, mivel az azonnali beszédési megbízás nem bírósági végrehajtási eljárás. (Vö. Vht. 6. § kommentárát)

Kapcsolódó bírósági határozatok

BDT2001.545. a végrehajtási jog törlésének lehetősége

BDT2003.809., BDT.2000.117. inkasszóval folyó végrehajtásnál a visszvégrehajtás

A végrehajtási jog elévülése

57. § (1) A végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el.

(2) A végrehajtási jog elévülését általában kérelemre kell figyelembe venni; hivatalból akkor vehető figyelembe, ha az alapjául szolgáló követelés elévülését is hivatalból kell figyelembe venni.

(3) Ha a végrehajtási jog elévülését a (2) bekezdés szerint figyelembe kell venni, a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni, és a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni.

(4) A végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.

A végrehajtási jog elévülése alatt azt értjük, hogy a végrehajtási jog egy bizonyos idő elteltével elenyészik, megszűnik. A törvényi szóhasználat nem problémamentes. Az elévülés polgári jogi következménye, hogy az elévült követelést többé már nem lehet bíróság előtt érvényesíteni (Ptk. 325. § (1) bek.) Néhány jogirodalmi felfogás szerint a végrehajtás már egy, a bíróság előtt érvényesített követelés nemperes eljárásban való kikényszerítése, ezért az elévülés fogalom használata jogilag pontatlan. Mégis mind a szakirodalom, mind a jogszabály a végrehajtási jog elévüléséről beszél. Hozzátesszük, mivel a Vht. jelen törvényhelye szabályozza az elévülés jogkövetkezményét, így a törvény sajátos, csak a végrehajtási eljárásban értelmezhető jogintézményt hozott létre. Így elévül a követelés a végrehajtás szünetelése alatt, amennyiben például a végrehajtási eljárást az adós lefoglalható vagyonának hiányában szüneteltette le a végrehajtó. A Vht. szünetelésre vonatkozó szabályait ugyanakkor a nemzetközi magánjog előírásaihoz viszonyítva másodlagosan kell alkalmazni, mivel a nemzetközi szerződésekbe foglalt speciális rendelkezéseknek elsőbbségük van.

A Vht. a végrehajtási jog elévülését a végrehajtandó követeléshez kapcsolja. A polgári jogi általános elévülési idő öt év, de jogrendszerünk ismer ennél rövidebb elévülési időket. Így a munkaviszonnyal kapcsolatos igények három év alatt évülnek el. A végrehajtási jog elévülésének anyagi jogi joghatása sajátos, maga az anyagi jog nem semmisül meg, pusztán kikényszerítése, bírói úton történő végrehajtása nem lehetséges. Az anyagi jog változatlanul megilleti a jogosultat, sőt a jogszabályokban megállapított feltételek alapján érvényesíthető (beszámítás).

Az elévülés kezdete az az időpont, amikor a követelés végrehajtással történő érvényesítésének valamennyi feltétele bekövetkezett, ez többnyire a határozatba foglalt teljesítési határidő lejártát követő nap. Amennyiben egyetemleges adósok állnak a kötelezetti oldalon, az elévülést mindegyik adóssal külön – külön kell vizsgálni. A munkáltató kártérítésre kötelező határozatával szemben benyújtott munkavállalói keresetnek a végrehajtásra halasztó hatálya van, a per jogerős befejezésével válik a határozat jogerőssé és végrehajthatóvá, így a munkáltató végrehajtási joga ekkor nyílik meg, ekkor válik a követelés esedékessé, az elévülés ezen időponttól számítandó.

A végrehajtási jog elévülését általában kérelemre kell figyelembe venni. Hivatalból kell figyelembe venni a tartásdíj, életjáradék, baleseti járadék, munkaviszonnyal kapcsolatos igényekből származó követelések esetében. E követelések érvényesítésénél ugyanis a végrehajtás alapjául szolgáló követelések elévülését szintén hivatalból kell figyelembe venni.

Az elévülés azt jelenti, hogy a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni, a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni. A törvényi megfogalmazásból következően elévülésre a szünetelés alatt is sor kerülhet, mivel a végrehajtás folytatása értelemszerűen ezt jelenti. Az elévülés további feltétele, hogy a szünetelés alatt semmilyen végrehajtási cselekmény foganatosítására ne kerüljön sor, mivel a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Az elévülést megszakítja még számos speciális, a végrehajtási eljárás sajátosságából fakadó cselekmény. Így az elévülés megszakad, amennyiben a bírósági gazdasági hivatal a végrehajtónál az adós tartozásáról hátraléki kimutatást nyújt be, vagy a jogutódlás iránti kérelmet a jogutód előterjeszti.

Kapcsolódó bírósági határozatok

EBH2004.1037., BH2005.291. a végrehajtás elévüléséről

BH1966.647. a nemzetközi szerződések speciális rendelkezéseinek elsőbbsége

BH2007.125. az elévülés kezdő időpontja

BH202.272., BDT.2008.1827. az elévülés megszakadásának esetei

A végrehajtó hivatali elektronikus aláírása

57/A. § (1) A végrehajtó hivatali elektronikus aláírásaként – ha jogszabály a végrehajtó számára az elektronikus aláírás használatát előírja – csak olyan minősített elektronikus aláírás használható, amely megfelel a következő feltételeknek:

a) az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban a hitelesítés-szolgáltató feltüntette, hogy az aláíró önálló bírósági végrehajtó, megyei bírósági végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy megyei bírósági végrehajtó-helyettes;

b) a hitelesítés-szolgáltató biztosítja, hogy a tanúsítvánnyal kapcsolatos érvényes visszavonási kérelem alapján a módosított visszavonási állapotot legfeljebb 3 percen belül közzéteszi a nyilvántartásában, és a tanúsítvány ellenőrzését kérő felhasználóknak a tanúsítvány visszavonási állapotáról folyamatos tájékoztatást ad.

(2) A megyei bírósági végrehajtó és megyei bírósági végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírására az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 35/A. §-át kell alkalmazni; az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes részére pedig a kamara rendszeresít hivatali elektronikus aláírást.

(3) Az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény 13. §-a szerinti tájékoztatási kötelezettségének teljesítéséről a tájékoztatással egyidejűleg értesíti a kamarát is.

(4) Az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes nem használhatja az elektronikus aláírást, ha

a) önálló bírósági végrehajtói szolgálata megszűnt vagy törölték az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből,

b) önálló bírósági végrehajtói vagy önálló bírósági végrehajtó-helyettesi hivatalából felfüggesztették,

c) önálló bírósági végrehajtói szolgálatát szünetelteti,

d) az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről vagy arról szerzett tudomást, hogy az aláírás létrehozására illetéktelen személy vált képessé.

(5) A kamara a (4) bekezdés *a)*-*c)* pontjában, az önálló bírósági végrehajtó és önálló bírósági végrehajtó-helyettes a *d)* pontjában foglalt esetben kezdeményezi a hitelesítés-szolgáltatónál az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességének felfüggesztését, illetve visszavonását.

(6) A hitelesítés-szolgáltató az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét a kamara megkeresésére haladéktalanul felfüggeszti, illetve a tanúsítványt visszavonja.

A Vht. 47/A §-a a végrehajtónak széles körű adatellenőrzési jogot biztosít. A végrehajtó az adatok ellenőrzése során a szükséges adatbankokból elektronikus úton kér információt, amelyhez elektronikus aláírással kell rendelkeznie. A végrehajtó elektronikus aláírására vonatkozó szabályok megalkotását indokolta az utóbbi évek információs technikai fejlődése, ezért az elektronikus aláírás, mint a hitelesítés és megbízhatóság eszköze az igazságszolgáltatási eljárásokban nélkülözhetetlen. A végrehajtó elektronikus aláírásának rendezése szükségessé vált az elektronikus árverések bevezetésével.

A végrehajtónak a Vht. olyan minősített elektronikus aláírást ír elő, amelyben a hitelesítés szolgáltató az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványban feltüntette a végrehajtó végrehajtói minőségét, így tanúsítja, miszerint az aláíró önálló bírósági végrehajtó, megyei bírósági végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy megyei bírósági végrehajtó-helyettes. A

hitelesítés-szolgáltatónak biztosítani kell, hogy a tanúsítvánnyal kapcsolatos érvényes visszavonási kérelem alapján a módosított visszavonási állapotot legfeljebb 3 percen belül közzé lehessen tenni a nyilvántartásában. A szolgáltatónak a tanúsítvány ellenőrzését kérő felhasználók felé a tanúsítvány visszavonási állapotáról folyamatos tájékoztatást kell adnia.

Az előbbi előírás a végrehajtó személyének beazonosítását, az utóbbi pedig elektronikus aláírásának érvényességét biztosítja.

Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény (Eat.) szerint minősített elektronikus aláírásról akkor beszélhetünk, ha az aláírás olyan fokozott biztonságú elektronikus aláírásként jön létre, mely megfelel a jogszabályokban előírt magas szintű technológiai és a minősített hitelesítés-szolgáltatóval szemben támasztott szakmai és megbízhatósági követelményeknek. A minősített elektronikus aláírás továbbá olyan elektronikus aláírás, amelyet az aláíró biztonságos aláírás-létrehozó eszközzel hozott létre, és amelynek hitelesítése céljából minősített tanúsítványt bocsátottak ki. A tanúsítvány a hitelesítés-szolgáltató által kibocsátott igazolás, amely az aláírás-ellenőrző adatot egy meghatározott személyhez kapcsolja, és igazolja e személy személyazonosságát vagy valamely más tény fennállását, ideértve a hatósági (hivatali) jelleget. Szolgáltató alatt elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatást nyújtó természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezetet értünk, minősített hitelesítés szolgáltató pedig a törvény szabályai szerint nyilvántartásba vett, minősített tanúsítványt a nyilvánosság számára kibocsátó hitelesítés-szolgáltató.

A megyei bírósági végrehajtó és megyei bírósági végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírására az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló külön szabályokat kell alkalmazni. E szerint az igazságügyi alkalmazott az igazságügyi szerv döntésétől függően fokozott biztonságú vagy minősített – hivatali – elektronikus aláírásával látja el a hatáskörébe vagy munkakörébe tartozó ügyben készült elektronikus okiratot. A bíróságokkal létesített igazságügyi szolgálati viszonyban álló igazságügyi alkalmazottak vonatkozásában az igazságügyi szervet megillető jogokat és terhelő kötelezettségeket az elektronikus aláírási jogosultsággal kapcsolatos kérdésekben az OIT Hivatala gyakorolja. Az igazságügyi alkalmazott a fokozott biztonságú vagy minősített elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatáshoz az igazságügyi szerv által megjelölt, Eat szerinti Szolgáltatót veszi igénybe. Az aláírás-létrehozó adat elvesztését vagy illetéktelen személy tudomására jutását az igazságügyi alkalmazott az igazságügyi szervnek is haladéktalanul jelenti, amely arról értesíti a Szolgáltatót. A Szolgáltató az igazságügyi szerv megkeresésére akkor köteles a tanúsítványt haladéktalanul visszavonni, ha az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről vagy illetéktelen személy tudomására jutásáról szóló bejelentést részére az igazságügyi alkalmazott korábban nem tette meg. Az igazságügyi szerv az elektronikus aláírás hitelesítése céljából kiállított tanúsítvány visszavonását, illetve felfüggesztését az igazságügyi alkalmazott beosztásának megváltozása, szolgálati viszonyának megszűnése, illetve egyéb ok esetén a Szolgáltatónál kezdeményezi. A Szolgáltató köteles az igazságügyi szerv megkeresésére a tanúsítványt haladéktalanul visszavonni, illetve felfüggeszteni. Az igazságügyi alkalmazottak elektronikus aláírásával kapcsolatos részletes igazgatási szabályokat az OIT határozza meg (Eat. 35/A. §).

Az igazságügyi alkalmazottak körébe nem tartozó önálló bírósági végrehajtó és végrehajtó – helyettes részére a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara rendszeresít hivatali elektronikus aláírást. A Vht. 250/A. szerint a kamara a tagjairól vezetett nyilvántartásban feltünteti a végrehajtó hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát, valamint a végrehajtó-helyettes hivatali elektronikus aláírás tanúsítványa érvényességének kezdetét és lejártát. Az önálló bírósági végrehajtó és végrehajtó helyettes köteles a Kamarát is tájékoztatni, az azonosításához szükséges személyazonosító adatokról és változásáról, az aláírás-

létrehozó adatnak illetéktelen személy tudomására jutásáról vagy elvesztéséről, az aláírással vagy az így aláírt elektronikusan aláírt elektronikus dokumentummal, illetve a tanúsítvánnyal kapcsolatban észlelt – külön jogszabályban, illetve a szolgáltatási szabályzatban meghatározott – rendellenességről, a tanúsítvánnyal ellátott elektronikusan aláírt elektronikus dokumentummal kapcsolatos jogvita megindulásáról.

A Vht. maga teremt kizáró okot az önálló bírósági végrehajtó és végrehajtó helyettes elektronikus aláírásának használatára. Így e személyek nem használhatják korábbi elektronikus aláírásukat, ha önálló bírósági végrehajtói szolgálatuk megszűnt vagy törölték őket az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből. Tilos az elektronikus aláírás használata abban az esetben, ha az önálló bírósági végrehajtót vagy önálló bírósági végrehajtó-helyettest hivatalából felfüggesztették, vagy az önálló bírósági végrehajtó szolgálatát szünetelteti. Biztonsági okokból – az egyéb bejelentési kötelezettségek mellett nem használhatják az elektronikus aláírásukat, ha az aláírás-létrehozó adat elvesztéséről szereztek tudomást, vagy arról, hogy az aláírás létrehozására illetéktelen személy vált képpé.

A törvény a kamara kötelezettségévé teszi, hogy a Szolgáltatónál kezdeményezze az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességének felfüggesztését, illetve visszavonását, amennyiben az önálló bírósági végrehajtó szolgálata megszűnt vagy törölték az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből, ha az önálló bírósági végrehajtót vagy önálló bírósági végrehajtó-helyettest hivatalából felfüggesztették, illetve amennyiben az önálló bírósági végrehajtó szolgálatát szünetelteti. Az érintetteknek kell a Szolgáltató felé jelezni, amennyiben biztonsági problémák merültek fel az aláírásukkal kapcsolatban. A Szolgáltató a kamara megkeresésére köteles az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítvány érvényességét felfüggeszteni, illetve a tanúsítványt visszavonni.

Kapcsolódó jogszabályok

Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény